

VETURLIÐI ÓSKARSSON

ISLÄNDSK GRAMMATIK

Handbok för universitetsstudenter

– Version 5.1 –

UPPSALA 2025

Detta arbete är under utveckling. Författaren tar tacksamt emot synpunkter och rättelser.

V.Ó., maj 2024 / september 2025.

INNEHÅLL

Förord.....	3
1 Viktiga grundbegrepp	5
1.1 Stam.....	5
1.2 Subjekt och objekt.....	5
1.3 Kasus.....	5
1.4 Numerus.....	7
1.5 Genus.....	7
1.6 Kongruensböjning.....	8
1.7 Stark böjning och svag böjning.....	8
1.8 Några viktiga punkter om ordföljd och satsbyggnad.....	9
1.9 Några vanliga konstruktioner med verb.....	14
2 Ljudsystemet	17
2.1 Accent och längd.....	17
2.2 Alfabetet.....	17
2.3 Ljuden.....	18
2.3.1 Vokalerna.....	18
2.3.2 Konsonanterna.....	21
2.3.2.1 En översikt avseende uttal av konsonanterna.....	23
2.4 Några viktiga ljudväxlingar.....	25
2.4.1 U-omljud.....	25
De vanligaste ställen där u-omljud inträder är de följande.....	26
2.4.2 Variationer baserade på så kallat <i>i-omljud</i>	27
3 Substantiv	29
3.1 Stark böjning i maskulinum.....	30
3.1.1 M-St 1: Maskulinum, stark böjning, klass 1 ("ar-ord").....	30
3.1.2 M-St 2: Maskulinum, stark böjning, klass 2 ("ir-ord").....	33
3.1.3 M-St 3: Maskulinum, stark böjning, klass 3.....	34
3.1.4 M-St 4: Maskulinum, stark böjning, klass 4.....	35
3.2 Stark böjning i femininum.....	36
3.2.1 F-St 1: Femininum, stark böjning, klass 1 ("ar-ord").....	36
3.2.2 F-St 2: Femininum, stark böjning, klass 2 ("ir-ord").....	37
3.2.3 F-St 3: Femininum, stark böjning, klass 3 ("ur-ord").....	39
3.2.4 F-St 4: Femininum, stark böjning, klass 4.....	41
3.3 Stark böjning i neutrum.....	42
3.3.1 N-St 1: Neutrum, stark böjning, klass 1 ("ø-ord").....	42
3.3.2 N-St 2: Neutrum, stark böjning, klass 2 ("i-ord").....	43
3.3.3 Annan stark böjning i neutrum.....	44
3.4 Svag böjning i maskulinum, M-Sv.....	45
3.5 Svag böjning i femininum, F-Sv 1 och F-Sv 2.....	46
3.6 Svag böjning i neutrum, N-Sv.....	47
4 Artikel.....	49
5 Prepositioner och kasusstyrning.....	52
5.1 Ackusativ.....	52
5.2 Dativ.....	52
5.3 Ackusativ och dativ.....	53
5.4 Genitiv.....	53
5.5 Prepositioner och kasusstyrning – översikt.....	54
5.5.1 Prepositionerna <i>á</i> och <i>í</i>	56
5.5.2 Prepositionen <i>að</i>	57
5.5.3 Prepositionen <i>eftir</i>	58
5.5.4 Prepositionen <i>fyrir</i>	58
5.5.5 Prepositionen <i>með</i>	59
5.5.6 Prepositionen <i>við</i>	59
6 Adjektiv och preteritum particip.....	61
6.1 Adjektiv i bestämd form.....	64
6.2 Adjektiv i obestämd form.....	65
6.2.1 Enstaviga stammar.....	65
6.2.2 Två- och flerstaviga stammar.....	68

6.2.3 Adjektiv av typen <i>fyndinn</i> och <i>pögull</i>	69
6.2.4 Andra adjektiv	70
6.3 Preteritum particip	71
6.3.1 Preteritum particip av svaga verb klass 1, 3 och 4	72
6.3.2 Preteritum particip av svaga verb klass 2	73
6.3.3 Preteritum particip av starka verb.....	76
6.4 Komparation av adjektiv och preteritum particip	77
6.4.1 Regelbunden komparation I.....	79
6.4.2 Regelbunden komparation II	80
6.4.3 Blandad komparation.....	81
6.4.4 Oregelbunden (suppletiv) komparation	81
7 Pronomen	82
7.1 Personliga pronomen och reflexivt pronomen	82
7.2 Demonstrativa pronomen	83
7.3 Possessiva pronomen och ersättare för possessiva pronomen	84
7.4 Interrogativa pronomen	85
7.5 Några indefinita pronomen	86
8 Räkneord, tidsord och tidsfraser	91
8.1 Grundtal och ordningstal	91
8.1.1 Böjning av grundtalen 1 till 4	92
8.1.2 Böjning av ordningstal.....	93
8.2 Användning av räkneord och tidsord.....	94
9 Adverb	97
9.1 Tidsadverb.....	97
9.2 Platsadverb	98
9.3 Sättsadverb	98
9.4 Riktungsadverb.....	99
9.5 Betonande och emfatiska adverb	99
9.6 Inställnings- och attitydsadverb	100
9.7 Inkluderande adverb och fraser	100
9.8 Instämmande/avvisande adverb.....	100
9.9 Frågande adverb och fraser.....	100
10 Verb	101
10.1 Personböjning i indikativ.....	105
10.1.1 Svaga verb, 4 klasser.....	105
10.1.2 Starka verb, 7 klasser.....	111
10.1.3 Preterito-presentiska verb	125
10.2 Personböjning i konjunktiv	126
10.2.1 Presens konjunktiv (konjunktiv I).....	126
10.2.2 Preteritum konjunktiv (konjunktiv II).....	127
10.2.2.1 Starka verb och preterito-presentiska verb.....	127
10.2.2.2 Svaga verb	128
10.2.3 Användningen av konjunktiv	131
10.3 Imperativ	133
10.4 <i>St</i> -verb: Den isländska motsvarigheten till svenskans <i>s</i> -verb	134
10.5 Hjälpverb och modala verb.....	137
10.5.1. Böjningen av <i>fá</i> , <i>geta</i> , <i>hafa</i> , <i>hljóta</i> , <i>vera</i> , <i>verða</i> och <i>ætla</i>	139
10.5.2. Böjningen av <i>eiga</i> , <i>mega</i> , <i>kunna</i> , <i>munu</i> , <i>skulu</i> , <i>vilja</i> och <i>þurfa</i>	140
11 Passiv	141
12 Konjunktioner och subjunktioner	143
Grammatiska termer	147
Vanliga förkortningar	149
Lista över starka verb.....	150
Index	152

Förord

Som bokens titel antyder är den främst avsedd för svenska universitetsstudenter som vill ägna sig åt att studera nyisländskan. Det är min förhoppning att andra också kan dra nytta av den. Boken berör enbart i förbigående språkets historia och behandlar enbart språkssystemet så som det framträder i det moderna språket. Många svenska studenter som blir intresserade av nyisländskan har emellertid läst, eller läser samtidigt, kurser i fornisländska. Det har därför ansetts lämpligt att i huvudsak använda en traditionell historisk indelning i böjningsklasser och underkategorier etc., samt traditionella grammatiska termer.

Denna bok är först och främst en handbok i ett främmande språks grammatik och är tänkt som ett stöd till annat läromaterial. Denna första utgåva innehåller främst översikter över böjningar och uttal samt några viktiga punkter som berör syntax och språkbruk. Således innehåller den inga övningar eller texter andra än dem som ska exemplifiera ord, böjningar eller syntaktiska konstruktioner.

Boken ska inte ses som någon uttömmande översikt över ämnet. Det kan alltså finnas avvikande böjningar hos enstaka ord som inte nämns och det kan finnas smärre regionala skillnader inom böjning eller uttal som står utanför denna boks ändamål.

Många ord som tas som exempel har flera möjliga betydelser än de som ges, och bokens användare uppmuntras därför att slå upp orden i en ordbok för att få en mer detaljerad beskrivning av betydelsen. Svenska översättningar av isländska exempel kan i vissa fall vara något icke-idiomatiska när de är avsedda att återge karakteristisk isländsk ordföljd, kasusstyrning etc.

Läroböcker påverkas av deras föregångare och det är svårt att ge en rättvis översikt över tänkbara källor, särskilt när böcker har varit på väg länge, vilket är fallet med denna bok. Bland verk som både har varit inspirationskällor och egentliga källor vill jag nämna trebandsverket *Íslenska tunga*, särskilt band 2 och 3 (red. Guðrún Kvaran, Reykjavík 2005 och Höskuldur Þráinsson, Reykjavík 2005), *Lärobok i nutida isländska* av Ingegerd Fries (Stockholm 1976), *Íslenska fyrir útlendinga* av Margrét Jónsdóttir och Ásta Svavarsdóttir (Reykjavík 1988), inledningen till *Svensk-isländsk ordbok* av Gösta Holm och Aðalsteinn Davíðsson (1982) och webbordboken *ISLEX* (<http://www.islex.se/se>) – många bruksexempel har hämtats från den. Jag tackar också Halldór Ármann Sigurðsson för tillstånd att använda en översikt som han har gjort över substantiv i isländskan och Aðalsteinn Davíðsson för olika texter och översikter som jag fick tillgång till för många år sedan.

Mina studenter genom åren tackar jag för mångsidig hjälp, inte minst Victor Frans, Nina Ericson, Rasmus Lund och Simon Karlin Björk, men även alla ni andra som har hjälpt till på ett eller annat sätt. Ett särskilt tack får bibliotekarie Birgitta Bengtsson, Göteborg, för genomläsning, hjälp och kloka råd.

Förklaring av några förkortningar och teckenbruk

N = nominativ
A = akkusativ
D = dativ
G = genitiv
sg. = singularis
pl. = pluralis
mask. och m. = maskulinum
fem. och f. = femininum
neutr. och n. = neutrum
sup. = supinum

F-St 1, 2, 3, 4 = Femininum, stark böjning, klass 1, 2, 3 eller 4 (substantiv)
M-St 1, 2, 3, 4 = Maskulinum, stark böjning, klass 1, 2, 3 eller 4 (substantiv)
N-St 1, 2 = Neutrum, stark böjning, klass 1 eller 2 (substantiv)
F-Sv 1, 2 = Femininum, svag böjning, klass 1 eller 2 (substantiv)
M-Sv = Maskulinum, svag böjning (substantiv)
N-Sv = Neutrum, svag böjning (substantiv)

Ett vertikalt streck, |, används för att påpeka var ett ords stam slutar och ändelsen börjar.

⊗ används för att markera att en böjningsform inte har en böjningsändelse. (Ibland är bruket av ⊗ och | inte fullständigt historiskt korrekt utan de används enbart i klargörande syfte.)

1 Viktiga grundbegrepp

1.1 Stam

Ordstammen är den del av ordet till vilken böjningsändelser tillfogas, dvs. ändelserna isl. **-ar**, **-ir** och **-ur** och sv. **-a**, **-or** och **-ar** i exemplen nedan.

gul rós (sg.) – gular rósir (pl.) ’en gul ros – gula rosor’

þungur hnífur (sg.) – þungir hnífir (pl.) ’en tung kniv – tunga knivar’

1.2 Subjekt och objekt

Subjektet är den/det som utför handlingen i en sats eller som befinner sig i ett tillstånd. **Objektet** är den/det som utsätts för subjektets handling. I satsen *Alda kyssti Björn* ’Alda kysste Björn’ är *Alda* subjektet, *Björn* är det direkta objektet och predikatet *kyssti* är ett transitivt verb (se § 10) som styr kasus på objektet. (Se även 1.3.)

Liksom i svenskan kan satser börja på ett **formellt** (”oäkta”) subjekt, *það* = *det*: *Það var Alda sem kyssti Björn* ’det var Alda som kysste Björn’; då kommer det egentliga subjektet, *Alda*, inte först utan längre fram i satsen.

Subjektstvång

Isländskan har inte **subjektstvång** av exakt samma art som svenskan (och t.ex. engelskan). I svenskan måste varje mening ha ett subjekt, även när det inte syftar på något särskilt t.ex. i satser som sv. *idag är det kalt ute*. I isländskan är en motsvarande sats utan subjekt, *í dag er ___ kalt úti*, och tillägg av ett *það*, motsvarande *det* i svenskan, skulle vara ogrammatiskt. – I en om-sats av typen *om det är kalt ute* har dock även isländskan i normalt språk ett formellt subjekt: *Ef það er kalt úti*.

1.3 Kasus

I många språk kan substantiv (t.ex. *hund*), adjektiv (*svart*), pronomen (*han*) och räkneord (*två*) ändra på sina former beroende på vilken **funktion** de har i en sats. Sådana ord kan således ha en enda form om de syftar på ett **subjekt** eller aktör i en sats, t.ex. *hunden* i satsen ”*hunden* slickade barnet”, medan de har en annan form om det rör sig om **objektet**, dvs. den som utsätts för en viss handling, t.ex. *hunden* i satsen ”barnet kramade *hunden*”, eller ett så kallat **indirekt objekt**, som ofta betecknar eller beskriver någon som får eller fråntas något, t.ex. *hunden* i satsen ”barnet gav *hunden* vatten”. De kan även ha sin egen form när de syftar på **ägaren** av något, t.ex. *hundens* i satsen ”barnet satt i *hundens* korg”. Så var det förr i tiden i svenskan och så är det fortfarande i isländskan.

Isländskan har fyra kasus för att uttrycka dessa och liknande funktioner: **NOMINATIV** används främst för att beteckna subjektet, t.ex. *hundurinn sleikti barnið* 'hunden slickade barnet'; **ACKUSATIV** används för objektet, t.ex. *barnið faðmaði hundinn* 'barnet kramade hunden'; **DATIV** används mest för indirekta objekt, t.ex. *barnið gaf hundinum vatn* 'barnet gav hunden vatten', men också för vanliga objekt, t.ex. *barnið klappaði hundinum* 'barnet klappade hunden'; **GENITIV** används speciellt för ägarskap, t.ex. *barnið sat í kórfa hundsins* 'barnet satt i hundens korg'. De tre senare kallas ofta för **oblika kasus**.

Kasus är ytterst viktiga i isländskan och är nödvändiga för att en som har isländska som modersmål ska kunna förstå en isländsk sats. Således är det en grundläggande betydelseskillnad mellan satserna *gamli hundurinn elskaði barnið* och *gamla hundinn elskaði barnið*, där den första betyder 'den gamle hunden älskade barnet' medan den andra betyder 'barnet älskade den gamla hunden'. Satser som den nr två är visserligen ovanligare än den första typen och används främst i vissa semantiska sammanhang, t.ex. när man vill framhäva att det just var den gamla hunden och inte någon annan hund som barnet tyckte om, men de är fullt möjliga och grammatiskt godtagbara.

Fornsvenskan hade samma kasus som isländskan men i modern svenska finns enbart en grundform, *barn*, *vinter*, och en genitivform, *barns*, *vinters*. Undantaget är personliga pronomen i svenskan som har bevarat en grundform (nominativ): *jag*, *du*, *han*, *hon*, *den*, *det*, *de*, en objektsform: *mig*, *dig*, *honom*, *henne*, *den*, *det*, *dem*, som går tillbaka på de gamla ackusativ- och dativformerna, samt en genitivform: *min*, *din*, *hans*, *hennes*, *dess*. Rester av äldre kasusbruk finns t.ex. i svenskans *mitt på ljusan dag*, *i ljusan låga* (gammal ackusativ), *av godo/ondo* (gammal dativ), *till bords*, *till fots*, *till handa*, *till salu*, *till skogs* (genitiv).

Nominativ

Nominativ (N) är det kasus som substantiv och andra ord som böjs i kasus uppträder i som uppslagsord i ordböcker. **Subjektet** i en isländsk sats står i vanliga fall i nominativ.

subjekt

Kötturinn drekkur mjólkina 'katten dricker mjölken'.

Subjektspredikativ (predikatsfyllnad) står i vanliga fall i nominativ. Det förekommer efter några få verb, främst *heita* 'heta', *kallast* 'kallas', *vera* 'vara', *verða* 'bli', *þykja* 'tyckas/anses'.

Konan *heiti* **Guðrún** 'kvinnan heter Gudrun'.

Alda *er* **stelpa** 'Alda är en flicka'.

Jón *verður* **stúdent** á morgun 'Jón blir student i morgon'.

Oblika kasus

Akusativ (A), dativ (D) och genitiv (G) kallas för oblika kasus. **Objektet** i en sats står alltid i ett oblikt kasus, oftast i akkusativ eller dativ, i enstaka fall i genitiv. Det bestäms i de flesta fall av **prepositioner** eller **transitiva verb** (§ 5 och § 10), i ett fåtal fall av adjektiv (se faktaruta i § 6).

prep.:	María talar <i>um</i> Karl (A) 'María pratar om Karl'	María situr <i>hjá</i> Karli (D) 'María sitter hos Karl'	María fer <i>til</i> Karls (G) 'María åker till Karl'
verb:	María <i>þekkir</i> Karl (A) 'María känner Karl'	María <i>hjálpur</i> Karli (D) 'María hjälper Karl'	María <i>saknar</i> Karls (G) 'María saknar Karl'
adj.:	María er <i>skyld</i> Karli (D) 'María är släkt med Karl'		

Det händer att ord står i oblikt kasus utan att de styrs av någon preposition eller verb. Ofta gäller detta fasta ordförbindelser eller idiomatiska uttryck med rötter i fornisländskan:

Þau eru hér **öllum** (D) **stundum** (D) 'de är här hela tiden'.
Hún er svolítið **annars** (G) **hugar** (G) 'hon är lite tankspridd'.

Ganska vanlig är **tidsakkusativ** som antingen anger när något händer eller hur länge något varar:

Hann lá í rúminu **allan** (A) **daginn** (A) 'han låg i sängen hela dagen'.
Hún var **marga** (A) **daga** (A) að jafna sig 'det tog henne många dagar att återhämta sig'.

1.4 Numerus

Isländskan har **två numerus: singularis och pluralis**. Substantiv, adjektiv och pronomen ändrar former mellan singularis och pluralis, precis som i svenskan: *enginn latur strákur – engir latir strákar* 'ingen lat pojke – inga lata pojkar'. Det gör också verb, liksom var fallet i äldre svenska: *strákurinn borðar ís – strákarnir borða ís* 'pojken äter glass – pojkarna äter glass'.

1.5 Genus

Isländskan har **tre grammatiska genus: maskulinum, femininum och neutrum**. Det hänvisas till alla substantiv med *hann* (maskulinum, 'han'), *hún* (femininum, 'hon') och *það* (neutrum, 'det'). Grammatiskt genus har emellertid ingenting, formellt sett, med naturligt kön att göra. T.ex. har en dator feminint genus: *tölva*, medan skärmen är maskulinum: *skjár*; en diktare är neutrum: *skáld*, medan en hjälte är femininum: *hetja*.

Ord som är utrum i svenskan är i de flesta fall maskulinum eller femininum i isländskan. Substantiv med maskulint genus slutar i nominativ singularis ofta på **-ur**, t.ex. *hestur* 'häst', **-i**, t.ex. *penni* 'penna' eller på en dubbel konsonant, speciellt **-nn** och **-ll**, t.ex. *steinn* 'sten', *stóll* 'stol', medan ord i femininum ofta saknar ändelse, t.ex. *sól* 'sol', eller slutar på **-a** i nominativ singularis, t.ex. *kona* 'kvinna'. Ord som är neutrum i svenskan är det i de flesta fall också i isländskan.

i Några ord som har ETT ANNAT GENUS i svenskan än i isländskan (här med bestämd artikel)

sv. utrum ~ isl. neutrum

blomman : blómið	kvällen : kvöldið	sommaren : sumarið
buren : búrið	luften : loftið	tobaken : tóbakið
chokladen : súkkulaðið	näbben : nefið	versen : versið
honungen : hunangið	platsen : plássið	våren : vorið
hösten : haustið	skalden : skáldið	västen : vestið

sv. neutrum ~ isl. maskulinum, femininum

arvet : arfurinn (m.)	pappret : pappírinn (m.)
blocket : blokkin (f.)	päronet : peran (f.)
fingeret : fingurinn (m.)	skåpet : skápurinn (m.)
ledet : liðurinn (m.)	sockret : sykurinn (m.)
låset : lásinn (m.)	tornet : turninn (m.)

1.6 Kongruensböjning

Grammatisk kongruensböjning innebär att substantiv, adjektiv, preteritum particip (= verbets adjektivform, t.ex. *bundinn* 'bunden'), pronomen, artiklar och räkneorden 1–4 "böjs samman" inom en fras. Det är substantiven i frasen som är grundläggande. De bestämmer vilket genus, kasus och numerus de övriga orden har. Om en sats inte har något substantiv och personer, djur eller saker och ting i stället omtalas med pronomen, är det pronomenet som råder vilket kasus, genus och numerus de övriga orden får, t.ex. *hann er góður* 'han är god', *hún er góð* 'hon är god', *það er gott* 'det är gott'. Notera att grammatisk kongruensböjning inte betyder att orden får samma böjningsändelser, utan det är böjningskategorierna som blir parallella.

I följande exempel bestämmer kasus på *vinur* 'vän' vilket kasus övriga ord i nominalfrasen får.

Hér sitja **tveir góðir vinir mínir** (N) 'här sitter två av mina goda vänner'.

Ég tala um **two góða vini mína** (A) 'jag pratar om två av mina goda vänner'.

Ég er hjá **tveimur góðum vinum mínum** (D) 'jag är hos två av mina goda vänner'.

Ég fer til **tveggja góðra vina minna** (G) 'jag åker till två av mina goda vänner'.

Det kallas också för kongruensböjning när finita verbformer kongruerar med satsens subjekt, t.ex. *hesturinn* (sing.) *hleypur* (sing.) – *hestarnir* (plur.) *hlaupa* (plur.) 'hästen springer, hästarna springer'.

1.7 Stark böjning och svag böjning

Begreppen **stark** och **svag böjning** är gamla beteckningar som används för att klassificera större grupper av ord som böjs på liknande sätt. De används särskilt när man beskriver böjningen av substantiv och böjningen av verb. Termerna har dock olika betydelser beroende på vilken ordklass som är inblandade, substantiv eller verb.

Substantiv

Om ett substantiv slutar på konsonant i något kasus i singularis kallas böjningen **stark**: *barn* N/A, *barni* D, *barns* G (neutr.) 'barn'; *sól* N/A/D, *sólar* G (fem.) 'sol'; *hestur* N, *hest* A, *hesti* D, *hests* G (mask.) 'häst'.

Om ordet slutar på vokal i alla kasus i singularis kallas böjningen **svag**: *kona* N, *konu* A, D, G (fem.) 'kvinna'; *penni* N, *penna* A, D, G (mask.) 'penna'; *hjarta* N, A, D, G (neutr.) 'hjärta'.

Ett substantiv har antingen stark böjning eller svag böjning, aldrig bådadara. (Se faktaruta i § 3.)

❶ Adjektivens bestämda form (*gula húsið* 'det gula huset') kallas ibland för **svag böjning** och den obestämda formen (*gult hús* 'ett gult hus') för **stark böjning**. I denna bok används istället termerna *bestämd form* och *obestämd form*.

Verb

Om ett **verb** slutar på **-aði, -ði, -di, -ti** i preteritum (dåtid), t.ex. *talaði, sagði, valdi, kyssti* 'talade, valde, sade, kysste', kallas böjningen **svag**.

Om verbet inte har någon ändelse i preteritum, t.ex. *fór, bauð* 'for, bjöd', kallas böjningen **stark**. Starka verb ändrar tempusformer (böjs) genom vokalväxling i verbstammen, *fara – fór, bjóða – bauð*, jfr svenska och andra germanska språk.

Ett verb har antingen stark böjning eller svag böjning, aldrig bådadara. (Några få undantag finns, där verb har bytt böjningsklass under tidens lopp.)

1.8 Några viktiga punkter om ordföljd och satsbyggnad

Ordföljd och satsbyggnad i isländska och i svenska skiljer sig inte mycket åt. Ordföljden i isländska är oftast den samma som i svenska.

Båda språken är så kallade *SVO-språk*, dvs. normalordföljden är densamma, **subjekt-verb-objekt**:

isl. Hún les bókina & sv. Hon läser boken.

Vidare är båda språken så kallade *V2-språk*, dvs. båda språken kräver att predikatsverbet i en huvudsats i normala fall ska komma på andra plats (2) även om man börjar satsen på något annat än subjektet, t.ex. ett adverb som isl. *nú*, sv. *nu*:

isl. Hún₁ les₂ bókina núna : Núna₁ les₂ hún bókina ~ sv. Hon₁ läser₂ boken nu : Nu₁ läser₂ hon boken

Jfr att det är annorlunda i engelska:

She₁ reads₂ the book now : Now₁ she₂ reads₃ the book (inte *Now₁ reads₂ she the book)

Efter två samordnande konjunktioner, **enda** 'ju, för ... ju' och **heldur** 'utan, men' (§ 12), kommer verbet (_v) före subjektet (_s):

- isl. Ég drekk oft kaffi 'enda **er_v** **það_s** svo hressandi.
 sv. Jag dricker ofta kaffe 'eftersom **det_s** **är_v** så uppfriskande (= för **det_s** **är_v** ju så uppfriskande).
 isl. Systir mín er ekki bara sjúklega myndin 'heldur **er_v** **hún_s** líka svaka klár.
 sv. Min syster är inte bara sjukt rolig 'utan **hon_s** **är_v** också jätte smart.

I svenskan är ordföljden väldigt ofta avgörande för att man ska förstå sammanhanget, särskilt vilket ord som är ett subjekt och vilket som är ett objekt. I isländskan kan man på grund av kasusändelserna vanligtvis räkna ut detta. En strikt ordföljd är därför inte lika viktig i isländskan som i svenskan.

Följande satser har således samma grundbetydelse även om ordföljden skiljer sig:

- a. Stelpan gaf hundinum mat 'tjejen gav hunden mat'.
 Subjekt (nom.) verb indir.obj. (dat.) dir.obj. (ack.)
 b. Hundinum gaf stelpan mat 'det var hunden som tjejen gav mat åt'.
 indir.obj. (dat.) verb subjekt (nom.) dir.obj. (ack.)

Det finns dock viktiga skillnader mellan satserna: Sats a. är neutral medan sats b. är markerad och skulle inte användas i ett neutralt påstående. I sats b. läggs vikt på, genom att objektet (*hunden*) har flyttats främst i satsen, att det *just är hunden* och inte något annat djur som fick mat. I svenskan skulle samma ändring av ordföljden ändra innebörden; det vore som om hunden hade gett tjejen mat!

Samma ordföljd i isländska bisatser som i huvudsatser

En viktig skillnad mellan isländskan och svenskan är att den så kallade "BIFF-regeln" inte gäller för isländskan.¹ Det betyder att ett **satsadverbial** – dvs. ett adverb som inte bara bestämmer ett ord utan hela satsen (t.ex. *ekki* 'inte', *aldrei* 'aldrig', *alltaf* 'alltid', *stundum* 'ibland') – placeras i vanliga fall **efter** huvudverbet både i en huvudsats och i en bisats i isländskan. I svenskan står satsadverbialet också **efter** verbet i en huvudsats men däremot **före** verbet i en bisats.

huvudsats		bisats	
isl. Ég fæ ekki kaffi.	Ég sofna	'ef ég fæ ekki kaffi.	
sv. Jag får inte kaffe.	Jag somnar	'om jag inte får kaffe.	
isl. Hún hefur aldrei verið gift.	Hún segir	'að hún hafi aldrei verið gift.	
sv. Hon har aldrig varit gift.	Hon säger	'att hon aldrig har varit gift.	

¹ Förkortningen "BIFF" står för "i Bisats kommer **Inte** Före det **Finita** verbet". Regeln är dock mer generell än det och innebär att i en bisats i svenskan ska ett satsadverbial allmänt stå före det första verbet i satsen.

Genitivattribut och possessiva pronomen

▪ Placering

En annan viktig skillnad mellan isländskan och svenskan är att genitivattribut i isländskan står i vanliga fall **efter** ordet som de syftar på eller bestämmer, inte framför det som i svenskan.

isl. Mamma **Stínu**.
sv. **Stinas** mamma.

isl. Hús **frænda míns**.
sv. **Min farbrors** hus.

Också possessiva pronomen i isländskan står nästan alltid **efter** ordet som de bestämmer:

isl. Þetta er kakan **mín**
sv. Detta är **min** kaka.

Possessiva pronomen kan dock stå **före** ordet om man lägger särskild vikt på dem:

isl. Þetta er **MÍN** kaka!
sv. Detta är **MIN** kaka!

eller om nominalfrasen som bestäms inleds av ett adjektiv i superlativ eller ett räkneord:

isl. Ég fór í **mitt lengsta** / **fyrsta** / **annað** / **þriðja frí** til Spánar.
sv. Jag åkte på min **längsta** / **första** / **andra** / **tredje semester** till Spanien.

▪ Bestämmdhet

(1) Om ett substantiv **efterföljs** (bestäms) av ett annat substantiv i genitiv – dvs. ett genitivattribut – har det första substantivet i vanliga fall inte bestämd artikel:

isl. Taska_ Karls
sv. Karls väska_

Hnakkur_ hjólsins
Cykelns sadel_

Hús_ hjónanna
Makarnas hus_

(2) Om substantivet efterföljs av ett **possessivt pronomen** (*minn, mín, mitt*, etc.) ska substantivet i vanliga fall, speciellt i talspråk och mindre formellt skriftspråk, ha en bestämd artikel:

isl. Taska**n** mín
sv. Min väska_

Hnakkur**inn** minn
Min sadel_

Hús**ið** mitt
Mitt hus_

(Jfr svenska dialekter, *väskan min*, *huset mitt*.)

Detta gäller dock inte för de flesta ord som uttrycker släktskap och vänskap. De får ingen artikel och liknar i det svenskan:

isl. Pabbi_ minn, bróðir_ minn
sv. Min pappa_, min bror_

Mamma_ mín, systir_ mín
Min mor_, min syster_

Dóttir_ mín, sonur_ minn
Min dotter_, min son_

isl. Frænka_ mín, frændi_ minn
sv. Min kusin_

Vinur_ minn, vinkona_ mín
Min vän_, min väninna_

Félagi_ minn, kunningi_ minn
Min kompis_

Bland undantag är *kona* 'fru', *maður* 'man' om makar, *kærasta* 'flickvän' och *kærasti* 'pojkvän':

isl. Konan₁ mín.
sv. Min fru₁

Maðurinn₁ minn
Min man₁

Kærastan₁ mín
Min flickvän₁

Om ordföljden är (1) possessivt pronomen + (2) substantiv (densamma som är vanligast i svenska) är substantivet utan artikel (= som i svenska):

isl. Mín taska₁, þitt hús₁
sv. Min väska₁, ditt hus₁

OBS: Detta är en **markerad ordföljd** i isländska, dvs. används bara om man behöver lägga vikt på att väskan just är MIN, huset är just DITT, inte någon annans.

(3) Om substantivet föregås av ett **demonstrativt pronomen** (*sá, sú, það; þessi, þetta; hinn, hin, hitt*) är substantivet alltid utan artikel (jfr § 7.2):

isl. sú taska ₁ sem ég tók með mér	isl. þetta hús ₁ er svo fallet
sv. den väska ₁ (den där väskan) som jag tog med mig	sv. detta hus ₁ (det här huset) är så vackert

Partikelverb och ordföljd

Om objektet till ett *transitivt partikelverb* i isländskan – dvs. verb av typen sv. *ta upp* + objekt – är ett substantiv, är placeringen av partikeln oftast någorlunda valfri:

Taktu hundinn ₂ upp ₁ / Taktu upp ₁ hundinn ₂	= sv. Ta upp ₁ hunden ₂ .
Taktu kisuna ₂ með ₁ í bæinn / Taktu með ₁ kisuna ₂ í bæinn	= sv. Ta med ₁ katten ₂ på stan.
Leggðu peningana ₂ inn ₁ / Leggðu inn ₁ peningana ₂	= sv. Sätt in ₁ pengarna ₂ (på banken)

Att ha partikeln mellan verbet och objektet som i svenska (... **upp** hundinn, **með** kisuna, **inn** peningana) kan dock kännas markerat eller oväntat.

Om objektet är ett *pronomen*, speciellt ett obetonat sådant, måste det i alla vanliga fall placeras mellan verbet och partikeln, inte efter partikeln som i svenska:

Taktu hann ₂ upp ₁	= sv. Ta upp ₁ den ₂ .
Taktu hana ₂ með ₁ í bæinn	= sv. Ta med ₁ den ₂ på stan.
Leggðu þá ₂ inn ₁ í bankann	= sv. Sätt in ₁ dem ₂ på banken.

Om verbet är ursprungligen intransitivt (t.ex. *fara*) är ordföljden alltid verb + partikel:

Farðu með ₁ köttinn ₂ í ferðina	= sv. Ta med ₁ katten ₂ på resan.
--	--

Formellt ("oäkta") subjekt, *það* = *det*

Liksom i svenskan börjar man ofta meningar på ett formellt subjekt, *det*, isl. *það*: ***Det*** är många rum i huset = ***Það*** eru mörg herbergi í húsinu. Men om man vänder på meningen och börjar den med *i huset* / *i húsinu* blir resultatet ett annat i isländskan än i svenskan, eftersom det formella subjektet försvinner i isländskan:

I huset är/finns **det** många rum = Í húsinu eru mörg herbergi.

Subjunktionen *sem* = sv. *som* kan inte utelämnas som i svenska

I vissa slag av svenska bisatser kan subjunktionen *som* utelämnas:

Kvinnan [som] hon talade med var inte min syster.

Bilen [som] jag tvättade var svart.

Första gången [som] jag åkte skidor föll jag ofta.

Det är inte möjligt i isländskan, där är subjunktionen obligatorisk i liknande satser:

Konan **sem** hún talaði við var ekki systir mín.

Bíllinn **sem** ég þvoði var svartur.

Í fyrsta sinn **sem** ég fór á skíði datt ég oft.

Indirekta satser med frågeord (*vad*, *vem*, *vilken*) som subjekt

I bisatser där ett av frågeorden *vad*, *vem*, *vilken* är subjektet i satsen måste man i svenskan lägga till partikeln *som*. Så är det **aldrig** i motsvarande satser i isländskan (och inte heller t.ex. i engelskan):

sv. Anna vet inte **vem som** kommer till festen i kväll.

isl. Anna veit ekki **hver** kemur í veisluna í kvöld.

sv. Man vet aldrig **vad som** kan hända.

isl. Maður veit aldrei **hvað** getur gerst.

sv. Han berättade **vilken** bok **som** var bäst.

isl. Hann sagði **hvaða** bók væri best.

1.9 Några vanliga konstruktioner med verb

Tid

▪ **vera að + infinitiv** av ett verb betyder att (1) något pågår (durativ) eller (2) just ska inträffa:

- (1) Hann **er að lesa** og hún **er að skrifa** 'han läser och hon skriver'.
Ég **er að drekka** mjólk 'jag dricker mjölk'.
(2) Hún **er að fara** 'hon ska just ge sig iväg'.
Klukkan **er að verða** fimm 'klockan är snart fem'.

Se böjningen av
verbet *vera* s. 139.

Denna konstruktion är mycket vanlig men begränsas dock av att verbet måste innebära en **process** eller **utveckling** av något slag (*lesa, skrifa, fara* etc.). T.ex. är meningar som *Ég er að standa* eller *Ég er að vita* inte acceptabla eftersom *standa* 'stå' och *vita* 'veta' inte har denna funktion.

▪ **fara að + infinitiv** betyder 'börja, sätta i gång med att':

- Nú **fer að rigna** 'nu börjar det regna'.
Við **förum að byrja** 'vi börjar alldeles strax'.
Nú **fer ég að skilja** þetta 'nu börjar jag förstå detta'.

Se böjningen av
verbet *fara* s. 121.

I talat språk kan man kombinera *vera að* och *fara að*, t.ex. *þeir eru að fara að byrja* 'de börjar just'; *ég er að fara að koma* 'jag kommer strax'.

▪ **eiga eftir að + infinitiv** betyder 'att ha något kvar', 'att ännu inte ha gjort' etc.:

- Ég **á eftir** að lesa bókina 'jag har kvar att läsa boken'.
Við **eigum eftir** að kaupa í matinn 'vi har kvar att handla'.

Se böjningen av
verbet *eiga* s. 140.

Avsikt

▪ **ætla að + infinitiv** 'ha för avsikt, tänka, ämna', ibland utan *að* + verb i betydelsen 'ska till/på':

- Hún **ætlar að verða** bóndi 'hon ämnar bli bonde'.
Við **ætlum í** bíó 'vi ska på bio'.

Se böjningen av
verbet *ætla* s. 139.

Verbet *ætla* uttrycker i alla vanliga fall en egen vilja hos subjektet.

❗ Om verbet *skal* (*skulu*), sv. *ska* (*skolo*)

Isl. *skal* används på ett lite annat sätt än *ska* i svenska. En typisk och mycket central betydelse är 'åta sig något':
Ég skal kaupa í matinn 'jag ska (= åtar mig uppgiften att) gå och handla mat'.

Om man vill uttrycka en mening som sv. *Jag ska gå upp tidigt* är bäst att använda verben *þurfa* 'behöva', *verða* 'måste' eller *ætla* 'tänka, ämna': *Ég þarf / verð / ætla að fara á fætur snemma*.

OBS att *skal* används inte i frågor som i sv. *Ska du ner på stan?* På isländska blir det *Ætlar þú niður í bæ?*

Behov

- **þurfa að + infinitiv** 'behöva, måste' (se även *verða að* här nedan:

Ég þarf að skreppa heim 'jag behöver/måste kila hem ett tag'.
Ég þarf að kaupa betri penna 'jag behöver köpa en bättre penna'.

Se böjningen av
verbet *þurfa* s. 140.

Nödvändighet

- **verða að + infinitiv** 'måste, vara tvungen till' uttrycker ett starkare behov än *þurfa að*, dvs. att något är absolut nödvändigt, oundvikligt eller förutbestämt (se även *eiga að* här nedan):

Ég verð að skreppa heim 'jag måste kila hem ett tag' (det är nödvändigt!).
Við verðum að fara varlega ('varsamt') í umferðinni 'vi måste vara försiktiga i trafiken'.
Hann er svo þreyttur að hann verður að hvíla sig 'han är så trött att han måste vila'.

Se böjningen
av verbet
verða s. 139.

I opersonliga konstruktioner används *verða* + preteritum particip i neutrum om något som är fastslaget. Meningen inleds med ett *það* 'det':

Það verður farið klukkan níu á morgun 'man/vi åker kl 9 i morgon'.
(Mera skriftspråkligt, utan ett inledande *það*: Farið verður klukkan níu á morgun.)

Það verður stoppað í Hveragerði 'man/vi stannar i Hveragerði'.
(Mera skriftspråkligt, utan ett inledande *það*: Stoppað verður i Hveragerði.)

Förpliktelse

- **eiga að + infinitiv** 'ska' uttrycker vanligtvis förpliktelse av något slag:

Gangandi vegfarendur eiga að bíða eftir grænu ljósi (D) 'fotgängare ska/bör vänta på grönt ljus'.
Ég á að fara heim núna 'jag ska/bör åka hem nu'.

Ibland uttrycker den dock enbart en viss osäkerhet, t.ex. i meningar som den här:

Ég veit ekki hvort² ég á að kaupa fisk eða kjöt 'jag vet inte om jag ska köpa fisk eller kött'.

I en interaktiv **fråga** i första person (vanligtvis pluralis) av typen "Ska vi (inte) åka hem?", "Ska vi (inte) gå ut och kaka?" etc., där den som ställer frågan både vill uttrycka sin egen önskan och samtidigt be om den andra personens åsikt, använder man också *eiga*:

Eigum við (ekki) að fara heim? 'ska vi (inte) åka hem?'.
Eigum við (ekki) að fara út að borða? 'ska vi (inte) gå ut och kaka?'.

Om det **inte** gäller en fråga utan ett motsvarande interaktivt **förslag** (påstående), av typen "vi ska (inte) åka hem", använder man däremot verbet *skulu* 'ska': *Við skulum (ekki) fara heim*.

² Om *hvort*: Se § 12, under 2. *Interrogativa (frågor) subjunktioner: hvort* 'om, ifall, huruvida'.

I opersonliga konstruktioner används *eiga að* i 3:e person singularis om något som är fastslaget, men inte lika fastbestämt som *verða* med infinitiv (se ovan):

Það á að fara klukkan níu á morgun 'man/vi ämnar åka kl 9 i morgon'.

Það á að stoppa í Hveragerði 'man/vi ämnar stanna i Hveragerði'.

Om att något är möjligt

- **geta + pret. part., neutrum** (jfr supinum) 'kunna', 'förmå'; 'ha möjlighet'.

Se *geta* s. 102, 138
och böjningen s. 139.

Hún getur ekki farið því að hún er veik 'hon kan inte åka därför att hon är sjuk'.

Geturðu hjálpað henni? 'kan du hjälpa henne?'.

- **eitthvað er hægt / ekki hægt** används om något som är möjligt eller omöjligt, 'kan, får, går':

Er hægt að fá þessa bók lánaða? 'kan man (får man) låna denna bok?'.

Er hægt að tala dönsku í Svíþjóð? 'kan man (går det att) prata danska i Sverige?'.

Það er hægt að keyra bílinn hratt 'man kan (det är fullt möjligt att) köra bilen snabbt'.

Jfr § 9 om neutrumformen *hægt*.

En avslutad handling

- **vera búinn að + infinitiv** (eg. 'vara färdig med' + verb) är det vanligaste sättet att återge perfektiv verbaspekt i isländskan, d.v.s. en avslutad handling där svenskan använder *ha* eller *hade* + verb:

Ertu búin(n) að lesa bókina? 'har du läst boken?'.

Ég var búin(n) að borða 'jag hade ätit'.

Denna konstruktion används även ifråga om en (långvarig) icke avslutad handling:

Ég er búin(n) að bíða lengi 'jag har väntat länge'.

Hún er búin að þekkja hann í nokkra mánuði 'hon har känt honom i några månader'.

Ordformen *búinn* (mask.), *búin* (fem.), *búið* (neutr.) är nominativformer av preteritum particip av *búa*, dvs. singularis *búinn/búin/búið*, pluralis *búnir/búnar/búin* (jfr s. 76).

❶ Om *vera að* och *vera búinn að*

Verbkonstruktionerna **vera að** + infinitiv 'hålla på med ngt' och **vera búinn að** + infinitiv 'vara färdig med, ha gjort ngt' beskrivs ibland som "aspekt"-konstruktioner. Med begreppet **aspekt** åsyftas en verbal böjningskategori (eller i vissa språk en syntaktisk konstruktion) som anger om ett verbs handling är tillfällig eller upprepad, avslutad eller oavslutad.

2 Ljudsystemet

2.1 Accent och längd

Isländska ord har alltid huvudbetoning (huvudtryck) på första stavelsen, även lånord som *'bensín*, *'píanó* och *'banani*. Vissa prefix kan ha svagare betoning än huvudorddelen, t.ex. *full-*, *hálf-* m.fl. när betydelsen är modal snarare än bokstavlig: *kaffið er ,full' sterkt* 'kaffet är lite för starkt', *hann er ,hálf' slappur* 'han är lite dålig'.

Isländskan skiljer inte på grav och akut accent (ordaccent) som är en viktig del av svensk fonologi.

Kvantitet (längd) i isländskan motsvarar i stort sett den i svenskan: En **betonad** stavelse består av (a) en enkel lång vokal, t.ex. *á* 'å, flod', (b) en lång vokal och en kort konsonant, t.ex. *úr* 'ur, klocka'; (c) en kort vokal och en lång konsonant / konsonantkluster, t.ex. *egg* 'ägg', *ösp* 'asp'. Språkljudens kvantitet i en stavelse är därför förutsägbar så som i svenskan, dvs. en betonad stavelse har alltid ett långt språkljud, antingen en lång vokal eller en lång konsonant / konsonantkluster. (Se vidare "Långa och korta vokaler" i § 2.3.1.) En och samma betonade stavelsen kan däremot inte bestå av två korta ljud eller två långa, vilket var möjligt i de forna nordiska språken. En **obetonad** stavelse (i princip alltid den sista stavelsen i flerstaviga ord) är alltid kort.

2.2 Alfabetet

Det isländska alfabetet innehåller formellt 32 bokstäver:

a [a:]	ð [ɛ:ð]	g [jɛ:]	j [jɔ:ð]	n [ɛn:]	r [ɛr:]	ú [u:]	ý [i:]
á [au:]	e [ɛ:]	h [hau:]	k [kʰau:]	o [ɔ:]	s [ɛs:]	v [vaf:]	þ [θɔ(r)tn]
b [bʲɛ:]	é [jɛ:]	i [i:]	l [ɛtl], [ɛl:]	ó [ou:]	t [tʰjɛ:]	x [ɛxs], [ɛks]	æ [ai:]
d [dʲɛ:]	f [ɛf:]	í [i:]	m [ɛm:]	p [pʰjɛ:]	u [ʏ:]	y [i:]	ö [œ:]

Uttal ges i hakparentes, : betyder 'lång'. Om symbolen *b*, *d* och *j*, se en förklaringsruta i avsnitt 2.3.2.

Bokstäverna *y* och *ý* kallas "ufsilon-i", resp. "ufsilon-í" (skrivs ibland "ypsilon-y", "ypsilon-ý"). De har inget självständigt ljudvärde, utan uttalas exakt som *i* och *í*. (Se nästa sida.)

Bokstäverna/ljuden *þ* och *ð* har en s.k. "komplementär spridning", var och en förekommer enbart i ett visst sammanhang, dvs. *ð* förekommer endast inuti eller i slutet av ord medan *þ* har sin plats i början av ord, t.ex. *þunnur* 'tunn' samt i sammansättningar med ordstammar som börjar på *þ*, t.ex. *óþarfur* 'onödig', och dessutom i enstaka lånord, speciellt namn: *Íþaka* 'Ithaka', *Óþelló* 'Othello'.

Bokstäverna *c*, *q* och *w* används i en del utländska ord och namn och fram till 1974 användes *z* för *s* som historiskt uppstått ur *ðs*, *ds* eller *ts* (ex.: *verzlun* 'butik, affär' < *verð* + *-slun* (*verð* = 'pris', jfr. sv. *värde*), idag *verslun*).

Det är viktigt att skilja noggrant mellan vokaler **a, e, i, o, u, y** å ena sidan och **á, é, í, ó, ú, ý** å den andra, både i uttal och i skrift. Skillnaden mellan t.ex. **a** och **á**, eller **i** och **í**, är lika viktig i isländskan som den mellan **a** och **ä** eller **a** och **å** i svenskan.

2.3 Ljuden

Isländskan har 30 fonem, dvs. 13 vokalfonem: /a, á, au, e, ei, i, í, o, ó, u, ú, æ, ö/, och 17 konsonantfonem: /p, b, t, d, k, g, f, v, ð/p, s, j, ʃ, h, m, n, l, r/. Enligt tradition bär fonemen samma namn som de bokstäver som de oftast motsvarar i skriftspråket. Undantaget är fonemet /ɣ/, 'mjukt g' (frikativa), som i skriftspråket skrivs **g** (*saga, vegur, Bogi*) men som oftast betraktas som ett annat fonem än /g/, dvs. 'hårt g' (klusil), som även det återges som **g** i skriftspråket (*gata, tunga, Helga*). Namnet på det fonem som avser 'dental frikativa' återges ibland som /ð/, ibland som /p/ eftersom ljuden [ð] och [p] (det senare återges [θ] i det internationella fonetiska alfabetet) mestadels är i en komplementär distribution (jfr ovan).

① Fonem

Ett fonem är den minsta enhet i talat språk som kan ändra betydelsen av ett ord om denna enhet ersätts med en annan. Fonem "representeras" i tal av språkljud, vokaler eller konsonanter. Till exempel är fonemet /a/ i svenska ett vokalfonem och det representeras i talet av ljuden [a], t.ex. i *tall* [tʰal:], och [ɑ], t.ex. i *tal* [tʰɑ:l].

2.3.1 Vokalerna

Vokalfonemen är sammanlagt 13: åtta monoftonger (enkla vokalljud) och fem diftonger. På följande bild står fonemen mellan snedstreck och uttal ges i hakparentes enligt det internationella fonetiska alfabetet, IPA:³

	främre		bakre	
	orundad	rundad	orundad	rundad
sluten	/i/ = [i]			/ú/ = [u]
halvsluten	/i/ = [ɪ]	/u/ = [ʊ]		
halvöppen	/e/ = [ɛ]	/ø/ = [œ]		/o/ = [ɔ]
öppen			/a/ = [a]	

Diftonger: /á/ = [au], /æ/ = [ai], /ei/ = [ei], /au/ = [øy] ([øi]), /ó/ = [ou]

Dessutom finns uttalsvarianterna (allofonerna) [yi] och [ɔi] för fonemen /u/ och /o/ framför [j] (se nedan), t.ex. i *hugi* [hʏi:jɪ] 'sinne, håg' och *bogi* [bɔi:jɪ] '(pil)båge'.

³ I många handböcker används *hög*, *mellanhög*, *mellanlåg* och *låg* (eller motsvarigheter till dessa på andra språk) för att beskriva vokalernas öppningsgrad. Här används orden *sluten*, *halvsluten*, *halvöppen* och *öppen*.

Om uttalet av vokaler

Isländskt **a** låter ung. som ett finskt eller tyskt **a**; fonemiskt räknas det bland de bakre vokaler, uttalsmässigt närmar det sig att vara en central öppen eller halvöppen vokal, [a] eller [ɐ]. Vokalen **í** [i] uttalas som svenskt **i** i *bita*; **i** [ɪ] låter ungefär som svenskt **i** i *finna*; **e** [ɛ] låter som ett mellanljud mellan svenskt **e** och **ä**; **u** [ʊ] närmar sig svenskt **u** i *hund*; **ö** [œ] låter som svenskt **ö** i *göra*; **ú** [u] låter som svenskt **o** i *sol*; **o** [ɔ] låter ungefär som svenskt **å**.

Om bokstäverna 'y', 'ý' och 'ey' och hur de passar in i systemet, se här nedan. Bokstaven 'é' står för konsonanten [j] + vokalen [ɛ].

Isländskan saknar y-ljud

Isländskan har numera ingen rundad sluten vokal svarande till svenskans /y/. Den fick redan i senmedeltida isländska samma uttal som den orundade motsvarigheten, **i**, **í**. Skrivtecknen 'y', 'ý' och 'ey' används dock fortfarande enligt respektive ords historiska ursprung. Således skrivs t.ex. *týna* 'tappa bort' medan det uttalas [tʰ:ina], exakt som ordet *tína* 'plocka'. Det kan dock påpekas att slutet av diftongen **au** oftast har en y-klang: *haus* 'huvud' [høy:s].

Tunga och lätta vokaler

De vokaler som i skriftspråket återges med **á**, **í/ý**, **ó**, **ú**, **æ**, **ei/ey**, **au**, samt ljudkombinationen **é** (konsonanten / halvvokalen [j] + vokalen [ɛ]) kallas här för "tunga" vokaler. De har bl.a. en liknande verkan på uttalet av vissa konsonanter. Jfr § 3.1.1 om nominativ i ord av typen *bill*, *steinn* etc. och § 6.2.1 om vissa adjektiv. Vokaler **a**, **e**, **i/y**, **o**, **u** och **ö** brukar kallas för "lätta" vokaler.

Långa och korta vokaler

Alla vokaler kan vara både långa och korta. För det mesta gäller det samma om vokallängd i isländskan som i svenskan (1–3 här nedan), jfr § 2.1).

En vokal är lång

- (1) när den står för sig själv, t.ex. *á* 'på', *í* 'i';
- (2) när den står i slutet av ett ord, t.ex. *ró* 'lugn', *tá* 'tå';
- (3) när den står framför en enkel konsonant, t.ex. *ber* 'bär', *möl* 'grus';
- (4) när den står direkt framför en tvåkonsonantförbindelse som består av **p**, **t**, **k**, **s** plus **j**, **v**, **r**:

neþja 'kyla'	(ex. på -pv- saknas)	snupra 'skälla på ngn'	} OBS: Lägg denna regel på minnet!
hetja 'hjalte'	uppgöt va 'upptäcka'	betri 'bättre'	
vekja 'väcka'	vök vi 'vätska'	Akranes (ortnamn)	
Esja (fjällnamn)	tvis var 'två gånger'	Esra (mansnamn)	

En vokal är **kort** när den står före en dubbel konsonant, t.ex. *pabbi* 'pappa', eller före en konsonantförbindelse annan än de ovannämnda i (4), t.ex. *hönd* 'hand'. Alla vokaler är korta i obetonade stavelser, t.ex. i ändelserna i *maður*, *hestarnir*. (Jfr. § 2.1).

Långa och korta vokaler uttalas ung. på samma sätt förutom att /e/, /o/ och /ö/ tenderar till att få en liten diftongering när de är långa: *ber* [b^eɛ:r] 'bär', *vor* [v^oɔ:r] 'vår', *möl* [m^øœ:l] 'grus'.

Samma regler om längd gäller för monoftonger och diftonger.

Uttal av vokaler framför *gi*

Framför **gi** uttalas skriftspråkets **a**, **e**, **i**, **o**, **u** och **ö** som diftonger.

a+gi : [ai:+ji], **e+gi** : [ei:+ji], **i+gi** : [i:+ji], **o+gi** : [oi:+ji], **u+gi** : [yi:+ji], **ö+gi** : [øi:+ji]

Exempel:

<i>hagi</i> [hai:ji] 'hage'	<i>stigi</i> [stri:ji] 'trappa'	<i>hugi</i> [hyi:ji] 'sinne'
<i>vegir</i> [vei:jir] 'vägar'	<i>bogi</i> [bøi:ji] 'båge'	<i>sögin</i> [søi:jm] 'sågen'

Lägg märke till att **g**-et uttalas som **j** framför **i**.

Ett äldre uttal finns fortfarande på det östliga södra Island, där ovannämnda ljud uttalas som långa monoftonger, samtidigt som **g**-et uttalas som **j**: *hagi* [ha:ji], *bogi* [bø:ji] etc.

Uttal av vokaler framför *ng* och *nk*

Framför **ng** och **nk** uttalas skriftspråkets **a**, **e** och **ö** som diftonger, [au, ei, øy], och **i** och **u** som slutna (höga) vokaler, [i, u]. Exempel:

Före **ng**: *langur* [laun̥gʏr] 'lång', *lengur* [leɪn̥gʏr] 'längre', *söngur* [søy̥n̥gʏr] 'sång', *finger* [fɪn̥gʏr] 'finger', *ungur* [un̥gʏr] 'ung'

Före **nk**: *banka* [baun̥ka] 'banka', *seinka* [sei̯n̥ka] 'försena', *hönk* [høy̯n̥k] 'öglä', *vinka* [vi̯n̥ka] 'vinka', *dunkur* [ɞun̥kʏr] 'dunk'

Rester av ett äldre uttal finns på de nordliga Västfjordarna (nordvästliga Island), där **a** och **ö** uttalas som monoftonger: *langur* [lan̥gʏr], *söngur* [søy̥n̥gʏr]. Detta uttal är nu på väg att försvinna.

2.3.2 Konsonanterna

Konsonantfonemen är 17: /p, b, t, d, k, g, f, v, ð/p, s, j, ʃ, h, m, n, l, r/.⁴ Ett schema över själva ljuden finns på sida 22.

Konsonantfonemen representeras i tal av en eller flera något olika ljudvarianter. I vissa fall representeras fonemet av ett enda ljud i tal; detta gäller /s, j, h/ som i princip alltid representeras av ljuden [s, j, h]: *sól, já, sjá, hús* [sou:l, jau:, sjau:, hu:s] 'sol, ja, se, hus'. Men oftare kan dock fonemet representeras av två eller i vissa fall flera uttalsvarianter (allofoner), vilket huvudsakligen beror på vilka ljud som kommer före eller efter dem. Några exempel nämns här nedan. Se mer i avsnitt 2.3.2.1, t.ex. punkt 3 ang. /f/, 12 om /g/ och 13 & 14 om /k/.

Fonemen /m, n, l, r/ kan uppträda som "tonande" eller "tonlösa" ljud när de uttalas, dvs. representerade av varianterna [m, n, l, r] (tonande) eller [ṁ, ṇ, ḷ, ṛ] (tonlösa), delvis beroende på vilka ljud som följer och delvis dialektalt: I centrala norra Island uttalas /m, l, n/ väldigt ofta med tonande ljud i alla ljudsammanhang men på andra ställen i landet är de tonlösa före /p, t, k/.

Fonemet /n/ har ett "nj"-liknande uttal framför "ngi" och "ngj", t.ex. *lengi* [leɪŋjɪ] 'länge', annars ett "ng"-liknande uttal, t.ex. *lengur* [leɪŋgʏr] 'längre' – och fonemet har även ett par tonlösa varianter framför /k/ (förutom i norra Island), t.ex. *blankir* [blaʊŋcɪr] 'panka' (mask. plur.) och *blankar* [blaʊŋkar] 'panka' (fem. plur.).

Fonemet /r/ uttalas alltid som [r] förutom framför /p, t, k, s/, och det gäller hela landet; således *bara* [ba:ra] 'bara', *rós* [rou:s] 'ros', men *þorp, skart, verk* [θɔrp, skart, vɛrk] 'by, smycke, arbete'.

Fonemen /p, t, k/ kan låta som [p^h, t^h, k^h] med stark aspiration eller som [p, t, k] utan aspiration, det första alltid i början av ord, samt mellan vokaler i norra Island, men det andra bl.a. efter /s/ samt mellan vokaler på andra platser än norra Island.

⁴ Konsonantfonemen räknas ibland för att vara lite fler, beroende på hur språkljuden analyseras. Här anses de vara 17.

Översikt över konsonanternas artikulation med hjälp av artikulationsställe (översta raden) och artikulationssätt (vänster).

		bilabial	labio-dental	dental	alveolar	palatal	velar	laryngal
klusiler	aspirerad	p ^h		t ^h		c ^h	k ^h	
	oaspirerad	p (b̥)		t (d̥)		c (ç)	k (g̊)	
frikativor	tonande		v	ð		j	ɣ	
	tonlösa		f	θ	s	ç	x	h
nasaler	tonande	m		n		ɲ	ŋ	
	tonlösa	m̥		n̥		ɲ̊	ŋ̊	
lateraler	tonande			l				
	tonlösa			l̥				
vibranter	tonande			r				
	tonlösa			r̥				

Ring under eller över konsonanter betyder att ursprungligt tonande konsonanter har blivit tonlösa, vilket är mycket vanligt i isländskan.

Kommentarer

[ð] 'ð' och [θ] 'þ' är samma konsonanter som de första ljuden i engelskans *this* resp. *thing*.

[c^h] och [c] motsvarar någorlunda **k+j** resp. **g+j** (kan också återges i ljudskrift som [k^hj] och [g̊j]).

[ɣ] är ett öppet **g** (dvs. en frikativa).

[ç] är ett ljud som liknar **h+j** (jfr tyskans *ich, mich* etc.).

[x] är ett öppet **k** (dvs. en frikativa).

[ɲ] (tonande) och [ɲ̊] (tonlöst) är ett **n** med *j*-klang (liknar **n+j**, ex. *lengi* [leɲɲi] 'länge').

[ŋ] (tonande) och [ŋ̊] (tonlöst) är ett **n** med *g*-klang (liknar **n+g**, ex. *langur* [laɲg̊ʏr] 'lång').

❗ Några fonetiska symbol

De fonetiska symbolen [b̥] resp. [p], [d̥] resp. [t], [ç̥] resp. [c] och [g̊] resp. [k] är enbart olika tecken för desamma oaspirerade och tonlösa ljuden.

Symbolen [b̥], [d̥], [ç̥], [g̊] används i denna bok för att återge uttalet av klusiler som tillhör fonemen /b/, /d/ och /g/, vilka genomgående *har blivit tonlösa* i språket, t.ex. 'd' i *dansa* [d̥ansa] 'dansa' och *senda* [sɛnd̥a] 'sända'.

Symbolen [p], [t], [c], [k] (utan ett aspirationstecken, ^h) används däremot för att återge uttalet av samma ljud när de tillhör fonemen /p/, /t/ och /k/ när de *har blivit oaspirerade mellan vokaler*, vilket ursprungligen var dialektalt men som numera gäller i hela landet utom på norra Island; t.ex. 'k' i *baka* [b̥a:ka] 'baka', jfr norra dialekten och äldre uttal: [b̥a:k^ha].

Detta återspeglar den isländska ortografin och är därför förhoppningsvis till hjälp för användarna av denna bok.

2.3.2.1 En översikt avseende uttal av konsonanterna

1. **b, d och g** är tonlösa, [b, d, ʒ, ɡ], ungefär motsvarande finska **p, t och k**.
2. I konsonantförbindelserna **dj, tj** uttalas båda konsonanterna: *djöfull* [dʒœ:vʏtl] 'djävul', *djarfur* [dʒarvʏr] 'djärv'; *tjara* [tʰja:ra] 'tjära', *tjón* [tʰjou:n] 'skada'.
3. **f** uttalas nästan alltid som [v] mellan vokaler: *hafa* [ha:va]. Dessutom före och efter [r]: *hafrar* [havrar] 'havre', *arfur* [arvʏr] 'arv' samt före [ð]: *hafði* [havði] 'ha, hade' och efter [l]: *álfur* [aulvʏr] 'alf, älva'. Också ofta i sammansättningar framför andra konsonanter, speciellt om de är tonande: *hafmey* 'sjöjungfru (inte framför s: *hafskip* 'havsgående skepp')'. – Undantag är några lånord så som *graf* 'graf', t.ex. *grafið* [ɡra:fið] 'grafen', *slaufa* [slœi:fa] 'fluga' (dansk *sløjfe*), *sófi* [sou:fi] 'soffa'.
4. I inljud uttalas **fl** och **fn** som [pl] och [pn], utan aspiration på [p]: *kafl* [kʰapli] 'kapitel', *sofna* [sɔpna] 'somna'. Dock inte i sammansättningar: *hóflegur* 'måttfull', *afnema* 'avskaffa'.
5. **fnd, fnt** uttalas alltid [mt] resp. [mʏt]: *hefnd* [hɛmt] ([hɛmʏt]) 'hämd', *efnt* [ɛmʏtʰ] 'uppfyllt'.
6. **fld, flt** uttalas alltid 'omvänt', dvs. [lvt] resp. [lʏft]: *efldi* [ɛlvʏdi] 'främjade', *eflt* [ɛlʏftʰ] / [ɛlʏftʰ] 'främjat'. F/v-ljudet är ofta svagt eller försvinner helt.
7. Konsonantförbindelserna **gj, kj** uttalas som palatala klusiler: *gjald* [jald] 'betalning', *gjörð* [jœrð] 'fälg på cykel', *kjáni* [cʰau:ni] 'dumbom', *kjó* [cʰou:i] 'labb' (fågel).
8. **hj** uttalas som tonlöst **j**: *hjól* [çou:l] 'cykel'. Samma ljud förekommer t.ex. i tyskans *ich*.
9. **hn** uttalas som tonlöst **n**: *hnefi* [nɛ:vi] 'näve', *hnífur* [ni:vʏr] 'kniv'.
10. **hl** uttalas som tonlöst **l**: *hlæja* [læi:ja] 'skratta', *hlutur* [lʏ:tyr] 'sak, ting'.
11. **hv** uttalas [kʰv]: *hvalur* [kʰva:lyr] 'val'. Rester av äldre uttal, [hw-] / [xw-], finns på södra Island.
12. **g** uttalas på följande sätt:
 - (a) Som **j** mellan en vokal och [i]: *bogi* [bœi:ji] 'båge', *segir* [sei:jir] 'säger' etc.
 - (b) Som en tonande velar frikativa,⁵ [ɣ], mellan andra vokaler, samt mellan en vokal och [ð] och [r]: *saga* [sa:ɣa] 'saga', *vegur* [vɛ:ɣʏr] 'gata, väg', *sagði* [saɣði] 'sade', *sigra* [siɣra] 'segra'. Samma ljud finns i spanskan, t.ex. *Malaga*.
 - (c) Som en tonlös velar frikativa, [x], före **s** och **t**: *hugsa* [hyxxa] 'tänka' (numera vanligare med klusil, [hyksa]), *sagt* [saxt] 'sagt'. Samma ljud finns i tyskan, t.ex. *Achtung*.
 - (d) Som en klusil i andra fall: *sigla* [siɣla] 'segla', *rigna* [riɣna] 'regna', *Sigga* [siɣ:a], *gala* [g:ala] 'gala', *gladur* [gla:ðʏr] 'glad', *grjóti* [grjou:tʰ] 'sten'; *gista* [jista] 'övernatta', *Gísli* [jistli] etc. – Se också nästa punkt.
13. **k** och **g** blir palataliserade framför de främre vokalerna **í/ý, i/y, e, é, ei/ey**, samt **æ**: *gista* [jista] 'övernatta', *kinn* [cʰm:] 'kind', men inte framför vokalerna **a, á, au, o, ó, u, ú** och **ö**.
14. **k** uttalas som tonlös velar frikativa före **t**: *lykt* [lɪxt] 'lukt', hos många också före **s**: *loksins* [lɔxsins] 'äntligen' (numera vanligare med klusil: [lɔksins]).

⁵ Uttalas genom att tungryggen trycks mot mjuka gommen, medan luftflödet dock inte stoppas helt.

15. I konsonantförbindelsen **lj** uttalas båda ljuden (jfr **dj**- etc. ovan): *ljós* [ljou:s] 'ljus'.
16. **ll** uttalas på följande sätt:
- (a) Som [tl] i de flesta fall i inhemska ord: *bill* [bitl] 'bil', *falla* [fatla] 'falla'.
- ☛ Dock som [l:] framför **s**: *alls*, *ills* (G mask./neutr. av *allur* 'all', *illur* 'stygg') (dock inte i sammansatta ord el. namn: *Hallsteinn* [tl]; och vissa uttalar t.ex. *Hallsson* med [tl]); och som [l] (tonlöst) framför **t**: *allt*, *illt* (N neutr. av *allur*, *illur*).
- (b) Som långt [l:] i smeknamn och i de flesta yngre lånord: *Kalli* [kʰal:l], *Silla* [sɪl:a]; *selló* [sɛl:ou] 'cello', *pilla* [pʰɪl:a] 'piller'.
- ☛ I några personnamn uttalas **ll** som [l:]: *Halldór* (mask.), *Halldóra* (fem.) (men [tl] t.ex. i *Hallgrímur* (mask.), *Hallfríður* (fem.)).
 - ☛ I sammansättningar uttalas **ll** som [tl] eller [l:] beroende om orden känns sammansatta eller inte: *fallegur* 'snygg' känns inte som sammansatt och uttalas [fatlɛyvr]; *gulleitur* 'gulaktig' känns som sammansatt och uttalas [gʷl(:)eityr].
17. **nn** uttalas på följande sätt:
- (a) Som [n:] efter lätta vokaler: *hann* [han:] 'han', *enn* [ɛn:] 'ännu', *minn* [min:] 'min', *mun* [myn:] 'mun' (ack.), *fönn* [fœn:] 'snödriva'.
- (b) Som [tn] efter tunga vokaler: *Brjánn* [brjautn] (mansnamn), *steinn* [steitn] 'sten', *finn* [fitn] 'fin', *tónn* [tʰoutn] 'ton', *brúnn* [brutn] 'brun', *grænn* [graitn] 'grön'.
- ☛ Undantag: **nn** i den bestämda artikeln uttalas alltid [n:], även efter tunga vokaler: D sg. *í ánni* 'i ån', D sg. *hjá kúnni* 'hos kon', D sg. *í klónni* 'i klon' etc.
18. Klusilerna **p**, **t** och **k** är svagt aspirerade mellan vokaler: *api* [a:pi] 'apa', *vaka* [va:ka] 'vaka', *vita* [vi:ta] 'veta', förutom dialektalt på norra Island där de är starkt aspirerade, *api* [a:pʰɪ], *vaka* [va:kʰa], *vita* [vi:tʰa] etc.
19. Konsonantförbindelserna **pp**, **tt**, **kk** och **p/t/k + l/m/n** inleds alltid av ett starkt **h**-ljud, så kallad "preaspiration": *hoppa* [høhpa] 'hoppa', *epli* [ɛhplɪ] etc.
20. **pt** uttalas [ft]: *djúpt* [djuft] 'djupt'.
21. **rl** och **rn** uttalas [rtl], [rtn]: *varla* [vartla] 'knappast', *barn* [bartn] 'barn', *örn* [œrtɪn] 'örn'. I många ord, speciellt i mycket vanliga ord, försvinner **r**: *varla* [vatla], *barn* [batn].
22. **sl** och **sn** uttalas oftast med ett t-inskott, [stl] och [stn]: *slá* [stlau:] 'slå', *snjó* [stnjou:r] 'snö'.
23. De tonande ljuden **r**, **l**, **m** och **n** blir tonlösa framför konsonanterna **p**, **t** och **k** (gäller dock inte för **l**, **m** och **n** dialektalt på norra Island), också **r** framför **s**:
harpa [harpa] 'harpa'	varta [varta] 'vårta'	harka [harka] 'hårdhet'	Yrsa [ɪrsa] (namn)
stelpa [stɛlpa] 'tjej'	elta [ɛlta] 'följa efter'	túlkur [tʰuɫkʏr] 'tolk'	
lampi [lampi] 'lampa'	heimta [heĩmta] 'kräva'	rýmka [rɪmka] 'vidga'	
(n+p blir till mp i uttal)	vanta [vaŋta] 'fattas'	vinka [viŋka] 'vinka'	
24. I ljudförbindelserna **sj**, **skj** och **ski-**, **stj**, **tj**, **kj** uttalas alla ljud: *sjór* [sjou:r] 'hav', *skjól* [scou:l] 'lä', *skinn* [scin:] 'skinn', *stjarna* [stjartna] 'stjärna', *tjón* [tʰjou:n] 'skada', *kjöt* [cʰœ:tʰ] 'kött'.

2.4 Några viktiga ljudväxlingar

2.4.1 U-omljud

Så kallas en ljudväxling när ett **a ändras till ö** under påverkan av ett **efterföljande -u** i samma ord (se undantag längre ner):

Þetta er kaka 'det här är en kaka'.

Við böku köku 'vi bakar en kaka'.

Detta **-u** som formellt orsakar ljudväxlingen finns främst i några böjningsändelser:

-u: et i ack., dat., gen. sing. i svagt böjda feminina substantiv: *hér er gata* (N) – *á götu* (D) 'här är en gata, på en gata',
 ändelsen **-ur** i feminina ord i nom. och ack. plur.: *hér er ein gata* (N) – *hér eru tvær götur* (N) 'här är en gata, här är två gator',
 ändelsen **-um** i dat. sing. och plur. i (nästan) alla substantiv, adjektiv och pronomen: *hér er fin gata* (N) – *á finum götum* (D) 'här är en fin gata, på fina gator'; *gladur strákur* (N) – *með glöðum strák* (D) 'en glad pojke, med en glad pojke'; *aðrir vinir* (N) – *með öðrum vinum* (D) 'andra vänner, med andra vänner',
 ändelsen **-um** i 1 person plur. i verb ('vi'), *ég baka* (sg.) *brauð* – *við böku* (pl.) *brauð*.

→ Se en närmare översikt på nästa sida.

Denna ljudväxling är både regelbunden och obligatorisk i ord som har fonemet /a/ som grundvokal, dvs det finns i princip inga undantag från regeln och växlingen fungerar ofta även i främmande ord:

Börnin chatta við vini sína 'barnen chattar med sina vänner'.

Við chöttum við vini okkar 'vi chattar med våra vänner'.

U-omljud visar sig även i vissa ord eller böjningsformer av ord som tidigare – under urnordisk tid – hade ett efterföljande **-u** i samma ord, t.d. pluralformen av ordet *barn*: *börn* (urn. **barnu*) – se sida 27, *U-omljud där ett u har tidigare funnits*.

Undantag

(1) **u**-et kan inte vara en del av den mycket typiska ändelsen **-ur** som vi hittar främst i substantiv och adjektiv i maskulinum, stark böjning, nominativ: *sandur* 'sand', *latur* 'lat'. Den har nämligen uppstått ur en äldre ändelse **-r** plus en gammal **inskottsvokal** ('svarabhakti-vokal'). Denna vokal var möjligen i början inte ett egentligt [u] och den ha raldrig orsakat ett u-omljud.

(2) En vokal mellan **a**:et och **u**:et i ordet bromsar i vanliga fall u-omljudet:

Andrea (N) – Andreu (A); Asía (N) – Asíu (A); María (N) – Maríu (A); satíra (N) – satíru (A) 'satir'.

① Om inskottsvokalen -u

Inskottsvokalen -u förekommer främst efter en konsonant som i fornisländskan omedelbart efterföljdes av ett r i slutet av ordet, t.ex. fornisl. *matr* → nyisl. *matur* 'mat', *hestr* → nyisl. *hestur*.

Förutom i maskulina ord förekommer u-inskottet också i nominativ i några feminina ord och namn, t.ex. i kvinnonamnen *Hildir*, *Þrúður* m.fl. → *Hildur*, *Þrúður*.

De vanligaste ställen där u-omljud inträder är de följande

U-omljud framför ett u

1. Feminina substantiv med stamvokalen a

Alla svagt böjda feminina substantiv slutar på -u i A, D, G singularis, på -ur i N och A pluralis och på -um i D pluralis (jfr § 3.5). Följaktligen ändras stamvokalen a alltid till ö i dessa kasus.

Saga – sögu, pl. sögur 'saga – sagor'.

Anna, Sandra – Önnu, Söndru (kvinnonamn).

2. Alla substantiv och adjektiv med stamvokalen a i dativ pluralis

I samtliga substantiv och adjektiv som har a i stammen ändras vokalen till ö i dativ pluralis eftersom böjningsändelsen alltid är -um.

substantiv, mask.: Grænn dalur – í grænum dölum 'en grön dal – i gröna dalar'.

substantiv, fem.: Stutt saga – í stuttum sögum 'en kort berättelse – i korta berättelser'.

substantiv, neutr.: Nýtt land – í nýjum löndum 'ett nytt land – i nya länder'.

adjektiv: Latur strákur – hjá lötum strákum 'en lat pojke – hos lata pojkar'.

3. Adjektiv med stamvokalen a: Pluralisformer i bestämd form

Samtliga adjektiv slutar på -u i alla kasus i pluralis i bestämd form, positiv och superlativ, jfr § 6.1 s. 64. Följaktligen ändras stamvokalen a alltid till ö i dessa kasus.

Langa kvæðið – löngu kvæðin 'den långa dikten – de långa dikterna'.

Gamla konan – gömlu konurnar 'den gamla kvinnan – de gamla kvinnorna'.

4. Verb med stamvokalen a: 1 person pluralis presens

Eftersom ändelsen i 1 person pluralis är -um i alla verb, ändras stamvokalen a alltid till ö.

Að tala – við tölum 'att prata – vi pratar'.

Að fara – við förum 'att åka – vi åker'.

U-omljud där ett *u* har tidigare funnits

Ibland har det omljudsvållande *u*:et försvunnit under tidens lopp, men effekten lever kvar. Då får man vända sig till språkhistorien för att förstå växlingen.

5. Starkt böjda substantiv i neutrum med stamvokalen *a*

I samtliga starkt böjda substantiv i neutrum som har *a* i stammen (jfr § 3.3.1) ändras vokalen till *ö* i *N* och *A* pluralis. Notera att *u*-et för länge sedan har försvunnit ur böjningen (jfr urnordiskt pluralis *barnu*, *landu*).

Barn (*N* sg.) – börn (*N* & *A* pl.) 'barn – barn'.

Land (*N* sg.) – lönd (*N* & *A* pl.) 'land – länder'.

6. Adjektiv i bestämd form med stamvokalen *a*

I samtliga adjektiv som har *a* i stammen (jfr § 6.2 och § 6.3 och underavsnitt) ändras vokalen till *ö* i femininum *N* singularis samt i neutrum *N* och *A* pluralis.

Löng saga (fem. *N* sg.) 'en lång berättelse'.

Löng kvæði (neutr. *N* & *A* pl.) 'långa dikter'.

Ändringen *a* till *u* i trycksvag ställning

Ändringen *a* till *u* i trycksvag ställning kallas också **u-omljud**. Den innebär att ett **trycksvagt *a*** ändras till ***u*** (inte *ö*) framför allt i två ställen: (1) i svaga verb, 1:a klass, preteritum (dåtid) pluralis och (2) i tvåstaviga substantiv i dativ pluralis:

(1) ég skrifaði, þú skrifaðir, hún skrifaði – við skrifuðum, þið skrifuðuð, þær skrifuðu 'skriva'

(2) verslanir (*N* pl.) – verslunum (*D* pl.) 'affär'

2.4.2 Variationer baserade på så kallat *i-omljud*

En annan och mer komplex ljudvariation bygger på det så kallade *i-omljudet* som var verksamt i de nordiska språken för mer än 1000 år sedan, både i isländskan och i svenskan.

Ursprungligen var det så att om ett *i* (eller ett *j*) förekom i en böjningsändelse eller i ett ordbildningssuffix i ett ord, då tenderade ordets tryckstarka huvudvokal till att palataliseras, dvs. flyttas framåt i munnen i riktning mot ljudet *i*. Resultatet blev då ett mellanljud mellan den ursprungliga vokalen och *i*-et. Således blev t.ex. det fornnordiska verbet *fastian* till isl. *fésta* och sv. *fästa* – dvs. *a*-et drogs mot *i*-et i slutet och stannade där någonstans mitt emellan som vokalen *e* eller *ä*.

Numera är *i-omljudet* inte verksamt i de nordiska språken, men resultaten av det ser man fortfarande, bl.a. **inom olika böjningsformer av ett och samma ord** där olika vokaler kan visa sig t.ex. i olika kasusformer i substantiven eller i olika personformer i verben.

Av de vokalväxlingar som ursprungligen orsakades av i-omljud är de följande de som är mest vanliga i modern isländska:

a – e	fara, fer 'fara, jag far'	au – ey	draumur, dreyma 'dröm, drömma'
á – æ	lágur, lægri 'låg, lägre'	e – i	segl, sigla 'segel, segla'
jó – ý	ljós, lýsa 'ljus, lysa'	jú – ý	fljúga, flýg 'flyga, (jag) flyger'
o – y	sonur, synir 'son, söner'	ó – æ	dómur, dæma 'dom, döma'
u – y	ungur, yngri 'ung, yngre'	ú – ý	mús, mýs 'mus, möss'

Mycket ofta hittar man samma eller liknande variationer i svenskan, så som exemplen ovan visar, sv. *låg – lägre, ljus – lysa, son – söner, ung – yngre, dom – döma, mus – möss* etc.

En språkhistorisk genomgång och förklaring av i-omljudet hittar man i de flesta handböcker om nordisk språkhistoria, t.ex. i *Isländsk grammatik* av Elias Wessén (1958 och senare), s. 18–24. På Internet finns en kort och bra beskrivning i Jan P. Strid, *Ett kompendium i språkhistoria*, s. 13 (https://liu.se/ikk/svspr/svenska-spraket-2/filarkiv_ss2/1.166532/Komp_sprkhistoria_ht09.pdf).

3 Substantiv

Alla substantiv i isländskan har **fast genus**: maskulinum, femininum eller neutrum (jfr § 1.4). Det hänvisas följaktligen alltid till substantiv med *hann*, *hún* eller *það* 'han, hon, det' eller andra genusbeskrivande ord, oavsett om det gäller människor och andra levande varelser eller saker och ting. Man talar t.ex. om en dator, isl. *tölva*, med pronomenet *hún* eftersom *tölva* har femininum-genus. Svenska substantiv har också fast genus, vanligtvis förutom i dialekter enbart utrum och neutrum. Svenskans utrum motsvarar i många fall isländskans femininum och maskulinum.

Isländska substantiv böjs i två **numerus** liksom svenska substantiv: singularis och pluralis (sg., pl.; jfr § 1.3) och i fyra **kasus**: nominativ, ackusativ, dativ och genitiv (N, A, D, G; jfr § 1.2). De olika kasusformerna används för att bestämma vilken plats och funktion orden har i en sats. Ackusativ är t.ex. en typisk objektskasus: *ég kaupi hest* 'jag köper en häst'.

Nominativ, ackusativ, dativ och genitiv uttrycks genom olika **böjningsändelser** som läggs till ordens **stam** (§ 1.1). I vissa fall, t.ex. ganska ofta i ackusativ maskulinum, stark böjning, är orden utan ändelse, t.ex. *hestur* 'häst' som i ackusativ är *hest*.

Substantiven delas upp primärt i två böjningskategorier, så kallad **stark** och **svag böjning**. Om ett substantiv slutar på konsonant i något kasus i singularis kallas böjningen **stark**. Om ett substantiv däremot **slutar på vokal** i alla kasus i singularis, kallas böjningen **svag**. Den starka böjningen är mer komplicerad än den svaga, men det går att dela upp orden i några böjningsgrupper där alla ord böjs på samma sätt. I den svaga böjningen är böjningsändelserna enkla och lätta att känna igen.

❶ Substantiv med svag böjning i femininum motsvarar historiskt sett svenskans första deklination, ord som får ändelsen *-or* i pluralis: *kona* – *konur*, jfr sv. *kvinn*a – *kvinnor*. Svag böjning i maskulinum motsvarar delvis svenskans andra deklination, ord som får ändelsen *-ar* i pluralis: *máni* – *mánar*, jfr sv. *måne* – *månar*.

Personnamn och ortnamn

Personnamn och ortnamn är substantiv och de böjs i kasus som andra substantiv. Namn används vanligtvis bara i singularis, men de kan i princip också böjas i pluralis, t.ex.: *Það eru 300 "Maríur" í símaskránni* 'det finns 300 "Marior" i telefonkatalogen'. Några få ortnamn är pluralis, däribland *Uppsálir* mask. pl. 'Uppsala', *Árósar* mask. pl. 'Århus', *Lundúnir* fem. pl. 'London' (mest skriftspråk), *Óðinsvé* neutr. pl. 'Odense'; *Básar*, *Egilsstaðir*, *Hveravellir* mask. pl. (isländska ortnamn). Mansnamn som slutar på *-i* och kvinnonamn som slutar på *-a* ingår i klassen svaga substantiv (se § 3.4 och 3.5). Namn som slutar på konsonant böjs som starka substantiv (se § 3.1–3.3). Man hittar böjningen av namn här: <https://bin.arnastofnun.is/>

I det följande genomgår i avsnitt 3.1 till 3.3 den starka böjningen för maskulinum resp. femininum resp. neutrum, och i avsnitt 3.4 genomgår den svaga böjningen.

3.1 Stark böjning i maskulinum

Detta kapitel delas upp i fyra underavsnitt, 3.1.1–3.1.4. Varje avsnitt börjar med böjningen av några exempelord. Därefter förklaras böjningen närmare och några kännetecken ges.

3.1.1 M-St 1: Maskulinum, stark böjning, klass 1 (" -ar-ord")

Kännetecken: G sg. = **-s**. N pl. = **-ar**. Vanligtvis **-i**-ändelse i dativ singularis.

	enstavig stam			tvåstavig stam				
sg. N	garð ur	hól l	hrafn ⊗	gaffal l	ketil l	böggul l	himin n	lækni r
A	garð ⊗	hól ⊗	hrafn ⊗	gaffal ⊗	ketil ⊗	böggul ⊗	himin ⊗	lækni ⊗
D	garð i	hól(i)	hrafn i	gaff_l i	kat_l i	bögg_l i	him_n i	lækni ⊗
G	garð s	hól s	hrafn s	gaffal s	ketil s	böggul s	himin s	lækni s
pl. N	garð ar	hól ar	hrafn ar	gaff_l ar	kat_l ar	bögg_l ar	him_n ar	læk_n ar
A	garð a	hól a	hrafn a	gaff_l a	kat_l a	bögg_l a	him_n a	læk_n a
D	görð um	hól um	hröfn um	göff_l um	köt_l um	bögg_l um	him_n um	læk_n um
G	garð a	hól a	hrafn a	gaff_l a	kat_l a	bögg_l a	him_n a	læk_n a
	'trädgård'	'kulle'	'korp'	'gaffel'	'kittel'	'paket'	'himmel'	'läkare'

❶ **Enstaviga** stammar har enbart en stavelse, dvs. *en* vokal + ev. omgivande konsonanter: *garð*-, medan **tvåstaviga** stammar har *två* vokaler + ev. omgivande konsonanter: *gaffal*-. (**OBS:** En böjningsändelse är inte en del av stammen.)

❷ **Ändelsen -ar i genitiv**

Några få ord i denna böjningsklass får ändelsen **-ar** i genitiv singularis: *skógur* 'skog': *ég gekk í átt til skógarins* 'jag gick i riktning mot skogen', *höfundur* 'författare', *þröskuldur* 'tröskel' och några andra; också landsnamnet *Spánn* 'Spanien'.

Denna böjningsklass är den största inom den starka böjningen av substantiv i maskulinum. De flesta orden tillhörde i fornisländskan så kallade a-stammar.

▪ **Garður:** De flesta starkt böjda substantiv i maskulinum böjs som *garður*. I vissa ord kan dativändelsen **-i** dock saknas eller vara valfri, jfr. kommentarer till denna böjningsklass på s. 32. Några vanliga ord som böjs som *garður* är:

armur 'arm', **bátur** 'båt', **dagur** 'dag', **diskur** 'tallrik', **fiskur** 'fisk', **hestur** 'häst', **hólmur** (och **Stokkhólmur**) 'holme', **hundur** 'hund', **hnífur** 'kniv', **laukur** 'lök', **lundur** 'lund', **mávur** 'mås', **melur** 'sandhed', **ormur** 'mask, larv; orm', **prestur** 'präst', **refur** 'räv', **sandur** 'sand', **skattur** 'skatt', **skógur** 'skog', **snúður** 'kanelbulle', **strákur** 'pojke', **söngur** 'sång', **úlfur** 'varg', **vindur** 'vind', **þjófur** 'tjuv'.

Ovanligt: I *dagur* 'dag' ändras stamvokalen till **e** i dativ sg.: *dagur* (N), *dag* (A), *degi* (D), *dags* (G). – Ordet *söngur* 'sång' får **v** i pluralis: *söngvar* (N), *söngva* (A), *söngvum* (D), *söngva* (G). – I några ord hör **r** i slutet till själva stammen och finns kvar genom hela böjningen. Vokalen **u** försvinner då i dat. sing. och i alla kasus i pluralis. Exempel: *akur* 'åker', *Baldur* (namn), *hlátur* 'skratt', *nykur* 'bäckhäst' (folktro), *sigur* 'seger', *sykur* 'socker' (och *brjóstsýkur* 'karamell'). Böjningen blir då sing. *akur* (N) – *akur* (A) – *akri* (D) – *akurs* (G); plur. *akrar* (N), *akra* (A) – *ökrum* (D) – *akra* (G).

- **Hóll** och **hrafn**: Rätt många ord hör till denna grupp, bl.a. de följande.

a) Som **hóll** böjs ord vars stam slutar på **tung vokal** och **l** eller **n**, dvs. **l** + nominativändelse blir **ll** och **n** + nominativändelse blir **nn**:

bíll 'bil' (ack. = stamform *bíl*), **fill** 'elefant', **hæll** 'häl', **kjóll** 'klänning', **Páll** (mansnamn), **stóll** 'stol'; **hurðarhúnn** 'dörrhandtag', **prjónn** 'sticka', **steinn** 'sten', **Sveinn** (mansnamn), **tónn** 'ton'.

b) Som **hrafn** böjs ord vars stam slutar på konsonant + **l** eller **n** (samt ordet *lax*):

fugl 'fågel', **gafl** 'gavel', **karl** 'karl'; **björn** 'björn', **ofn** 'ugn', **vagn** 'vagn'; **lax** 'lax'.

c) **OBS**: Om stammen slutar på vokal och **r** eller **s** har ändelsen smält helt ihop med slutkonsonanten, dvs. **r** + nominativändelse blir **r** och **s** + nominativändelse blir **s**:

bor 'borr', **bær** 'gård; by; stad', **her** 'armé', **gír** 'växel' (på motorfordon), **kór** 'kör', **staur** 'stolpe; stör'; **bás** 'bås', **haus** 'huvud, skalle', **lås** 'lås'.

- **Tvåstavig stam, gaffall, ketill, böggull, himinn**: Tämligen få ord. Några vanliga ord är:

dregill 'golvmatte', **spegill** 'spegel', **kaðall** 'rep', **vaðall** 'strandremsa'; **arinn** 'öppen spis', **drottinn** 'herre (om Gud)', **morgunn** 'morgon'.

I ord av denna typ **faller vokal nr 2 bort** när böjningsändelsen börjar på vokal: *gaffli* (D sg.), *gafflar* (N pl.) – *gaffla* (A pl.) – *göfflum* (D pl.) – *gaffla* (G pl.).

Detta kan jämföras med vad som sker i svenskan: Sg. *gaffel* – pl. *gafflar*, *morgon* – *morgnar*, där också vokal nr 2 faller bort. Jfr § 6.2.2, om två- och flerstaviga adjektiv.

I *ketill* och några ytterst få andra ord, bl.a. mansnamnet *Egill*, växlar **e** med **a** i böjningen således att **e** förekommer i former med kvarstående **-il**, annars **a**:

ketill, ketil, ketils (N, A och G) men katli (D), samt i pluralis katlar, katla, kötlum, katla (N, A, D och G)
Egill, Egil, Egils (N, A och G) men Agli (D)

- **Tvåstavig stam, læknir**, med **-i-** i singularis som faller bort i pluralis: Tämligen få ord hör till här. Bland de vanligaste är:

endir 'slut', **eyrir** (pluralis **aurar**) 'öre', **frystir** 'frys', **greinir** 'artikel', **hellir** 'grotta', **hirðir** 'herde', **kíkir** 'kikare', **kæli** 'kylskåp', **mæli** 'mätinstrument; termometer', **tæknir** 'tekniker' (mest i sammansättningar), **vísir** 'visare på klocka', samt mansnamnen **Reynir** och **Sverrir**.

Kommentarer till M-St 1

▪ Ord utan nominativändelse

En del ord i denna böjningsklass får inte nominativändelsen **-ur** i singularis (jfr ovan). Detta gäller genomgående följande ordtyper:

1. Enstaviga ord med **tung vokal i stammen** (dvs. **á, é, í/ý, ó, ú, æ, ei/ey, au**) och vars stam slutar på **-l** eller **-n**, t.ex. *bill* 'bil', *hóll* 'kulle', *steinn* 'sten', *dúnn* 'dun'.

Nominativändelsen har smält samman med slutkonsonanten och resulterat i **-ll** och **-nn** (uttalas [tl], [tn]).

2. Tvåstaviga ord bildade med suffixen **-al, -il, -ul, -an, -in, -un**, av typen *gaffall* 'gaffel', *hreyfill* 'motor (i flygplan)', *böggull* 'paket', *aftann* 'aften', *himinn* 'himmel', *morgunn* 'morgon'.

Nominativändelsen har smält samman med slutkonsonanten och resulterat i **-ll** och **-nn** (uttalas [tl], [tn]).

3. Ord vars stam slutar på (a) **-r, -s, -x**, eller (b) **konsonant + -l** eller **-n**:

(a) **r**: *bjór* 'öl', *bor* 'borr', *hver* 'varm källa', *kór* 'kör', *vír* 'vajer', *Þór* (mansnamn) m.fl.
s: *foss* 'vattenfall', *fress* 'hankatt', *haus* 'huvud', *ís* 'is, glass', *koss* 'kyss', *lås* 'lås' m.fl.
x: *lax* 'lax' och några till

(b) konsonant + **l** eller **n**: *fugl* 'fågel', *gafll* 'gavel', *karl* 'karl' m.fl. (jfr punkt 1 ovan)
konsonant + **n**: *hrafn* 'korp', *ofn* 'ugn', *vagn* 'vagn' m.fl. (jfr punkt 1 ovan)

Nominativ och akkusativ singularis har samma form: *bjór* – *bjór*; *fugl* – *fugl*; *hrafn* – *hrafn* etc.

4. En del **lånord** och **namn**, främst av utländskt ursprung, är också utan nominativändelse: *dívan* 'säng utan gavlar', *dósent*, *lektor*, *mótor*, *prófessor*, *rektor*, *sópran*, *stúdent*; *Kjartan*, *Natan* m.fl.

▪ Inte u-omljud i nominativ

Vokalen **-u-** i slutet av ord som *hestur* (nom. sing.) och adjektiv, t.ex. *svartur* (nom. sing. mask.; jfr § 6.2), är en gammal inskottsvokal som inte orsakar u-omljud (jfr § 2.4.1 ovan). Ur en fornisländsk synvinkel är det endast **-r**, inte **-ur**, som var den egentliga nominativändelsen.

▪ Dativändelsen i singularis kan saknas

Dativ singularis har vanligtvis ändelsen **-i** i denna böjningsgrupp. Det kan dock hända att ändelsen saknas, t.ex. i *bás* 'bås', *bíll* 'bil', *fill* 'elefant', *dvergur* 'dvärg', *melur* 'sandhed', *refur* 'räv', *skápur* 'skåp', *staur* 'stolpe' *söngur* 'sång' m.fl.

I många ord är **-i** i dativ valfritt eller individuellt/geografiskt bestämt; t.ex. i *bátur* 'båt', *diskur* 'tallrik', *hnakkur* 'sadel', *hnífur* 'kniv', *hóll* 'kulle', *laukur* 'lök', *túlkur* 'tolk', *þjófur* 'tjuv'. Framför bestämd artikel är bortfallet ännu vanligare, t.ex. *bátnum*, *básnum*, *hnífnum*, *hólnum*, *stólnum*, *þjófnum*. Se närmare faktarutan i slutet av avsnitt 3.1.

3.1.2 M-St 2: Maskulinum, stark böjning, klass 2 ("-ir-ord")

Kännetecken: G sg. = **-s/-ar**. N pl. = **-ir**. Vanligtvis **inte** -i-ändelse i D sg.

Denna klass är mindre än M-St 1. I fornisländskan tillhörde de flesta orden så kallade i-stammar.

sg. N	dal ur	stað ur	bekk ur	bæ r
A	dal ⊗	stað ⊗	bekk ⊗	bæ ⊗
D	dal ⊗	stað ⊗	bekk ⊗	bæ ⊗
G	dal s	stað ar	bekk ar	bæj ar
pl. N	dal ir	stað ir	bekk ir	bæ ir
A	dal i	stað i	bekk i	bæ i
D	döl um	stöð um	bekk um	bæj um
G	dal a	stað a	bekk a	bæj a
	'dal'	'ställe'	'bänk; skolklass'	'gård, by, samhälle, stad'

De vanligaste ord som hör till denna klass är de följande:

▪ **Ord som slutar på -s i G sg.**

bolur 'bål; torso; T-shirt', **brestur** 'knak; brist; spricka', **drengur** 'pojke', **feldur** 'päls', **fengur** 'fångst', **gestur** 'gäst', **glæpur** 'brott', **gripur** 'objekt; kreatur', **grís** 'griskulting', **hagur** 'villkor', **hamur** 'hamn; läge (datateknik)', **hlekkur** 'länk', **hvalur** 'val (djur)', **hylur** 'fördjupning i en sjö/å', **kostur** 'fördel; alternativ', **lýður** 'folk; pack', **mergur** 'märg', **reykur** 'rök', **selur** 'säl', **smiður** 'snickare', **stafur** 'stav', **strengur** 'sträng', **svanur** 'svan'.

▪ **Ord som slutar på -ar i G sg.**

bekkur 'bänk', **bær** 'gård; stad', **drykkur** 'dryck', **fundur** 'möte', **hlekkur** 'länk', **hlutur** 'föremål, sak', **hryggur** 'rygg', **hugur** 'håg, sinne', **leggur** 'benpipa; ben', **litur** 'färg' (abstrakt, kulör), **lækur** 'bäck', **matur** 'mat', **salur** 'sal, lokal', **sekkur** 'säck', **skurður** 'dike; skärsår', **skutur** 'akterskepp', **staður** 'plats, ställe', **vegur** 'väg', **verkur** 'värk', **vinur** 'vän'.

OBS: Den svenska staden *Uppsala* heter *Uppsali* på isländska och är en pluralisform!

Några ord har valfri böjning i genitiv, **-s** eller **-(j)ar**, t.ex. *bylur* 'snöstorm': *byls*, *byljar*, *vængur* 'vinge': *vængs*, *vængjar*. Numera slutar *vefur* i betydelsen 'webbplats' oftast på **-s**, i betydelsen 'väv, vävnad' oftast på **-jar**.

Som *bekkur*, med **j** framför ändelser som börjar på **a** och **u**, genitiv singularis och pluralis och dativ pluralis, böjs främst ord vars stam slutar på **g** och **k**, t.ex. *bekkur*, *lækur*, *leggur* m.fl.

Ordet *bær* (A och D *bæ*, G *bæjar*) och några få andra "-ir-ord" har stam som slutar på vokal, och får därför inte ändelsen **-ur** i nominativ utan enbart **-r**.

Kommentarer till M-St 2

▪ Ord utan nominativändelse

Vissa ord, t.ex. *bær* och *grís*, får inte nominativändelsen **-ur** i singularis. Samma regler gäller som för klass M-St 1 ("ar-ord"), se s. 32.

▪ Dativändelsen i singularis saknas ganska ofta

Dativ singularis är i vanliga fall utan ändelse i denna böjningsgrupp. Dock slutar några ord normalt på **-i** i dativ, t.ex. *á fundi* 'på ett sammanträde', *á vegi* 'på en väg', *hjá gesti* 'hos en gäst', *hjá vini* 'hos en vän', *í skurði* 'i ett dike', *með dyni* 'med ett dån'. Det är dock inte ursprungligt; i fornisländskan hade de inte någon ändelse i detta kasus.

3.1.3 M-St 3: Maskulinum, stark böjning, klass 3

Kännetecken: G sg. = **-ar**. N pl. = **-ir**. Iögonfallande, regelbunden vokalväxling förekommer i böjningen av de flesta av orden.

Detta är en tämligen liten grupp. De flesta orden tillhörde i fornisländskan så kallade u-stammar.

sg. N	völlur	björn ⊗	þáttur	mánuður	sonur
A	völl ⊗	björn ⊗	þátt ⊗	mánuð ⊗	son ⊗
D	vell i	birn i	þætt i	mánuð i	syn i
G	vall ar	bjarn ar	þátt ar	mánað ar	son ar
pl. N	vell ir	birn ir	þætt ir	mánuð ir	syn ir
A	vell i	birn i	þætt i	mánuð i	syn i
D	völl um	björn um	þátt um	mánuð um	son um
G	vall a	bjarn a	þátt a	mánað a	son a
	'fält'	'björn'	'program'	'månad'	'son'

❗ **völlur** ingår i sammansättningar som t.ex. **fótboltavöllur** 'fotbollsplan', **flugvöllur** 'flygfält, flygplats', **golfvöllur** 'golfbana'.

Några vanliga ord som räknas till denna klass är de följande:

▪ Som **völlur** (stamvokal i singularis: **ö-ö-e-a**, pluralis: **e-e-ö-a**):

Hörður (namn), **köttur** 'katt', **lögur** 'vätska', **Mörður** (namn), **vöxtur** 'växt', **vöndur** 'bukett; kvast', **vörður** 'vakt', **þröstur** 'trast', **örn** 'örn'.

▪ Som **björn** (stamvokal i singularis: **ö-ö-i-a**, pluralis: **i-i-ö-a**):

fjörður 'fjord', **Hjörtur** (namn), **kjölur** 'köl', **mjöður** 'mjöd', **skjöldur** 'sköld', **Njörður** (namn).

▪ Som **þáttur** (stamvokal i singularis: **á-á-æ-á**, pluralis: **æ-æ-á-á**):

dráttur 'drag; fördröjning', **háttur** 'vana', **máttur** 'styrka', **sláttur** 'slätter', **þráður** 'tråd'; också **spónn** 'spån', med vokalerna singularis: **ó-ó-æ-ó**, pluralis: **æ-æ-ó-ó**.

▪ Som **mánuður**:

fatnaður 'kläder; klädesplagg', **fagnaður** (D pl. *fögnuðum*) 'fest', **söfnuður** 'församling'.

Vokalväxlingen i ordet *sonur* är oväntad och inga andra ord böjs exakt som det. Det har formen *son* i N. sg. i patronymika: *Jón Sigurðsson*. Ordet *ás* 'as' (mytologiskt) hör historiskt sett till denna grupp; det slutar emellertid på **-s** i genitiv singularis och har en ovanlig vokalväxling i pluralis (**æ**). Sg. *ás* (N) – *ás* (A) – *ás(i)* (D) – *áss* (G), pl. *æsir* (N) – *æsi* (A) – *ásum* (D) – *ása* (G).

Kommentarer till M-St 3

▪ Ord utan nominativändelse

Vissa ord, t.ex. *ás*, *björn*, *spónn*, *örn*, får inte nominativändelsen **-ur** i singularis. Samma regler gäller som för klass M-St 1 ("ar-ord"), se s. 32.

▪ Dativändelsen i singularis

Dessa ord har så gott som alltid **-i** i dativ singularis. Ordet *ás* är valfritt *ás/ási* i dativ.

3.1.4 M-St 4: Maskulinum, stark böjning, klass 4

Några få ord har en annan böjning än orden i klass 1 till 3. De vanligaste är de följande:

sg. N	faðir	vetur	fingur	fót ur	skó r	mað ur	
A	föður	vetur	fingur	fót ⊗	skó ⊗	mann ⊗	
D	föður	vet_r i	fing_r i	fæt i	skó ⊗	mann i	
G	föður	vet_r ar	fingur s	fót ar	skó s	mann s	med best. art.:
pl. N	feður	vetur	fingur	fætur	skó r	menn	mennirnir
A	feður	vetur	fingur	fætur	skó ⊗	menn	mennina
D	feð_r um	vet_r um	fing_r um	fót um	skó m	mönn um	mönnunum
G	feð_r a	vet_r a	fing_r a	fót a	skó a	mann a	mannanna
	'fader'	'vinter'	'finger'	'fot; ben'	'sko'	'man'	

Som *faðir* böjs också *bróðir* 'broder', som har **ó** i alla böjningsformer i singularis och **æ** i alla böjningsformer i pluralis. Se nämare en diskussion om släktskapsord i faktarutan i slutet av kapitel 3. Märk böjningen av *maður* i pluralis, samt bortfall av vokal nr 2 i pluralis av *faðir*, *vetur* och *fingur*.

❶ Om ändelsen i dativ singularis hos starkt böjda substantiv i maskulinum

Ord i M-St 1 hade ändelsen **-i** i dat. sing. i fornisländskan: *hestur*, D *hesti*. Detta gäller fortfarande för de flesta av orden i denna klass. Detta är en stor böjningsklass så att **-i** i dat. sing. är mycket vanligt i dag bland starkt böjda ord i maskulinum.

Ord i M-St 2 hade ingen ändelse i dat. sing. i fornisländskan, och det gäller fortfarande för många ord i denna klass.

Ord i M-St 3 hade ändelsen **-i** i dat. sing.: *köttur*, D *ketti* etc. Detta gäller fortfarande för så gott som alla orden i denna böjningsklass.

Ord i M-St 4 hade ändelsen **-i** i dat. sing.: *björn*, D *birni*. Detta gäller fortfarande för alla ord i denna böjningsklass.

3.2 Stark böjning i femininum

Detta kapitel delas upp i tre underavsnitt, 3.2.1–3.2.3. Varje avsnitt börjar med böjningen av några exempelord. Därefter förklaras böjningen närmare och några kännetecken ges.

3.2.1 F-St 1: Femininum, stark böjning, klass 1 ("-ar-ord")

Kännetecken: G sg. = **-ar**. N och A pl. = **-ar**.

Till denna böjningsklass hör ord som slutar på **-ar** både i G sg. och i N och A pl.

sg. N	vél ⊗	skel ⊗	stöð ⊗	helg i	elf ur	kerling ⊗
A	vél ⊗	skel ⊗	stöð ⊗	helg i	elf i	kerling u
D	vél ⊗	skel ⊗	stöð ⊗	helg i	elf i	kerling u
G	vél ar	skel ar	stöðv ar	helg ar	elf ar	kerling ar
pl. N	vél ar	skel ar	stöðv ar	helg ar	elf ar	kerling ar
A	vél ar	skel ar	stöðv ar	helg ar	elf ar	kerling ar
D	vél um	skel um	stöðv um	helg um	elf um	kerling um
G	vél a	skel a	stöðv a	helg a	elf a	kerling a
	'maskin'	'snäckska'	'station'	'helg'	'älv'	'gumma; kärring'

▪ **Vél**: Som *vél* böjs en del ord. De vanligaste är:

ár 'åra', (**eld**)**flaug** 'raket', **flís** 'flisa', **grein** 'gren; tidskriftsartikel', **hlið** 'sida', **hlíf** 'skydd', **kinn** 'kind', **krit** 'krita', **laug** 'varm källa', **nál** 'nål', **ól** '(läder)rem', **skál** 'skål', **skeið** 'sked', **sleif** 'slev', **sneið** 'skiva' (brödskiva etc.), **taug** 'nerv; tråd', **æð** 'åder, ådra'.

På detta sätt böjs ord som slutar på **-ung**, t.ex. *nýjung* 'nyhet, innovation' och *sundrung* 'schism'.

▪ **Skel** och **stöð**: Några få ord får ett **j** framför ändelser som börjar på **a** och **u**, och ännu färre får **v** framför ändelser som börjar på **a** och **u**. De vanligaste är följande:

egg 'egg', **ey** 'ö', **il** 'fotsula', **nauðsyn** 'nödvändighet'; **ör** 'pil'.

▪ **Helgi**: Hit hör några ord som i N, A och D slutar på **-i**, men annars böjs på samma sätt som *vél* etc.

De viktigaste är följande:

byrði 'börda', **ermi** 'ärm', **eyri** 'sandbank; näs', **festi** 'kedja; halsband', **heiði** '(fjäll)hed, högslett', **helgi** 'helg', **herðar** 'skuldror' (pluralis; förekommer inte i singularis), **meri** 'marr, sto', **mýri** 'myr, mosse', **veiði** 'fiskeri, fångst, jakt', **öxi** och **exi** 'yxa'.

OBS: Det är mycket liten skillnad mellan böjningen av dessa ord och ord som hör till böjningsgruppen F-Sv 2, t.ex. *kæti* 'glädje', *beiðni* 'begäran' etc. (§ 3.5 s. 46).

▪ **Elfur:** Några få ord böjs på detta sätt, bl.a. *steypireyður* 'blåval' och *æður* 'ejder'. Om böjningen av *brúður* 'brud' se § 3.2.2. Också en del kvinnonamn hör hit, t.ex. *Auður*, *Dís*, *Gerður*, *Fríður*, *Gunnur*, *Heiður*, *Hildur*, *Ingunn*, *Ingveldur*, *Margrét*, *Puríður* m.fl., och sammansättningar med dessa, t.ex. *Álfheiður*, *Hólmfríður*, *Hrafnhildur*.

▪ **Kerling:** Så (dvs. med -u i ackusativ och dativ singularis) böjs de ord som slutar på -ing, bl.a. *drottning* 'drottning', *girðing* 'stängsel', *málning* 'målarfärg' (= materialet färg), *menning* 'kultur', *setning* 'sats' m.fl., *sigling* 'seglats', *skýring* 'förklaring', *tilfinning* 'känsla', *virðing* 'värdighet', *þekking* 'kunskap' och *þýðing* 'översättning; betydelse, vikt'. Också en del kvinnonamn får vanligtvis -u i ackusativ och dativ, så som *Sólveig*, *Guðlaug*, *Signý* m.fl.

▪ Ordet **lifur** 'lever' hör också till denna klass; det böjs i sg. *lifur* (N) – *lifur* (A) – *lifur* (D) – *lifrar* (G) och med bestämd artikel *lifrin* (N) – *lifrina* (A) – *lifrinni* (D) – *lifrarinnar* (G), alltså med bortfall av u i genitiv, samt framför artikeln. Samma böjning får ordet *gimbur* 'tacklamm'.

▪ Om ordet **á** 'å, flod' och andra ord som har samma böjning som det, se § 3.2.4.

3.2.2 F-St 2: Femininum, stark böjning, klass 2 ("-ir-ord")

Kännetecken: G sg. = -ar. N och A pl. = -ir.

Till denna böjningsklass hör ord som slutar på -ar i genitiv singularis och -ir i nominativ och ackusativ pluralis. Märk att ord som har vokalen ö i nominativ singularis har a i en del kasusformer, bl.a. N pl. *arkir*, *gjafir*, *hafnir*, *pantanir*, *sagnir*.

sg. N	rós ⊗	gjöf ⊗	verslun ⊗	pöntun ⊗
A	rós ⊗	gjöf ⊗	verslun ⊗	pöntun ⊗
D	rós ⊗	gjöf ⊗	verslun ⊗	pöntun ⊗
G	rós ar	gjaf ar	verslun ar	pöntun ar
pl. N	rós ir	gjaf ir	verslan ir	pantan ir
A	rós ir	gjaf ir	verslan ir	pantan ir
D	rós um	gjöf um	verslun um	pöntun um
G	rós a 'ros'	gjaf a 'gåva'	verslan a 'affär'	pantan a 'beställning'

▪ **Rós** och **gjöf**: Som *rós* och *gjöf* böjs de **flesta enstaviga ord i femininum**, särskilt om de har två konsonanter i stammen. Några exempel:

1. Med en konsonant i stammen

baun 'ärta, böna', **braut** 'väg, bana', **brún** 'kant' och **augabrún** 'ögonbryn' (se också s. 40), **búð** 'affär', **íbúð** 'lägenhet', **bæn** 'bön', **dós** 'burk', **gæs** 'gås', **hæð** 'längd; höjd, kulle', **laut** 'sänka, grop', **leið** 'väg', **rás** 'ränna, fåra', **sál** 'själ', **sjón** 'syn(förmåga)', **skák** 'schack', **sól** 'sol', **sveit** 'bygd; lag', **sök** 'skuld', **tíð** 'tid', **þjóð** 'folk, nation' och **Svíþjóð** 'Sverige'.

2. Med två konsonanter i stammen

ást 'kärlek', **átt** 'riktning', **blokk** 'höghus, hyreshus', **borg** 'stad', **dyggð** 'dygd', **eign** 'egendom', **ferð** 'resa', **frétt** 'nyhet', **gerð** 'version; handling', **heyrn** 'hörsel', **hurð** 'dörr(blad)', **höfn** 'hamn', **lausn** 'lösning', **lengd** 'längd', **lest** 'tåg', **list** 'konst', **lund** 'sinnelag; filé', **lykt** 'lukt', **mold** 'mull', **mynd** 'bild', **mynt** 'mynt', **nefnd** 'nämnd', **norn** 'norna, häxa', **ósk** 'önskan', **sekt** 'bot', **sókn** 'strävan; offensiv; socken', **stund** 'stund, tid', **sögn** 'sägen, berättelse; verb', **þyngd** 'vikt', **þögn** 'tysthet', **ætt** 'släkt', **örk** 'ark'.

Ordet *ffjöður* 'fjäder' hör också till denna grupp, med **-ir** i N och A pl.: Sg. *ffjöður* (N) – *ffjöður* (A) – *ffjöður* (D) – *fjaðrar* (G), pl. *fjaðrir* (N) – *fjaðrir* (A) – *ffjöðrum* (D) – *fjaðra* (G).

En del ord bildade med vissa suffix böjs på detta sätt, t.ex. ord med **-unn**: *einkunn* 'betyg', *miskunn* 'barmhärtighet' etc.; ord med **-und**: *tegund* 'sort, typ, art', *öfund* 'avund'; ord med **-úð**: *andúð* 'antipati', *samúð* 'sympati' etc. Av betydelsesmässiga orsaker förekommer inte alla i pluralis.

▪ Verslun och pöntun:

Till denna grupp hör många ord som bildas av verb med suffixet **-un**. De flesta är abstrakta ord bildade av verb. Några exempel:

aðdáun 'beundran', **ákvörðun** 'beslut', **bilun** '(tekniskt) fel; vansinne', **björgun** 'bärgning', **drukknun** 'drunkning', **dögun** 'gryning', **fólksfjölgun** 'befolkningsökning', **geislun** '(be)strålning', **hugsun** 'tanke', **hækkun** 'ökning', **ímyndun** 'inbillning, fantasi', **kúgun** 'förtryck', **könnun** 'undersökning', **lífgun** '(åter)upplivning', **lokun** '(av)stängning', **lækkun** 'sänkning', **náðun** 'amnesti', **nálgun** 'närmande', **röðun** 'indelning, ordnande', **skipun** 'order; utnämning', **skoðun** 'åsikt; undersökning', **stofnun** 'myndighet, institution; grundande', **stöðnun** 'stagnation', **synjun** 'avslag', **söfnun** 'insamling', **tilvitnun** 'citat', **truflun** 'störning', **trúlofun** 'förlovning', **upplifun** 'upplevelse', **þjálfun** 'träning', **þróun** 'utveckling', **þurrkun** 'torkning', **ætlun** 'avsikt, plan'.

I äldre isländska fanns också varianten **-an** bredvid **-un**, och fortfarande finns ord i språket som har bildats på samma sätt som de ovannämnda men som slutar på **-an**: *áeggjan* 'uppmaning', *eftirgrennslan* 'efterforskning', *hegðan* 'uppförande' (vanligare: *hegðun*). Speciellt förekommer dessa ord i skriftspråket. Några få finns både med **-an** och **-un**, då ibland med en liten betydelseskillnad, t.ex. *skipun* 'order; utnämning; organisation' och *skipan* 'utnämning; organisation'.

▪ Orden **brúður** 'brud (nygift kvinna)' och **vættur** 'övernaturligt väsen' samt ett par sällsynta ord slutar på **-ar** i genitiv singularis och **-ir** i nominativ och akkusativ pluralis. Egentligen står de utanför andra böjningsklasser eftersom böjningen är ovanlig, så ovanlig att *vættur* numera har bytt genus till maskulinum hos många språkbrukare. Böjningen är singularis *brúður* (N) – *brúði* (A) – *brúði* (D) – *brúðar* (G), pluralis *brúðir* (N) – *brúðir* (A) – *brúðum* (D) – *brúða* (G).

3.2.3 F-St 3: Femininum, stark böjning, klass 3 ("-ur-ord")

Kännetecken: G sg. = **-ur** eller **-ar**. N och A pl. = **-ur**.

Detta är en liten och något brokig böjningsgrupp som ändå kan delas upp i tre undergrupper.

1. Med **-ur** i G sg. och **-ur** i N och A pl.

sg.	N	vík ⊗	mjólk ⊗	sæng ⊗	nótt ⊗	mörk ⊗	'vík', 'mjólk', 'täcke', 'natt', 'mark (viktenhet, 250 gram)'
	A	vík ⊗	mjólk ⊗	sæng ⊗	nótt ⊗	mörk ⊗	
	D	vík ⊗	mjólk ⊗	sæng ⊗	nótt (u)	mörk ⊗	
	G	vík ur	mjólk ur	sæng ur	næt ur	merk ur	
pl.	N	vík ur	—	sæng ur	næt ur	merk ur	
	A	vík ur	—	sæng ur	næt ur	merk ur	
	D	vík um	—	sæng um	nótt um	mörk um	
	G	vík a	—	sæng a	nótt a	mark a	

▪ Som **vík**, **mjólk**, **sæng** böjs sammansättningar som *Reykjavík* samt några få andra ord, t.ex. *flik* 'plagg', *brik* 'kant, bräda' och *tík* 'tik' – de två sistnämnda kan också böjas *brikar*, *tikar* i genitiv singularis. Lånard på *-tik* böjs också vanligtvis på detta sätt (G sg. **-ur**, förekommer inte i pluralis): *dramatik*, *erótík*, *fanatík*, *músík*, *pólitík*, *rómantík*.

▪ Inga andra ord böjs som **nótt** och **mörk**, dvs. med växling mellan **ó** och **æ**, respektive **ö** och **e**. I skriftspråket samt i sammansättningar förekommer formen *nátt*. Som ett kvinnonamn får *Nótt* genitivformen *Nóttar*. Som ett osammansatt ord förekommer *mörk* mest i betydelsen '250 gram' om tyngd hos nyfödda barn. Det förekommer också som andra ledet i *Danmörk* och *Finnmörk* som får **-u** i dativ singularis och ofta i ackusativ singularis också, även om det inte är ursprungligt: *Danmörk* (N) – *Danmörk(u)* (A) – *Danmörku* (D) – *Danmerkur* (G).

2. Med **-ar** i G sg. och **-ur** i N och A pl.

sg.	N	kind ⊗	bók ⊗	tönn ⊗	hönd ⊗	'fär', 'bok', 'tand', 'hand'
	A	kind ⊗	bók ⊗	tönn ⊗	hönd ⊗	
	D	kind ⊗	bók ⊗	tönn ⊗	hend i	
	G	kind ar	bók ar	tann ar	hand ar	
pl.	N	kind ur	bæk ur	tenn ur	hend ur	
	A	kind ur	bæk ur	tenn ur	hend ur	
	D	kind um	bók um	tönn um	hönd um	
	G	kind a	bók a	tann a	hand a	

▪ Som **kind** böjs några få ord, bl.a. *eik* 'ek', *geit* 'get', *grind* 'galler' och *steik* 'stek, biff'. Orden *brik* 'kant, bräda' och *tík* 'tik' böjs antingen *brikur*, *tíkur* eller *brikar*, *tikar* i G sg. (jfr ovan).

▪ Som **bók** böjs också några få ord, bl.a. *bót* 'bot; lapp', *brók* 'bralla; underbyxa', *nót* 'not' (fiskeredskap), *rót* 'rot' och lånordet *blók* (ur engelskans *bloke*) 'kräk; nolla', *glóð* 'glöd' som ofta (oftare?) är *glóðir* i nominativ och ackusativ pluralis.

▪ Som **tönn** böjs *nögl* 'nagel', *rönd* 'kant, rand', *spöng* 'diadem; isspång', *strönd* 'strand, kust', *stöng* 'stång; fiskespö', *töng* 'tång' och *önd* 'and, anka'; *önd* i betydelsen 'ande (själ)' har samma böjning i singularis, förekommer inte i pluralis. Några av dessa ord kan också sluta på **-ir** i pluralis, dvs. som F-St 2-ord ("ir-ord", t.ex. *gjöf* s. 37): *spöng* – *spangir* 'tandställning', *strönd* – *strandir* (mest i ortnamnen *Strandir* och *Hornstrandir*), *stöng* – *stangir*, *töng* – *tangir*.

▪ Ordet **hönd** har numera mycket ofta formen *hendi* i ackusativ singularis: *hönd* (N) – ***hendi*** (A) – *hendi* (D) – *handar* (G); även också i nominativ: ***hendi*** (N) – *hendi* (A) – *hendi* (D) – *handar* (G), alltid så i betydelsen 'hands' i fotboll.

3. Med **-ar** i G sg. och **-r (-s)** i N och A pl.

sg.	N	mús ⊗	kló ⊗	tá ⊗	brú ⊗	frú ⊗	eldstó ⊗	'mus', 'klo', 'tá', 'bro', 'fru', 'eldstad'
	A	mús ⊗	kló ⊗	tá ⊗	brú ⊗	frú ⊗	eldstó ⊗	
	D	mús ⊗	kló ⊗	tá ⊗	brú ⊗	frú ⊗	eldstó ⊗	
	G	mús ar	kló ar	tá ar	brú ar	frú ar	eldstó (a)r	
pl.	N	mýs ⊗	klæ r	tæ r	brý r	frú r	eldstó (a)r	
	A	mýs ⊗	klæ r	tæ r	brý r	frú r	eldstó (a)r	
	D	mús um	kló m	tá m	brú m	frú m	eldstóm	
	G	mús a	kló a	tá a	brú a	frú a	eldstóa	

▪ Som **mús** böjs *lús* 'lus'. Ordet *brún* 'kant' böjdes tidigare på detta sätt men har nu i pluralis fått samma böjning som feminina "ir-ord" (§ 3.2.2): *brúnir*, *brúnir*, *brúnum*, *brúna*, förutom i ordförbindelsen *bera á brýn* 'beskylla för något' och (särskilt i skriftspråket) i sammansättningen *augabrýn* 'ögonbryn' i nominativ och ackusativ pluralis. – Även en ny form, *augabrýr*, används i nominativ och ackusativ pluralis, där ordet har kopplats ihop med ordet *brú*.

▪ Som **kló**, **tá** och **brú** böjs *fló* 'loppa', *kónguló*, *könguló* 'spindel', *kró* 'del av ett fårhus' (ovanligt i pluralis), *ró* 'mutter', *pró* 'cistern' och *trú* 'tro' (enbart i singularis).

▪ Orden **frú** och **eldstó** har samma vokal genom hela böjningen och *eldstó* förekommer också som *eldstóar* i genitiv singularis och i nominativ och ackusativ pluralis.

Orden *kló*, *tá*, *frú* samt andra likadana ord som slutar på tung vokal (jfr § 2.3) blir *klónna*, *tánna*, *frúnna* etc. (med långt [n]) i genitiv pluralis med bestämd artikel, dvs. G pl. ändelsen **-a** faller bort (*klóanna* → *klónna*). Många uttalar även ackusativ singularisformen med bestämd artikel på samma sätt, dvs. *tána* 'tån', *frúna* 'frun, frugan' etc. som [tʰaun:a], [frun:a] etc., med långt *n*.

3.2.4 F-St 4: Femininum, stark böjning, klass 4

Några substantiv i femininum har en annan böjning än orden i klass 1 till 3. Några av de viktigaste är följande.

			best. art.		best. art.		best. art.	
sg.	N	móðir	móðirin	dóttir	dóttirin	á	áin	'moder', 'dotter', 'å, flod'
	A	móður	móðurina	dóttur	dótturina	á	ána	
	D	móður	móðurinni	dóttur	dótturinni	á	ánni	
	G	móður	móðurinnar	dóttur	dótturinnar	ár	árinna	
pl.	N	mæður	mæðurnar	dætur	dæturnar	ár	árnar	
	A	mæður	mæðurnar	dætur	dæturnar	ár	árnar	
	D	mæð_rum	mæð_unum	dæt_rum	dæt_runum	ám	ánum	
	G	mæð_ra	mæð_ranna	dæt_ra	dæt_ranna	áa	ánna	

▪ Som **móðir** och **dóttir** böjs *systir* 'syster'. Jfr böjningen av *faðir* och *bróðir* i § 3.1.4 och se diskussion om släktskapsord i faktarutan i slutet av kapitel 3. Märk bortfall av vokal nr 2 i dativ och genitiv pluralis (*mæðrum*, *dætrum*) framför en ändelse som börjar på vokal.

▪ Som **á** böjs några ord som slutar på -á: *gjá* 'klyfta', *rá* 'rå', *skrá* 'lista', *slá* 'bom; cape', *spá* 'spådom; prognos', *vá* 'fara, olycka' (enbart sing.), *þrá* '(stark) längtan, åtrå' (enbart sing.).

			best. art.		best. art.		best. art.	
sg.	N	kýr	kýrin	ær	ærin	—	—	'ko', 'tacka' (får), 'dörr'
	A	kú	kúna	á	ána	—	—	
	D	kú	kúnni	á	ánni	—	—	
	G	kýr	kýrinnar	ær	ærinnar	—	—	
pl.	N	kýr	kýrnar	ær	ærnar	dyr	dyrnar	
	A	kýr	kýrnar	ær	ærnar	dyr	dyrnar	
	D	kúm	kúnum	ám	ánum	dyrum	dyrunum	
	G	kúa	kúnna	áa	ánna	dyra	dyranna	

▪ Som **kýr** och **ær** böjs inga andra ord i nyisländskan. Många språkbrukare är i dag osäkra på böjningen av dessa två ord eftersom den är så ovanlig. – När orden **kýr**, **ær** och **á** etc. får bestämd artikel faller g pl. ändelsen -a bort: *kúanna* → *kúnna*, *áanna* → *ánna* (med långt [n]).

▪ Ordet **dyr** är från början ett pluralisord och förekommer sällan i singularis: *Opnaðu dyrnar fyrir mig* 'öppna dörren åt mig'.

3.3 Stark böjning i neutrum

Detta kapitel delas upp i tre underavsnitt, 3.3.1–3.3.3. Varje avsnitt börjar med böjningen av några exempelord. Därefter förklaras böjningen närmare och några kännetecken ges.

3.3.1 N-St 1: Neutrum, stark böjning, klass 1 ("⊗-ord")

Kännetecken: N och A sg. = ingen ändelse. N och A pl. = ingen ändelse ("⊗").

sg. N	hús ⊗	land ⊗	ber ⊗	tré ⊗	tré(i)ð
A	hús ⊗	land ⊗	ber ⊗	tré ⊗	tré(i)ð
D	hús i	land i	ber i	tré ⊗	trénu
G	hús s	land s	ber s	tré s	trésins
pl. N	hús ⊗	lönd ⊗	ber ⊗	tré ⊗	tré(i)n
A	hús ⊗	lönd ⊗	ber ⊗	tré ⊗	tré(i)n
D	hús um	lönd um	ber jum	trjá m	trjánum
G	hús a	land a	ber ja	trjá a	trjáanna
	'hus'	'land'	'bär'	'trä'	(m. best. art.)

▪ Som **hús** och **land** böjs de flesta enstaviga ord i neutrum, t.ex. *blað* 'blad; papper; tidning', *blóm* 'blomma', *eldhús* 'kök', *ffjall* 'fjäll', *fólk* (singularord, kollektivbetydelse) 'folk, människor', *gramm* 'gram', *kilógramm* (förkortas ofta till *kiló*, samma böjning), *haust* 'höst', *hjól* 'cykel; hjul', *kjöt* 'kött', *skip* 'skepp', *strá* 'strå', *torg* 'torg', *vor* 'vår'.

En stor mängd ord som tillhör denna grupp är också neutrum i svenskan och har som i isländskan (i N och A) samma form i singularis och pluralis.

OBS: Alla ord av detta slag, som har **a** i stammen, t.ex. *land*, får **u-omljud** i pluralis, **a > ö** (jfr § 2.4.1, punkt 5). Till denna grupp, men nästan enbart användbart i pluralis, hör ordet *föt* 'kläder' (singularisformen *fat* finns i sammansättningar som *höfuðfat* 'huvudbonad'). Några exempel:

bak – **bök** 'rygg', **barn** – **börn** 'barn', **blað** – **blöð** 'blad', **fjall** – **fjöll** 'fjäll', **gat** – **göt** 'hål', **glas** – **glös** 'glas', **kall** – **köll** 'rop', **lag** – **lög** 'låt', **mark** – **mörk** 'mål' (sport), **nafn** – **nöfn** 'namn', **safn** – **söfn** 'samling', **tak** – **tök** 'tag', **vald** – **völd** 'makt', **þak** – **þök** 'tak'.

▪ Som **ber**, med **j**-inskott, böjs en grupp ord. Flera av dem har stamvokalen **e**, t.ex. *egg* 'ägg', *él* 'snöby, hagelby', *innlegg* 'inlägg' (både inlägg i en debatt och inlägg i skor), *nef* 'näsa', *nes* 'näs', *skegg* 'skägg', *sker* 'skär', även lånordet *dekk* 'däck' m.fl. Också några med vokalen **i**: *gil* 'ravin', *lyf* 'läkemedel', *rif* 'rev; revben', *pil* 'skiljevägg, panel' m.fl. Dessutom skrivs **-j-** i dativ och genitiv pluralis i några få ord vars stam slutar på **-ý** och **-æ**, bl.a. *dý* 'göl, gungfly', *mý* 'mygga' (används dock mest i singularis), *ský* 'moln', *fræ* 'frö'.

▪ Som **tré** böjs *hné* 'knä'. Med bestämd artikel är *tré* vanligtvis sg. *tréd* N, A, *trénu* D och *trésins* G, pl. *trén* N, A, *trjánum* D och *trjánn* i G pl.; de böjningsformer som här ovan antyds med "i" inom parentes (*tré(i)d*, *tré(i)n*) är troligen något ovanligare. Detta gäller även vanligtvis för *hné*: sg. *hnéd* N, A, *hnénu* D och *hnésins* G, pl. *hnén* N, A, *hnjánum* D och *hnjánn* i G pl.

Starkt böjda substantiv i neutrum har samma form i nominativ singularis och pluralis förutom u-omljud i ord som har **a** i stammen: *ber* – *ber*, *tré* – *tré*, *hús* – *hús*; *barn* – *börn*, *blað* – *blöð* etc. Böjningen är enkel, med samma form i N och A sg., samma form i N och A pl. och mycket ofta samma form i alla dessa, t.ex. sg. *ber* (N) – *ber* (A) och pl. *ber* (N) – *ber* (A) (jfr sv. *bär*).

3.3.2 N-St 2: Neutrum, stark böjning, klass 2 ("i-ord")

Kännetecken: N, A och D sg. = **-i**. N och A pl. = **-i**.

sg. N	teppi ⊗	merki ⊗	foreldri ⊗
A	teppi ⊗	merki ⊗	foreldri ⊗
D	teppi ⊗	merki ⊗	foreldri ⊗
G	teppi s	merki s	foreldri s
pl. N	teppi ⊗	merki ⊗	foreldri ⊗ / foreldr ar (mask.)
A	teppi ⊗	merki ⊗	foreldri ⊗ / foreldr a (mask.)
D	tepp um	merk jum	foreldr um (= neutr./mask.)
G	tepp a	merk ja	foreldr a (= neutr./mask.)
	'matta, filt'	'märke'	'föralder'

▪ Som **teppi** och **merki** böjs rätt många ord, bl.a. *bindi* 'slips; band (del i bokserie)', *dæmi* 'exempel', *heimili* 'hem', *kaffi* 'kaffe', *kerti* 'stearinljus', *kvæði* 'dikt', *riki* 'stat', *sæti* 'säte', *tæki* 'instrument; verktyg'.

Om ordet slutar på **-gi** eller **-ki** får det ett **j** framför ändelserna i D och G pluralis, t.ex. *engi* 'äng' (*engjum*), *herbergi* 'rum', *reiðtygi* (finns enbart i pluralis) 'ridtyg', *riki* 'stat', *stykki* 'stycke', *tæki* 'instrument', *veski* 'plånbok'.

Det mycket vanliga ordet *læti* 'oväsen' hör till denna klass; det finns bara i pluralis och stamvokalen växlar mellan **æ** och **á**: *læti* (N) – *læti* (A) – *látum* (D) – *láta* (G).

Ordet *foreldri* 'föralder' böjs som *teppi* i singularis men är vanligtvis maskulinum i pluralis och böjs då som M-St 1 ("ar-ord"), s. 30 (*garður*).

3.3.3 Annan stark böjning i neutrum

Några neutrala ord har en annan böjning, bl.a. *veður* 'väder' och *sumar* 'sommar'; *fé* 'boskap; får; pengar' (orden visas också med bestämd artikel här nedan).

		best. art.		best. art.		best. art.
sg. N	veður	veð_r ið	sumar	sumar ið	fé	fé ð
A	veður	veð_r ið	sumar	sumar ið	fé	fé ð
D	veð_r i	veð_r inu	sum_r i	sum_r inu	fé	fé nu
G	veður s	veður sins	sumar s	sumar sins	fjár	fjár ins
pl. N	veður	veð_r in	sumur	sum_r in	—	—
A	veður	veð_r in	sumur	sum_r in	—	—
D	veð_r um	veð_r unum	sum_r um	sum_r unum	—	—
G	veð_r a	veð_r anna	sum_r a	sum_r anna	—	—
	'väder'	'vädret'	'sommar'	'sommaren'	'får; pengar'	

Märk bortfallet av stamvokal nr 2 före en ändelse som börjar på vokal (t.ex. *veður* – *veð_r|id*).

▪ Som **veður**, med bortfall av vokal nr 2 före en ändelse som börjar på vokal samt före bestämd artikel, böjs bl.a. följande ord (de stjärnmärkta orden finns inte i pluralis):

daður 'flört', **gaman** 'skoj, skämt; nöje', **klifur** 'klättring', **hreistur** 'fiskfjäll', **höfuð** 'huvud', **pukur** 'hemlighetsmakeri', **slíður** '(svärd)skida', **sötur** 'sörplande'.

Ordet *sumar*, utan bortfall av vokal i N och A sg. före bestämd artikel är ett undantag från regeln.

Ordet *fé* finns inte i pluralis och inga andra ord böjs som det.

i Om ordet *gaman*

I konstruktionen *það er gaman* (+ að + verb i infinitiv) används substantivet *gaman* ung. som ett oböjligt adjektiv i betydelsen 'roligt': *Þetta er gaman* 'det här är roligt'; *Það er gaman að lesa* 'det är roligt att läsa', *Er gaman að skrifa?* 'är det roligt att skriva?'

Det kan däremot inte användas före eller efter ett substantiv eller adjektiv så som egentliga adjektiv kan, således inte t.ex. **Veðrið er gaman* eller **Þetta er gaman veður* i bet. 'vädret är roligt, det här är ett roligt väder'.

3.4 Svag böjning i maskulinum, M-Sv

Kännetecken: N sg. = **-i**, andra kasus i sg. = **-a**. N pl. = **-ar** (med få undantag).

				-ari-ord		-andi-ord
sg. N	bolt i	pakk i	kunning i	kennar i	söngvar i	kaupand i
A	bolt a	pakk a	kunningj a	kennar a	söngvar a	kaupand a
D	bolt a	pakk a	kunningj a	kennar a	söngvar a	kaupand a
G	bolt a	pakk a	kunningj a	kennar a	söngvar a	kaupand a
pl. N	bolt ar	pakk ar	kunningj ar	kennar ar	söngvar ar	kaupend ur
A	bolt a	pakk a	kunningj a	kennar a	söngvar a	kaupend ur
D	bolt um	pökk um	kunningj um	kennur um	söngvur um	kaupend um
G	bolt a	pakk a	kunningj a	kennar a	söngvar a	kaupend a
	'boll'	'paket'	'bekant'	'lärare'	'sångare'	'köpare'

De flesta svaga substantiv i maskulinum böjs som **bolti** och **pakki**. Några exempel:

afi 'morfar/farfar', **asni** 'åsna', **bali** 'balja', **bogi** 'båge', **endi** 'ände', **frændi** 'manlig släkting', **gróði** 'vinst. profit', **hani** 'tupp', **jakki** 'jacka, kavaj', **kappi** 'kämpe', **klaki** 'is(bit)', **koddi** 'kudde', **lampi** 'lampa', **leikari** 'skådespelare', **lítri** 'liter', **logi** 'låga', **metri** 'meter', **pabbi** 'pappa', **penni** 'penna', **planki** 'planka', **púði** 'prydnadskudde', **rjómi** 'grädde', **skaði** 'skada', **skóli** 'skola', **sóði** 'lortgris', **tími** 'tid, timme, lektion', **voði** 'fara, skada'.

Många namn på nationaliteter böjs på detta sätt, t.ex. *Dani* 'dansk', *Finni* 'finsk', *Svíi* 'svensk', *Rússi* 'ryss', *Spánverji* 'spanjor', *Pjóðverji* 'tysk'. **OBS:** Några få av dessa får eller kan få ändelserna **-ir** och **-i** i N och A pl., bl.a. *Danir* (alltid) och *Grikkir* 'greker' (alltid), *Ástralir* 'australier', *Ítalir* 'italienare', *Japanir* 'japaner'.

Ordet **herra** 'herr, herre' och sammansättningen **ráðherra** 'minister' (både manliga och kvinnliga) saknar böjning i singularis men har samma böjning som svaga maskulina substantiv i pluralis. Ordet **séra** 'pastor' är en yrkestitel, både för manliga och kvinnliga präster. Det saknar böjning.

▪ Som **kunningi**, med **j** före ändelsen i alla kasus utom N sg., böjs bl.a. ord som slutar på **-ingi** och **-virki**. Exempel: *aumingi* 'stackare', *foringi* 'ledare', *höfðingi* 'hövding', *ættingi* 'släkting'; *rafvirki* 'elektriker', *vélvirki* 'mekaniker'; *einyrki* 'enmansföretagare'; *frumbygggi* 'ur invånare'.

▪ Som **kennari** och **söngvari** böjs ord som bildas med suffixet **-ari**.

▪ Substantiv som slutar på **-andi** böjs i singularis på samma sätt som *bolti* men slutar på **-ur** i nominativ och ackusativ pluralis samtidigt som **-and-** ändras till **-end-** i hela pluralis:

byrjandi – pl. **byrjendur** 'nybörjare', **nemandi** 'elev, student', **kaupandi** 'köpare', **leigjandi** 'hyresgäst', **lesandi** 'läsare', **verjandi** 'försvarare', **polandi** 'offer'.

Orden *bóndi* 'bonde', *fjandi* (se nedan) och *frændi* 'manlig släkting' är ursprungligen *-andi*-ord, bildade på samma sätt som *kaupandi* och får fortfarande samma böjning i pluralis:

sg. N	bóndi	fjandi	frændi
A	bónd a	fjand a	frænd a
D	bónd a	fjand a	frænd a
G	bónd a	fjand a	frænd a
pl. N	bænd ur	fjend ur	frænd ur
A	bænd ur	fjend ur	frænd ur
D	bænd um	fjend um	frænd um
G	bænd a	fjend a	frænd a

I singularis har *fjandi* betydelsen 'satan, fan' och används mest i fasta kollokationer (fraser), vanligtvis med bestämd artikel, som *farðu til fjandans* 'dra åt helvete', *fjandinn hafði það* 'för helvete'. Ordet är ovanligt i pluralis men har då betydelsen 'fiender'.

3.5 Svag böjning i femininum, F-Sv 1 och F-Sv 2

Kännetecken: N sg. = **-a**, andra kasus i sg. = **-u**. N pl. = **-ur**.

	grupp 1				grupp 2	
sg. N	stelp a	sag a	kon a	kirkj a	kæt i	beiðn i
A	stelp u	sög u	kon u	kirkj u	kæt i	beiðn i
D	stelp u	sög u	kon u	kirkj u	kæt i	beiðn i
G	stelp u	sög u	kon u	kirkj u	kæt i	beiðn i
pl. N	stelp ur	sög ur	kon ur	kirkj ur	—	beiðn ir
A	stelp ur	sög ur	kon ur	kirkj ur	—	beiðn ir
D	stelp um	sög um	kon um	kirkj um	—	beiðn um
G	stelp na	sag na	kven na	kirk na	—	beiðn a
	'flicka'	'historia, berättelse'	'kvinna'	'kyrka'	'glädje'	'begäran'

OBS: Endast *kona* har **-ve-** i **gpl.**!

De flesta svaga substantiv i femininum böjs som **grupp 1**. Några exempel:

amma 'mormor, farmor', **ástæða** 'skäl', **bóla** 'finne, kvissla', **bylgja** 'våg', **dúfa** 'duva', **ekkja** 'änka', **fluga** 'fluga', **frekja** 'påstridighet; fräck och påstridig människa', **frænka** 'kvinnlig släkting', **fæða** 'föda', **gata** 'gata', **gáta** 'gåta', **hláka** 'töväder', **kaka** 'kaka, tårta', **kápa** 'kappa', **kelda** 'sumphål', **kirkja** 'kyrka', **kista** 'kista', **klukka** 'klocka', **kúla** 'kula', **leiga** 'hyra', **læða** 'honkatt', **mamma** 'mor', **messu** 'gudstjänst', **mínúta** 'minut', **móða** 'imma, dis', **mylla** 'kvarn', **nóta** 'ton, not', **pípa** 'rör, pipa', **pýlsa/púlsa** 'korv', **rófa** 'svans', **ræða** 'tal, föredrag', **saga** 'berättelse', **sána** 'bastu, sauna' (skrivs ibland "sauna" i isländskan), **sekúnda** 'sekund', **síða** 'sida', **skata** 'rocka', **skeifa** 'hästsko', **skrúfa** 'skruv', **skyttu** 'skytt', **slanga** 'orm, slang', **slauða** 'fluga (halsprydnad)', **slæða** 'slöja', **spýta** 'träpinne', **stelpa** 'flicka, tjej', **stúlka** 'flicka', **súla** 'pelare', **tafla** 'tavla, tablett', **tala** 'siffra', **terta** 'tårta', **tunga** 'tunga', **úlpa** 'parkas', **vika** 'vecka', **vísa** 'strof, dikt', **púfa** 'tuva'.

Konsonanten **n** i g pl. saknas ofta, t.ex. alltid efter **r** och oftast eller alltid efter **j** (dock vanligtvis inte efter **gj, kj**: **bylgja, kirkja** – g pl. *bylgna, kirkna*):

gæra 'fårskinn', **vara** 'vara, produkt'; **gyðja** 'gudinna', **ferja** 'färja', **hetja** 'hjärte', **tölva** 'dator' m.fl.
→ g pl. *gæra, vara, gyðja, ferja, hetja, tölva* etc.

Numera saknas *n* även i många andra ord som tidigare hade ett *n* i g pl.

Ord som hör till **grupp 2** är oftast abstrakta och uppträder sällan i pluralis, t.ex. *bræði* 'raseri, hetsighet', *feimni* 'blyghet', *fræði* 'lära' och sammansättningar t.ex. *jarðfræði* 'geologi', *stærðfræði* 'matematik', *fyndni* 'humor', *mildi* 'mildhet', *prýði* 'prydnad', *speki* 'visdom', *veiki* 'sjukdom', *ævi* 'liv'. När ord som *beiðni* etc. står i pluralis har de en konkret betydelse: *beiðni* 'begäran': pl. = 'ansökningsblankett'; *gleði* 'glädje': pl. (sällan) = 'fester', *ævi* 'liv': pl. = 'biografier'.

Ordet *lygi* 'lögn' har en blandad böjning, det blir *lygar* i N och A pl., böjs annars som *beiðni*.

OBS: Det är mycket liten skillnad mellan svagt böjda feminina substantiv i grupp 2 och vissa ord som hör till starkt böjda feminina substantiv klass 1 (§ 3.2.1 s. 36), t.ex. *helgi, festi* etc.

3.6 Svag böjning i neutrum, N-Sv

Kännetecken: N sg. = **-a**, andra kasus i sg. = **-a**. N pl. = **-u**.

sg. N	hjart a	eyr a	tem a	past a
A	hjart a	eyr a	tem a	past a
D	hjart a	eyr a	tem a	past a
G	hjart a	eyr a	tem a	past a
pl. N	hjört u	eyr u	tem u	—
A	hjört u	eyr u	tem u	—
D	hjört um	eyr um	tem um	—
G	hjárt na	eyr na	tem a	—
	'hjärta'	'öra'	'tema'	'pasta'

Endast få ord hör hit, de flesta namn på kroppsdelar:

auga 'öga', **eista** 'testikel', **eyra** 'öra', **hjarta** 'hjärta', **lunga** 'lunga', **milta** 'mjälte', **nýra** 'njure', **vélinda** 'matstrupe'; **bjúga** 'tjock korv' (av lamm- eller hästkött).

Dessutom några nya lånord (utan **n** i g pl.), bl.a. de följande: *drama* 'drama', *firma* 'firma', *lasanja* 'lasagne', *pasta* 'pasta', *tema/pema* 'tema', ev. också *sána* n./f. 'bastu, sauna' (skrivs ibland "sauna" också). Förutom detta några gamla ord som knappast används längre. Av dessa kan nämnas ordet *hnoða* 'nystan' som man ibland ser i folksagor.

Ordet *bjúga* blir ofta femininum och böjs på samma sätt som *stelpa*.

Släktskapsord

Förutom orden *faðir* 'fader' och *pabbi* 'pappa', *móðir* 'moder' och *mamma* 'mamma', *sonur* 'son' och *dóttir* 'dotter', *bróðir* 'bror' och *systir* 'syster', *afi* 'morfar/farfar' och *amma* 'mormor/farmor' (och *langafi* og *langamma* 'gammelfarfar/gammelmorfar, gammelfarmor/gammelmormor') finns även fyra närtbesläktade ord som enbart förekommer i pluralis och som avser två eller flera: *mæðgur* f.pl. = mor och dotter/döttrar och *feðgar* m.pl. = far och son/söner, samt *mæðgin* n.pl. = mor och son/söner och *feðgin* n.pl. = far och dotter/döttrar.

Motsvarigheter till svenskans *syrra* och *brorsa* kan i tilltal vara *systa* och *brósi* eller *brói*, men om man pratar om sin syster eller sin bror eller hänvisar till dem används de oförkortade *systir* och *bróðir*.

Andra släktskapsord är främst *frænka* 'kvinlig släkting' och *frændi* 'manlig släkting' som används om i princip alla släktingar som inte är i direkt följd upp (föräldrar etc.) eller ner (barn, barnbarn etc.) i släkttträdet, eller som är ens syskon.

Morfars/farfars bror/syster heter *afabróðir/afasystir* och mormors/farmors bror/syster heter *ömmubróðir/ömmusystir*.

Fostermor och fosterfar heter *fósturmóðir (fóstra)* och *fósturfaðir (fóstri)*.

Fosterdotter och fosterson heter *fósturdóttir* och *fóstursonur* eller *uppeldisdóttir/uppeldissonur*.

Moster och faster heter *móðursystir* og *föðursystir* och morbror och farbror heter *móðurbróðir* og *föðurbróðir*.

Inga direkta motsvarigheter finns i isländska till svenskans *kusin* (son eller dotter till moster eller faster), de kallas bara för *frændi* och *frænka* (jfr ovan). (Släktforskare använder ibland ordet *tvímenningur*.)

Tremänning eller syssling heter *þremmenningur*, både kvinnor och män (g -*mennings*, plur. -*menningar*), fyrmänning eller brylling heter *fiórmennningur* och femmänning eller pyssling (släktskap i femte led) heter *fímmennningur*.

Svärmor och svärfar heter *tengdamóðir* och *tengdafaðir* (i talspråk båda ofta *tengdó*), och svärdotter och svärson heter *tengdadóttir* och *tengdasonur*.

Svåger och svägerska heter *mágur* (g *mágs*, plur. *mágar*) och *mágkona*, och vid sidan av dessa finns orden *svili* 'manlig make till ens makes syster/bror' och *svilkona* 'kvinnlige make till ens makes syster/bror'.

4 Artikel

Isländskan har ingen obestämd artikel, motsvarande svenskans *en, ett*. Svenskans *en häst, ett barn* motsvaras alltså av isländskans *hestur, barn*, utan någon artikel.

Den **bestämda** artikeln är nästan alltid enklitisk, dvs. placerad i slutet på det substantiv som bestäms. Den har formerna *-inn, -in*, motsv. sv. *-en*, och *-ið*, motsv. sv. *-et*. Ibland försvinner *-i*-et, alltid om själva substantivet slutar på vokal (t.ex. svag böjning, singularis, *kona + in* → *konan* 'kvinnan') men också i några andra fall. Se exemplen nedan, samt förklaringsrutan på nästa sida. Den bestämda artikeln böjs i **genus** (maskulinum, femininum, neutrum), **numerus** (singularis, pluralis) och **kasus** (N, A, D, G), se nedan.

❶ Framförställd artikel

Artikeln kan uppträda fristående, framförställd ett adjektiv liksom i svenskan.

Det förekommer mest i litterärt och högtidligt språk, samt i titlar på böcker, föreningar etc., men även i talspråket, då särskilt i fasta fraser. Då börjar artikeln på **h**: *Hinn fullkomni glæpur* 'det perfekta brottet'; *Hið ljósa man* 'Den ljusa mön' (boktitel); *Hið íslenska bókmenntafélag* 'Det isländska litteratursällskapet'; *Hin íslenska fálkaorða* 'Den isländska falkorden'; före adjektiv i superlativ: *Þetta er hið besta mál* 'det här blir bra, det' (främst i talspråk).

Den enklitiska artikeln kommer alltid **efter** substantivets kasusändelse: *hest|ur+inn* (N), *land|s+ins* (G), *penn|a+num* (D). Lägg märke till att när orden har bestämd artikel har de faktiskt två kasusändelser, *landsins*.

Artikel på starkt böjda substantiv				Artikel på svagt böjda substantiv			
	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	
sg. N	hestur+ inn	ferð+ in	land+ ið	penni+ nn	saga+ n	auga+ ð	
A	hest+ inn	ferð+ ina	land+ ið	penna+ nn	sögu+ na	auga+ ð	
D	hesti+ num	ferð+ inni	landi+ nu	penna+ num	sögu+ nni	auga+ nu	
G	hests+ ins	ferðar+ innar	lands+ ins	penna+ ns	sögu+ nnar	auga+ ns	
pl. N	hestar+ nir	ferðir+ nar	lönd+ in	pennar+ nir	sögur+ nar	augu+ n	
A	hesta+ na	ferðir+ nar	lönd+ in	penna+ na	sögur+ nar	augu+ n	
D	hestunum	ferðunum	löndunum	pennunum	sögunum	augunum	
G	hesta+ нна 'hästen'	ferða+ нна 'resan'	landa+ нна 'landet'	penna+ нна 'pennan'	sagna+ нна 'sagan'	augna+ нна 'ögat'	

OBS: **m** i dativ pluralis sammansmälter med artikelns **n**, dvs. **m**-et försvinner: *hestum + num* → *hestunum*.

❶ Om ett substantiv slutar på konsonant i något kasus i singularis kallas böjningen **stark**: *barn* N, A, *barni* D, *barns* G (neutr.); *hestur* N, *hest* A, *hesti* D, *hests* G (mask.). Om det slutar på vokal i alla kasus i singularis kallas böjningen **svag**: *kona* N, *konu* A, D, G (fem.); *penni* N, *penna* A, D, G (mask.).

① Huvudreglerna för artikelns -i

1a) -i bortfaller alltid efter slutvokalen **a, i** eller **u** i substantivets böjningsform:

penni+inn (N sg.) → penni nn	saga+in (N sg.) → saga n	auga+ið (N sg.) → auga ð
hesti+inum (D sg.) → hesti num	hesta+ina (A pl.) → hesta na	barna+inna (G pl.) → barna nna

1b) -i bortfaller i maskulinum N plur. och femininum N och A plur.:

hestar+inir (N pl.) → hestar nir	rósir+inar (N och A pl.) → rósir nar
----------------------------------	--------------------------------------

2a) -i är kvar när substantivets böjningsform slutar på konsonant (förutom i mask. N pl. och fem. N och A pl.):

hestur+inn (N sg.) → hestur inn	rós+in (N sg.) → rós in	hús+ið (N sg.) → hús ið
hest+inn (A sg.) → hest inn	rós+ina (A sg.) → rós ina	hús+ið (A sg.) → hús ið
hests+ins (G sg.) → hests ins	rósar+innar (G sg.) → rósar innar	húss+ins (G sg.) → húss ins

2b) -i är kvar i neutrala substantiv vars stam slutar på **tung vokal**, t.ex. *strá* 'strå', *gúmmi* 'gummi', *bíó* 'bio', *ský* 'moln', *bú* 'bo', *fræ* 'frö':

strá+ið → strá ð	gúm m í+ið → gúm m í ð	bú+ið → bú ð	fræ+ið → fræ ð
------------------	------------------------	--------------	----------------

2c) -i är kvar i N sg. i fem. in. i na ord vars stam slutar på **tung vokal**, t.ex. *spá* 'prognos', *kló* 'klo', *brú* 'bro':

spá+in → spá in	kló+in → kló in	brú+in → brú in
-----------------	-----------------	-----------------

I andra kasus faller **i** bort även i dessa ord, t.ex. *spána* (A sg.), *klónni* (D sg.).

OBS: Vokalen *i* försvinner ibland hos de få neutrala substantiv vars stam slutar på *e* och *é* (= *j+e*). Ordet *te* 'te' behåller *i* i N & A sg.: *teið* och D sg.: *teinu*. Ordet *hlé* 'paus' blir *hléið* eller *hléð* (N & A sg.), *hléinu* eller *hlénu* (D sg.), *hléin* eller *hlén* (N & A pl.). Språkvårdare rekommenderar de förstnämnda, med *i*. Orden *fé*, *hné* och *tré* (jfr § 3.3.1) blir oftast *féð*, *hnéð*, *tréð* i N & A sg., *hnén*, *trén* i N & A pl. och *fénu*, *hnénu* og *trénu* i D sg. Formerna *féið*, *hnéið*, *tréið* förekommer dock också.

Dubbel bestämdhet förekommer inte i isländskan

Morfologisk dubbel bestämdhet, dvs. framförställd och enklitisk artikel samtidigt, som i svenskan, förekommer inte i isländskan. T.ex. blir sv. *den unga flickan* i isländskan vanligen *unga stúlkan* (eller formellt och poetiskt *hin unga stúlka*).

① Efter ett **adjektivattribut** (adjektiv som placeras före ett substantiv) har substantivet vanligtvis bestämd artikel när adjektivet är bestämt (har "svag böjning"): *góðu kökurnar* 'de goda kakorna', inte *góðar kökurnar*. När adjektivet är obestämt ska substantivet som regel vara utan artikel: *góðar kökur* 'goda kakor'.

Bestämda/obestämda substantiv och possessiva pronomen

Substantiv får vanligtvis bestämd artikel när de bestäms av ett possessivt pronomen – annorlunda i vanlig svenska:

Húsið **mitt** 'mitt hus'.
Bíllinn **okkar** 'vår bil'.

Bókin **hennar** 'hennes bok'.
Hjólið **pitt** 'din cykel'.

Det gäller dock inte om substantivet i fråga är ett släktskapsord, dvs. *amma* 'mormor/farmor', *afi* 'morfar/farfar', *mamma*, *pabbi*, *systir*, *bróðir*, *frænka* och *frændi* = kvinnlig och manlig släkting, *mágur* 'svåger', *mágkona* 'svägerska', *svili* 'man gift med makens syster', *svilkona* 'kvinna gift

med makens bror', och vanligtvis inte heller om det är ett vänskapsord, *vinur* 'vän', *vinkona* 'vän, väninna', *félagi* 'kamrat, kompis' etc. Det är valfritt när det gäller flickvän, *kærasta*, och pojkvän, *kærasti*, men är troligen vanligare med bestämd artikel:

Bróðir <u>minn</u> 'min bror_ '.	Frændi <u>þinn</u> 'din farbror_ '.
Mamma <u>mín</u> 'min mamma_ '.	Amma <u>okkar</u> 'vår mormor_/farmor_ '.
Kæra ^{stan} <u>mín</u> 'min flickvän_ '.	Kæra ^{stinn} <u>minn</u> 'min pojkvän_ '.

Det gäller inte heller när det possessiva pronomenet är en del av ett genitivattribut som bestämmer huvudordet (detsamma i svenska):

Hús <u>bróður míns</u> 'min brors hus_ '.	Bók <u>vinkonu hennar</u> 'hennes väninnas bok_ '.
Bíll <u>mömmu okkar</u> 'vår mammas bil_ '.	Hjól <u>vinar þíns</u> 'din väns cykel_ '.

Se närmare § 1.8.

Bestämda/obestämda substantiv efter riktningsadverb och rumsadverb

Substantiv har vanligtvis bestämd artikel när det gäller **kända föremål**, **idéer** eller **företeelser**:

Mamma fer í vinnuna 'mamma går till jobbet'.
 Jói sefur á loftinu 'Jói sover på vinden'.
 Ég keyri þig á flugvöllinn 'jag skjutsar dig ut till flygplatsen'.

Om ett **riktningsadverb** eller **rumsadverb** kommer mellan verbet och prepositionsfrasen, t.ex. *inn*, *út*, *fram*, *niður*, *upp*; *inni*, *úti*, *frammi*, *niðri*, *uppi*, är substantivet emellertid **mycket ofta obestämt**, även om det syftar till ett känt föremål, idé eller företeelse:

Mamma fer niður í vinnu_ 'mamma går ner till jobbet'.
 Jói sefur uppi á lofti_ 'Jói sover uppe på vinden'.
 Ég keyri þig út á flugvöll_ 'jag skjutsar dig ut till flygplatsen'.
 Við göngum niður að vatni_ 'vi går ner till sjön'.

Adverben i fråga bestämmer alltså substantiven så att de inte behöver någon bestämd artikel.

Om man behöver markera eller lägga större vikt på substantiven i fråga (jobbet, vinden, flygplatsen) kan man dock ha substantiven bestämda också här:

Mamma fer niður í (nýju) vinnuna 'mamma går ner till (det nya) jobbet'.
 Jói sefur uppi á (hinu) loftinu 'Jói sover uppe på (den andra) vinden'.
 Ég keyri þig út á (gamla) flugvöllinn 'jag skjutsar dig ut till (den gamla) flygplatsen'.
 Við göngum niður að (eystra) vatninu 'vi går ner till (den östra) sjön'.

5 Prepositioner och kasusstyrning

Kasus på substantiv, adjektiv och pronomen bestäms av **prepositioner** och av verb (§ 10). Några **adverb** kan också fungera som prepositioner och styr då ackusativ. Vissa prepositioner styr två olika kasus, beroende på betydelsen, men de flesta styr enbart ett. Se tabellen i § 5.5 för betydelsen av enskilda prepositioner.

5.1 Ackusativ

Den vanligast förekommande prepositionen för ackusativ är **um**. Den – samt sammansättningar där den ingår – styr alltid och endast ackusativ: **um**, **gegnum**, **(i) kringum**, **umfram**, **umhverfis**.

Några riktningsadverb kan fungera som riktnings- och rörelseprepositioner och styr då ackusativ: **inn**, **út**, **upp**, **niður**, **fram**:

Hún reið **inn** dalinn.
'Hon red in i / in längs dalen'.

Skipið sigldi **út** fjörðinn.
'Skeppet seglade ut från / ut längs fjorden'.

Ég hljóp **fram** veginn.
'Jag sprang längs med vägen'.

Músin hljóp **upp** vegginn.
'Musen sprang uppför / upp längs väggen'.

Hann rann **niður** handriðið.
'Han gled nedför / ner längs trappträcket'.

Också väderstrecksorden (substantiven/adverben) **austur**, **vestur**, **norður** och **suður** 'öster/öst, väster/väst, nord/norr, söder/syd' kan fungera som prepositioner och styr då ackusativ: *Pau gengu austur fjallið* 'de gick längs fjället i riktning mot öst'.

5.2 Dativ

De vanligaste prepositionerna är **að**, **af**, **frá**, **handa**, **hjá**, **úr**, och några andra vanliga är **andspænis**, **ásamt**, **gagnvart**, **gegn**, **meðfram**, **(á) móti**, **á undan**, **undan**.

Vissa adjektiv kan fungera som prepositioner och styr då dativ. Detta gäller främst orden **líkur** 'lik, som liknar', **skyldur** 'besläktad', **sammála** 'enig', **svipaður** 'lik, som liknar' och **tengdur** 'för knippad; i släkt med', samt dessa ord med det negerande prefixet **ó-** (**ólíkur** 'olik', **óskyldur** 'som inte är släkt', **ósammála** 'oenig' etc.), samt **nálægur** 'nära' – vanligast i neutrumformen **nálægt**.

Sigga er **lík** mömmu sinni.
'Sigga liknar sin mamma'.

Palli er **líkur** pabba sínum.
'Palli liknar sin pappa'.

Jón er **sammála** Guðmundi.
'Jón är enig med Guðmundur'.

Stína er **skyld** forsetanum.
'Stína är släkt med presidenten'.

Gunni er **skyldur** ráðherranum.
'Gunni är släkt med ministern'.

Magga býr **nálægt** höfninni.
'Magga bor nära hamnen'.

Några platsadverb kan fungera som prepositioner och styr då dativ, bl.a. **fjarri** 'långt ifrån, fjärran': *Húsið stendur fjarri byggðinni* 'huset står långt från bygden', **nærri** 'nära, tätt inpå': *Ég vil ekki búa of nærri sjónum* 'jag vill inte bo för nära havet'.

5.3 Ackusativ och dativ

Några prepositioner kan både styra ackusativ och dativ. För **á** 'på, upp på, uppe på', **í** 'i, in i, inne i', **undir** 'under', **yfir** 'över, ovanför' gäller i stort sett samma regler som för motsvarande prepositioner i tyskan: Vid **rörelse** eller **riktning mot** styr de ackusativ; vid **befintlighet** eller **tillstånd** styr de dativ. Märk att t.ex. en sådan handling som att 'lägga något på bordet' etc. räknas som en rörelse (ackusativ), och att 'vara någonstans' räknas som befintlighet (dativ), även 'att vara på väg någonstans', *vera á leið(inni)*. – Här är det således **betydelsen** som bestämmer, vanligtvis betydelsen av verbet.

	ackusativ	dativ
á	Leggðu bókina á borðið. 'Lägg boken på bordet'.	Bókin liggur á borðinu. 'Boken ligger på bordet'.
í	Hvenær ferðu í vinnuna? 'När åker du till jobbet?'	Er gaman í vinnunni? 'Är det roligt på jobbet?'
undir	Viltu skríða undir borðið? 'kan du krypa under bordet?'	Það er bók undir borðinu. 'Det ligger en bok under bordet'
yfir	Hengdu lampa yfir rúmið. 'Häng en lampa över sängen'.	Það hangir lampi yfir rúminu. 'Det hänger en lampa över sängen'.

Andra prepositioner som både styr dativ och ackusativ är *eftir*, *fyrir*, *með* och *við* (se nästa sida och § 5.5.3–5.5.6).

❗ "På Island" är *á Íslandi*, aldrig *í Íslandi*.

5.4 Genitiv

De vanligaste prepositionerna är **án**, **auk**, **meðal**, (**á**) **milli**, **til**, **vegna**. Prep./adv. **megin** 'på ngn(s) sida' står **efter** det den styr: *mín megin*, *sólar megin*. Sammansättningar med *-megin*, t.ex. *hinum megin* (*hinumegin*), *hérna megin*, *báðum megin* (*báðumegin*) står dock **före** det de styr: *hérna megin árinna* 'på denna sida av floden' = *hérna megin við ána*.

Handan 'på andra sidan', **innan** 'inom', **neðan** 'nedanför', **ofan** 'ovanför', **utan** 'utan för', samt väderstrecksorden **sunnan**, **vestan**, **norðan** och **austan** 'söderifrån, västerifrån, norrifrån, österifrån' är ursprungligen adverb som kan fungera som prepositioner och styr då genitiv. (Se även § 5.5.5 om dessa ord i förbindelse med prepositionen *fyrir* (A), och § 5.5.7 med prepositionen *við* (A).

OBS: **Til** används också för att uttrycka variation mellan gränsvärden och styr då inte kasus: *Tveir til þrír dagar* (N) *eru ekki langur tími* 'två till tre dagar är inte lång tid'; *ferðin hefst eftir tvo til þrjá daga* (A) 'resan börjar om två till tre dagar'.

5.5 Prepositioner och kasusstyrning – översikt

De flesta prepositioner räknas upp i listan här nedan. Vissa av dem är mindre vanliga än andra. Betydelsen är ibland mera invecklad eller varierad än vad översättningarna och exemplen tyder på.

Preposition	Huvudbetydelse och exempel
1 Styr ackusativ	
fram adv. (prep.)	'framåt, längs med' ('i riktningen fram') ▪ <i>Jón gekk fram götuna</i> 'Jón gick gatan framåt'.
gegnum, í gegnum	'genom' ▪ <i>Vegurinn liggur (i) gegnum dalinn</i> 'gatan/vägen går genom dalen'.
inn adv. (prep.)	'framåt, längs med' ('i riktningen in') ▪ <i>Helga gekk inn götuna</i> 'Helga gick gatan framåt'.
kringum, í kringum	'omkring, runt om' ▪ <i>Stígurinn liggur (i) kringum vatnið</i> 'stigen ligger runt om sjön'.
niður adv. (prep.)	'nedför' ('i riktningen ned') ▪ <i>Vegurinn liggur niður brekkuna</i> 'gatan/vägen sträcker sig nedför backen'.
um	'om, runt' ▪ <i>Jón talaði um ferðina</i> 'Jón pratade om resan'.
umfram	'utöver' ▪ <i>Reiðhjól hafa marga kosti umfram bíla</i> 'cyklar har många fördelar jämfört med bilar'.
umhverfis	'runt, runt om' ▪ <i>Helga ferðaðist umhverfis jörðina</i> 'Helga reste jorden runt'.
upp adv. (prep.)	'uppför' ('i riktningen upp') ▪ <i>Jón gekk upp brekkuna</i> 'Jón gick uppför backen'.
út adv. (prep.)	'framåt, längs med' ('i riktningen ut') ▪ <i>Helga hjólaði út dalinn</i> 'Helga cyklade dalen framåt'.
2 Styr dativ	
að	'fram till, fram mot, till, i riktning mot; åt' ▪ <i>Helga gekk að Jóni</i> 'Helga gick fram till Jón'.
af	'av, från' ▪ <i>Jón féll af hjólinu</i> 'Jón föll av cykeln'.
andspænis	'mittemot' (se också <i>á móti</i> här nedan, vilket är vanligare i bet. 'mittemot') ▪ <i>Helga settist andspænis Jóni</i> 'Helga satte sig mittemot Jón'.
á eftir	'bakom, efter' ▪ <i>Helga gekk á eftir Jóni</i> 'Helga gick efter Jón'.
á móti	'mot, emot; mittemot' (se även <i>andspænis</i>) ▪ <i>Helga hljóp á móti Jóni</i> 'Helga sprang emot Jón'.
á undan	'före' ▪ <i>Helga fór heim á undan Jóni</i> 'Helga åkte hem före Jón'.
ásamt	'tillsammans med' ▪ <i>Helga kom ásamt Jóni</i> 'Helga kom tillsammans med Jón'.
frá	'från' ▪ <i>Helga keyrði heim frá Reykjavík</i> 'Helga körde hem från Reykjavík'.
fram hjá (framhjá)	'förbi' ▪ <i>Jón keyrði fram hjá húsinu</i> 'Jón åkte förbi huset'.
gagnvart	'gentemot' ▪ <i>Jón er jákvæður gagnvart flóttafólki</i> 'Jón är positiv gentemot flyktingar'.
gegn	'mot, emot' ▪ <i>Helga bauð sig fram gegn formanninum</i> 'Helga kandiderade mot ordföranden'.

gegnt	'mittemot' ▪ <i>Húsið stendur gegnt kirkjunni</i> 'huset står mittemot kyrkan'.
handa	'åt, till' (om en person eller levande varelse) ▪ <i>Blómið er handa Jóni</i> 'blomman är till Jón'.
hjá	'hos, vid' ▪ <i>Helga var í heimsókn hjá vini sínum</i> 'Helga var på besök hos sin vän'.
meðfram	'längs, längs med' ▪ <i>Gatan liggur meðfram ánni</i> 'gatan ligger längs med ån'.
nálægt	'nära' ▪ <i>Helga situr nálægt Jóni</i> 'Helga sitter nära Jón'.
samkvæmt	'enligt' ▪ <i>Þetta er samkvæmt nýjustu fréttum</i> 'detta är enligt de senaste nyheterna'.
undan	'underifrån, ut från, ur' ▪ <i>Olían rann undan bílnum</i> 'oljan rann underifrån bilen'.
úr	'ur, från' ▪ <i>Eldgosið kom úr fjallinu</i> 'vulkanutbrottet kom från fjället'.
við hliðina á	'bredvid' ▪ <i>Jón settist við hliðina á Haraldi</i> 'Jón satte sig bredvid Haraldur'.
3 Styr ackusativ och dativ	
(1) Prepositioner som styr ackusativ vid rörelse och riktning mot, dativ vid befintlighet och tillstånd	
á	'på, upp(e) på' ackusativ: ▪ <i>Jón settist á gula stólinn</i> 'Jón satte sig på den gula stolen'. dativ: ▪ <i>Helga sat á rauða stólnum</i> 'Helga satt på den röda stolen'.
í	'i, in(ne) i' ackusativ: ▪ <i>Helga fór niður í bæ</i> 'Helga åkte ner på stan'. dativ: ▪ <i>Jón var lengi í bænum</i> 'Jón var länge på stan'.
yfir	'över, ovanför, upp över' ackusativ: ▪ <i>Helga ók yfir heiðina</i> 'Helga åkte över heden'. dativ: ▪ <i>Hún sá skýið sem sveifyfir fjallinu</i> 'hon såg molnet som svävade över fjället'.
undir	'under, in(ne) under' ackusativ: ▪ <i>Jón skreið undir rúmið</i> 'han kröp under sängen'. dativ: ▪ <i>Taskan var undir rúminu</i> 'väskan låg under sängen'.
(2) Andra prepositioner som styr ackusativ och dativ	
fyrir	'för; framför; inför; före; åt' ackusativ: ▪ <i>Jón keypti peysuna fyrir hana</i> 'Jón köpte tröjan åt henne'. dativ: ▪ <i>Jón hneigði sig fyrir Ásu</i> 'Jón bugade för Ása'; <i>presturinn bað fyrir fólkinu</i> 'prästen bad för människorna'.
eftir	'efter, enligt, längs' m.fl. ackusativ: ▪ <i>Jón hvíldi sig eftir ferðina</i> 'Jón vilade efter resan'. dativ: ▪ <i>Helga gekk eftir götunni</i> 'Helga gick längs gatan'.
með	'med; tillsammans med' ackusativ: ▪ <i>Jón fór með vin sinn á sjúkrahúsið</i> 'Jón tog sin vän till sjukhuset'. dativ: ▪ <i>Ása fór með vini sínum í bíó</i> 'Ása gick på bio tillsammans med sin vän'.
við	'vid, mot' ackusativ: ▪ <i>Húsið stendur við ána</i> 'huset står vid ån'; <i>húsið er hinumegin við ána</i> 'huset står på andra sidan av ån' (<i>hérna/þarna/báðum/hinum</i> m.fl. <i>megin við</i> 'på x sida av'); ▪ <i>Jón talaði við Helgu</i> 'Jón pratade med Helga'. dativ: ▪ <i>Helga tók við gjöfinni</i> 'Helga tog emot presenten'.

4 Styr genitiv	
án	'utan'; ''án þess að'' = 'utan att' ▪ <i>Jakkinn er án beltis</i> 'jackan är utan bälte', ▪ <i>Hann fór án þess að kveðja</i> 'Han gick utan att säga adjö'
auk	'samt, utöver, tillsammans med', 'plus' ▪ <i>Í veislunni voru tíu gestir auk Jóns og Helgu</i> 'på festen fanns tio gäster utöver J. och H.'
handan	'på andra sidan om' ▪ <i>Þorpið er handan fjallsins</i> 'byn är på andra sidan om fjället'.
innan	'inom, innanför' ▪ <i>Þau héldu sig innan borgarmarkanna</i> 'de höll sig inom stadsgränsen'.
meðal, á meðal	'bland' ▪ <i>Jón var (á) meðal umsækjendanna</i> 'Jón var bland ansökarna'.
megin	'på ngn sida' (inlett av ett bestämmande ord, <i>hérna/þarna/báðum/hinum</i> m.fl. + <i>megin</i>) ▪ <i>Vegurinn er hérna megin fjallsins</i> 'gatan/vägen är på den här sidan om fjället'.
milli, á milli	'mellan' ▪ <i>Helga sat á milli strákanna</i> 'Helga satt mellan pojkarna'.
neðan	'nedanför' ▪ <i>Áin er lygn neðan virkjunarinnar</i> 'ån är lugn nedanför kraftverket'.
ofan	'ovanför' ▪ <i>Áin er straumhörð ofan virkjunarinnar</i> 'ån är starkt strömmande ovanför kraftverket'.
sökum	'för (ngs) skull, på grund av' ▪ <i>Keppnin féll niður sökum veðurs</i> 'tävlingen ställdes in på grund av vädret'.
til	'till' ▪ <i>Jón hljóp til Helgu</i> 'Jón sprang till Helga'.
utan	'utanför' ▪ <i>Bíllinn hafnaði utan vegar</i> 'bilen hamnade utanför vägen'.
vegna	'för (ngs) skull, på grund av' ▪ <i>Keppnin féll niður vegna veðurs</i> 'tävlingen ställdes in på grund av vädret'.
austan, norðan, sunnan, vestan	'öster om, norr om, söder om, väster om' ▪ <i>Austan fjallsins er lítið þorp</i> 'öster om fjället finns en liten by'.

De flesta prepositionerna har motsvarigheter i svenskan. Vissa kan dock användas på ett lite oväntat sätt. Ibland gäller det fasta ordförbindelser och idiom. Det är däremot oftast lätt att förstå grundbetydelsen, även om själva uttrycket i svenskan skulle vara ett annat. Prep. *af* svarar t.ex. direkt till sv. *av* och används vanligtvis exakt på samma sätt, men dock finns det skillnader:

Þetta er saga **af** hesti 'detta är en berättelse **om** en häst'.

Þarna er fata full **af** vatni 'där borta är en hink full **med** vatten'.

5.5.1 Prepositionerna *á* och *í*

Dessa prepositioner motsvarar för det mesta sv. *på* och *i*, men ibland används de isländska prepositionerna när man i svenskan hellre skulle använda t.ex. *till* eller omformulera meningen på något sätt:

Alda fer **í** háskólann í dag 'Alda går till universitetet idag'.

Pétur fer út **á** land / upp **í** sveit í dag 'Pétur åker till landet idag'.

Jón fer **í** sund í dag 'Jón åker och badar idag'.

Guðrún keypti rauða málningu **á** nýja húsið sitt 'Guðrún köpte röd färg till sitt nya hus'.

I tidsangivelser ('på dagen, på måndagarna' etc.) styr *á* antingen **ackusativ** eller **dativ**. Den styr **ackusativ** i synnerhet när betydelsen syftar på något allmänt gällande, allmän tid eller dagar. Den styr däremot oftast **dativ** när betydelsen kan jämföras med någon slags "befintlighet", t.ex. om något som äger rum under en speciell dag, en viss morgon, vissa kvällar i veckan etc.

ackusativ, allmän betydelse

Á daginn/morgnana erum við heima.

'På dagen/morgonen är vi hemma'.

Verslunin er opin **á kvöldin**.

'Affären är öppen på kvällen'.

dativ, speciell betydelse

Ég las bókina **á einum degi/morgni**.

'Jag läste boken på en dag/morgon'.

Verslunin er opin **á mánudagskvöldum**.

'Affären är öppen på måndagskvällarna'.

Ett undantag gäller för ordet *nótt* 'natt' där både ackusativ och dativ syftar på det allmänna (möjligen med en liten nyansskillnad) men där det dock är det mest vanliga att använda dativ:

ackusativ, allmän betydelse

Á næturnar er kveikt á ljósastaurunum.

'På natten/nätterna är lyktstolparna tända'.

= dativ, allmän betydelse

Á nóttunni er kveikt á ljósastaurunum.

'På natten är lyktstolparna tända'.

"På sommaren/vintern" etc. uttrycks med ackusativ:

ackusativ

Á sumrin skín sólin.

'På sommaren skiner solen'.

Á haustin falla laufin af trjánunum.

'På hösten faller löven av träden'.

Á veturna snjóar og rignir.

'På vintern snöar och regnar det'.

Á vorin lifna blómin við.

'På våren vaknar blommorna till liv'.

5.5.2 Prepositionen *að*

Prepositionen *að* styr alltid dativ. Den har samma etymologiska ursprung som sv. *åt*, men motsvarar oftast sv. *till* eller *fram till* (se flera betydelser i Islex).

Alda gekk **að** húsinu (D) 'Alda gick fram till huset'.

En del fasta ordförbindelser finns med *að*, bl.a. de följande:

Hljæja/brosa að 'skratta åt, le åt': Alda brosir **að** hugsunum sínum (D) 'Alda ler åt sina tankar'.

Eitthvað er að 'något är fel': Það er eitthvað **að** bílunum 'det är något fel på bilen'.

5.5.3 Prepositionen *eftir*

Prepositionen *eftir* svarar till sv. *efter* men i vissa konstruktioner kan den verka något överraskande. Det är svårare att hitta en regel för kasusstyrningen här än för ovannämnda prepositioner.

Eftir styr **dativ** bl.a. när det handlar om att man (a) följer efter någon, då vanligtvis med "á" före prepositionen: *Ráðherrann gekk á eftir kónginum* 'ministern följde efter kungen'; (b) när man väntar på någon: *Ráðherrann beið eftir kónginum* 'ministern väntade på kungen'; (c) om det gäller rörelse längs en yta: *Stelpan hjólaði eftir veginum* 'tjejen cyklade längs vägen'. Även bildligt: *Það snjóaði fram eftir degi(num)* 'det snöade till långt in på dagen'.

Eftir styr **ackusativ** t.ex. när det gäller **tid** eller **tidsföljd**: *Ég kem eftir tvo tíma* 'jag kommer om två timmar', *við sofnuðum eftir myndina* 'vi somnade efter filmen', eller upphovs- eller ursprungsrelation: *Bókin er eftir þekktan rithöfund* 'boken är skriven av en känd författare', *i sandinum voru för eftir bíla* 'i sanden var spår efter bilar'.

5.5.4 Prepositionen *fyrir*

Prepositionen *fyrir* styr både ackusativ och dativ. Också här är det svårare att hitta en träffsäker regel för kasusstyrningen än för många av de tidigare nämnda prepositionerna.

Fyrir styr **dativ** t.ex. när det gäller förfluten tid: *ég kom heim fyrir tveim dögum síðan* 'jag kom hem för två dagar sedan', eller någon slags händelse: *konan varð fyrir óhappi* 'kvinnan råkade ut för en olycka'. – Se närmare Islex.

Fyrir styr **ackusativ** när betydelsen är 'för, åt, till någons fördel' etc.: *Ég gerði þetta fyrir vin minn* 'jag gjorde detta för min vän; *Hún útbjó nesti fyrir ferðina* 'hon packade ihop en matsäck inför resan'. Även (a) **framför** adverbena *aftan*, *austan*, *framan*, *handan*, *innan*, *neðan*, *norðan*, *ofan*, *sunnan*, *utan*, *vestan* och (b) **efter** adverbena *aftur*, *austur*, *fram*, *inn*, *niður*, *norður*, *suður*, *upp*, *út*, *vestur*. Betydelsen är som följer:

placering

fyrir aftan / fyrir framan 'bakom/framför'
fyrir innan / fyrir utan 'innanför/utanför'
fyrir neðan / fyrir ofan 'nedanför/ovanför'
fyrir austan / fyrir vestan 'öster/väster om'
fyrir norðan / fyrir sunnan 'norr om/söder om'

rörelse

aftur fyrir / fram fyrir 'bakom/före'
inn fyrir / út fyrir 'innanför/utanför'
niður fyrir / upp fyrir 'ned under/upp över'
austur fyrir / vestur fyrir 'österut/västerut'
norður fyrir / suður fyrir 'norrut/söderut'

Fyrir styr också **ackusativ** bl.a. i en del fraser som innebär rörelse: *Hundurinn hljóp fyrir bílinn* 'hunden sprang framför bilen', eller tidpunkt: *Kennarinn undirbjó sig fyrir kennslutímann* 'läraren förberedde sig för lektionen'.

5.5.5 Prepositionen *með*

Kasus efter prepositionen *með* bestäms ofta av om prepositionen hör ihop med föregående verb eller det efterföljande substantiv:

(a) ackusativ: X tar Y med

Jón (X) **kom með** vin sinn (Y).

'Jón tog med sig sin vän'.

Jón (X) **er með** vin sinn (Y) í bílnum.

'Jón har sin vän med sig i bilen'.

Jón (X) **fór með** vin sinn (Y) á hótelið.

'Jón skjutsade sin vän till hotellet'.

(b) dativ: X kommer tillsammans med Y

Jón (X) kom **með vini sínum** (Y).

'Jón kom tillsammans med sin vän'.

Jón (X) **er með vini sínum** (Y) á ferðalagi.

'Jón är tillsammans med sin vän på en resa'.

Jón (X) **fór með vini sínum** (Y) á bíó.

'Jón åkte tillsammans med sin vän på bio'.

I (a) är subjektet (*Jón*) aktivt och utför något viljemässigt; i (b) är det snarare vännen som bestämmer omständigheten.

Með styr **ackusativ** när betydelsen är 'att ha något med sig / på sig / i sig': *Ég er með peninga* 'jag har pengar'; *Ég er með hausverk* 'jag har huvudvärk'; *Ég er með freknur* 'jag har fräknar'; *Ég fer með manninn minn í bæinn* 'jag tar med mig min man ner på stan'. – Också t.ex. om att vara nöjd med / besviken på ngt, etc.: *Ég er ánægður/óánægður með daginn* etc. 'jag är nöjd/missnöjd med dagen'.

Með styr **dativ** när betydelsen är 'att gå någonstans tillsammans med någon' etc., tex.: *Ég fer með manninum mínum í bæinn* 'jag går ner på stan tillsammans med min man', samt alltid när ordet står efter adverbena *fram*, *inn*, *niður*, *upp*, *út* (m.fl.): *Við gengum fram með sjónum* 'vi gick längs med havet', *við gengum inn með ánni* 'vi gick in längs ån', *við gengum niður með ánni* 'vi följde ån nedströms', *við gengum upp með hliðinni* 'vi gick upp längs sluttningen', *við gengum út með firðinum* 'vi gick ut längs fjorden'.

❗ "Att prata **med** (någon)" heter på isländska *að tala við* (+ ackusativ).

5.5.6 Prepositionen *við*

Við styr **dativ** bl.a. när det rör någon slags reaktion eller inställning gentemot något, t.ex. *viðbrögð hans við gagnrýninni voru óvænt* 'hans reaktion på kritiken var oväntad', *hann sagði nei við tilboðinu* 'han tackade nej till erbjudandet', *hún tók við gjöfnni* 'hon tog mot presenten'.

Við styr **ackusativ** när det gäller placering: *Ráðhúsið stendur við Tjörnina* 'rådhuset står vid Tjörnin', *skáldið sat við gluggann* 'diktaren satt intill fönstret', eller tid/tidpunkt/händelse: *hátiðin hefst við sólarlag* 'festen börjar vid solnedgången'.

En del sammansatta prepositioner med *við* bär just i sig betydelsen av placering:

(a) *Við* efter ett platsord + *megin*:

Hérna/þarna megin við húsið 'på den här/den där sidan av huset'.

Hinum megin við ána 'på den andra sidan av ån'.

Öðrum megin við götuna 'på den ena sidan av gatan'.

Báðum megin við gluggann 'på båda sidor av fönstret'.

Hægra/vinstra megin við höllina 'på höger/vänster sidan av slottet'.

(b) *Við* efter adverbena *aftan*, *framan*, *handan*, *innan*, *neðan*, *ofan*, *utan*, *austan*, *norðan*, *sunnan*, *vestan*. Betydelsen är då ungefär densamma som hos prepositionen *fyrir* + samma adverb (placering, se ovan):⁶

Aftan við bílinn 'bakom bilen' = fyrir aftan bílinn.

Sunnan við bæinn 'söder om gården/stan' = fyrir sunnan bæinn.

⁶ *Við* styr också akkusativ när det står efter *austur*, *norður*, *suður*, *vestur*, *fram/frammi*, *inn/inni*, *niður/niðri*, *upp/uppi*, *út/úti*. Betydelsen är då ungefär 'i närheten av' + närmare bestämmelse: *Við hittumst austur við Gullfoss* 'vid träffades i närheten av Gullfoss (öster om Reykjavík)'; *Hundurinn liggur alltaf fram/frammi við dyrnar* 'hunden ligger alltid vid ytterdörren'.

6 Adjektiv och preteritum particip

Adjektiv rättar sig efter det substantiv som de står med eller refererar till, och de får samma genus, numerus och kasus som det – dvs. de kongruerar med substantivet. Varje adjektiv, med några undantag (se nedan) kan således uppträda i maskulinum, femininum eller neutrum, och i nominativ, dativ, ackusativ eller genitiv, i singularis eller pluralis, beroende på substantivet.

Enstaviga och tvåstaviga adjektiv

Både i isländskan och i svenskan kan adjektiv delas upp i enstaviga och tvåstaviga.

De enstaviga har enbart en stavvokal + ev. omgivande konsonanter (+ möjlig böjningsändelse i slutet): *góð* (fem.), *góð|ur* (mask.) 'god', *grimm* (fem.) *grimm|ur* (mask.) 'grym'. De allra flesta adjektiven både i isländskan och i svenskan har enstaviga stammar.

Tvåstaviga adjektiv har däremot två vokaler + ev. omgivande konsonanter (+ böjningsändelse): *skítug|ur* 'skitig'. Tvåstaviga adjektiv är inte särskilt många, varken i isländskan eller i svenskan, men en del av dem är ganska vanliga, t.ex. *gamall*, *litill*, *magur* – sv. *gammal*, *liten*, *mager*, och därtill kommer preteritum participformer av starka verb som både i isländskan och i svenskan betar sig böjningsmässigt för det mesta som tvåstaviga adjektiv.

Preteritum particip

Verbformen *preteritum particip* (i vissa böcker *perfekt particip*) (§ 6.3) fungerar som ett adjektiv i en sats, både i isländskan och i svenskan. Den böjs dels som adjektiv av typen *langur* och *fallegur* 'snygg', dels som adjektiv av typen *fyndinn* 'rolig'. Se § 6.3.1 och § 6.3.2 om preteritum particip av svaga verb; § 6.3.3 om preteritum particip av starka verb. Jfr s. 65, 68 och 69 om böjningen av adj. *langur*, *fallegur* och *fyndinn*.

Preteritum particip uttrycker en verbal akt, något som är eller blir avslutat, t.ex. isl. *opnuð* (fem.), sv. *öppnad*: *Heimasíðan var/verður opnuð í dag (af mér)* 'hemsidan blev/blir öppnad i dag (av mig)' medan ett adjektiv beskriver ett substantiv och uttrycker där med en egenskap som inte associeras med någon verbal akt, t.ex. isl. *opin* (fem.), sv. *öppen*: *Heimasíðan er opin* 'hemsidan är öppen'.

Obestämd form och bestämd form

Ett **adjektiv** kan ha olika former beroende på dess **funktion** i en sats: (a) **Bestämd form** när det står framför ett bestämt substantiv: *svarti hesturinn*, *svarta hryssan*, *svarta folaldið* 'den svarta hästen, det svarta stoet, det svarta fölet' och (b) **obestämd form** när det står framför ett obestämt substantiv: *svartur hestur*, *svört hryssa*, *svart folald* 'en svart häst, ett svart sto, ett svart föl'.

Den **bestämda** formen kännetecknas av att ordet i alla kasus singularis och pluralis slutar på vokal. Så är det även i svenskan. Isl.: *góði* (N), *góða* (A/D/G) (mask.); *góða* (N), *góðu* (A/D/G) (fem.) = sv. *den goda*, *den gode*. Den **obestämda** formen kännetecknas av att ett eller flera kasus i singularis slutar på en konsonant: *góður* (N), *góðan* (A), *góðum* (D), *góðs* (G) 'god' (mask.).

❶ I många läroböcker och handböcker kallas adjektivens bestämda form för **svag böjning** och den obestämda för **stark böjning**. I denna bok används termerna *bestämd form* och *obestämd form*.

Komparation

De flesta adjektiv i isländskan har komparationsgraderna positiv, komparativ och superlativ, liksom i svenskan, och de får i de flesta fall komparationsändelser som motsvarar de svenska *-(a)re* och *-(a)st*. I vissa fall förekommer omljud, t.ex. i *langur* – *lengri* – *lengstur*, motsvarande sv. *lång* – *längre* – *längst*, och för det mesta gäller detta samma ord i isländskan och i svenskan. Positiv och superlativ kan uppträda både i obestämd form, *langur*, *lengstur* – sv. *en lång*, *längst*, och i bestämd form, *langi*, *lengsti* – sv. *den långa*, *den längsta*, medan komparativ enbart uppträder i bestämd form (dvs. slutar på vokal i alla böjningsformer), *lengri* – sv. *längre*. Se § 6.4.

Oböjliga adjektiv

En liten grupp adjektiv böjs inte, vare sig i genus, kasus eller numerus. De har inte heller någon gradböjning utan kompareras (när det är semantiskt möjligt) med *meira* och *mest* 'mera, mest'. Några oböjliga adjektiv är ursprungligen presens particip av verb, t.ex. *lifandi* 'levande' och *ópolandi* 'oacceptabel, odräglig'. Exempel:

aflvana 'kraftlös', *andvaka* 'sömnlös', *efins* 'tvivlande', *einmana* 'ensam, dyster', *farlama* 'rörelsehindrad', *gamaldags* 'gammaldags', *gjaldproti* 'bankrutt', *hissa* 'överbaskad', *hringlaga* 'rund', *hugsi* 'tankfull', *miðaldra* 'medelålders', *ráðproti* 'rådlös', *samferða* 'som reser tillsammans med ngn', *sammála* 'överens', *samtíða* 'samtida', *spari* 'som används till fint', *vatnsósa* 'vattensjuk', *örmagna* 'medtagen'.

❶ Några få ord finns inte i positiv

Några ord finns inte i positiv, bl.a. de följande:

efri, *efstur* och *neðri*, *neðstur*, jfr sv. *övre* och *nedre*; *fyrri* 'den första/förre (av två); tidigare', *fyrstur* 'först, första'; *síðari* 'den sista/andra (av två)', *síðastur* 'sist, senast'; *síðri* 'sämre', *sístur* 'sämst'; *skárri* 'mindre dålig', *skástur* 'minst dålig'; *æðri* 'högre', *æðstur* 'högst' (om högre makter, livsformer etc.).

Placering i satsen

Som i svenskan står ett adjektiv oftast före substantivet som det beskriver: *Ég á nýja peysu* 'jag har en ny tröja', *þetta er nýja peysan* 'detta är den nya tröjan'. Adjektivet står dock i vanliga fall – liksom i svenskan – efter substantivet i fraser som *peysan er ný* 'tröjan är ny', *peysan verður stutt* 'tröjan kommer att bli kort'.

U-omljud i adjektiv

U-omljud (§ 2.5.1) inträffar i adjektiv på samma sätt som i andra ord när stavvokalen är **a** och en böjningsändelse innehåller ett **u**: *Í svörtum jakka* 'i en svart jacka' (grundform: *svartur*). Men växlingen **a–ö** äger också rum i nominativ singularis i femininum och i nominativ och ackusativ pluralis i neutrum:

Svartur hestur 'en svart häst' (mask. N sg.) – svört hryssa (fem. N sg.) 'ett svart sto'.

Svart hús 'ett svart hus' (neutr. N sg.) – svört hús (neutr. N & A pl.) 'svarta hus'.

❶ Adjektiv som styr kasus

Vissa adjektiv kan **styra kasus** på orden som de beskriver. I de allra flesta fall styr de dativ. Exempel:

andvígur 'vara emot ngt', *andsnúinn* 'vara emot ngt', *byggður* 'bebyggd', *frábrugðinn* 'olik, annorlunda än ngt', *hulinn* 'dold; täckt med ngt', *knúinn* 'driven', *kunnugur* 'bekant, insatt', *líkur* 'lik, som liknar ngt', *mótfallinn* 'som är emot ngt', *náinn* 'nära, närbesläktad, intim', *ólikur* 'olik', *skyldur* 'besläktad', *svipaður* 'lik, som liknar ngt', *tengdur* 'förknippad med, i släkt med', *vinveittur* 'positivt inställd till, engagerad' m.fl.

6.1 Adjektiv i bestämd form

Som i svenskan kan adjektiv och preteritum participformer uppträda i **bestämd form** i positiv, komparativ och superlativ. Den bestämda formen kännetecknas av att ordet **slutar på vokal** i alla kasus, singularis och pluralis. I många handböcker kallas den bestämda formen för **svag böjning**.

Adjektiv och preteritum participformer uppträder i bestämd form:

- 1) När de står framför ett **bestämt substantiv**:

Svarti hesturinn 'den svarta hästen'.	Læsti bíllinn 'den låsta bilen'.
Svarta hryssan 'det svarta stoet'.	Læsta skúffan 'den låsta lådan'.
Svarta húsið 'det svarta huset'.	Læsta herbergið 'det låsta rummet'.

- 2) När pronomina *sá* och *þessi* står före dem:

Sá ágæti maður sem hjálpaði mér ... 'den utmärkta man som hjälpte mig ...'.
Þessi brotni bolli 'denna krossade kopp'.

- 3) I direkt tilltal:

Heyrðu, **gamli** vinur 'hör nu här ("hörru"), gamle vän'.

- 4) När de står som appellativ till egennamn:

Svarti-Pétur 'Svarte Petter', **Gamli**-Nói 'Gubben Noak'.

- 5) Efter fristående bestämd artikel:

Hið **ljósa** man 'Den ljusa mön' (boktitel) – mest i högtidligt språk och fasta uttryck eller kollokationer (dvs. två eller flera ord som har benägenhet att uppträda tillsammans).

I superlativkonstruktioner som (*einn*) **besti** vinur *Guðrúnar*, (*tvær*) **elstu** dætur *Jóns*, (*þrjú*) **minnstu** kaffihús *landsins* etc. står adjektivet i bestämd form som i svenska (*Guðruns bästa vän* / *En av Guðruns bästa vänner*, (*två av*) *Jons äldsta döttrar*, (*tre av*) *landets minsta caféer*).

Alla adjektiv har samma böjningsmönster när de står i bestämd form. I singularis har de samma ändelser som svagt böjda substantiv, t.ex. *penni*, *saga*, *hjarta*. I pluralis böjs positiv och superlativ inte, utan slutar alltid på **-u**. Om komparativ se § 6.4. – Exempel: *glæði* 'den glada'; *gamli* 'den gamla'; *brotni* 'den brutna' (= preteritum particip):

		mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg.	N	glæði	glæða	glæða	gam_li	gam_la	gam_la	brot_ni	brotna	brot_na
	A	glæða	glöðu	glæða	gam_la	göm_lu	gam_la	brot_na	brot_nu	brot_na
	D	glæða	glöðu	glæða	gam_la	göm_lu	gam_la	brot_na	brot_nu	brot_na
	G	glæða	glöðu	glæða	gam_la	göm_lu	gam_la	brot_na	brot_nu	brot_na
pl.	N		glöðu			göm_lu			brot_nu	
	A		glöðu			göm_lu			brot_nu	
	D		glöðu			göm_lu			brot_nu	
	G		glöðu			göm_lu			brot_nu	

Märk hur tvåstaviga adjektiv av typen *gamall* och pret. part. *brotinn* etc., tappar bort sin andra vokal; det samma händer i svenskan. Adj. *litill* 'liten' böjs i bestämd form på samma sätt som *gamall*, *brotinn*; stamvokalen blir *i* [ɪ] i alla former (*litli*, *litla* etc.) (jfr § 6.2.4).

6.2 Adjektiv i obestämd form

I obestämd form slutar adjektivet på konsonant i något kasus i singularis: *Svartur hestur*. Adjektiv och preteritum participformer uppträder i alla vanliga fall i obestämd form när de står framför ett obestämt substantiv. I många handböcker kallas den bestämda formen för **stark böjning**.

Svartur hestur 'en svart häst'. Svört hryssa 'ett svart sto'. Svart hús 'ett svart hus'.

Detsamma gäller om adjektivet är en predikatsfyllnad eller en del av en sådan: *Gunna er klár stelpa* 'Gunna är en intelligent tjej', *myndin verður dýr* 'filmen blir dyr', eller en apposition där ett av elementen preciserar den andra: *Jón er finn strákur, klár og skemmtilegur* 'Jón är en bra kille, smart och rolig' ('klár og skemmtilegur' definierar närmare predikatsfyllnaden 'finn strákur').

Adjektiv kan stå i obestämd form i **positiv**: *gladur*, *glöð*, *glatt* 'glad' och i **superlativ**: *gladastur*, *glöðust*, *gladast* 'gladast'.

6.2.1 Enstaviga stammar

Mönsterord: **gulur**/ **gul** / **gult** 'gul', **langur**/ **löng**/ **langt** 'lång'

	mask.	fem.	neutr.		mask.	fem.	neutr.
sg. N	gul ur	gul $\otimes$	gul t		lang ur	löng $\otimes$	lang t
A	gul an	gul a	gul t		lang an	lang a	lang t
D	gul um	gul ri	gul u		löng um	lang ri	löng u
G	gul s	gul rar	gul s		lang s	lang rar	lang s
pl. N	gul ir	gul ar	gul $\otimes$		lang ir	lang ar	löng $\otimes$
A	gul a	gul ar	gul $\otimes$		lang a	lang ar	löng $\otimes$
D	gul um	gul um	gul um		löng um	löng um	löng um
G	gul ra	gul ra	gul ra		lang ra	lang ra	lang ra

▪ Som **gulur** böjs ett mycket stort antal adjektiv och detta är den vanligaste böjningen av adjektiv i isländskan. Exempel: *ríkur* 'rik', *saddur* 'mätt', *svangur* 'hungrig', pluralis: *ríkir menn*, *ríkar konur* 'rika män, rika kvinnor', *saddir gestir* 'mätta gäster', *södd börn*, *svöng börn* 'mätta barn, hungriga barn'. Om stamvokalen är *a* inträffar ett **u-omljud** när ändelsen innehåller ett *u* (D *löngum*, *löngu*) samt i N sing. femininum och i N och A plur. neutrum (jfr § 2.4.1, punkt 3 och 6).

Hit hör adjektiv med suffixet *-sk* som oftast används för att bilda nationalitetsord, t.ex. *danskur*, fem. *dönsk* 'dansk', *finnskur*, *finnsk* 'finsk', *íslenskur*, *íslensk* 'isländsk', *franskur*, *frönsk* 'fransk', *sænskur*, *sænsk* 'svensk', *pýskur*, *pýsk* 'tysk'.

Adj. *miður* 'mitterst, mellerst, i mitten' får *-j-* i många böjningsformer, och i adj. *góður* 'god; bra', växlar *-ó-* och *-o-* i neutrum singularis.

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	mið ur	mið $\otimes$	mit t	góð ur	góð $\otimes$	got t
A	mið jan	mið ja	mit t	góð an	góð a	got t
D	mið um	mið ri	mið u	góð um	góð ri	góð u
G	mið s	mið rar	mið s	góð s	góð rar	góð s
N	mið jir	mið jar	mið $\otimes$	góð ir	góð ar	góð $\otimes$
A	mið ja	mið jar	mið $\otimes$	góð a	góð ar	góð $\otimes$
D	mið um	mið um	mið um	góð um	góð um	góð um
G	mið ra	mið ra	mið ra	góð ra	góð ra	góð ra

OBS: *gott* används enbart som ett adjektiv i neutrum, inte adverbialt:

sv. *bra bröd* = isl. ***gott** brauð*
 sv. *brödet är bra gjort* = isl. *brauðið er **vel** gert.*

Enstavig stam som slutar på *r* eller *s*

Om stammen slutar på *r* eller *s* smälter dessa ljud samman med *-r* i ändelsen i nominativ singularis maskulinum (inte i andra kasus!): *dýr* 'dyr', *fær* 'kompetent', *rýr* 'tunn', *stór* 'stor', *ör* 'lynnig; snabb' m.fl.; *fús* 'villig', *hás* 'hes', *laus* 'lös' m.fl. (= fornisländska *dýrr*, *fúss* etc.).

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	stór	stór $\otimes$	stór t	laus	laus $\otimes$	laus t
A	stór an	stór a	stór t	laus an	laus a	laus t
D	stór um	stór ri	stór u	laus um	laus ri	laus u
G	stór s	stór rar	stór s	laus s	laus rar	laus s
pl. N	stór ir	stór ar	stór $\otimes$	laus ir	laus ar	laus $\otimes$
A	stór a	stór ar	stór $\otimes$	laus a	laus ar	laus $\otimes$
D	stór um	stór um	stór um	laus um	laus um	laus um
G	stór ra	stór ra	stór ra	laus ra	laus ra	laus ra
	'stor'			'lös'		

Enstavig stam som slutar på vokal

Om stammen slutar på vokal är ändelsen *-r* i N sg. mask.: *blá*, *mjó*, *ný* = stam, *blá|r*, *mjó|r*, *ný|r* = N sg. mask., 'blå, smal, ny'. Dessutom skiljer sådana ord sig från andra adjektiv genom fördubbling av *r* i ändelser, när de börjar på *r*, samt fördubbling av ändelsen *t* i N och A neutrum.

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	blá r	blá $\otimes$	blá tt	mjó r	mjó $\otimes$	mjó tt	ný r	ný $\otimes$	ný tt
A	blá an	blá a	blá tt	mjó an	mjó a	mjó tt	ný jan	ný ja	ný tt
D	blá um	blá rri	blá u	mjó um	mjó rri	mjó u	ný jum	ný rri	ný u
G	blá s	blá rrar	blá s	mjó s	mjó rrar	mjó s	ný s	ný rrar	ný s
pl. N	blá ir	blá ar	blá $\otimes$	mjó ir	mjó ar	mjó $\otimes$	ný ir	ný ar	ný $\otimes$
A	blá a	blá ar	blá $\otimes$	mjó a	mjó ar	mjó $\otimes$	ný ja	ný ar	ný $\otimes$
D	blá um	blá um	blá um	mjó um	mjó um	mjó um	ný jum	ný um	ný um
G	blá rra	blá rra	blá rra	mjó rra	mjó rra	mjó rra	ný rra	ný rra	ný rra

Samma böjning har t.ex. *frá|/r* 'snabb', *grá|/r* 'grå', *kná|/r* 'rask', *smá|/r* 'liten', *þrá|/r* 'enveten'; *frí|/r* 'fri' (fem. *frí*, neutr. *frítt*); *frjó|/r* 'fruktbar' (fem. *frjó*, neutr. *frjótt*); *trú|/r* 'trogen' (fem. *trú*, neutr. *trútt*); *hlý|/r* 'varm' (fem. *hlý*, neutr. *hlýtt*), *ný|/r* 'ny' (fem. *ný*, neutr. *nýtt*).

Adjektiven *hlýr* och *nýr* får i skriftspråket ett **-j-** framför böjningsändelser som börjar på **a** och **u**: *nýjan* (A sg. mask.), *nýja* (A sg. fem.), *nýjum* (D pl., alla genus) etc.

Enstavig stam som slutar på tung vokal och *n* eller *l*

När stammen innehåller en **tung vokal**, dvs. **á, au, é, ei/ey, í/ý, ó, ú, æ** (§ 2.3) efterföljd av ett **n** eller **l**, smälts dessa konsonanter samman med **r**-et i böjningsändelsen i nominativ singularis maskulinum, dativ och genitiv singularis femininum samt i genitiv pluralis i alla genus.

		mask.	fem.	neutr.	'rak'	mask.	fem.	neutr.	'hel'
sg.	N	bein n	bein ⊗	bein t		heil l	heil ⊗	heil t	
	A	bein an	bein a	bein t		heil an	heil a	heil t	
	D	bein um	bein ni	bein u		heil um	heil li	heil u	
	G	bein s	bein nar	bein s		heil s	heil lar	heil s	
pl.	N	bein ir	bein ar	bein ⊗		heil ir	heil ar	heil ⊗	
	A	bein a	bein ar	bein ⊗		heil a	heil ar	heil ⊗	
	D	bein um	bein um	bein um		heil um	heil um	heil um	
	G	bein na	bein na	bein na		heil la	heil la	heil la	

Detta sker inte när stamvokalen är "lätt", dvs. icke-accentuerad eller inte en diftong: nominativ *van|ur*, *gul|ur*, dativ *van|ri*, *gul|ri* 'van, gul'.

❶ Sammansmältning av slutkonsonant och böjningsändelse

N sg. mask.		D sg. fem.		G sg. fem.		G pl., alla genus	
bein+r	→ bein n	bein+ri	→ bein ni	bein+rar	→ bein nar	bein+ra	→ bein na
fin+r	→ fin n	fin+ri	→ fin ni	fin+rar	→ fin nar	fin+ra	→ fin na
brún+r	→ brún n	brún+ri	→ brún ni	brún+rar	→ brún nar	brún+ra	→ brún na
græn+r	→ græn n	græn+ri	→ græn ni	græn+rar	→ græn nar	græn+ra	→ græn na
hál+r	→ hál l	hál+ri	→ hál li	hál+rar	→ hál lar	hál+ra	→ hál la
heil+r	→ heil l	heil+ri	→ heil li	heil+rar	→ heil lar	heil+ra	→ heil la
fúl+r	→ fúl l	fúl+ri	→ fúl li	fúl+rar	→ fúl lar	fúl+ra	→ fúl la
sæl+r	→ sæl l	sæl+ri	→ sæl li	sæl+rar	→ sæl lar	sæl+ra	→ sæl la

beinn 'rak', *finn* 'fin', *brúnn* 'brun', *grænn* 'grön', *háll* 'hal', *heill* 'hel', *full* 'sur', *sæll* 'lycklig'

6.2.2 Två- och flerstaviga stammar

Adjektiv med flerstaviga stammar är i de flesta fall bildade med suffix som läggs till stammen. Så är det också i svenskan. Några typiska suffix är *-all*, *-ug* och *-leg*, motsv. sv. *-al*, *-ig* och *-lig*: *gam|all*, *skít|ugur*, *dag|legur* = sv. *gamm|al*, *skít|ig*, *dag|lig*. Ofta är det i dag svårt att skilja mellan stam och suffix; det gäller t.ex. både det isländska ordet *gamall* och dess svenska motsvarighet.

Med suffixet *-leg* (sv. *-lig*) är ett mycket stort antal ord bildade. Suffixet är produktivt, dvs. man kan bilda nya ord utan någon större ansträngning. Dessa ords böjning är i alla hänseenden densamma som böjningen av orden *langur* och *gulur* i § 6.2.1 här ovan. Bland vanliga ord är *vanalegur* och *óvanalegur* 'vanlig, ovanlig', *góðlegur* och *illilegur* 'sympatisk, argsint', *gáfulegur* og *bjánalegur* 'begåvad, idiotisk', *rólegur* 'lugn' = norskans och danskans *rolig*.

På samma sätt böjs ord med de betydligt ovanligare suffixen *-ótt* och *-ug*, t.ex. *götóttur* 'hålig, trasig', *hrekkióttur* 'elak, illmarig', *kringlóttur* 'rund', *röndóttur* 'randig', *göfugur* 'ädel', *skítugur* 'skitig', *öflugur* 'kraftfull', *öfugur* 'åt fel håll, avig'. En del andra suffix bildar två- eller flerstaviga adjektiv, men de flesta ingår endast i ett fåtal ord. Några exempel: *-fald*: *einfaldur* 'enkel, enfaldig', *margfaldur* 'mångdubbel'; *-nesk*: *jarðneskur* 'jordisk', *himneskur* 'himmelsk'; *-sam*: *gamansamur* 'skämtsam', *lánsamur* 'lyckligt lottad'.

ord av typen <i>-legur</i>				ord av typen <i>-óttur</i>				
		mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	
sg.	N	falleg ur	falleg ⊗	falleg t	götótt ur	götótt ⊗	götótt ⊗	'vacker, snygg'; 'hålig'
	A	falleg an	falleg a	falleg t	götótt an	götótt a	götótt ⊗	
	D	falleg um	falleg ri	falleg u	götótt um	götótt ri	götótt u	
	G	falleg s	falleg rar	falleg s	götótt s	götótt rar	götótt s	
pl.	N	falleg ir	falleg ar	falleg ⊗	götótt ir	götótt ar	götótt ⊗	
	A	falleg a	falleg ar	falleg ⊗	götótt a	götótt ar	götótt ⊗	
	D	falleg um	falleg um	falleg um	götótt um	götótt um	götótt um	
	G	falleg ra	falleg ra	falleg ra	götótt ra	götótt ra	götótt ra	
ord av typen <i>-ugur</i>				ord av typen <i>-samur</i>				
		mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	
sg.	N	skítug ur	skítug ⊗	skítug t	lánsam ur	lánsöm ⊗	lánsam t	'skitig', 'lyckligt lottad'
	A	skítug an	skítug a	skítug t	lánsam an	lánsam a	lánsam t	
	D	skítug um	skítug ri	skítug u	lánsöm um	lánsam ri	lánsöm u	
	G	skítug s	skítug rar	skítug s	lánsam s	lánsam rar	lánsam s	
pl.	N	skítug ir	skítug ar	skítug ⊗	lánsam ir	lánsam ar	lánsöm ⊗	
	A	skítug a	skítug ar	skítug ⊗	lánsam a	lánsam ar	lánsöm ⊗	
	D	skítug um	skítug um	skítug um	lánsöm um	lánsöm um	lánsöm um	
	G	skítug ra	skítug ra	skítug ra	lánsam ra	lánsam ra	lánsam ra	

6.2.3 Adjektiv av typen *fyndinn* och *þögull*

I en del adjektiv med tvåstaviga stammar faller stamvokal nr 2 bort före en ändelse som börjar på en vokal (jfr § 3.1.1). Detta sker speciellt i ord med suffixen *-inn* och *-ull*, t.ex. i *fyndinn* 'rolig, skämtsam' och *þögull* 'tyst, tystlåten'. Detta sker också i preteritum particip av starka verb: *brotinn* 'bruten', av *brjóta*, jfr § 6.3.3. Liknande sker i många ord av samma slag i svenskan, sv. *bruten* : pluralis *brutna*.

		mask.		fem.		neutr.	
sg.	N	fyndin n	þögul l	fyndin ⊗	þögul ⊗	fyndi ð	þögul t
	A	fyndin n	þögul l	fynd_n a	þög_l a	fyndi ð	þögul t
	D	fynd_n um	þög_l um	fyndin ni	þögul li	fynd_n u	þög_l u
	G	fyndin s	þögul s	fyndin nar	þögul lar	fyndin s	þögul s
pl.	N	fynd_n ir	þög_l ir	fynd_n ar	þög_l ar	fyndin ⊗	þögul ⊗
	A	fynd_n a	þög_l a	fynd_n ar	þög_l ar	fyndin ⊗	þögul ⊗
	D	fynd_n um	þög_l um	fynd_n um	þög_l um	fynd_n um	þög_l um
	G	fyndin na	þögul la	fyndin na	þögul la	fyndin na	þögul la

Många ord på *-ull* och *-inn* är rätt ovanliga i talspråket, men vissa tillhör det vanliga ordförrådet. Några exempel:

-ull: *at|hugull* 'uppmärksam', *ár|risull* 'morgonpig', *gjöfull* 'fruktbar; generös', *hverfull* 'förgänglig; obeständig', *hvikull* 'föränderlig', *í|hugull* 'eftertänksam', *ó|skeikull* 'ofelbar', *reikull* 'vacklande, ostadig', *sann|sögull* 'sanningsenlig, som talar sanning', *spurull* 'frågviss', *stopull* 'oregelbunden', *svikull* 'opålitlig', *þögull* 'tyst'.

-inn: *aldinn* 'åldrad', *baldinn* 'bångstyrt', *boginn* 'krokig', *bólginn* 'inflammad; svullen', *bústinn* 'mullig', *dofinn* 'avdomnad', *feginn* 'lättad', *feiminn* 'blyg', *galinn* 'galen; fel', *gisinn* 'gles', *grobinn* 'högfärdig', *gugginn* 'bleksiktig', *gullinn* 'gyllene, guldfärgat', *heiðinn* 'hednisk', *heppinn* 'lyckosam, som har tur', *hokinn* 'kutig, böjd', *iðinn* 'flitig', *kristinn* 'kristen', *loðinn* 'luden', *loppinn* 'stelfrusen (om händerna)', *lúinn* '(lite) trött', *lyginn* 'lögnaktig', *nakinn* 'naken', *náinn* 'nära, intim', *opinn* 'öppen', *roskinn* 'lite äldre, över medelåldern', *rotinn* 'rutten', *rætinn* 'elak, taskig', *skorpinn* 'skrumpen', *skritinn*, *skrýtinn* 'konstig', *úldinn* 'rutten (om kött & fisk)', *þrútinn* 'svullen', *þybbinn* 'mullig, satt'.

Några undantag finns, där vokal nr 2 inte försvinner före en ändelse som börjar på en vokal, bl.a. *gjöfull* : ack. *gjöfulan*, *hvikull* : ack. *hvikulan*, *reikull* : ack. *reikulan*, *spurull* : ack. *spurulan*; *stopull* : ack. *stopulan*; *svikull* : ack. *svikulan*, och i andra kasus där ändelsen börjar på en vokal.

I några adjektiv med suffixet *-ull* finns även en valmöjlighet mellan att ha vokal nr 2 med eller inte (spec. *þögull* : *þögulan*, *þöglan*).

Även ordet *gamall* 'gammal' böjs på detta sätt, jfr sv. *gammal* : pluralis *gamla*:

		mask.	fem.	neutr.
sg.	N	gamal l	gömul ⊗	gamal t
	A	gam_l an	gam_l a	gamal t
	D	göm_l um	gamal li	göm_l u
	G	gamal s	gamal lar	gamal s
pl.	N	gam_l ir	gam_l ar	gömul ⊗
	A	gam_l a	gam_l ar	gömul ⊗
	D	göm_l um	göm_l um	göm_l um
	G	gamal la	gamal la	gamal la

Förutom *gamall* finns det i modern isländska knappast andra ord med det gamla suffixet *-all* än *einsamall* 'ensam, själv, utan sällskap' och *vesall* 'ömklig', som numera vanligtvis skrivs och uttalas *vesæll* och böjs som *sæll* (jfr § 6.2.1).

☛ OBS att inga två- och flerstaviga adjektiv som slutar på **n** och **l** slutar på *-ur* i nominativ maskulinum singularis, och inte heller de starka verbens preteritum particip, t.ex. *brotinn* 'bruten' (§ 6.3.3).

6.2.4 Andra adjektiv

Några få ord slutar på *-ur*, och liknar därvid ord av typen *langur* och *gulur*, men där är *-ur* inte är en ändelse utan tillhör stammen och kvarstår därför igenom hela böjningen av dessa ord: *dapur* 'bedrövad', *digur* 'kraftig, tjock', *fagur* 'vacker', *lipur* 'smidig', *magur* 'mager', *snotur* 'söt, fin, prydlig', *vitur* 'klok'.

Jfr motsvarande ord i svenskan, *diger*, *fager*, *mager* m.fl., där **-r** kvarstår i pluralis: *digra*, *fagra*, *magra*. Här händer detsamma som i de isländska orden ovan, dvs. stamvokal nr 2 faller bort före en ändelse som börjar på en vokal.

		mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	'vacker', 'klok'
sg.	N	fagur	fögur ⊗	fagur t	vitur	vitur ⊗	vitur t	
	A	fag_r an	fag_r a	fagur t	vit_r an	vit_r a	vitur t	
	D	fög_r um	fagur ri	fög_r u	vit_r um	vitur ri	vit_r u	
	G	fagur s	fagur rar	fagur s	vitur s	vitur rar	vitur s	
pl.	N	fag_r ir	fag_r ar	fögur ⊗	vit_r ir	vit_r ar	vitur ⊗	
	A	fag_r a	fag_r ar	fögur ⊗	vit_r a	vit_r ar	vitur ⊗	
	D	fög_r um	fög_r um	fög_r um	vit_r um	vit_r um	vit_r um	
	G	fagur ra	fagur ra	fagur ra	vitur ra	vitur ra	vitur ra	

Lítill 'liten' och *mikill* 'våldig' är något oregelbundna. Märk växlingen mellan **í** och **i** i *lítill* (jfr även § 6.1).

		mask.	fem.	neutr.		mask.	fem.	neutr.	'liten', 'våldig'
sg.	N	lítill l	lítill ⊗	líti ð		mikil l	mikil ⊗	miki ð	
	A	lítin n	lit_l a	líti ð		mikin n	mik_l a	miki ð	
	D	lit_l um	lítill li	lit_l u		mik_l um	mikil li	mik_l u	
	G	lítill s	lítill lar	lítill s		mikil s	mikil lar	mikil s	
pl.	N	lit_l ir	lit_l ar	lítill ⊗		mik_l ir	mik_l ar	mikil ⊗	
	A	lit_l a	lit_l ar	lítill ⊗		mik_l a	mik_l ar	mikil ⊗	
	D	lit_l um	lit_l um	lit_l um		mik_l um	mik_l um	mik_l um	
	G	lítill la	lítill la	lítill la		mikil la	mikil la	mikil la	

Liknande vokalväxling inträffar i böjningen av possessiva pronomina, *minn*, *þinn* och *sinn* (§ 7.3).

Adjektivet *eigin* 'egen' har en mycket begränsad böjning, mer begränsad än motsvarande ord i svenskan som har olika former i singularis och pluralis, sv. *egen*, *egna*:

		mask.	fem.	neutr.
sg.	N	eigin(n)	eigin	eigið
	A	eigin(n)	eigin	eigið
	D	eigin	eigin	eigin
	G	eigin	eigin	eigin
pl.	N	eigin	eigin	eigin
	A	eigin	eigin	eigin
	D	eigin	eigin	eigin
	G	eigin	eigin	eigin

OBS: I detta ord skrivs nominativ och ackusativ i maskulinum singularis ibland med två *n* men uttalas på samma sätt som i andra kasus.

6.3 Preteritum particip

Preteritum particip (*perfekt particip*) är en nominalform bildad till verb. Den används bl.a. i passiv, t.ex. *Hesturinn var taminn í vor* 'hästen tämjdes i våras'. Då syftar betydelsen på en handling, något som är eller blir färdigt eller avslutat. Den kan också beskriva egenskaper, ung. som ett adjektiv gör, t.ex. *Þarna er taminn hestur* 'där står en tam häst' – i det senare fallet kan det diskuteras om ordet bör betraktas som en verbform eller snarare ett egentligt adjektiv.

Böjning

Preteritum particip kan böjas i genus (m., f., n.), kasus (N, A, D, G) och i numerus (sg., pl.) och samma kongruensregel gäller som för adjektiv: Den får samma kasus som ordet som beskrivs:

Bíllinn var **læstur** 'bilen var låst': Nominativ på *bíllinn* (subjekt) och *læstur* (beskriver subjektet).

Ég sá **læsta bílinn** 'jag såg den låsta bilen': Ackusativ på *bílinn* (objekt) och *læsta* (beskriver objektet).

I neutrum har preteritum particip i isländskan samma form som verbets supinumform (se s. 102).

Bildning

Preteritum particip i isländskan bildas på två sätt beroende på vilka verb det gäller:

- (1) Konsonanten **-ð, -d, -t** läggs till verbstammen: *dæmdur*, jfr sv. *dömd*
- (2) Suffixet **-inn, -in, -ið** (mask., fem., neutr.) läggs till verbstammen: *stolinn*, jfr sv. *stulen*

Typ (1) gäller för svaga verb klass 1, 3, 4 och många svaga verb klass 2, samt preterito-presentiska verb. Typ (2) gäller för starka verb och många svaga verb i klass 2.

6.3.1 Preteritum particip av svaga verb klass 1, 3 och 4

Preteritum particip av svaga verb klass 1, 3 och 4 bildas genom att en **dentalkonsonant, ð, d, t**, läggs till verbstammen, precis som i preteritum av samma verb: *kallaður*, *dæmdur*, *sagður*, etc., jfr pret. *kallaði*, *dæmdi*, *sagði*, etc. Alla verb i klass 1 får konsonanten **-ð**, *kallaður*, *kölluð*, *kallað* etc. Verb i klass 3 och 4 får antingen **-ð, -d** eller **-t** enligt följande regler (vissa undantag finns):

- (1) **ð** om verbstammen slutar på **f, g, r**: *hafður*, *sagður*, *færður*, av *hafa* 'ha', *segja* 'säga', *færa* 'flytta'
- (2) **d** om verbstammen slutar på **ð, l, m, n**: *fæddur* (ð+d assimileras till dd), *kældur*, *tæmdur*, *sýndur*, av *fæða* 'föda', *kæla* 'kyla ner', *tæma* 'tömma', *sýna* 'visa'
- (3) **t** om verbstammen slutar på **k, p, s, t**: *reyktur*, *gleyptur*, *æstur*, *bættur*, av *reykja* 'röka', *gleypa* 'svälja', *æsa* 'hetsa upp', *bæta* 'förbättra'

Böjningen av preteritum particip av svaga verb klass 1, 3 och 4, samt vissa verb i klass 2, är i stort sett densamma som hos enstaviga adjektiv, *langur* (§ 6.2.1).

		pret. part. av kalla (klass 1)			pret. part. av læra (klass 3)			
		mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	
sg.	N	kallað ur	kölluð ⊗	kallað ⊗	lærð ur	lærð ⊗	lært ⊗	'kallad', 'utbildad'
	A	kallað an	kallað a	kallað ⊗	lærð an	lærð a	lært ⊗	
	D	kölluð um	kallað ri	kölluð u	lærð um	lærð ri	lærð u	
	G	kallað s	kallað rar	kallað s	lærð s	lærð rar	lærð s	
pl.	N	kallað ir	kallað ar	kölluð ⊗	lærð ir	lærð ar	lærð ⊗	
	A	kallað a	kallað ar	kölluð ⊗	lærð a	lærð ar	lærð ⊗	
	D	kölluð um	kölluð um	kölluð um	lærð um	lærð um	lærð um	
	G	kallað ra	kallað ra	kallað ra	lærð ra	lærð ra	lærð ra	
		pret. part. av reyna (klass 3)			pret. part. av bæta (klass 3)			
		mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	
sg.	N	reynd ur	reynd ⊗	reynt ⊗	bætt ur	bætt ⊗	bætt ⊗	'erfaren', 'hjälp, botad'
	A	reynd an	reynd a	reynt ⊗	bætt an	bætt a	bætt ⊗	
	D	reynd um	reynd ri	reynd u	bætt um	bætt ri	bætt u	
	G	reynd s	reynd rar	reynd s	bætt s	bætt rar	bætt s	

pl.	N	reynd ir	reynd ar	reynd	bætt ir	bætt ar	bætt
	A	reynd a	reynd ar	reynd	bætt a	bætt ar	bætt
	D	reynd um	reynd um	reynd um	bætt um	bætt um	bætt um
	G	reynd ra	reynd ra	reynd ra	bætt ra	bætt ra	bætt ra

De flesta verben i klass 4 är intransitiva. De förekommer i supinum (om det, se s. 102): *ég hef þolað, lifað, brosað*, men används för övrigt i de flesta fall inte i preteritum particip.

Verben *segja* (klass 4, svaga verb, se § 10.1.1) och *hafa* (nu klass 2, svaga verb, se § 10.1.1 – i äldre isländska klass 4) har följande böjning i preteritum particip:

pret. part. av segja				pret. part. av hafa			
		mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	
sg.	N	sagð ur	sögð	sagt	hafð ur	höfð	'sagd', 'påstådd, havd' (jfr sv. <i>medhavad</i>)
	A	sagð an	sagð a	sagt	hafð an	höfð a	
	D	sögð um	sagð ri	sögð u	höfð um	hafð ri	
	G	sagð s	sagð rar	sagð s	hafð s	hafð rar	
pl.	N	sagð ir	sagð ar	sögð	hafð ir	hafð ar	höfð
	A	sagð a	sagð ar	sögð	hafð a	hafð ar	höfð
	D	sögð um	sögð um	sögð um	höfð um	höfð um	höfð um
	G	sagð ra	sagð ra	sagð ra	hafð ra	hafð ra	hafð ra

6.3.2 Preteritum particip av svaga verb klass 2

Preteritum particip av svaga verb klass 2 bildas på två sätt:

- (1) En dentalkonsonant, **-ð**, **-d** eller **-t**, läggs till verbstammen, så som hos andra svaga verb: *leggja* 'lägga' – *lagður* (m.), *lögð* (f.), *lagt* (n.).
- (2) Suffixet **-in** (m./f.), **-ið** (n.) läggs till verbstammen i vissa kasus i singularis och pluralis: *krefja* 'kräva' – *krafinn* (m.), *krafin* (f.), *krafið* (n.) (se närmare exemplen på nästa sida).

Preteritum particip av verb i denna verbklass bildades i den äldsta isländskan med en dental-konsonant (1). Böjningen påverkas tidigt av böjningen i starka verb (se § 6.3.3) och flera svaga verb klass 2 har nu en slags blandad böjning i preteritum particip (2). Det är inte lätt för en student att veta när participen böjs enligt det ena eller andra mönstret, och det finns även en viss valfrihet inom böjningen av vissa verb. Huvudlinjerna presenteras nedan.

(1) Dentalkonsonant genom hela böjningen

Denna böjningstyp är något sällsyntare i dagens isländska än den blandade; av de ca 60 vanligaste verben som hör till denna verbklass bildar kanske omkring 20 pret.part. med en dentalkonsonant. Exempel på typ 1:

pret. part. av spyrja				pret. part. av leggja				'frågad', 'lagd, placerad'
		mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	
sg.	N	spurð ur	spurð ⊗	spurt ⊗	lagð ur	lögð ⊗	lagt ⊗	
	A	spurð an	spurð a	spurt ⊗	lagð an	lögð a	lagt ⊗	
	D	spurð um	spurð ri	spurt u	lögð um	lögð ri	lögð u	
	G	spurð s	spurð rar	spurt s	lagð s	lögð rar	lagt s	
pl.	N	spurð ir	spurð ar	spurt ⊗	lagð ir	lögð ar	lögð ⊗	
	A	spurð a	spurð ar	spurt ⊗	lagð a	lögð ar	lögð ⊗	
	D	spurð um	spurð um	spurt um	lögð um	lögð um	lögð um	
	G	spurð ra	spurð ra	spurt ra	lagð ra	lögð ra	lagt ra	

Följande svaga verb i klass 2 är bland de vanligaste som bildar preteritum particip med dental-konsonant (exemplen är N mask., fem. och neutr.):

bryðja 'knastra; krossa (med tänderna)': *bruddur, brudd, brutt*, **fletja** 'kavla ut': *flattur, flött, flatt, flytja* 'flytta': *fluttur, flutt, flutt*, **gleðja** 'glädja': *gladdur, glödd, glatt*, **hvetja** 'uppmuntra': *hvattur, hvött, hvatt*, **kveðja** 'ta avsked': *kvaddur, kvödd, kvatt*, **leggja** 'lägga': *lagður, lögð, lagt*, **ryðja** 'skotta': *ruddur, rudd, rutt*, **selja** 'sälja': *seldur, seld, selt*, **setja** 'sätta': *settur, sett, sett*, **smyrja** 'bre': *smurður, smurð, smurt*, **spyrja** 'fråga': *spurður, spurð, spurt*, **styðja** 'stötta': *studdur, stutt, stutt*.

Dentalkonsonanten, *ð, d, t*, bestäms av vilken konsonant som står rakt framför den, se § 6.3.1 ovan.

OBS: Verben **selja** och **setja** har **e** (= i-omljud) i preteritum particip, vilket är ovanligt; de flesta verb i klass 2 har annars en stamvokal utan i-omljud i denna verbform, t.ex. *flattur* (av *fletja*), *lagður* (av *leggja*), *spurður* (av *spyrja*); *barinn* (av *berja*), *marinn* (av *merja*).

pret. part. av selja				pret. part. av setja				'söld', 'ställd'
		mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	
sg.	N	seld ur	seld ⊗	selt ⊗	sett ur	sett ⊗	sett ⊗	
	A	seld an	seld a	selt ⊗	sett an	sett a	sett ⊗	
	D	seld um	seld ri	seld u	sett um	sett ri	sett u	
	G	seld s	seld rar	seld s	sett s	sett rar	sett s	
pl.	N	seld ir	seld ar	seld ⊗	sett ir	sett ar	sett ⊗	
	A	seld a	seld ar	seld ⊗	sett a	sett ar	sett ⊗	
	D	seld um	seld um	seld um	sett um	sett um	sett um	
	G	seld ra	seld ra	seld ra	sett ra	sett ra	sett ra	

(2) Blandad böjning

Den senare typen liknar preteritum particip av starka verb (jfr översikten ovan och se § 6.3.3). Suffixet *-in/-ið* förekommer i **singularis** N och G alla genus, A i maskulinum och neutrum, D i femininum, och i **pluralis** N och A i neutrum och G i alla genus. Märk att ordbildningen är ”blandad”, dvs. *-in*, *-ið* används i vissa kasus medan en dentalkonsonant används i andra (jfr typ 1 ovan):

pret. part. av berja 'slå'				pret. part. av dylja 'dölja'				'slagen', 'dold, gömd'
	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.		
sg.	N	bar <u>in</u> n	bar <u>in</u> ⊗	bar <u>ið</u> ⊗	dul <u>in</u> n	dul <u>in</u> ⊗	dul <u>ið</u> ⊗	
	A	bar <u>in</u> n	barð a	bar <u>ið</u> ⊗	dul <u>in</u> n	duld a	dul <u>ið</u> ⊗	
	D	börð um	bar <u>in</u> ni	börð u	duld um	dul <u>in</u> ni	duld u	
	G	bar <u>in</u> s	bar <u>in</u> nar	bar <u>in</u> s	dul <u>in</u> s	dul <u>in</u> nar	dul <u>in</u> s	
pl.	N	barð ir	barð ar	bar <u>in</u> ⊗	duld ir	duld ar	dul <u>in</u> ⊗	
	A	barð a	barð ar	bar <u>in</u> ⊗	duld a	duld ar	dul <u>in</u> ⊗	
	D	börð um	börð um	börð um	duld um	duld um	duld um	
	G	bar <u>in</u> na	bar <u>in</u> na	bar <u>in</u> na	dul <u>in</u> na	dul <u>in</u> na	dul <u>in</u> na	

Böjningen är jämförbar med den i adjektiv av typen *fyndinn* 'rolig' (§ 6.2.3), dvs. med bortfall av vokal nr 2 när ändelsen börjar på en vokal. Bland verb som bildar pret.part. på detta sätt finns följande:

1. Med *e* i infinitiv och *a* i preteritum particip

fremja 'begå': *framin(n)*, *framið*, **glepja** 'vilseföra': *glapin(n)*, *glapið*, **hemja** 'behärska': *hamin(n)*, *hamið*, **hrekja** 'jaga iväg': *hrakin(n)*, *hrakið*, **krefja** 'kräva': *krafín(n)*, *krafið*, **kremja** 'mosa': *kramin(n)*, *kramið*, **kvelja** 'plåga': *kvalin(n)*, *kvalið*, **lemja** 'slå': *lamin(n)*, *lamið*, **merja** 'krossa': *marin(n)*, *marið*, **rekja** 'spåra': *rakin(n)*, *rakið*, **semja** 'författa; avtala': *samin(n)*, *samið*, **tefja** 'fördröja': *tafin(n)*, *tafið*, **telja** 'räkna; tycka': *talin(n)*, *talið*, **temja** 'dressera': *tamin(n)*, *tamið*, **vefja** 'svepa': *vafín(n)*, *vafið*, **vekja** 'väcka': *vakín(n)*, *vakið*, **velja** 'välja': *valín(n)*, *valið*, **venja** 'vänja': *vanín(n)*, *vanið*, **verja** 'försvara': *varín(n)*, *varið*, **þekja** 'täcka': *þakin(n)*, *þakið*, **þenja** 'spänna, tänja': *þanín(n)*, *þanið*.

2. Med *y*, *ý* i infinitiv och *u*, *ú* i preteritum particip

hrynja 'rasa': *hruninn*, **hylja** 'täcka': *hulinn*, **knýja** 'driva': *knúinn*, **kryfja** 'obducera; granska': *krufinn*, **mylja** 'mala': *mulinn*, **tyggja** 'tugga': *tugginn*.

Ett verb har **i** genom hela böjningen: **skilja**: *skilinn*, *skilin*, *skilið*. Pluralis maskulinum och femininum har normalt *d*, *skildir*, *skildar*. Adjektivet *hreinskilinn* 'ärlig, uppriktig', som är bildat till detta particip, har dock *-skilnir*, *-skilnar* i pluralis: *hreinskilnir*, *hreinskilnar*.

❶ Verbet *skilja* har två olika grundbetydelser: 1) 'förstå', 2) 'skilja åt, separera' (se närmare Islex), och det samma gäller för pret.part. *skilinn*: 1) 'förstådd' och 2) 'frånskild' (det senare bör dock snarast betraktas som ett egentligt adjektiv). Adj. *skyldur* 'släkt, besläktad; förpliktigad, skyldig' är ett annat ord men har liknande böjning, med *d* genom hela böjningen.

Vissa verb, bl.a. **berja**, **hrekja**, **knýja**, **telja**, **vekja**, **þekja** och några andra, kan också bilda preteritum particip med dentalkonsonant, *barður*, *hraktur*, *knúður*, *lamdur*, *taldur*, *vaktur*, *þaktur*, i vissa fall något föråldrat eller i fasta uttryck.

6.3.3 Preteritum particip av starka verb

Preteritum particip av starka verb bildas med suffixet **-inn/-in/-ið** (maskulinum, femininum, neutrum) och böjs som adj. *fyndinn* 'rolig' (§ 6.2.3) dvs. med bortfall av vokal nr 2 när böjningsändelsen börjar på en vokal.

pret. part. av brjóta (klass 2)				pret. part. av búa (klass 7)			
	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	
sg. N	brotin n	brotin o	brotið o	búin n	búin o	búið o	'bruten, krossad';
A	brotin n	brot_n a	brotið o	búin n	bú_n a	búið o	'färdig, slut; klädd'
D	brot_n um	brotin ni	brot_n u	bú_n um	búin ni	bú_n u	
G	brotin s	brotin nar	brotin s	búin s	búin nar	búin s	
pl. N	brot_n ir	brot_n ar	brotin o	bú_n ir	bú_n ar	búin o	
A	brot_n a	brot_n ar	brotin o	bú_n a	bú_n ar	búin o	
D	brot_n um	brot_n um	brot_n um	bú_n um	bú_n um	bú_n um	
G	brotin na	brotin na	brotin na	búin na	búin na	búin na	

OBS: Nominativformerna i preteritum particip av *búa*, dvs. singularis *búinn/búin/búið*, pluralis *búnir/búnar/búin*, ingår i verbkonstruktionen *að vera búinn að* + verb i infinitiv (se "En avslutad handling" s. 16), dvs. 'att vara färdig med ngt, att ha gjort ngt':

Strákarnir **eru búnir að** borða 'pojkarna har ätit'.
 Stelpurnar **eru búnar að** borða 'flickorna har ätit'.
 Börnin **eru búin að** borða 'barnen har ätit'.

❶ Participformen **orðinn**

Preteritum particip av verbet *verða* 'bli' är *orðinn* (utan v, jfr förklaring i § 10.1.2). Denna verbform i nominativ singularis och pluralis, alla genus, används i konstruktionen *er orðin(n)* 'har blivit', jfr följande exempel:

sing.: Hesturinn (mask.) er **orðinn** þreyttur 'hästen har blivit trött'.
 Klukkan (fem.) er **orðin** tvö 'klockan har blivit två'.
 Barnið (neutr.) er **orðið** syfjað 'barnet har blivit sömnigt'.
 plur.: Þeir (mask.) eru **orðnir** sjóveikir 'de har blivit sjösjuka'.
 Þær (fem.) eru **orðnar** ríkar 'de har blivit rika'.
 Húsin (neutr.) eru **orðin** gömul 'husen har blivit gamla'.

Böjningsformen finns även som en del av de sammansatta adjektiven *nýorðinn* 'nybliven' och *fullorðinn* 'vuxen'.

6.4 Komparation av adjektiv och preteritum particip

De flesta adjektiv kan uppträda i komparationsgraderna **positiv**, **komparativ** och **superlativ**. Se ovan, sid. 62 en kort lista över adjektiv som inte har en gradbøjning.

Positiv och superlativ

I **positiv** och **superlativ** böjs adjektiv i alla fyra kasus i maskulinum, femininum och neutrum, singularis och pluralis. De slutar på vokal i alla böjningsformer när de uppträder i **bestämd form**: *stóra/stærsta stelpan* = *den stora/största flickan*, och på konsonantändelser när de uppträder i **obestämd form** eller där svenskan har "en" eller ingenting framför adjektivet: *stór stelpa* = *en stor flicka*, *stelpan er stór* = *flickan är stor*, *stelpan er stærst* = *flickan är störst*.

Kasusändelserna är desamma i positiv resp. superlativ, jfr följande exempel på nominativformer av adj. *kátur* 'glad, munter' i singularis och pluralis (böjningsändelser är markerade med fet stil):

	bestämd form		obestämd form	
	positiv	superlativ	positiv	superlativ
mask.	<i>káti</i> strákurinn 'den glade pojken'	<i>kátasti</i> strákurinn 'den gladaste pojken'	<i>kátur</i> strákur 'en glad pojke'	strákurinn er <i>kátastur</i> 'pojken är gladast'
	<i>kátu</i> strákarnir 'de glada pojkarna'	<i>kátustu</i> strákarnir 'de gladaste pojkarna'	<i>kátir</i> strákar 'glada pojkar'	strákarnir eru <i>kátastir</i> 'pojkarna är gladast'
fem.	<i>káta</i> stelpan 'den glada flickan'	<i>kátasta</i> stelpan 'den gladaste flickan'	<i>kát</i> ⊗ stelpa 'en glad flicka'	stelpan er <i>kátust</i> ⊗ 'flickan är gladast'
	<i>kátu</i> stelpurnar 'de glada flickorna'	<i>kátustu</i> stelpurnar 'de gladaste flickorna'	<i>kátar</i> stelpur 'glada flickor'	stelpurnar eru <i>kátastar</i> 'flickorna är gladast'
neutr.	<i>káta</i> barnið 'det glada barnet'	<i>kátasta</i> barnið 'det gladaste barnet'	<i>kátt</i> barn 'ett glatt barn'	barnið er <i>kátast</i> ⊗ 'barnet är gladast'
	<i>kátu</i> börnin 'de glada barnen'	<i>kátustu</i> börnin 'de gladaste barnen'	<i>kát</i> ⊗ börn 'glada barn'	börnin eru <i>kátust</i> ⊗ 'barnen är gladast'

Komparativ

I **komparativ** har adjektiv alltid en böjning som motsvarar den bestämda formen, dvs. de slutar på en vokal i alla böjningsformer. Maskulinum och femininum har ingen böjning utan slutar i alla kasus på *-i*. (Litterärt och i fasta fraser förekommer *-a* i ackusativ, dativ och genitiv mask. sg.) Neutrum slutar på *-a* i alla kasus i singularis och på *-i* i alla kasus i pluralis: *Yngri strákur* 'en yngre pojke', *yngri stelpa* 'en yngre flicka', *yngra barn* (sg.), *yngri börn* (pl.) 'yngre barn'.

OBS: I svenska slutar adjektiv i komparativ också alltid på vokal.

❶ Om *síðari*, *seinni* och *síðastur*, *seinastur*

Komparativformen *seinni* av adj. *seinn* 'sen' har vanligtvis samma betydelse som *síðari*, dvs. 'den sista/andra (av två)'.⁷

Fyrri / **síðari** / **seinni** maður Guðrúnar hét Jón 'Guðrúns första / andra man (av två) hette Jón'.

Fyrsti / **síðasti** maður Guðrúnar hét Jón 'Guðrúns första / sista man (av tre eller flera) hette Jón'.

Superlativformen *seinastur* av adj. *seinn* 'sen' användas av många i samma betydelse som *síðastur*, dvs. 'sist':

Síðasti / **seinasti** leikurinn er á þriðjudag 'den sista matchen är på tisdag'.

Jón var **síðastur** / **seinastur** í mark 'Jón kom sist i mål'.

Användningen av komparativ och superlativ

I isländska liksom i engelska använder man **komparativ** när man jämför **två saker** men superlativ om det gäller **fler än två**. I svenska använder man alltid superlativ vid jämförelse:

	jämförelse av två	jämförelse av tre eller fler
isl.:	Hvor er stærri , Jón eða Palli?	Hver er stærstur , Jón, Palli eða Kalli? ⁷
sv.:	Vem är störst , Jon eller Palle?	Vem är störst , Jon, Palle eller Kalle?

I jämförelsessatser av typen "Du är äldre än **jag/mig**" måste man i isländska alltid använda nominativformen: "Þú ert eldri en **ég**." Förövrigt är användningen av komparativ och superlativ densamma i isländska som i svenska.

Bildningen av komparativ och superlativ

Komparativ och superlativ bildas med suffix (ändelser) som motsvarar de svenska ändelserna *-(a)re* och *-(a)st*. Komparationen kan vara regelbunden (komparation I, § 6.4.1, och komparation II, § 6.4.2), blandad (§ 6.4.3) och oregelbunden eller suppletiv (§ 6.4.4). I vissa fall (regelbunden komparation II) förekommer ljudväxling (i-omljud). Komparation genom tillägg av *meira* och *mest* ('mera, mest') förekommer också, speciellt hos oböjliga adjektiv, jfr ovan s. 62.

⁷ Obs.: *hvor* = 'vilken av två', *hver* = 'vem, vilken' (okänt antal) (jfr. § 7.4).

6.4.1 Regelbunden komparation I

▪ **Komparativ singularis** bildas med suffixet **-ari** i maskulinum och femininum, **-ara** i neutrum; **pluralis** slutar på **-ari** i alla kasus, alla genus. **Komparativ har ingen kasusböjning**. Exempel:

Stína er glaðari en Palli 'Stína är gladare än Palli'.

▪ **Superlativ singularis** och **pluralis** bildas med suffixet **-ast-** /**-ust-** enligt mönstret nedan (*-ust* vid u-omljud p.g.a. ändelsen). Böjningen kan både vara svag, dvs. adjektivens obestämda form, och stark, den bestämda formen. **Kasusböjningen är som i positiv** (se § 6.2.1 och 6.3.1).

Exempel:

Stína er glaðasta stelpán í bekknum 'Stína är den gladaste flickan i klassen'.

Kalli er glaðasti strákurinn í bekknum 'Kalli är den gladaste pojken i klassen'.

Kalli er glaðastur 'Kalli är gladast'.

Stína er glöðust 'Stína är gladast'.

De flesta adjektiv kompareras enligt detta mönster.

OBS: Motsvarigheten till sv. *Kalle är **den** gladaste*, utan ett efterföljande substantiv, är antingen *Kalli er **sá** glaðasti* (bestämd form, "svag böjning") eller *Kalli er glaðastur* (obestämd form, "stark böjning"), beroende på sammanhang och betydelse.

Böjningsexempel: *glaður* 'glad'. Suffixen är understrukna, böjningsändelser med fet stil:

		komparativ			superlativ, bestämd form			superlativ, obestämd form		
		mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg.	N	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glað <u>ara</u>	glað <u>asti</u>	glað <u>asta</u>	glað <u>asta</u>	glað <u>astur</u>	glöð <u>ust</u>	glað <u>ast</u>
	A	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glað <u>ara</u>	glað <u>asta</u>	glöð <u>ustu</u>	glað <u>asta</u>	glað <u>astan</u>	glað <u>asta</u>	glað <u>ast</u>
	D	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glað <u>ara</u>	glað <u>asta</u>	glöð <u>ustu</u>	glað <u>asta</u>	glöð <u>ustum</u>	glað <u>astri</u>	glöð <u>ustu</u>
	G	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glað <u>ara</u>	glað <u>asta</u>	glöð <u>ustu</u>	glað <u>asta</u>	glað <u>asts</u>	glað <u>astrar</u>	glað <u>asts</u>
pl.	N	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glöð <u>ustu</u>	glöð <u>ustu</u>	glöð <u>ustu</u>	glað <u>astir</u>	glað <u>astar</u>	glöð <u>ust</u>
	A	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glöð <u>ustu</u>	glöð <u>ustu</u>	glöð <u>ustu</u>	glað <u>asta</u>	glað <u>astar</u>	glöð <u>ust</u>
	D	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glöð <u>ustu</u>	glöð <u>ustu</u>	glöð <u>ustu</u>	glöð <u>ustum</u>	glöð <u>ustum</u>	glöð <u>ustum</u>
	G	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glað <u>ari</u>	glöð <u>ustu</u>	glöð <u>ustu</u>	glöð <u>ustu</u>	glað <u>astra</u>	glað <u>astra</u>	glað <u>astra</u>

6.4.2 Regelbunden komparation II

- **Komparativ singularis** bildas med **-ri** i maskulinum och femininum, **-ra** i neutrum.
- **Komparativ pluralis** slutar alltid på **-ri**. Komparativ har förövrigt ingen kasusböjning.
- **Superlativ singularis** och **pluralis** bildas med suffixet **-st-**. Stamvokalen får oftast i-omljud. Orden kan både stå i bestämd form och obestämd form. **Kasusböjningen är som i positiv** (se exempel i § 6.2.1 och 6.3.1) och är densamma som i regelbunden komparation I, se föregående sida. **De flesta orden som böjs enligt regelbunden böjning II räknas upp här.** (Grundformerna i positiv visas för jämförelse.)

form	positiv (m., f., n.)	komparativ (m., f., n.)	superlativ (m., f., n.)	
obest. best.	grannur, grönn, grannt granni, granna, granna	grennri, grennri, grennra	grennstur, grennst, grennst grennsti, grennsta, grennsta	'smal'
obest. best.	langur, löng, langt langi, langa, langa	lengri, lengri, lengra	lengstur, lengst, lengst lengsti, lengsta, lengsta	'lång'
obest. best.	svangur, svöng, svangt svangi, svanga, svanga	svengri, svengri, svengra ¹	svengstur, svengst, svengst svengsti, svengsta, svengsta	'hungrig'
obest. best.	fáir, fáar, fá (pl.) ² - - -	færri, færri, færri	fæstir, fæstar, fæst (pl.) - - -	'få'
obest. best.	hár, há, hátt háir, háa, háa	hærri, hærri, hærri	hæstur, hæst, hæst hæsti, hæsta, hæsta	'hög'
obest. best.	lágur, lág, lágt lági, lága, lága	lægri, lægri, lægra	lægstur, lægst, lægst lægsti, lægsta, lægsta	'låg'
obest. best.	smár, smá, smátt smái, smáa, smáa	smærri, smærri, smærri	smæstur, smæst, smæst smæsti, smæsta, smæsta	'liten'
obest. best.	stór, stór, stórt stóri, stóra, stóra	stærri, stærri, stærri	stæstur, stærst, stærst stæsti, stærsta, stærsta	'stor'
obest. best.	stuttur, stutt, stutt stutti, stutta, stutta	styttri, styttri, styttri	stystur, styst, styst stysti, stysta, stysta	'kort'
obest. best.	ungur, ung, ungt ungi, unga, unga	yngri, yngri, yngri	yngstur, yngst, yngst yngsti, yngsta, yngsta	'ung'
obest. best.	þungur, þung, þungt þungi, þunga, þunga	þyngri, þyngri, þyngri	þyngstur, þyngst, þyngst þyngsti, þyngsta, þyngsta	'tung'
obest. best.	þunnur, þunn, þunnt þunni, þunna, þunna	þynnri, þynnri, þynnri	þynnstur, þynnst, þynnst þynnsti, þynnsta, þynnsta	'tunn'
obest. best.	djúpur, djúp, djúpt djúpi, djúpa, djúpa	dýpri, dýpri, dýpra	dýpstur, dýpst, dýpst dýpsti, dýpsta, dýpsta	'djup'
obest. best.	mjúkur, mjúk, mjúkt mjúki, mjúka, mjúka	mýkri, mýkri, mýkra	mýkstur, mýkst, mýkst mýksti, mýksta, mýksta	'mjuk'
obest. best.	dökkur, dökk, dökkt dökki, dökka, dökka	dekkri, dekkri, dekkri	dekkstur, dekkst, dekkst dekksti, dekksta, dekksta	'mörk'
obest. best.	þröngur, þröng, þröngt þröngi, þrönga, þrönga	þrengri, þrengri, þrengri	þrengstur, þrengst, þrengst þrengsti, þrengsta, þrengsta	'trång'

¹ *svangur* böjs ibland *svangur* – *svangari* – *svangastur*.

² *fáir* används sällan i singularis förutom i neutrum, t.ex. *hún sagði fátt í veislunni* 'hon sa inte mycket på festen', *þar var fátt fólk* 'det var få människor där' (isl. *fólk* är ett singularisord), och böjningen är då som för *smár* (obestämd form).

6.4.3 Blandad komparation

Blandning av böjningar I och II: Speciellt ord som slutar på *-legur*, ord vars stam slutar på vokal (§ 6.2.1 s. 66) och ord vars slutkonsonant smälter ihop med ändelsen (§ 6.2.1 s. 67).

form	positiv (m., f., n.)	komparativ (m., f., n.)	superlativ (m., f., n.)	
obest. best.	fallegur, falleg, fallegt fallegi, fallega, fallega	fallegri, fallegri, fallegra	fallegastur, fallegust, fallegast fallegasti, fallegasta, fallegasta	'vacker'
obest. best.	frár, frá, frátt frái, fráa, fráa	frárri, frárri, frárra	fráastur, fráust, fráast fráasti, fráasta, fráasta	'snabb'
obest. best.	knár, kná, knátt knái, knáa, knáa	knárri, knárri, knárna	knáastur, knáust, knáast knáasti, knáasta, knáasta	'rask'
obest. best.	mjór, mjó, mjótt mjói, mjóa, mjóa	mjórri, mjórri, mjórna	mjó(a)stur, mjó(u)st, mjó(a)st mjó(a)sti, mjó(a)sta, mjó(a)sta	'smal'
obest. best.	fínn, fín, fínt fíni, fína, fína	fínni, fínni, fínna	fínastur, fínust, fínast fínasti, fínasta, fínasta	'fín'
obest. best.	heill, heil, heilt heili, heila, heila	heilli, heilli, heilla	heilastur, heilust, heilast heilasti, heilasta, heilasta	'hel'
obest. best.	vænn, væn, vænt væni, væna, væna	vænni, vænni, vænna	væn(a)stur, væn(u)st, væn(a)st væn(a)sti, væn(a)sta, væn(a)sta	'snäll'

6.4.4 Oregelbunden (suppletiv) komparation

Två olika stamformer i positiv resp. komparativ och superlativ (ofta också så i svenskan), få ord:

form	positiv (m., f., n.)	komparativ (m., f., n.)	superlativ (m., f., n.)	
obest. best.	lítill, lítil, lítið lítli, lítla, lítla	minni, minni, minna	minnstur, minnst, minnst minnsti, minnsta, minnsta	'liten'
obest. best.	gamall, gömul, gamalt gamli, gamla, gamla	eldri, eldri, eldra	elstur, elst, elst elsti, elsta, elsta	'gammal'
obest. best.	góður, góð, gott góði, góða, góða	betri, betri, betra	bestur, best, best besti, besta, besta	'god, bra'
obest. best.	margur, mörg, margt ¹	fleiri, fleiri, fleira	flestur, flest, flest ²	'mången'
obest. best.	mikill, mikil, mikið mikli, mikla, mikla	meiri, meiri, meira	mestur, mest, mest mesti, mesta, mesta	'stor, mycken'
obest. best.	illur, ill, illt illi, illa, illa	verri, verri, verra	verstur, verst, verst versti, versta, versta	'ond, dålig'
obest. best.	slæmur, slæm, slæmt slæmi, slæma, slæma	verri, verri, verra	verstur, verst, verst versti, versta, versta	'ond, dålig'
obest. best.	vondur, vond, vont vondi, vonda, vonda	verri, verri, verra	verstur, verst, verst versti, versta, versta	'ond, dålig'

¹, ² *margur* och *flestur* används mest i pluralis, *margir* 'många', *flestir* 'de flesta'; och bestämd form används inte.

Några få ord finns inte i positiv, se faktarutan i slutet av § 6.4 här ovan.

7 Pronomen

7.1 Personliga pronomen och reflexivt pronomen

	1 pers.	2 pers.	3 pers.			refl. pron.
sg. N	ég	þú	hann	hún	það	—
A	míg	þig	hann	hana	það	sig
D	mér	þér	honum	henni	því	sér
G	mín	þín	hans	hennar	þess	sín
pl. N	við	þið	þeir	þær	þau	—
A	okkur	ykkur	þá	þær	þau	sig
D	okkur	ykkur	þeim	þeim	þeim	sér
G	okkar	ykkar	þeirra	þeirra	þeirra	sín
	'jag, vi'	'du, ni'	'han, de'	'hon, de'	'det, de'	'sig'

i OBS

- *mig, mér, mín* motsv. sv. *mig*
- *okkur, okkar* motsv. sv. *oss*
- *þig, þér, þín* motsv. sv. *dig*
- *ykkur, ykkar* motsv. sv. *er*

Genitivformerna i 3 person singularis, *hans*, *hennar*, *þess*, och i 1, 2 och 3 person pluralis, *okkar*, *ykkar*, *þeirra*, fungerar också såsom oböjliga possessiva pronomen, 'hans, hennes, dess, vår, er, deras' (§ 7.3). Böjningen i 3 person pluralis, *þeir*, *þær* och *þau*, är densamma som i pluralis av det demonstrativa pronomenet *sá* 'den' (§ 7.2).

- Tredjepersonformerna *hann* och *hún* uppträder ofta som någon slags bestämningsord före personnamn (förnamn) på personer man känner eller känner rätt väl till, samt på släktskapsord så som *mamma*, *pabbi*, *bróðir*, *systir* etc., speciellt i talspråket:

Hér er **hún** Stína og þarna er **hann** Siggí 'här är Stína och där borta är Siggí'.

Ég var heima hjá **henni** Stínu frænku 'jag var hemma hos min kusin Stína'.

Hún mamma talaði við **hann** bróður sinn 'mamma pratade med sin bror'.

- Isländskan har inget särskilt pronomen som svarar till svenskans *den*.

sv.	han	hon	den	det
isl.	hann	hún		það

I stället används *hann* eller *hún*, som hänvisar till det grammatiska genuset hos substantiven.

svenska	isländska
Det här är min bror, han är stor.	Þetta er bróðir minn, hann er stór.
Det här är min syster, hon är klok.	Þetta er systir mín, hún er klár.
Det här är min jacka, den är blå.	Þetta er jakkinn minn, hann er blár.
Det här är min bok, den är brun.	Þetta er bókin mín, hún er brún.

Nyligen har ett nytt personligt pronomen introducerats, *hán*, som används för transpersoner och som därför till viss del motsvarar det svenska pronomenet *hen*.

Detta pronomen används endast i singularis och den vanligaste deklinationen är N *hán*, A *hán*, D *háni*, G *háns*. I pluralis används pluralformen av pronomenet *það*, dvs. *þau*.

- Det reflexiva pronomenet **sig** fungerar som ett objekt och finns inte i nominativ. Det används som *sig* i svenska och får kasusformerna *sig* A, *sér* D, *sín* G beroende på aktuella verb eller prepositioner:

Hann *meiddi* **sig** A 'han slog sig'

Hún *greiðir* **sér** D 'hon kammar sig'

Barnið *gætir* **sín** G á bílunum 'barnet aktar sig för bilarna'

Palli talaði mest *um* sjálfan **sig** 'Palli pratade medst om sig själv'

Sigga tók litla bróður sinn *með* **sér** 'Sigga tog sin lilla bror med sig'

Þau fóru heim *til* **sín** 'de åkte hem'

Det används också sammansatt med pron. *sjálfur* 'själv' i A, D och G:

Hún/hann talar við **sjálfa/sjálfan sig** A 'hon/han pratar med sig själv'

Hún/hann álasaði **sjálfri/sjálfum sér** D 'hon/han klandrade sig själv'

Hún/hann gerir mestar kröfur til **sjálfrar/sjálfs sín** G 'hon/han ställer störst krav på sig själv'

7.2 Demonstrativa pronomen

Demonstrativa pronomen används för att peka ut eller visa upp en speciell person eller sak. Isländskan har tre demonstrativa pronomen som böjs i genus, kasus och numerus.

sá 'den', **þessi** 'den här, den där', **hinn** 'den andra'

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	sá	sú	það	þessi	þessi	þetta	hinn	hin	hitt
A	þann	þá	það	þennan	þessa	þetta	hinn	hina	hitt
D	þeim	þeirri	því	þessum	þessari	þessu	hinum	hinni	hinu
G	þess	þeirrar	þess	þessa	þessarar	þessa	hins	hinnar	hins
pl. N	þeir	þær	þau	þessir	þessar	þessi	hinir	hinar	hin
A	þá	þær	þau	þessa	þessar	þessi	hina	hinar	hin
D	þeim	þeim	þeim	þessum	þessum	þessum	hinum	hinum	hinum
G	þeirra	þeirra	þeirra	þessara	þessara	þessara	hinna	hinna	hinna

Pluralisformerna *þeir*, *þær* och *þau* av pron. **sá** har samma böjning som 3 person pluralis av de personliga pronomina (§ 7.1).

Substantiv som efterföljer **þessi/þetta** är vanligtvis utan bestämd artikel (annorlunda i svenskan).

Þessi bók_ er gömul 'den här boken är gammal'.

Þetta blóm_ er mjög fallett 'den här blomman är mycket vacker'.

Det samma gäller oftast för **sá/sú/það**:

Sá bjór_ sem flestir kaupa er ódýrastur 'den öl de flesta köper är den billigaste'.

Mamma er **sú** kona_ sem ég elska mest 'mamma är den kvinna jag älskar mest'.

Ísland er **það** land_ sem ég þekki best 'Island är det land jag känner bäst'.

▪ **Hinn** böjs i maskulinum och femininum såsom den fristående bestämda artikeln (§ 4). I neutrum slutar pronomenet på **-t** i N och A medan artikeln slutar på **-ð**. Substantiv som efterföljer *hinn/hin/hitt* har alltid bestämd artikel.

Þessi bók er gömul en **hin** bókin er ný 'den här boken är gammal men den andra boken är ny'.
Þetta blóm er fallegra en **hitt** blómið 'den här blomman är finare än den andra blomman'.

OBS: Var uppmärksam på att inte använda det indefinita pronomenet *annar* 'en annan; den ena (av två)' (se s. 86) i betydelsen 'den andra' – där måste man använda *hinn*.

7.3 Possessiva pronomen och ersättare för possessiva pronomen

Possessiva pronomen används för att beskriva ett ägande eller tillhörighet. Modern isländska har tre possessiva pronomen som böjs i genus, kasus och numerus: **minn** 'min', **þinn** 'din' och **sinn** 'sin'.⁸

	mask.	fem.	neutr.		mask.	fem.	neutr.		mask.	fem.	neutr.
sg. N	minn	mín	mitt		þinn	þín	þitt		sinn	sín	sitt
A	minn	mína	mitt		þinn	þína	þitt		sinn	sína	sitt
D	mínum	minni	mínu		þínum	þinni	þínu		sínum	sinni	sínu
G	míns	minnar	míns		þíns	þinnar	þíns		síns	sinnar	síns
pl. N	mínir	mínar	mín		þínir	þínar	þín		sínir	sínar	sín
A	mína	mínar	mín		þína	þínar	þín		sína	sínar	sín
D	mínum	mínum	mínum		þínum	þínum	þínum		sínum	sínum	sínum
G	minna	minna	minna		þinna	þinna	þinna		sinna	sinna	sinna

❶ Märk växlingen mellan **i** och **í** i böjningen: *i* [i] före *nn* och *tt*, annars *í* [i].

Exempel:

Stína þvoði bílinn **sinn** í gær 'Stína tvättade sin bil igår'

Dessutom används genitivformerna av personliga pronomen (jfr svenskans *hans*, *hennes*, *dess*) som **ersättare för possessiva pronomen**. Dessa ordformer böjs inte utan är "stelnade" i en genitivform:

okkar 'vår, vårt, våra'	=	genitivformen av pers. pron. <i>við</i> 'vi'
ykkar 'er, ert, era'	=	genitivformen av pers. pron. <i>þið</i> 'ni'
hans, hennar, þess 'hans, hennes, dess'	=	genitivformerna i singularis av <i>hann</i> , <i>hún</i> och <i>það</i>
þeirra 'deras'	=	genitivformen i pluralis av <i>hann</i> , <i>hún</i> och <i>það</i>

⁸ Pron. **vor** 'vår' är numera arkaiskt och används enbart i högtidligt sammanhang; i stället används genitivformen *okkar* 'vår'. *Vor* böjs på samma sätt som det interrogativa pronomenet *hvor*, se nästa sida.

Exempel:

Stína þvoði bílinn **okkar/ykkar/hans/hennar/þeirra** 'Stína tvättade vår/er/hans/hennes/deras bil'.

▪ **Sinn, sín, sitt** syftar som i svenskan oftast på subjektet i satsen medan **hans, hennar, þess, þeirra** syftar på objektet:

subj. ← *Alda klippti mig með nýju skærunum **sínum*** 'Alda klippte mig med **sin** nya sax'.
*Ég klippti **Öldu** með nýju skærunum **hennar*** 'Jag klippte *Alda* med **hennes** nya sax'.
obj.

7.4 Interrogativa pronomnen

De vanligaste interrogativa pronomina är **hver** 'vem; vilken' (neutr. **hvað** 'vad' och **hvert** (1) 'vart', (2) 'vilket'), **hvor** (neutr. *hvort*)⁹ 'vilken av två', **hvaða** 'vad för en, vad för slags, vilken' (oböjligt), **hvílikur** 'vilken, sån' (böjs som starkt böjda adjektiv, jfr § 6.2.1).

	mask.	fem.	neutr.		mask.	fem.	neutr.
sg. N	hver	hver	hvað, hvert		hvor	hvor	hvort
A	hvern	hverja	hvað, hvert		hvorn	hvora	hvort
D	hverjum	hverri	hverju		hvorum	hvorri	hvoru
G	hvers	hverrar	hvers		hvors	hvorrar	hvors
pl. N	hverjir	hverjar	hver		hvorir	hvorar	hvor
A	hverja	hverjar	hver		hvora	hvorar	hvor
D	hverjum	hverjum	hverjum		hvorum	hvorum	hvorum
G	hverra	hverra	hverra		hvorra	hvorra	hvorra
	'vem, vilken' (okänt antal)				'vilken (av två)'		

Exempel:

Hver á heima hér? 'vem bor här?'

Hvern talarðu um? 'vem/vilken pratar du om?'

Hvert af börnunum er elst? 'vilket av barnen är äldst?'

Hvert ætlarðu að hjóla 'vart ska du cykla?'

Hvor ykkar tveggja er eldri? 'vilken av er två är äldst?'. (**OBS:** *eldri*: komparativ i isländskan!)

Hvaða bækur hefurðu lesið nýlega? 'vilka böcker har du läst nyligen?'

Jfr också frågande adverb i § 9 s. 100.

⁹ Om *hvort* som en interrogativ (frågande) subjunktion i betydelsen 'om, ifall, huruvida', se § 12.

▪ Neutrumformen **hvað** används också i betydelsen 'hur' i frågor av typen *Hur gammal är du?* etc. Då är ordföljden något oväntad: frågeordet + verb + substantiv/pronomen + adjektiv.

Hvað ertu (ert þú) gamall/gömul?

Hvað er strákurinn gamall?

Även frågeordet *hve/hversu* kan användas (dock mindre vanligt). Då är ordföljden den samma som i svenskan (och t.ex. engelskan), med adjektivet på andra plats, dvs. frågeordet + adjektiv + verb + substantiv/ pronomen:

Hve(rsu) gamall/gömul ert þú?

Hve(rsu) gamall er strákurinn?

7.5 Några indefinita pronomen

De vanligaste indefinita pronomina är de följande (mask., fem., neutr.):

allur, öll, allt 'all; hel'; **annar, önnur, annað** 'den ena (av två); en annan' (se § 8.1.2); **báðir, báðar, bæði** (enbart i pluralis) 'båda'; **einhver, einhver, eitthvert** 'någon, en'; **einn, ein, eitt** 'någon'; **enginn, engin, ekkert** 'ingen'; **fáeinir, fáeinir, fáein** (enbart i pluralis) 'några få'; **hver, hver, hvert** 'var och en, varje'; **hver annar, hver önnur, hvert annað** (och *hvor/hvor/hvort* ...) 'varandra'; **hvorugur, hvorug, hvorugt** 'ingendera av två'; **neinn, nein, neitt** 'någon' (efter en negation); **nokkur, nokkur, nokkuð/nokkurt** 'någon, en, en viss'; **sami/samur** (se nedan); **sérhver** 'var och en'; **sitthver, sitthver, sitthvert** (och *-hvor/-hvor/-hvort*) 'varsin'; **sjálfur, sjálf, sjálft** 'själv'; **sumir, sumar, sum** (mest i pluralis) 'några, vissa, somliga'; **ýmis, ýmis, ýmist** 'olika'; **þvílíkur** 'vilken, sådan, dylik'.

Böjningen är i stort sett densamma för alla orden, vilket framgår av följande översikt över böjningen av några av dem:

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	hvorug ur	hvorug 	hvorug t	all ur	öll 	all t	-	-	-
A	hvorug an	hvorug a	hvorug t	all an	all a	all t	-	-	-
D	hvorug um	hvorug ri	hvorug u	öll um	all ri	öll u	-	-	-
G	hvorug s	hvorug rar	hvorug s	all s	all rar	all s	-	-	-
pl. N	hvorug ir	hvorug ar	hvorug	all ir	all ar	öll	báð ir	báð ar	bæð i
A	hvorug a	hvorug ar	hvorug	all a	all ar	öll	báð a	báð ar	bæð i
D	hvorug um	hvorug um	hvorug um	öll um	öll um	öll um	báð um	báð um	báð um
G	hvorug ra	hvorug ra	hvorug ra	all ra	all ra	all ra	begglja	begglja	begglja

sg. N	enginn	engin	ekkert	ýmis	ýmis	ýmist	(sumur)	(sum)	sumt
A	engan	enga	ekkert	ýmsan	ýmsa	ýmist	(suman)	(suma)	sumt
D	engum	enginni	engu	ýmsum	ýmissi	ýmsu	(sumum)	(sumri)	sumu
G	einskis	enginnar	einskis	ýmiss	ýmissar	ýmiss	(sums)	(sumrar)	sums
pl. N	engir	engar	engin	ýmsir	ýmsar	ýmis	sumir	sumar	sum
A	enga	engar	engin	ýmsa	ýmsar	ýmis	suma	sumar	sum
D	engum	engum	engum	ýmsum	ýmsum	ýmsum	sumum	sumum	sumum
G	enginna	enginna	enginna	ýmissa	ýmissa	ýmissa	sumra	sumra	sumra
sg. N	nokkur	nokkur	nokkuð	sjálfur	sjálf	sjálft	-	-	-
A	nokkurn	nokkra	nokkuð	sjálfan	sjálfa	sjálft	-	-	-
D	nokkrum	nokkurri	nokkru	sjálfum	sjálfri	sjálfu	-	-	-
G	nokkurs	nokkurrar	nokkurs	sjálfs	sjálfrar	sjálfs	-	-	-
pl. N	nokkrir	nokkrar	nokkur	sjálfir	sjálfar	sjálf	faeinir	faeinar	faein
A	nokkra	nokkrar	nokkur	sjálfa	sjálfar	sjálf	faeina	faeinar	faein
D	nokkrum	nokkrum	nokkrum	sjálfum	sjálfum	sjálfum	faeinum	faeinum	faeinum
G	nokkurra	nokkurra	nokkurra	sjálfra	sjálfra	sjálfra	faeinna	faeinna	faeinna

De flesta indefinita pronomen anger ett antal eller mängd. Vissa adjektiv har likheter med indefinita pronom, t.ex. *viss* i bet. 'någon; i någon utsträckning; obestämd': *Með vissum skilyrðum* (D) 'under vissa villkor', *á vissan hátt* (A) 'i visst avseende, i viss mån'. Även t.ex. den oböjliga adjektivformen *einstaka* 'enstaka, en och annan': *Einstaka sinnum* (D) 'enstaka gång; ibland'.

Pron. **sami** 'samma, densamma' (fem. och neutr. *sama*) är egentligen en svagt böjd form (se adjektiv i bestämd form, § 6.1) av **samur** (fem. *söm*, neutr. *samt*, böjs som *allur* ovan). Den svagt böjda formen, i satser av typen "ég las sama blaðið tvisvar" 'jag läste samma tidning två gånger' etc. är vanligast, men den starkt böjda används också, mest i något mer formell eller boklig stil, t.ex. *hann var aldrei samur maður eftir slysið* 'han var aldrig densamma igen efter olyckan'. Se närmare Islex under *sami* och *samur*.

Kommentarer till några av orden (se även Islex)

- **allur**: Sv. *hela* i fraser som "hela huset var nymålat" motsvaras av isl. *allur* m., *öll* f., *allt* n.:

Ég var hér **allan** daginn (ack.)
 Þetta er **öll** frásögnin.
Allt húsið var nýmálað.

Jag var här **hela** dagen.
 Det här är **hela** berättelsen.
Hela huset var nymålat.

- **einhver**: Sv. *någon* i fraser som "är någon hemma" motsvaras oftast av isl. *einhver*, *eitthvað*:

Er **einhver** heima?
 Það er **einhver** fyrir utan húsið.
 Ætlar þú að gera **eitthvað** í kvöld?

Är **någon** hemma?
 Det är **någon** utanför huset.
 Ska du göra **något** i kväll?

▪ Ordet **einn** har i själva verket tre betydelser eller funktioner:

- 1) 'en' = räkneord: *Einn (N) hestur, ein (N) kind og tveir hundar* 'en häst, ett får och två hundar'; *ég sá einn (A) hest, eina (A) kind og tvo hunda* 'jag såg en häst, ett får och två hundar'.
- 2) 'någon' = obestämt pronomen: *Maður einn / Kona ein (N) gekk til hans* 'någon man / kvinna gick till honom'; *ég sá mann einn / konu eina (A) ganga til hans* 'jag såg någon man / kvinna gå till honom'.
- 3) 'ensam, själv' = adjektiv: *Hann kom einn á fundinn* 'han kom ensam till mötet'; *ég sá hann koma einan á fundinn* 'jag såg honom komma ensam till mötet'.

I betydelser 1 och 2 har ordet samma form i nom. och ack. maskulinum singularis (se § 8.1.1) medan det i betydelse 3 har formen *einan* i ackusativ maskulinum singularis. Betydelse 2 'någon' är främst skriftspråklig och *einn* står oftast efter substantivet som det hänvisar till. Liknande gäller för **nokkur** i samma funktion: *Maður nokkur ...* 'en man, någon man' – används ofta i en berättande funktion om en inte närmare bestämd person: *Maður nokkur ók bíl sínum eftir dimmum vegi* 'en man körde sin bil längs en mörk väg'.

▪ Det sammansatta **hver/hvor annar** 'varandra' har en reciprok (ömsesidig) betydelse. Ursprungligen syftade *hver* på två medan *hver* användes för tre eller flera. Denna uppdelning har nu i stort sett försvunnit, åtminstone i talspråket. Troligen är nu former med *hver* de vanligaste.

Traditionellt har varje del av detta sammansatta pronomen haft sin egen böjning så att *hver/hvor* kongruerar med subjektet i meningen – är då egentligen en del av subjektet och står då i vanliga fall i nominativ (N) – medan *annar* styrs av satsens verb eller av en preposition, är alltså satsens objekt eller tillhör en prepositionsfras. Exempel med verben *aðstoða* (A) och *hjálpa* (D), som båda betyder ung. 'hjälpa' (*aðstoða* med bibetydelsen 'bistå, assistera') och *sakna* (G):

- Konurnar (N) *aðstoða hvor (N) aðra (A) / hjálpa hvor (N) annarri (D) / sakna hvor (N) annarrar (G)*
'kvinnorna hjälper / saknar varandra'.
- Mennirnir (N) *aðstoða hvor (N) annan (A) / hjálpa hvor (N) öðrum (D) / sakna hvor (N) annars (G)*
'männen hjälper / saknar varandra'.
- Börnin (N) *aðstoða hvort (N) annað (A) / hjálpa hvort (N) öðru (D) / sakna hvort (N) annars (G)*
'barnen hjälper / saknar varandra'.

Med verb + preposition styrs *annar* av prepositionen:

- Mennirnir (N) horfa **hver** (N) 'á **annan** (A)' 'männen tittar på varandra'.
- Konurnar (N) gista **hver** (N) 'há **annarri** (D)' 'kvinnorna övernattar hos varandra'.
- Börnin (N) koma **hvort** (N) 'til **annars** (G)' 'barnen kommer till varandra'.

Detta pronomen har emellertid genomgått ändringar som ännu inte är helt fullbordade. Det finns således en stark tendens att verbet nu ska styra kasus för båda delarna, dvs. även på *hver*, möjligen mest när subjektet är maskulinum och neutrum och möjligen särskilt med verb som styr ackusativ

och de få som styr genitiv. Därmed ”flyttas” *hvor*-delen in i objektet, blir egentligen en del av det. Det är inte ovanligt att se och höra konstruktioner som:

Mennirnir (N) aðstoða **hvorn** (A) **annan** (A) / hjálpa **hvorum** (D) **öðrum** (D) / sakna **hvors** (G) **annars** (G).
 Börnin (N) hjálpa **hvoru** (D) **öðru** (D) / sakna **hvors** (G) **annars** (G).

I samband med prepositionsfraser (och partikelverb) har *hvor/hvort* nu också en stark benägenhet att flytta ’åt höger’ i satsen, dvs. in i prepositionsfrasen:

Mennirnir (N) horfa hvor (N) ’á annan (A) → Mennirnir horfa ___ ’á **hvor** (N) annan (A).
 Konurnar (N) gista hvor (N) ’hjá annarri (D) → Konurnar gista ___ ’hjá **hvor** (N) annarri (D).
 Börnin (N) koma hvort (N) ’til annars (G) → Börnin koma ___ ’til **hvort** (N) annars (G).

Och när så sker uppstår känslan hos språkanvändarna att *hvor/hvort* också ska böjas och få den kasusform som prepositionen kräver, och därigenom bli en faktisk del av prepositionsfrasen:

Mennirnir horfa ___ ’á hvor (N) annan (A) → Mennirnir (N) horfa ’á **hvorn** (A) annan (A).
 Konurnar gista ___ ’hjá hvor (N) annarri (D) → Konurnar (N) gista ’hjá **hvorri** (D) annarri (D).
 Börnin koma ___ ’til hvort (N) annars (G) → Börnin (N) koma ’til **hvors** (G) annars (G).

▪ **hver** ’var och en, varje’, **einhver** (neutr. *eitthvert*) ’någon, en’ och **sérhver** ’var och en’ böjs alla som interrog. pron. *hver*, se § 7.4.

▪ **neinn** ’någon’ böjs som *einn* i betydelsen ’en, någon’ (§ 8.1.1) och används endast efter en negation eller andra nekande ord: *Það var ekki neinn* (N sg. mask.) *Íslendingur í veislunni* ’det fanns inte någon islänning på festen’; *ég sá hvergi neina* (A sg. fem.) *sænska konu í veislunni* ’jag såg inte (”ingenstans”) någon svensk kvinna på festen’; *ég talaði aldrei við neinn* (A sg. mask.) *um þetta* ’jag pratade aldrig om det här med någon’.

▪ **nokkur** ’någon’ har delvis samma betydelse och funktion som sv. *någon* men neutrumformen av ordet förekommer i en adverbial funktion i flera betydelser, bl.a. ’ganska, rätt så’: *Það er nokkuð ljóst hver vinnur keppnina* ’det är ganska tydligt vem som vinner tävlingen’. Även som satsadverbial i frågor av typen *Hefurðu nokkuð farið í bíó nýlega?* ’har du varit på bio nyligen?’, speciellt när det råder tvivel om svaret, eller ett negativt svar förväntas (’du har väl inte ...’).

▪ **sitthvor, sinnhver (hvor – sinn)** : Betydelsen ’varsin’ konstrueras i formellt språk genom orden *hvor/hvort* och *sinn/sín/sitt* där det oftast är *hvor* ’vilken (av två)’ (§ 7.4) som syftar tillbaka medan *sinn* (§ 7.3) syftar fram (’till höger’), dvs. på ordet som det bestämmer, t.ex.:

↓ ↓
 Þær (N) fóru hvor (N) í sinn (A) bílinn (A) ’de satte sig i var sin bil’.
 ↓ ↓
 Við hittum þá (A) hvorn (A) í sínu (D) lagi (D) ’vi träffade dem var för sig’.

Orden kongruensböjs alltså inte sinsemellan utan *hvor* får samma kasus och genus som ordet som det syftar tillbaka till (*þær* ↔ *hvor* N, *þá* ↔ *hvorn* A) och *sinn* får samma kasus, numerus och genus som det följande ordet som det beskriver (*sinn* ↔ *bílinn* A, *sínu* ↔ *lagi* D).

I talspråket används dock numera främst det nya sammansatta pronomenet **sitthvor** 'varsin', som kongruensböjs med ordet som följer det. Varierande former kan förekomma, olika vanliga: **sinnhvor** (mask.) och **sínhvor** (fem.) förutom **sitthvor** som troligen är vanligast och kan användas om personer och saker i alla genus, i maskulinum (*sitthvor*), femininum (*sitthvor*) och neutrum (*sitthvort*). Dessutom förekommer motsvarande former med *-hver*: mask. **sinnhver** / **sitthver**, fem. **sínhver** / **sitthver** och neutr. **sitthvert**.

Böjningen av *sitthvor* är som följer. För böjningen av *sinnhvor*, *sínhvor*, samt *sinnhver*, *sínhver*, *sitthver* hänvisas till <http://bin.arnastofnun.is/>.

	mask.	fem.	neutr.
sg. N	sitthvor	sitthvor	sitthvort
A	sitthvorn	sitthvora	sitthvort
D	sitthvorum	sitthvorri	sitthvoru
G	sitthvors	sitthvorrar	sitthvors
pl. N	sitthvorir	sitthvorar	sitthvor
A	sitthvora	sitthvorar	sitthvor
D	sitthvorum	sitthvorum	sitthvorum
G	sitthvorra	sitthvorra	sitthvorra

Exempel:

Þau eru 'af sitthvorri (D) kynslóðinni (D) 'de är av varsin generation'.

Þær fóru 'í sitthvorn (A) bílinn (A) 'de satte sig i var sin bil'.

Þau fóru 'á sitthvorum (D) bílnum (D) 'de åkte i varsin bil'.

Við hittum þá 'í sitthvoru (D) lagi (D) 'vi träffade dem var för sig'.

▪ Det sammansatta **hvor tveggja** 'båda, begge' är på tillbakagång och används numera troligen mest i (formellt) skriftspråk. Förra delen, **hvor**, böjs då i kasus, numerus och genus.

▪ **sumir** 'några, vissa, somliga' används i singularis nästan enbart i neutrum, i bet. 'somligt, en del': *Sumt er skemmtilegt, annað er leiðinlegt* 'vissa saker är roliga, andra är tråkiga'. (Sällsynta mask.- och fem.-former är *sumur* och *sum*.)

▪ **ýmis** används mest i pluralis, *ýmsir*, *ýmsar*, *ýmis*, förutom i fasta ordförbindelser: *Af ýmsu tagi* 'olika slags', *að ýmsu leyti* 'på många sätt', i singularis mest i samband med konjunktionen *eða*: *ýmist ... eða* 'än ... än; ömsom'.

8 Räkneord, tidsord och tidsfraser

8.1 Grundtal och ordningstal

	Grundtal	Ordningstal	
		mask.	fem./neutr.
0	núll		
1	einn m., ein f., eitt n.	fyrsti	-a
2	tveir m., tvær f., tvö n.	annar	önnur, annað
3	þrír m., þrjár f., þrjú n.	þriðji	-a
4	fjórir m., fjórar f., fjögur n.	fjórði	-a
5	fimm	fimmti	-a
6	sex	sjötti	-a
7	sjö	sjöundi	-a
8	átta	áttundi	-a
9	níu	níundi	-a
10	tíu	tíundi	-a
11	ellefu	ellefti	-a
12	tólf	tólfti	-a
13	þrettán	þrettándi	-a
14	fjórtán	fjórtándi	-a
15	fimmtán	fimmtándi	-a
16	sextán	sextándi	-a
17	sautján	sautjándi	-a
18	átján	átjándi	-a
19	nítján	nítjándi	-a
20	tuttugu	tuttugasti	-a
21	tuttugu og einn/ein/eitt	tuttugasti og fyrsti/fyrsta	
22	tuttugu og tveir/tvær/tvö	tuttugasti og annar/önnur/annað	
30	þrjátíu	þrítugasti	-a
40	fjörutíu	fertugasti	-a
50	fimmtíu	fimmtugasti	-a
60	sextíu	sextugasti	-a
70	sjötíu	sjöttugasti	-a
80	áttatíu	átttugasti	-a
90	níutíu	níttugasti	-a
100	hundrað	hundraðasti	-a
200	tvö hundruð	tvö hundruðasti	-a
1.000	þúsund	þúsundasti	-a
3.000	þrjú þúsund	þrjú þúsundasti	-a
1.000.000	milljón (fem.)	milljónasti	-a

Kommentarer

Böjning

Ordningstalen böjs som svaga adjektiv (förutom *annar, önnur, annað*, se § 8.2).

Om uttal

núll uttalas [nul]

einn uttalas [eit̪n̪]

átta uttalas [auhta]

ellefu uttalas [ɛlɛvʏ]

tólfti uttalas [t̪ʰoult̪]

-án/-ándi og -ján/-jándi

13, 14, 15 och 16 slutar på **-án, -ándi**, men 17, 18 och 19 slutar på **-ján, -jándi**.

Konjunktionen og

I en sammansatt siffra lägger man alltid till konjunktionen **og** framför den sista enheten:

21 = tuttugu **og** einn

220 = tvö hundruð **og** tuttugu

221 = tvö hundruð tuttugu **og** einn

21. = tuttugasti **og** fyrsti

Punkt efter ordningstal

I skriften används alltid en **punkt** efter ordningstal:

5. = femte

21. = tjugoförsta

Núll, **hundrað** och **þúsund** används också som substantiv i neutrum sg. och pl. och böjs som *hús* (N-St 1 s. 42). **Þúsund** är ofta femininum i pluralis och böjs som *rós* (F-St 2 s. 37). **Milljón** används också som ett substantiv i femininum sg. och pl. och böjs då som *rós* (F-St 2).

8.1.1 Böjning av grundtalen 1 till 4

Grundtalen 1 till 4 böjs i alla genus och kasus. De rättar sig efter substantivet som de beskriver och har samma genus och kasus som det. I sammansättningarna 21, 31 etc. böjs 1 till 4 på samma sätt. Andra grundtal böjs inte. Dativ av *tveir*, *þrír* är *tveim* eller *tveimur*, *þrem* eller *þremur*:

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
N	einn	ein	eitt	þrír	þrjár	þrjú
A	einn	eina	eitt	þrjá	þrjár	þrjú
D	einum	einni	einu	þrem	þrem	þrem
G	eins	einnar	eins	þriggja	þriggja	þriggja

N	tveir	tvær	tvö	fjórir	fjórar	fjögur
A	tvo	tvær	tvö	fjóra	fjórar	fjögur
D	tveim	tveim	tveim	fjórum	fjórum	fjórum
G	tveggja	tveggja	tveggja	fjögurra	fjögurra	fjögurra

Exempel på användning:

	mask.	fem.	neutr.
N	Hér er einn maður.	Hér er ein kona.	Hér er eitt skáld.
A	Hann skoðar einn stað í einu.	Hún skoðar eina kirkju í einu.	Það skoðar eitt þorp í einu.
D	Hann ekur á einum degi til Ítalíu.	Hún ekur á einni viku til Ítalíu.	Það ekur á einu ári um alla Evrópu.
G	Hann fer til eins staðar í Evrópu.	Hún fer til einnar borgar í Evrópu.	Það fer til eins lands í Evrópu.
N	Hér eru tveir menn.	Hér eru tvær konur.	Hér eru tvö skáld.
A	Þeir skoða tvo staði í einu.	Þær skoða tvær kirkjur í einu.	Þau skoða tvö þorp í einu.
D	Þeir aka á tveim dögum til Ítalíu.	Þær aka á tveim vikum til Ítalíu.	Þau aka á tveim árum um Evrópu.
G	Þeir fara til tveggja staða í Evrópu.	Þær fara til tveggja borga í Evrópu.	Þau fara til tveggja landa í Evrópu.
N	Hér eru þrír menn.	Hér eru þrjár konur.	Hér eru þrjú skáld.
A	Þeir skoða þrjá staði í einu.	Þær skoða þrjár kirkjur í einu.	Þau skoða þrjú þorp í einu.
D	Þeir aka á þrem dögum til Ítalíu.	Þær aka á þrem vikum til Ítalíu.	Þau aka á þrem árum um Evrópu.
G	Þeir fara til þriggja staða í Evrópu.	Þær fara til þriggja borga í Evrópu.	Þau fara til þriggja landa í Evrópu.
N	Hér eru fjórir menn.	Hér eru fjórar konur.	Hér eru fjögur skáld.
A	Þeir skoða fjóra staði í einu.	Þær skoða fjórar kirkjur í einu.	Þau skoða fjögur þorp í einu.
D	Þeir aka á fjórum dögum til Ítalíu.	Þær aka á fjórum vikum til Ítalíu.	Þau aka á fjórum árum um Evrópu.
G	Þeir fara til fjögurra staða í Evrópu.	Þær fara til fjögurra borga í Evrópu.	Þau fara til fjögurra landa í Evrópu.

aka vb. köra, *borg* f. stad, *í einu* i taget, *kirkja* f. kyrka, *skáld* n. poet, *skoða* vb. se sig om, *staður* m. ställe, *vika* f. vecka, *þorp* n. by

8.1.2 Bøjning av ordningstal

Bøjningen av ordningstal, andra än **annar** 'den andra, den som är nr två', är exakt som hos adjektiv i bestämd form (§ 6.1). Bøjningen av **fyrsti** 'första', **þriðji** 'tredje' och **fjórði** 'fjärde':

	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.	mask.	fem.	neutr.
sg. N	fyrsti	fyrsta	fyrsta	þriðji	þriðja	þriðja	fjórði	fjórða	fjórða
A	fyrsta	fyrstu	fyrsta	þriðja	þriðju	þriðja	fjórða	fjórðu	fjórða
D	fyrsta	fyrstu	fyrsta	þriðja	þriðju	þriðja	fjórða	fjórðu	fjórða
G	fyrsta	fyrstu	fyrsta	þriðja	þriðju	þriðja	fjórða	fjórðu	fjórða
pl. N	fyrstu	fyrstu	fyrstu	þriðju	þriðju	þriðju	fjórðu	fjórðu	fjórðu
A	fyrstu	fyrstu	fyrstu	þriðju	þriðju	þriðju	fjórðu	fjórðu	fjórðu
D	fyrstu	fyrstu	fyrstu	þriðju	þriðju	þriðju	fjórðu	fjórðu	fjórðu
G	fyrstu	fyrstu	fyrstu	þriðju	þriðju	þriðju	fjórðu	fjórðu	fjórðu

Ordet **annar** (räkneord och indefinit pronomen) förekommer enbart med bøjning som motsvarar obestämd form ("stark bøjning", konsonantändelser):

	mask.	fem.	neutr.
sg. N	annar	önnur	annað
A	annan	aðra	annað
D	öðrum	annarri	öðru
G	annars	annarrar	annars
pl. N	aðrir	aðrar	önnur
A	aðra	aðrar	önnur
D	öðrum	öðrum	öðrum
G	annarra	annarra	annarra

❶ Ordet 'förest' förekommer också med bøjning motsvarande obestämd form ("stark bøjning")

	mask.	fem.	neutr.		mask.	fem.	neutr.
sg. N	fyrstur	fyrst	fyrst	pl. N	fyrstir	fyrstar	fyrst
A	fyrstan	fyrsta	fyrst	A	fyrsta	fyrstar	fyrst
D	fyrstum	fyrstri	fyrstu	D	fyrstum	fyrstum	fyrstum
G	fyrsts	fyrstrar	fyrsts	G	fyrstra	fyrstra	fyrstra

Användbarheten är dock förhållandevis begränsad förutom i vissa konstruktioner i nominativ och i akkusativ. Exempel:

- nom.: Hann kom **fyrstur** í mark 'han kom först (av alla) till målet'. (mask. sing.)
 Þeir komu **fyrstir** í mark (mask. plur.)
 Hún kom **fyrst** í mark 'hon kom först (av alla) till målet'. (fem. sing.)
 Þær komu **fyrstar** í mark. (fem. plur.)
- ack.: Ég sá hann koma **fyrstan** í mark 'jag såg honom komma först (av alla) till målet'. (mask. sing.)
 Ég sá þá koma **fyrsta** í mark. (mask. plur.)
 Ég sá hana koma **fyrsta** í mark 'jag såg henne komma först (av alla) till målet'. (fem. sing.)
 Ég sá þær koma **fyrstar** í mark. (fem. plur.)

8.2 Användning av räkneord och tidsord

▪ Tids- och måttuppgifter står i dativ ("jämförande dativ") för att ange skillnad eller jämförelse

Ég er **tveim árum** eldri en Gunna systir.

'Jag är två år äldre än min syster Gunna'.

Kalli er **þremur sentimetrum** hærri en Siggi bróðir hans.

'Kalle är tre cm längre än hans bror Sigge'.

Í hlaupári er janúar **tveimur dögum** lengri en febrúar.

'I skottár är januari två dagar längre än februari'.

Gunna fór til Íslands í júní en Sigga fór **tveim vikum** fyrr.

'Gunna åkte till Island i juni, men Sigga åkte två veckor tidigare.'

▪ Årtal konstrueras på följande sätt

árit 1901 = árit nítján hundruð og **eitt**

árit 1960 = árit nítján hundruð og **sextíu**

árit 1982 = árit nítján hundruð áttatíu og **tvö**

árit 2002 = árit tvö þúsund og tvö (neutrum!)

OBS: Det ska stå **og** mellan hundratalet och enheten; enheten ska stå i neutrum!

Ártal skrivs vanligtvis **dag – månad – ár**: 24-12-2020 etc., inte 2020-12-24.

▪ Datum och tidsangivelse anges vanligen med ackusativ ("tidsackusativ")

Ég kem til Uppsala **mánudaginn fjórða** júní og fer aftur heim **áttunda** júlí.

'Jag kommer till Uppsala måndagen fjärde juni och åker tillbaka hem den åttonde juli'.

Ég er fæddur **þriðja** janúar.

'Jag är född tredje januari'.

Efter verbet *vera* används dock nominativ: *Það er fjórði júní í dag* 'det är den 4:e juni i dag'.

▪ Grundtal i neutrum används vid angivelse av klockslag

Klukkan er **eitt**.

'Klockan är ett'.

Klukkan er korter yfir **tvö**.

'Klockan är kvart över två'.

Klukkan er tíu mínútur yfir **þrjú**.

'Klockan är 10 minuter över tre'.

Klukkan er að verða **fjögur**.

'Klockan närmar sig fyra'.

Ég kem klukkan **eitt, tvö, þrjú**.

'Jag kommer klockan ett, två, tre'.

Við förum klukkan **eitt, tvö, þrjú**.

'Vi åker klockan ett, två, tre'.

▪ Telefonnummer anges i maskulinum

Símanúmerið mitt er 24 03 22 = tuttugu og **fjórir**, núll þrír, tuttugu og **tveir**.

'Mitt telefonnummer är 24 03 22'.

▪ Månadsnamn, veckodagar, etc.

janúar, febrúar, mars, apríl, maí, júní, júlí, ágúst, september, október, nóvember, desember

sunnudagur, mánudagur, þriðjudagur, miðvikudagur, fimmtudagur, föstudagur, laugardagur

Månadsnamnen är maskulinum men de böjs vanligtvis inte. De har tryck på första stavelsen: 'sep, tember etc. – För böjningen av *dagur* se kommentar s. 30.

▪ Árhundraden och ártionden

I ísländskan benæmnst árhundraden eftir samma regel som í engelskan og í áldre svenska.

1700-talet = átjándi öld(in)	1900-talet = tuttugasta öld(in)
1800-talet = níttjándi öld(in)	2000-talet = tuttugasta og fyrsta öld(in)

Jfr engelskans *nineteenth century* '1800-talet'. Detta är ett logiskt sätt att räkna; åren 1–99 var det första århundradet, åren 100–199 det andra etc. På detta sätt räknar man fram till våra dagar. Samma tanke ligger bakom årtiondena, men där har varken engelskan eller svenskan samma sätt att återge dem (*áratugur* = 'årtionde'):

00-talet = fyrsti áratugurinn	50-talet = sjötti áratugurinn
10-talet = annar áratugurinn	60-talet = sjöundi áratugurinn
20-talet = þriðji áratugurinn	70-talet = áttundi áratugurinn
30-talet = fjórði áratugurinn	80-talet = níundi áratugurinn
40-talet = fimmti áratugurinn	90-talet = tíundi áratugurinn

Detta är också ett logiskt sätt att räkna: Åren 2001–2009 var det första årtiondet i det nya seklet, åren 2010–2019 blir det andra etc.

▪ Alder og födelsedagar

Genitiv används bl.a. för att ange ålder.

Bróðir minn er fjörutíu og **eins árs** (gamall) og systir mín er þrjátíu og **þriggja ára** (gömul).

'Min bror är 41 år gammal och min syster är 33 år gammal'.

Litla systir (mín) er **tveggja ára** og litli bróðir (minn) er **fjögurra (fjögra) ára**.

'Min lillasyster är två år gammal och min lillebror är fyra år gammal'.

För att återge ålder (jämma år), årtiondet som man åldersmässigt tillhör samt stora födelsedagar (jämma år) använder man sig av följande ord:

▪ Aldern, adjektiv (jämma år)

tjugoárig = tvítugur	femtioárig = fimmtugur	áttioárig = áttræður
trettioárig = þrítugur	sextioárig = sextugur	nittioárig = nírræður
fyrtyioárig = fertugur	sjuttioárig = sjötugur	hundraárig = tírræður

▪ Aldern, årtiondet

ca 19–20 ár = tvítugsaldur	sextioársálder = sjötugsaldur
tjugoársálder = þrítugsaldur	sjuttioársálder = áttræðisaldur
trettioársálder = fertugsaldur	áttioársálder = nírræðisaldur
fyrtyioársálder = fimmtugsaldur	nittioársálder = tírræðisaldur
femtioársálder = sextugsaldur	

▪ Födelsedagarna, jämna år

tjugoårsdag	=	tvítugsafmæli	sjuttioårsdag	=	sjötugsafmæli
treitioårsdag	=	þrítugsafmæli	áttioårsdag	=	áttræðisafmæli
fýrtioårsdag	=	fertugsafmæli	nittioårsdag	=	níráðisafmæli
femtioårsdag	=	fimmtugsafmæli	hundraårsdag	=	tíráðisafmæli ¹⁾
sextioårsdag	=	sextugsafmæli			¹⁾ eller "hundrað ára afmæli"

❶ Ártiondet **innan** man blir t.ex. 30 ár gammal heter **þrítugsaldur**. Ordet hänvisar således till åldern **innan** man fyller jämna år, inte **efter** som i svenskan.

▪ Siffran **einn**: Kongruens med ordet som siffran syftar till

Grundbetydelsen i siffran **einn** 'en', dvs. **singularis**, kräver att ordet som **einn** syftar till också står i singularis. Så är det självklart också i svenskan.

Einn maður og tvær konur = **en man** och två kvinnor.

Ein kona og tveir menn = **en kvinna** och två män.

Men grammatisk kongruens är så central i isländskan att det också i högre siffror som slutar på **einn** krävs samma överensstämmelse! Således måste substantivet i fraser som "21 män", "31 kvinnor" etc. uppträda i **singularis**.

Tuttugu og einn hestur (sg.)	=	tjugoen hästar (pl.)
Þrjátíu og ein geit (sg.)	=	treitioen getter (pl.)
Hundrað fjörutíu og einn nemandi (sg.)	=	hundrafyrtioen studenter (pl.)
Tvö hundruð fimmtíu og ein bók (sg.)	=	tvåhundrafemtioen böcker (pl.)

❶ Några tidsord och tidsfraser

mínúta f. (-u, -ur) ▪ minut	eftir tvo/þrjá daga ▪ om två/tre dagar
korter n. (-s, korter) ▪ kvart	vika f. (-u, -ur) ▪ vecka
stundarfjórðungur m. (-s, -ar) ▪ kvart (formellt)	á viku fresti ▪ en gång i veckan
hálf tími m. (-a, -ar) ▪ halvtimme	mánuður m. (-aðar, -uðir) ▪ månad
klukkutími m. (-a, -ar) ▪ en timme	hálfur mánuður ▪ två veckor, fjorton dagar
um klukkan tvö/þrjú ... ▪ vid klockan två/tre	á hálf mánaðar fresti ▪ var fjortonde dag
um tvöleytið/þrjúleytið ... ▪ vid klockan två/tre	misseri n. (-s, misseri) = hálf ár ▪ halvår, skoltermin (universitet)
sólarhringur m. (-s, -ar) ▪ dygn	önn f. (annar, annir) ▪ skoltermin (gymnasiet)
í morgun ▪ i morse (OBS)	ár n. (-s, ár) ▪ år
í gær ▪ i går	í fyrra ▪ i fjol
í fyrradag ▪ i förrgår	á næsta ári ▪ nästa år
á morgun ▪ i morgon	ársfjórðungur m. (-s, -ar) ▪ kvartal
í fyrramálið ▪ i morgon bitti	næsta sumar/vetur ▪ nästa sommar/vinter
annað kvöld ▪ i morgon kväll	áratugur m. (-ar, -ir) ▪ årtionde, decennium
um næstu helgi ▪ nästa helg	öld f. (aldar, aldir) ▪ århundrade, sekel
um hverja helgi ▪ varje helg	

9 Adverb

Adverb är ord som anger t.ex. tid, rum, grad, orsak och sätt i fraser och satser. De beskriver / bestämmer närmare satsens predikat (det finita verbet), ett adjektiv i satsen eller ett annat adverb, eller satsen i sin helhet. Några få adverb kan bestämma kasus på nomen och liknar där med prepositioner (bl.a. *ffjarri*, *nálægt* och *nærri*, se nedan). Adverb i isländskan böjs inte i kasus, genus eller numerus, men många adverb kan gradböjas i likhet med adjektiv:

- fallega – fallegar – fallegast 'snyggt'; ▪ illa – verr – verst 'dåligt, illa'; ▪ oft – oftar – oftast 'ofta';
- lengi – lengur – lengst 'länge'; ▪ sjaldan – sjaldnar – sjaldnast 'sällan'; ▪ vel – betur – best 'bra, väl'

Många isländska adverb har direkta motsvarigheter i svenskan, t.ex. mycket vanliga adverb så som **aldrei** 'aldrig' och **hér** 'här'. På samma sätt som i svenskan är många adverb i isländskan formellt sett neutrumformer av motsvarande adjektiv: **fljótt** 'snart' av adj. *fljótur*, **hægt** 'långsamt' av adj. *hægur*, **hratt** 'snabbt' av adj. *hraður*, **víst** 'visst, säkert' av adj. *vís*, etc.

i Neutrumformen *hægt* används också i betydelsen 'möjligt', *eitthvað er hægt / ekki hægt*, något är möjligt eller inte möjligt, jfr 1.9. Se närmare Islex art. 1 *hægt* adj.

En vanlig grupp adverb är de som bildas med suffixet **-lega**, motsvarande sv. *-ligt* och *-ligen*: **skyndilega** 'plötsligt', **trúlega** 'troligen', etc. Dessa har ofta motsvarande adjektiv på *-legur*.

Utifrån deras funktion och betydelse kan adverbena sorteras ungefärligt i grupper. De flesta av de vanligaste isländska adverbena tas upp nedan.

9.1 Tidsadverb

aldrei 'aldrig', **alltaf** 'alltid', **áðan** 'alldeles nyss', **áður** 'tidigare, förr', **áfram** 'framåt, vidare', speciellt i frasen *halda áfram* 'fortsätta', **árla** 'tidigt', **bráðlega** 'inom kort', **bráðum** 'inom kort, snart', enbart om kommande händelser, **enn** 'fortfarande', **ennþá** (*enn þá*) 'fortfarande', **fljótlega** 'snart', **í fyrra** 'i fjol', **í gær** 'i går', **lengi** 'länge', **loks/loksins** 'äntligen', **nú** 'nu', **núna** 'nu', **oft** 'ofta', **oftast** 'oftast, för det mesta', **samstundis** 'omedelbart', **samtímis** 'samtidigt', **seint** 'sent', **siðan** 'sedan, sen', **siðla** 'sent (på dagen/kvällen)', **sjaldan** 'sällan', **skyndilega** 'plötsligt', **snemma** 'tidigt', **strax** 'genast, med detsamma', **stundum** 'ibland', **stundvíslega** 'punktligt, precis', **þá** 'då'.

Prepositionsfrasen **á næstunni** 'snart, inom kort' används om kommande händelser, och **innan skamms** 'inom kort', både om förfluten tid och om kommande händelser.

Prep. **eftir** används som ett adverb i betydelsen 'följande, därpå, efter': *Jón kom heim 1. júní og Ása kom daginn eftir* 'Jón kom hem den 1 juni och Ása kom dagen därpå' samt i betydelsen 'kvar': *Fríð er búið, það eru bara tveir dagar eftir* 'semestern är slut, det är bara två dagar kvar'.

9.2 Platsadverb

erlendis 'i utlandet', **fjarri** 'långt ifrån, fjärran', **frammi** 'ute, utanför', t.ex. *frammi á gangi* 'ute i korridoren', **heima** 'hemma', **hér** 'här', **hérna** 'här, just här', **hvergi** 'ingenstans', **inni** 'inne', **nálægt** 'nära', **niðri** 'nere, nertill', **nærri** 'nära, tätt inpå', **uppi** 'uppe', **úti** 'ute; utomlands', **þar** 'där', **þarna** 'där, just där'.

Bildade med suffixet *-lega*:

aftarlega 'långt bak', **framarlega** 'långt fram', **innarlega** 'långt inne', **neðarlega** 'nertill, långt ner', **ofarlega** 'upptill, högt uppe', **utarlega** 'långt ute; nära utgången', **austarlega**, **norðarlega**, **sunnarlega**, **vestarlega** 'långt åt öster/väster, långt norrut/söderut, i/på den östra/norra/södra/västra delen', etc.

Inledda med adv./prep. *að*:

að aftan 'på baksidan, baktill', **að framan** 'fram, framtill; ovan (om text)', **að heiman** 'bortrest', **að innan** 'inuti, på insidan', **að neðan** 'nedtill, nertill', **að ofan** 'upp till, på ovansidan', **að utan** 'på utsidan'. – Jfr § 5.5.4 om prepositionen *fyrir* + adv. *aftan, framan, innan, neðan, ofan* m.fl.

❶ Adverbena *fjarri*, *nálægt* och *nærri* kan stå framför ett substantiv och fungera som prepositioner som styr dativ: *Kofinn er fjarri alfaraleið* 'stugan ligger långt från huvudvägen'; *Vegurinn er nálægt ströndinni* 'gatan/vägen ligger nära stranden'; *Ég vil búa nærri mömmu minni* 'jag vill bo nära min mamma'.

❶ Adverbet *erlendis* kan både betyda 'i utlandet', *ég er erlendis* 'jag är i utlandet', och ha en rörelsebetydelse, *ég fer erlendis* 'jag åker utomlands' (det sista avråder språkvårdare ibland från).

9.3 Sättsadverb

ágætlega 'bra' (jfr. 9.5), **blíðlega** 'ömt, vänligt', **fallega** 'vackert', **fljótt** 'snart, snabbt', **hinsegin** 'annorlunda', **hljóðlega** 'tyst', **hljótt** 'tyst', **hratt** 'snabbt', **hægt** 'sakta', **illa** 'dåligt', **rólega** 'lugnt', **vandlega** 'ordentligt', **svona** 'så, så här', **sæmilega** 'ganska bra', **vel** 'bra, väl', **þannig** 'på det sättet, så', **pökkalega** 'skapligt', **öðruvísi** 'annorlunda'.

❶ Flera av dessa adverb kan stå framför adjektiv, spec. de som slutar på *-lega*: t.ex. *Peysan er fallega marglit* 'tröjan är vackert mångfärgad'; *Það var sæmilega bjart allan daginn* 'det var ganska ljus hela dagen'. Vissa av dem kan (i alla fall i ledigt språk) även fungera som adjektiv och stå framför substantiv: *Svona myndir eru skemmtilegar* 'filmer av det här slaget är roliga'; *Þannig bílar eru framtíðin* 'bilar av det slaget är framtiden'; *Þetta er öðruvísi te en við erum vön* 'det här är ett annat te än vad vi är vana vid'.

Ordet *hinsegin* som adjektiv började användas i betydelsen 'homosexuell' för några decennier sedan och den betydelsen är troligen den mest vanliga som ordet nu har.

9.4 Riktningsadverb

brott 'bort, iväg', **burt** 'bort, iväg', **erlendis** 'utomlands', **fram** 'fram', **héðan** 'häriifrån', **heim** 'hem', **heiman** 'hemifrån', **hingað** 'hit; hitåt', **hvaðan** 'varifrån', **inn** 'in', **neðan** 'nedifrån', **niður** 'ned', **ofan** 'ovanifrån, ned', **upp** 'upp', **utan** 'till utlandet' (ovanligt), **út** 'ut; till utlandet', **þaðan** 'däriifrån', **pangað** 'dit; ditåt'. – Jfr § 5.1 om adverb (*inn, út, upp, niður, fram*) som kan fungera som prepositioner.

Om rörelse från ett ställe, inledda med adv./prep. *að*:

að austan 'österifrån', **að norðan** 'norrom', **að sunnan** 'söderifrån', **að vestan** 'västerifrån'; **að neðan** 'nerifrån, underifrån', **að ofan** 'uppifrån, ovanifrån', **að utan** 'från utlandet; utifrån'.

Väderstrecken: **austur** 'åt öster', **norður** 'åt norr', **suður** 'åt söder', **vestur** 'åt väster'. (Jfr § 5.1.)

9.5 Betonande och emfatiska adverb

(1) **afar** 'mycket', **algerlega/algjörlega** 'fullständigt', **ágætlega** 'bra; sisådär'¹⁰, **ákaflega** 'synnerligen', **álíka** 'ungefär lika', **býsna** 'tämligen', **dálítið** 'lite', **einkar** 'särdeles, väldigt', **frekar** och **fremur** 'ganska, rätt så, lite', **frábærlega** 'utomordentligt' (alltid positivt), **hrikalega** 'väldigt', **hroðalega** 'gräsligt', **jafn-** 'jämn-, lika', **mjög** 'mycket', **nógu** 'tillräckligt', **nægilega** 'tillräckligt', **ofboðslega** 'oerhört', **ofsalega** 'otroligt', **ógeðslega** 'hemskt, sjukt' (förstärkande), **ótrúlega** 'otroligt', **rosalega** 'vansinnigt', **svo** 'så', **æðislega** 'vansinnigt';

(2) **enn** 'ännu', **ennþá** 'ännu' (*enn þá*), **svolítið** 'lite', **talsvert** 'ganska mycket', **töluvert** 'avsevärt';

(3) **alveg** 'helt, alldeles', **nánast** 'nästan', **næstum** (**því**) 'nästan'.

① Orden som räknas upp under (1) och (2) kan stå framför adjektiv, men skillnaden är den att de under (1) kan i flesta fall enbart stå framför och beskriva ett adjektiv i **positiv**: *Hann mjög feiminn* 'han mycket blyg', medan de under (2) kan stå framför adjektiv i **positiv** och **komparativ**: *Hún er svolítið/talsvert feimin* 'hon är ganska blyg'; *Hún er svolítið/talsvert stærri en hann* eller enbart användas komparativt: *Hún er enn/ennþá feimnari en hann* 'hon är ännu mer blyg än han'. De under (3) motsvarar i sin användning de svenska orden.

① Adverbet **mjög** används för att förstärka ett annat adverb eller ett adjektiv: *Hún syngur mjög vel* 'hon sjunger mycket bra', *hann er mjög handlaginn* 'han är mycket händig'.

① För att uttrycka mycket + komparativ används **miklu** (eller i talspråket **mikið**): *Hann er miklu (mikið) feimnari en hún* 'han är mycket mer blyg än hon'.

¹⁰ Adjektivet *ágætur* och adverbet *ágætlega* betydde ursprungligen 'utmärkt', 'på ett utmärkt sätt' och orden (spec. adjektivet) används fortfarande i vissa sammanhang i den betydelsen. De har så småningom tappat den betydelsen och fått nästan motsatt betydelse, och det är så de flesta använder dem nuförtiden.

9.6 Inställnings- och attitydsadverb

auðvitað 'naturligtvis', **augljóslega** 'tydiligen', **áreiðanlega** 'säkert', **bara** 'bara, endast', **eflaust** 'utan tvivel', **ef til vill** 'kanske', **endilega** 'verkligen; nödvändigtvis', **gjarnan** 'gärna', **greinilega** 'tydligtvis', **hvort sem er** 'i alla fall; jo', **jafnvel** 'även; kanske, eventuellt', **kannski** 'kanske', **líklega** 'förmodligen', **náttúrulega** 'naturligtvis', **reyndar** och **raunar** 'faktiskt', **samt** 'ändå', **sannarlega** 'sannerligen, verkligen', **sennilega** 'troligen', **trúlega** 'troligen', **tæplega** 'knappt; knappast', **varla** 'knappt; knappast', **örugglega** 'säkert'; **sko** 'alltså, ser du, vet du; minsann'.

❶ Ordet *sko* 'alltså' etc. används mest för att lägga vikt på det som sägs: *Hann er sko enginn bjáni* 'han är alltså/verkligen/förstår du/vet du ingen idiot', eller som ett inledande/förberedande ord: *Sko, fyrst ekur þú að torginu og síðan til vinstri ...* 'alltså, först kör du mot torget och sedan åt vänster ...'.

9.7 Inkluderande adverb och fraser

auk þess 'dessutom', **líka** 'också', **einnig** 'också, även', **enn fremur** 'dessutom', **jafnframt** 'dessutom', **sömuleiðis** 'även, likaså', **þar að auki** 'dessutom'.

9.8 Instämmande/avvisande adverb

auðvitað 'naturligtvis; förstås', **ekki** 'inte', **alls ekki** 'inte alls', **ei, eigi** 'inte' (formellt, bokspråkligt), **já** 'ja', **jú** 'jo', **nei** 'nej', **jæja** 'nå, så, jaha'.

9.9 Frågende adverb och fraser

af hverju 'varför', **hvað** 'vad', **hvaðan** 'varifrån', **hvar** 'var', **hvenær** 'när', **hver** 'vem', **hvernig** 'hur, hurdan', **hvers konar** 'vad för slags' (förekommer också i betydelsen 'alla slags'), **hve/hversu** + adj./adverb 'hur', **hvers vegna** 'varför', **hvert** 'vart', **hví** (och **því**) 'varför', **til hvers** 'varför, i vilken avsikt, i vilket syfte'. – Jfr interrogativa pronomen, § 7.4 s. 85.

❶ Ordet *hví* 'varför', som man ibland ser i texter, är numera rätt ovanligt och kan kännas gammaldags eller formellt. Det har avlösts av fraserna *af hverju* och *hvers vegna*, eller i vissa fall av ordet *því*.

10 Verb

Verb i isländskan böjs i **person**, **numerus**, **tempus** och **modus**.

▪ Person: Första, andra och tredje person

1:a person: *ég kalla, býð* 'jag kallar, bjuder', **2:a person:** *þú kallar, býður* 'du kallar, bjuder', **3:e person:** *hann kallar, býður* 'han kallar, bjuder'.

Personböjning finns inte längre i svenskan.

▪ Numerus: Singularis och pluralis

Singularis: *þú kallar, býður* 'du kallar, bjuder' (2 pers. sg.), **pluralis:** *þið kallið, bjóðið* 'ni kallar, bjuder' (2 pers. pl.).

Böjning i numerus finns inte längre i svenskan. I viss mån användes dock olika former för singularis och pluralis i presens i svenskt skriftspråk fram till mitten av 1900-talet.

▪ Tempus: Presens och preteritum (dåtid)

Presens: *Stína kallar, býður* 'Stína kallar / bjuder', **preteritum:**¹¹ *Stína kallaði, bauð* 'Stína kallade / bjöd'. Som i svenskan bildas sammansatt tempus med ett hjälpverb (*hafa*) och huvud verbet i en supinumform: **Perfekt:** *Stína hefur talað* 'Stína har talat', **pluskvamperfekt:** *Stína hafði talað* 'Stína hade talat' (se nästa sida, om *supinum*).

Tempusböjning i svenska är jämförbar med den i isländskan.

▪ Modus: Indikativ, konjunktiv och imperativ

Indikativ: *Stína býður* 'Stína bjuder' (fakta), **konjunktiv:** *þó að Stína bjóði* 'även om Stína bjuder' (något hypotetiskt, önskan, osäkerhet etc.); **imperativ:** *bjóddu!* (*bjóð* + *þú*) 'bjud'.

De modus som förekommer i modern svenska är indikativ och imperativ, i viss mån konjunktiv.

▪ Infinita verbformer

Isländskan har följande infinita verbformer, de samma som svenskan: **Infinitiv:** *að bjóða, að syngja*, 'att bjuda'; **presens particip:** *bjóðandi, syngjandi* 'bjudande, sjungande'; **preteritum particip:** *er boðinn, sunginn* 'är bjuden, sjungen' och **supinum:** *hef boðið, sungið* 'har bjudit, sjungit'.

Infinitiv och presens particip har ingen böjning, slutar alltid på *-a*¹² resp. *-andi*. För böjningen av preteritum particip, se § 6.3 och underavsnitt.

Presens particip och preteritum particip har en adjektivliknande funktion som på svenska.

Om supinum, se nedan.

¹¹ I svenska läroböcker kallas *preteritum* ibland *imperfekt*.

¹² Två verb slutar på *-u* i infinitiv, *skulu* (jfr sv. *skola*) och *munu* (se § 10.1.3).

Presens particip är jämförbart med dess svenska motsvarighet. Det uttrycker i vanliga fall en handling, rörelse etc. som äger rum för tillfället (pågår och är oavslutad). Det står (a) före substantivet som berörs (attributivt): *Í bílnum sat **geltandi** hundur* 'i bilen satt en skällande hund', eller (b) efter verbet (predikativt), som kanske är vanligare: *Hundurinn hljóp **geltandi** eftir götunni* 'hunden sprang skällande längs gatan'; *sjúkdómurinn er smitandi* 'sjukdomen är smittsam'. En intressant predikativ konstruktion är den med ett föregående tidsadjektiv som uttrycker att något händer jämt och ständigt, hela tiden, eller är en upprepning av något: *Hún er alltaf skrifandi* 'hon skriver hela tiden', *hann er alltaf hjólandi* 'han cyklar hela tiden'. I ett fåtal fall fungerar presens particip som någon slags preposition: *Varðandi þennan samning* 'beträffande denna överenskommelse'. – **Preteritum particip** uttrycker det som redan har hänt någon eller något: *Við fengum **steiktan** fisk og **bakaðar** kartöflur* 'vi fick stekt fisk och kokt potatis'. Se närmare om preteritum particip i § 6.

De sammansatta tempusformerna **perfekt** och **pluskvamperfekt** bildas med hjälpverbet *hafa* och huvudverbet i preteritum particip i neutrum. Denna sistnämnda verbform kallas **supinum**, på isländska **sagnbót**. *Perfekt* uttrycker normalt en inte närmare bestämd tid i det förflutna som är relevant i nuet: *Hún hefur lesið bókina* 'hon har läst boken' (alltså något som inte är avslutat, som det är i preteritum: *Hún las bókina* 'hon läste boken'). *Pluskvamperfekt* uttrycker att ett verbskeende inträffat vid en viss given tidpunkt i det förflutna: *Hún hafði lesið bókina* 'hon hade läst boken'. I svenska skiljer sig supinum formellt från preteritum particip i neutrum i fjärde konjugationen (de starka verben), där den slutar på *-it* medan preteritum particip slutar på *-et*. I isländska är det aldrig någon formskillnad mellan preteritum particip i neutrum och den verbform som används i supinum, och termen *supinum* förekommer sällan i isländska grammatikböcker. I denna bok används termen eftersom den anses kunna vara förtydligande för svenska användare.

	supinum	preteritum particip, neutrum
sv.:	Jag har brutit benet.	Benet är brutet.
isl.:	Ég hef brotið beinið.	Beinið er brotið.
sv.:	Hon har funnit bordet.	Bordet är funnet.
isl.:	Hún hefur fundið borðið.	Borðið er fundið.

Supinum och preteritum particip i neutrum i isländskan slutar på *-ð* efter vokal: *kallað, bitið* 'kallat, bitit/bitet', annars alltid på *-t*: *haft, sagt, fært, fætt, kælt, tæmt, sýnt, reykt, gleypt, æst, bætt* 'haft, sagt, fört, fött, kylvat, tömt, visat, rökt, svalt, hetsat upp, förbättrat'.

Lägg märke till att det modala verbet *geta* 'kunna, förmå, klara, ha möjlighet' tar med sig huvudverbet i preteritum particip neutrum (se s. 138), på samma sätt som hjälpverbet *hafa* gör (= supinum), medan den svenska motsvarigheten, *kunna*, tar med sig en infinitivform:

Ég get **bakað** (pret.part.) brauð ef þú kaupir hveiti 'jag kan baka (inf.) bröd om du köper mjöl'.
Ég get **komið** (pret.part.) í dag 'jag kan komma (inf.) idag'.

Svaga och starka verb

Verben delas upp i två huvudgrupper, **starka** och **svaga** verb, och dessa i sin tur i undergrupper.

Svaga verb (§ 10.1.1) bildar preteritum med en ändelse som innehåller en dental konsonant, **ð**, **d**, **t**, precis som i svenskan, t.ex. isl. *hoppa* – *hoppaði*, sv. *hoppa* – *hoppade*.

❶ Dentalkonsonant i preteritum, svaga verb

Alla verb i klass 1 får dentalkonsonanten **-ð**: *elska* 'älska' : *elskaði*, *faðma* 'krama': *faðmaði*. Verb i klass 2, 3 och 4 får konsonanten **-ð**, **-d** eller **-t** beroende på föregående ljud.

	infinitiv	preteritum		infinitiv	preteritum
ð efter f	<i>hafa</i> 'ha'	: <i>hafði</i>	t efter k	<i>reykja</i> 'röka'	: <i>reykti</i>
efter g	<i>segja</i> 'säga'	: <i>sagði</i>	efter p	<i>gleypa</i> 'svälja'	: <i>gleypti</i>
efter r	<i>gera</i> 'göra'	: <i>gerði</i>	efter s	<i>læsa</i> 'läsa'	: <i>læsti</i>
e. vokal	<i>spá</i> 'spå'	: <i>spáði</i>	efter t	<i>mæta</i> 'möta'	: <i>mætti</i>
d efter ð	<i>fæða</i> 'föda'	: <i>fæddi</i> (ð+d → dd)	efter d	<i>lenda</i> 'landa'	: <i>lenti</i>
efter l	<i>kæla</i> 'kyla'	: <i>kældi</i>		(undantag: <i>senda</i> : <i>sendi</i>)	
efter m	<i>tæma</i> 'tömma'	: <i>tæmdi</i>			
efter n	<i>sýna</i> 'visa'	: <i>sýndi</i>			

Starka verb (§ 10.1.2) bildar preteritum med vokalväxling (avljud, s. 111) som i svenskan, t.ex. isl. *fara* – *fór*, sv. *fara* – *för*.

Transitiva verb styr kasus

Verb som kan ta med sig objekt (sv. *köpa*, *läsa* etc.) kallas för **transitiva verb**. I isländskan bestämmer dessa verb över i vilket kasus objektet ska framträda, dvs. akkusativ, dativ, sällan genitiv. Verb som inte kan ta objekt kallas för **intransitiva** (sv. *sova*, *rinna* etc.).

❶ Kasusstyrning (rektion)

I de flesta fall kan man utifrån svenskan räkna ut vilka isländska verb som kan ta objekt och vilka inte. **Men själva kasusstyrningen behövs läras in för varje transitivt verb.** Kasusstyrning hos verb återges ofta i webbbordboken Islex ("STYRNING / FALLSTJÖRN"), och i andra ordböcker kan man ofta få hjälp av förkortningarna "e-n", "e-m" och "e-s" efter verb, som står för akkusativ *einhværn*, dativ *einhverjum* och genitiv *einhvers* 'någon'. Den vanligaste kasusstyrningen hos de verb som nämns här nedan visas efter varje verb.

Vanligast är att verb styr **akkusativ**: *Ása selur bílinn* 'Ása säljer bilen' och många styr **dativ**: *Ása ekur bílnum* 'Ása kör bilen'.

Några verb styr **genitiv**, bl.a. de följande: *afla* 'skaffa, samla (sig), få', *bíða* 'vänta på, invänta', *freista* 'fresta, locka; försöka', *geta* 'nämna, meddela', *gæta* 'vakta, passa', *hefna* 'hämna', *iðrast* 'ångra', *kreffast* 'kräva', *leita* 'leta, söka', *minnast* 'komma ihåg, minnas', *neyta* 'förtära; använda', *njóta* 'njuta', *óska* 'önska', *sakna* 'sakna', *vitja* 'besöka', *vænta* 'vänta, förvänta' och *þarfnast* 'vara

i behov av'. Även verb i fasta fraser eller kollokationer (två eller flera ord som har en tendens att uppträda tillsammans) som *árna* (+ ngn, dativ) *heilla* (G) 'gratulera, uppvakta, lyckönska någon', *biðjast afsökunar* (G) 'be om ursäkt', *blygðast sín* (G) 'skämmas', *gæta sín* (G) 'akta sig', *gjalda þess* (G) *að* ... 'lida för det att ...', *kosta kapps* (G) 'lägga stor vikt på', *leita réttar* (G) *síns* (G) 'söka sin rätt', *mega sín* (G) *mikils/lítils* (G) 'ha stort/litet inflytande', *skammast sín* (G) 'skämmas', *svífast einskis* (G) 'inte dra sig för något', *verjast fréttar* (G) 'vägra att ge kommentarer/upplysningar'.

Ása aflar upplýsinga um manninn 'Ása samlar information om mannen' *og biður hans á torginu* 'och väntar på honom på torget'. *Hún freistar hans með gírnilegri köku* 'hon frestar honom med en läcker kaka' *og getur þess að kakan sé úr bakaríinu* 'och nämner att kakan är från bageriet'. *Stína gætir barnanna* 'Stína passar barnen' *en krefst launahækkunar* 'men kräver löneförhöjning'. *Ása leitaði ráða hjá Gunnu* 'Ása sökte råd hos Gunna'. *Gunna minnst þess þó ekki* 'Gunna kommer dock inte ihåg det'. *Ása nýtur matarins* 'Ása njuter maten' *en óskar þess að það hætti að rigna* 'men önskar att det skulle sluta regna'. *Hún saknar barnanna* 'Ása saknar barnen' *en væntir svars frá Stínu á morgun* 'och väntar (förväntar sig) ett svar från Stína i morgon'. *Ása þarfnast einskis úr búðinni* 'Ása behöver ingenting från affären'.

Med vissa av dessa verb finns det dock en tendens att hellre använda en prepositionsfras än ett objekt i genitiv, t.ex. *Ása biður eftir honum* 'Ása väntar på honom' snarare än *Ása biður hans*, och vissa av verben används främst i fasta kollokationer, så som *geta* och *óska* + pron. gen. *þess*. *Minnast* används främst i kollokationen *minnst þess (ekki) að* ... '(inte) dra sig till minnes att ...'.

▪ Ditransitiva verb

Vissa transitiva verb kan ha två objekt, som i svenskan: *Ása gaf Stínu* (D) *hund* (A) 'Ása gav Stína en hund'. Dessa verb kallas för *ditransitiva*.¹³ I normal ordföljd kommer det indirekta objektet först och det direkta på andra plats. Det indirekta objektet står oftast i dativ och det direkta objektet i ackusativ. Några vanliga ditransitiva verb:

bjóða 'bjuda', **færa** 'ge, överlämna', **kenna** 'undervisa', **lána** 'låna', **leigja** 'hyra ut', **segja** 'berätta', **selja** 'sälja', **senda** 'skicka', **skaffa** 'skaffa', **skrifa** 'skriva', **skulda** 'vara skyldig', **sýna** 'visa', **tileinka** 'dedicera', **tilkynna** 'meddela', **útvega** 'skaffa', **þakka** 'tacka'.

Det förekommer även verb som tar med sig indirekt objekt i ackusativ och direkt objekt i dativ, t.ex. **svipta** 'ta ngt ifrån ngn': *Lögreglan svipti hana* (A) *ökuskírteininu* (D) 'polisen tog ifrån henne körkortet', samt verb som tar med sig båda objekten i dativ, t.ex. **lofa** 'lova', **svara** 'svara': *Hún svaraði honum* (D) *engu* (D) 'han fick inget svar av henne' och verb som tar med sig direkt eller indirekt objekt i genitiv, t.ex. **spyrja** 'fråga', dir. obj. i ack., indir. i gen.: *Hún spurði hann* (A) *einskis / margs* (G) 'hon frågade honom ingenting / hon ställde honom många frågor'.

¹³ Termen *bitransitiv* används också i vissa handböcker.

❗ Kasusstyrning (rektion) – igen!

I fortsättningen visas kasusstyrning (rektion) för enskilda verb med ett efterföljande A, D och G. Om verbet kan styra olika kasus beroende på betydelsen anges oftast bara det som är vanligast. I vissa fall visas dock fler än en möjligheter om båda är vanliga. Med enstaka undantag tas inte med partikelverb (eller verb + preposition), dvs. verbkonstruktioner av typen *blása upp* 'blåsa upp' (en ballong) som kan ha annan rektion än när de står utan partikeln (t.ex. styr *blása* 'blåsa, blåsa ut' dativ medan partikel verbet *blása upp* styr akkusativ). Kasus på efterföljande nomen visas även vid en del verb som oftast beskrivs som intransitiva men som dock kan ha ett efterföljande nomen (vanligtvis i akkusativ), t.ex. *ganga* 'gå' : *Hún gengur götuna* 'hon går längs gatan'. – Se närmare Islex för respektive verb.

10.1 Personböjning i indikativ

Indikativ är det modus som främst används för att uttrycka fakta, och kan betraktas som verbens huvudmodus:

presens: Ég **borða** og **drekk** = jag äter och dricker.
 preteritum: Ég **borðaði** og **drakk** = jag åt och drack.

Det är viktigt att lära sig verbböjningen i indikativ innan man börjar brottas med konjunktiv (§ 10.2).

10.1.1 Svaga verb, 4 klasser

De svaga verben delas upp i fyra böjningsklasser med regelbunden böjning, varav två i princip har samma böjning (klass 3 och 4).

❗ I den isländska frekvensordboken (*Íslensk orðtíðnibók*) förekommer omkr. 1 800 svaga verb. Av dessa tillhör 65% klass 1 (ō-stammar), 4% klass 2 (ja-stammar), 30% klass 3 (ia-stammar) och 1% klass 4 (ē-stammar).

I språkhistoriska handböcker namnges dessa klasser ofta efter de ljud som verben slutade på i urnordiskan eller tidigare. I den här boken används numreringen 1, 2, 3 och 4. I vissa handböcker är ordningen annorlunda, så att den första kategorin är nummer 4.

Ett sätt att komma ihåg böjningen av de svaga verben är att memorera tre viktiga böjningsformer, så kallade **temaformer**, som representerar de främsta skillnaderna mellan böjningsklasserna:

- 1:a temaform = infinitiv: *að kalla* (1), *temja* (2), *dæma* (3), *að lifa* (4) 'att kalla, tämja, döma, leva'.
- 2:a temaform = 1 pers. sing. pret.: *ég kallaði*, *tamdi*, *dæmdi*, *lifði* 'jag kallade, tämde, dömde, levde'.
- 3:e temaform = supinum/pret. particip: *hef kallað*, *tamið*, *dæmt*, *lifað* 'har kallat, tämt, dömt, levat'.

Översikt över ändelserna i indikativ, svaga verb

	presens			preteritum	
	1 klass	2 klass	3–4 klass	1 klass	2–4 klass
1 sg.	-a	-⊗	-i	-aði	-di/-ði/-ti
2	-ar	-ur/-ð	-ir	-aðir	-dir/-ðir/tir
3	-ar	-ur/-⊗	-ir	-aði	-di/-ði/-ti
1 pl.	-um	-(j)um	-um	-uðum	-dum/-ðum/-tum
2	-ið	-(j)ið	-ið	-uðuð	-duð/-ðuð/-tuð
3	-a	-(j)a	-a	-uðu	-du/-ðu/-tu

Jfr motsvarande
översikt i § 10.1.2
för starka verb

Klass 1, svaga verb (a-verb)

Denna klass är den största isländska verbklassen. Hit förs alla nybildade och inlånade verb. Alla verb som hör hit har tvåstavig stam i preteritum, just som i svenskan: isl. *kallaði* – sv. *kallade*.

- **kalla** (ég kalla) – **kallaði** – **kallaður/ kölluð/ kallað** 'kalla, ropa'
- **borga** (ég borga) – **borgaði** – **borgaður/ borguð/ borgað** 'betala'

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	kall a	kall aði	borg a	borg aði
2	þú	kall ar	kall aðir	borg ar	borg aðir
3	hann	kall ar	kall aði	borg ar	borg aði
1 pl.	við	köll um	köll uðum	borg um	borg uðum
2	þið	kall ið	köll uðuð	borg ið	borg uðuð
3	þeir	kall a	köll uðu	borg a	borg uðu
sup.:	ég hef		kallað		borgað

Några av verben som hör till klass 1 är följande. A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb. Se Islex för närmare uppgifter om betydelse och kasusstyrning.

banka 'banka, knacka', **banna** 'förbjuda' A, D–A, **bjarga** 'rädda' D, **blanda** 'blanda, mixa' D (A), **blóta** 'svära' D, 'bära fram en offergåva; tillbe, dyrka' (om de forna gudarna) A, **byrja** 'börja' A, **dafna** 'trivas; utvecklas', **dansa** 'dansa' A, **elska** 'älska' A, **faðma** 'krama' A, **flokka** 'gruppera' A, **flysja** 'skala' A, **freista** 'fresta, locka' G, **gruna** 'misstänka' A, **heilsa** 'hälsa' D, **hjálpa** 'hjälpa' D, **hlusta** 'lyssna'; 'auskultera' A, **kasta** 'kasta' D, **klára** 'avsluta' A, **labba** 'gå, promenera' A, **leita** 'söka' G, **líka við** 'tycka om' A, **lofa** 'lova' D–D; 'prisa' A, **loka** 'stänga' D, **mála** 'måla' A, **nota** 'använda' A, **óska** 'önska' G, **passa** 'passa' A, **prófa** 'försöka' A, **raða** 'ordna' D, **raka** 'raka' A, 'räfsa' D, **rannsaka** 'undersöka' A, **reikna** 'räkna' A, **safna** 'samla' D, **saga** 'såga' A, **sakna** 'längta efter; sakna' G, **sanna** 'bevisa' A, **sigra** 'segra' A, **skamma** 'skälla på' A, **skoða** 'betrakta' A, **skrifa** 'skriva' A, D–A, **snjóa** 'snöa', **sópa** 'sopa' A, 'samla ihop' D, **spara** 'spara' A, **spila** 'spela' A, **stjórna** 'styra' D, **stöðva** 'stoppa, hejda, stanna' A, **svara** 'svara' D, **tala** 'tala' A, **tapa** 'förlora' D, **teikna** 'rita' A, **vona** 'hoppas' (A), **þakka** 'tacka' D, **þurrka** 'torka' A, **ætla** 'ämna, ska, tänka sig'.

Till denna böjningsklass hör så kallade inkoativa verb (de flesta är intransitiva), dvs. verb som uttrycker början eller inledning, t.ex. färgverben **blána** 'blåna, bli blå', **grána** 'gråna', **gulna** 'gulna', **hvítna** 'vitna, blekna', **roðna** 'rodna', **sortna** 'svartna', samt bl.a. verben **blotna** 'bli blöt', **dofna** 'domna; blekna', **fúna** 'murkna', **fölna** 'blekna', **harðna** 'hårdna, härda; tillta (om kamp, strid etc.)', **hitna** 'bli varm', **kólna** 'bli kall(are)', **kvikna** 'tändas, uppstå', **lifna** 'livas upp, vakna till liv', **opna** 'öppna', **rotna** 'ruttna, förmultna', **sofna** 'somna', **slokkna**, **slökkna** 'slockna', **vakna** 'vakna', **visna** 'vissna', **þorna** 'torka', **þrána** 'bli härsken'.

Klass 2, svaga verb (ja-verb)

Alla verb i denna klass förutom *selja*, *setja* och *skilja* har en annan stavvokal i presens än i preteritum. Presensvokalen är ursprungligen resultat av ett i-omljud (se § 2.4.2). I presens singularis ser böjningen ut som hos starka verb, dvs. den saknar böjningsändelse i 1 person (*ég set_* 'jag sätter').

I infinitiv slutar nästan alla dessa verb på **-ja** och detta **j** dyker också upp i presens pluralis (se exempel nedan); i skriftspråket skrivs dock inte **j** före **i** (dvs. i 2:a pers. pl.) om stammen slutar på **vokal** (t.ex. *þið flýið* 'ni flyr'), **g** (t.ex. *þið leggið* 'ni lägger') eller **k** (t.ex. *þið vekjið* 'ni väcker').

▪ gleðja (ég gleð)	–	gladdi	–	gladdur/ glödd/ glatt	'glädja'
▪ leggja (ég legg)	–	lagði	–	lagður/ lögð / lagt	'lägga'
▪ setja (ég set)	–	setti	–	settur/ sett/ sett	'sätta'

		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	gleð ⊗	glad di	legg ⊗	lag ði	set ⊗	set ti
2	þú	gleð ur	glad dir	legg ur	lag ðir	set ur	set tir
3	hann	gleð ur	glad di	legg ur	lag ði	set ur	set ti
1 pl.	við	gleð jum	glöð dum	legg jum	lög ðum	set jum	set tum
2	þið	gleð jið	glöð duð	legg jið	lög ðuð	set jið	set tuð
3	þeir	gleð ja	glöð du	legg ja	lög ðu	set ja	set tu
sup.:	ég hef		glatt		lagt		sett

Om stammen slutar på **-r** är ändelsen **-ð** i 2 pers. sg. i presens och ändelsen saknas i 3 pers. sg. Om stammen slutar på en vokal (+ **j**) är ändelsen **-rð** i 2 pers. sg. i presens och **-r** i 3 pers. sg. Detta gäller få verb; bland de vanligaste är *berja*, *merja*, *smyrja*, *spyrja*, *sverja*, *verja*; *flýja*, *knýja*.

Verbet *hafa* 'ha' tillhör denna böjningsklass i modern isländska, se böjningen i § 6.3.1 och § 10.5.1.

Böjningen av *spyrja* och *flýja* är som följer:

- **spyrja** (ég spyr) – **spurði** – **spurður/ spurð/ spurt** 'fråga'
- **flýja** (ég flý) – **flúði** – **flúinn/ flúin/ flúið** 'fly'

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	spyr $\otimes$	spur ði	flý $\otimes$	flú ði
2	þú	spyr ð	spur ðir	flý rð	flú ðir
3	hann	spyr $\emptyset$	spur ði	flý r	flú ði
1 pl.	við	spyrj um	spur ðum	flýj um	flú ðum
2	þið	spyrj ið	spur ðuð	flý ið	flú ðuð
3	þeir	spyrja	spur ðu	flýja	flú ðu
sup.:	ég hef		spurt		flúið

Preteritum particip hos ja-verb slutar dels på en dental (+ ändelse), *lagður/lögð/lagt* etc. (se ex. ovan), dels på samma sätt som starka verb (se § 6.3.3), dvs. med suffixet *-in/-ið*: *flúinn, flúin, flúið*. Några verb som hör till klass 2 är de följande. A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb. Se Islex för närmare uppgifter om betydelse och kasusstyrning.

▪ Med stamvokalen e

berja (barið) 'slå' A, **dvelja** (dvalið) 'uppehålla sig' A, **fela** (falið) 'gömma' A, **fremja** (framið) 'begå' A, **glepja** (glapið) 'vilseföra' A, **hemja** (hamið) 'behärska' A, **hrekja** (hrakið) 'fördriva' A, **hvetja** (hvatt) 'uppmåna, uppmuntra' A, **krefja** (krafíð) A och **krefjast** (krafist) G 'kräva', **kremja** (kramið) 'mosa' A, **kveðja** (kvatt) 'ta avsked' A, **kvelja** (kvalið) 'plåga' A, **leggja** (lagt) 'lägga' A, **lemja** (lamið) 'slå' A, **merja** (marið) 'krossa, klämma sönder' A, **rekja** (rakið) 'spåra, följa spår' A, **rekja upp** 'lösa upp (garn etc.)' A, **selja** (selt) 'sälja' A, **semja** (samið) 'komponera, skriva' A; 'avtala' (intrans.), **setja** (sett) 'sätta' A, **tefja** (tafið) 'fördröja' A, **telja** (talið) 'räkna; anse' A, **temja** (tamið) 'tämja' A, **þekja** (þakið) 'täcka' A, **vefja** (vafið) 'linda (ngt) in' A, 'svepa ngt om ngt' D, **vekja** (vakið) 'väcka' A, **velja** (valið) 'välja' A, **venja** (vanið) 'vänja' A, **verja** (varið) 'försvara' A, **þenja** (þanið) 'spänna, tänja' A.

▪ Med stamvokalen i

skilja (skilið) 'förstå' A.

▪ Med stamvokalen y

dylja (dulið) 'dölja' A, **flýja** (flúið) 'fly' (A), **flytja** (flutt) 'flytta; transportera' A; 'flytta' (intrans.), **glymja** (glumið) 'dåna', **hrynja** (hrunið) 'rasa', **hylja** (hulið) 'täcka; dölja' A, **knýja** (knúið) 'driva' A, **mylja** (mulíð) 'mala' A, **ryðja** (rutt) 'röja' A, **smyrja** (smurt) 'bre, stryka på; smörja' A, **spyrja** (spurt) 'fråga' A, **styðja** (stutt) 'stötta, stödja' A, **stynja** (stunið) 'stöna', **tyggja** (tuggið) 'tugga' A.

Några frekventa oregelbundna verb ska av praktiska skäl nämnas här:

ná 'ná' _D, **flá** 'flá' _A, **ráða** 'råda' _D; 'anställa' _A, **slökkva** 'släcka' _A, **valda** 'orsaka, vålla' _D, **piggja** 'ta emot' _A, **þvo** 'tvätta' _A (_D om att tvätta sig, tvätta någon etc.).

		pres.	pret.		pres.	pret.		pres.	pret.		pres.	pret.
1 sg.	ég	næ ⊗	ná ði		þvæ ⊗	þvo ði		slekk ⊗	slökk ti			
2	þú	næ rð	ná ðir		þvæ rð	þvo ðir		slekk ur	slökk tir			
3	hann	næ r	ná ði		þvæ r	þvo ði		slekk ur	slökk ti			
1 pl.	við	ná um	ná ðum		þvo um	þvo ðum		slökkv um	slökk tum			
2	þið	ná ið	ná ðuð		þvo ið	þvo ðuð		slökkv ið	slökk tuð			
3	þeir	ná ⊗	ná ðu		þvo ⊗	þvo ðu		slökkv a	slökk tu			
sup.:	ég hef		náð			þvegið			slökkt			
1 sg.	ég	veld ⊗	oll i		pigg ⊗	þá ði		ræð ⊗	réð i (réð ⊗)			
2	þú	veld ur	oll ir		pigg ur	þá ðir		ræð ur	réð ir (réð st)			
3	hann	veld ur	oll i		pigg ur	þá ði		ræð ur	réð i (réð ⊗)			
1 pl.	við	völd um	oll um		piggj um	þá ðum		ráð um	réð um			
2	þið	vald ið	oll uð		pigg ið	þá ðuð		ráð ið	réð uð			
3	þeir	vald a	oll u		piggja	þá ðu		ráð a	réð u			
sup.:	ég hef		valdið			þegið			ráðið			

Märk att **v** försvinner framför vokalen **o** i böjningen av *valda* (jfr § 10.1.2) – *Ráða* var ursprungligen ett starkt verb men böjs numera nästan alltid svagt; det ser man bäst i preteritum singularis: *ég réði*, *þú réðir*, *hann réði*. (Även *flá*, *slökkva*, *piggja* och *þvo* var ursprungligen starka.)

Klass 3 och 4, svaga verb (i-verb)

Inte mycket skiljer svaga verb klass 3 och 4. Verb i klass 4 slutar oftast på **-að** i preteritum particip: *ég hef þorað* 'jag har vågat' medan verb i klass 3, och även några få i klass 4, slutar på **-t**: *ég hef keyrt* 'jag har kört'. Dessutom är verb i klass 4 oftast intransitiva – dvs. de tar inte ett objekt – och de förekommer med enstaka undantag inte i preteritum particip.

Alla verb som hör hit har ändelserna **-i** och **-ir** i presens singularis.

▪ dæma (ég dæmi)	–	dæmdi	–	dæmdur/ dæmd/ dæmt	'döma'
▪ veiða (ég veiði)	–	veiddi	–	veiddur/ veidd/ veitt	'fiska'
▪ læra (ég læri)	–	lærði	–	lærður/ lærð/ lært	'lära, lära sig, studera'
▪ lifa (ég lifi)	–	lifði	–	hef lifað	'leva'
▪ brosa (ég brosi)	–	brosti	–	hef brosað	'le'

		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	dæm i	dæm di	veið i	veid di	lær i	lær ði
2	þú	dæm ir	dæm dir	veið ir	veid dir	lær ir	lær ðir
3	hann	dæm ir	dæm di	veið ir	veid di	lær ir	lær ði
1 pl.	við	dæm um	dæm dum	veið um	veid dum	lær um	lær ðum
2	þið	dæm ið	dæm duð	veið ið	veid duð	lær ið	lær ðuð
3	þeir	dæm a	dæm du	veið a	veid du	lær a	lær ðu
sup.:	ég hef		dæmt		veitt		lært

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	lif i	lif ði	brost i	brost ti
2	þú	lif ir	lif ðir	brost ir	brost tir
3	hann	lif ir	lif ði	brost ir	brost ti
1 pl.	við	lif um	lif ðum	brost um	brost tum
2	þið	lif ið	lif ðuð	brost ið	brost tuð
3	þeir	lif a	lif ðu	brost a	brost tu
sup.:	ég hef		lifað		brosað

Några av verben som hör till klass 3 och 4 är följande. A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb. Se Islex för närmare uppgifter om betydelse och kasusstyrning.

▪ Som slutar på -t i preteritum particip

benda 'peka', **elta** A 'följa efter', **eyða** 'förstöra' D, **flýta (sér)** 'skynda (sig)', **fylgja** 'följa' D, **fylla** A 'fylla', **færa** 'flytta' A, **gera** 'göra' A, **gifta** 'gifta' A, **gista** 'övernatta', **gleyma** 'glömma' D, **hella** 'hälla, spilla' D, **heyra** 'höra' A, **hitta** 'träffa' A, **horfa** 'titta, betrakta', **hreyfa** 'röra' A, **hringja** 'ringa' D, **hrista** 'skaka' A, **hætta** 'sluta' D, **kaupa** 'köpa' A, **kenna** 'undervisa (ett ämne) A, 'undervisa (en elev/student) D, **keyra** 'köra' A, **klæða** 'klä på' A, **kveikja** 'tända' A, **kynna** 'presentera' A, **kyssa** 'kyssa' A, **lenda** 'landa' D, **leigja** 'hyra' A, **leyfa** 'tillåta (en sak)' A, 'tillåta (mig/sig)' D, **lyfta** 'lyfta' D, **læra** 'lära sig; läsa, studera' A, **meiða** 'skada, göra illa' A, **merkja** 'märka' A, **missa** 'tappa, förlora' A, **mæla** 'säga' (pret. *mælti*) A och 'mäta' (pret. *mældi*) A, **nefna** 'nämna' A, **nenna** 'orka, idas, gitta' D, **reyna** 'försöka' A, **ræða** 'diskutera' A, **segja** 'säga' A, **senda** 'skicka' A, D–A, **sigla** 'segla' D, **skemma** 'förstöra' A, **skipta** 'dela' D, **skræla** 'skala' A, **sýna** 'visa' A, D–A, **sækja** 'hämta' A **tengja** 'förbinda' A, **týna** 'tappa bort' D, **veiða** 'fiska, jaga' A, **velta** 'rulla' (transitiv) D, **yrkja** 'dikta' A, **vænta** 'vänta' G, **þegja** 'tiga', **þekkja** 'känna' A, **þykja** 'tycka', **þýða** 'översätta' A; 'betyda', **æpa** 'skrika'.

▪ Som slutar på -að i preteritum particip

brosa 'le', **duga** 'räcka, duga', **gapa** 'gapa', **lifa** 'leva' A, **loða** 'hänga fast, vidlåda', **skrá** 'registrera' A, **stara** 'stirra', **tolla** 'vara kvar, hänga med', **trúa** 'tro' D, **una** 'trivas; acceptera' D, **vaka** 'vara vaken' A, **vara** 'hålla på, vara' A, **þegja** 'tiga' A, **þola** 'tåla' A, **þora** 'våga' A el. D.

Verben *segja*, *þegja*, *kaupa*, *sækja*, *yrkja* och *þykja* har en oväntad vokalväxling:

		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	segi	sagði	þegi	þagði	kaupi	keypti
2	þú	segir	sagðir	þegir	þagðir	kaupir	keyptir
3	hann	segir	sagði	þegir	þagði	kaupir	keypti
1 pl.	við	segjum	sögðum	þegjum	þögðum	kaupum	keyptum
2	þið	segið	sögðuð	þegið	þögðuð	kaupið	keyptuð
3	þeir	segja	sögðu	þegja	þögðu	kaupa	keyptu
sup.:	ég hef		sagt		þagað		keypt

1 sg.	ég	sækji	sót ti	yrkji	or_ ti	þykji	þót ti
2	þú	sækjir	sót tir	yrkjir	or_ tir	þykjir	þót tir
3	hann	sækjir	sót ti	yrkjir	or_ ti	þykjir	þót ti
1 pl.	við	sækjum	sót tum	yrkjum	or_ tum	þykjum	þót tum
2	þið	sækjið	sót tuð	yrkjið	or_ tuð	þykjið	þót tuð
3	þeir	sækja	sót tu	yrkja	or_ tu	þykja	þót tu
sup.:	ég hef		sótt		ort		þótt

10.1.2 Starka verb, 7 klasser

Starka verb är en sluten ordgrupp, dvs. det bildas inga nya verb av detta slag. Verben går i flesta fall tillbaka till fornspråket och många av dem förekommer även i svenskan och andra germanska språk. Det finns mellan 150 och 200 starka verb i modern isländska. Många av dessa är ganska vanliga. En lista över de vanligaste finns i slutet av denna bok.

Böjningen av starka verb är mer komplicerad än böjningen av svaga verb. Några kommentarer om ljudväxlingar och böjning kan därför vara till nytta.

Vokalväxlingar i böjningen av starka verb klass 1–6: Avljud

De starka verben växlar regelbundet mellan olika stamvokaler i böjningen. Denna vokalväxling, så kallat **avljud**, är en urgammal, regelbunden variation som särskilt präglar böjning av starka verb både i isländskan och i svenskan samt i andra germanska språk, t.ex. isl. *drekka* – *drakk* – *drukkið*, sv. *dricka* – *drack* – *druckit*, eng. *drink* – *drank* – *drunk*.

I isländskan kan det röra sig om upp till fyra olika vokaler inom böjningen av varje starkt verb (i svenskan vanligtvis 2 eller 3). Alla verb inom en och samma böjningsklass får i stort sett samma vokalväxling, dvs. en vokal uppträder i stort sett regelbundet i samma böjningsformer genom böjningen av alla verb som tillhör klassen, en annan vokal i vissa andra böjningsformer, en tredje vokal i vissa böjningsformer och även en fjärde vokal i vissa böjningsformer i några av klasserna – alltid i samma böjningsformer i alla verb i respektive klass.

Både för att beskriva denna regelbundenhet och för att komma ihåg vokalväxlingen använder vi oss av så kallade **temaformer**, böjningsformer som vi valt för att representera de böjningsformer där vokalväxlingen kan visa sig:

- 1:a temaform = infinitiv: *bjóða* 'bjuda'
- 2:a temaform = 1 person singularis preteritum: *ég bauð* 'jag bjöd'
- 3:e temaform = 1 person pluralis preteritum: *við buðum* 'vi bjöd'
- 4:e temaform = preteritum particip: *er boðinn* 'bjuden', *hef boðið* 'har bjudit' (supinum)

Ett bra sätt att lägga på minnet hur ett starkt verb böjs och vilken böjningsklass det tillhör är att inte bara lära sig infinitivformen, t.ex. *bíta*, *bjóða*, *bresta*, utan lära sig alla temaformerna som en "ramsa": *bíta – beit – bitum – bitið*, *bjóða – bauð – buðum – boðið*, etc.

Stamvokalerna

Stamvokalerna i de fyra temaformerna, delade upp efter böjningsklasser, är de följande:

	temaformer				exempel
	1	2	3	4	
kl. 1	í	ei	i	i	<i>bíta – beit – bitum – bitið</i>
kl. 2	jó/jú (ú)	au	u	o	<i>bjóða – bauð – buðum – boðið</i>
kl. 3	e/i (ja, já)	a	u	o/u	<i>bresta – brast – brustum – brostið</i>
kl. 4	e/o	a/o	á/o	o/u	<i>bera – bar – bárum – borið</i>
kl. 5	e/i	a/á	á	e	<i>gefa – gaf – gáfum – gefið</i>
kl. 6	a	ó	ó	a/e (o)	<i>fara – fór – fórum – farið</i>

Några få verb har ovanliga stamvokaler (de inom parentes här ovan) i någon temaform. Se listan över starka verb i slutet av denna bok.

Starka verb i klass 7 har sin egen vokalväxling, lite enklare än den ovan (se s. 122 f.), som man får plugga särskilt.

Vokalväxlingar i böjningen av starka verb: i-omljud och u-omljud

När man har lärt sig **temaformerna** är det bra att också lägga på minnet en annan ljudväxling som speciellt gäller presens singularis i de starka verben klass 1–6, så kallat **i-omljud** (§ 2.4.2):

stam- vokal		omljuds- vokal	exempel
a, o, ö	→	e	fara – ég fer, koma – ég kem, stökkva – ég stekk
jó, jú, ú	→	ý	bjóða – ég býð, fljúga – ég flýg, búa – ég bý

Detta gäller även verb i klass 7, som dessutom kan byta mellan *á* och *æ*: *ráða* – ég *ræð*, och *au* och *ey*: *hlaupa* – ég *hleyp*.

När det gäller verb med stamvokalen *a* i infinitiv, *aka*, *fara*, *standa* etc., även verb i klass 7, t.ex. *halda*, får man sedan komma ihåg **u-omljudet** när böjningsändelsen börjar på *-u*, dvs. *við öikum*, *förum*, *stöndum*; *höldum* etc. 'vi åker, far, står, håller' etc.

Konsonanten v försvinner i böjningen av en del starka verb

Konsonanten **v** uppträder sällan framför vokalerna **ó, u, ú, y, ý** i isländskan, delvis inte heller framför **o**. Särskilt märks detta i böjningen av just starka verb. Således försvinner **v** i böjningen av några starka verb i klass 3, t.ex. de följande:

hverfa	–	hvarf	–	h_urfum	–	h_orfið	'försvinna'
svelta	–	svalt	–	s_ultum	–	s_oltið	'svälta'
sverfa	–	svarf	–	s_urfum	–	s_orfið	'slipa'
velta	–	valt	–	_ultum	–	_oltið	'rulla'
verða	–	varð	–	_urðum	–	_orðið	'bli'
vinna	–	vann	–	_unnum	–	_unnið	'arbета'

Även i några verb i klass 6 samt i verbet *valda* 'orsaka, vålla' (oregelbunden böjning):

sverja	–	s_ór	–	s_órum	–	svarið	'svära'
vaxa	–	_óx	–	_uxum	–	vaxið	'våxa'
vaða	–	_óð	–	_óðum	–	vaðið	'vada'
vefa	–	_óf	–	_ófum	–	vafið	'våva'
valda	–	_olli	–	_ollum	–	valdið	'orsaka, vålla'

Av historiska orsaker sker detta inte i alla verb med dessa vokaler, t.ex. inte i *vera* (klass 5) och *vega* (klass 6) och inte heller i den vanligaste böjningen av *þvo*, som ursprungligen är ett starkt verb av klass 6 men som numera böjs mest svagt (jfr § 10.1.1 Svaga verb):

vera	–	var	–	vorum	–	verið	'vara'
vega	–	vó	–	vógum	–	vegið	'våga'
þvo	–	þvoði			–	þvegið	'tvätta'

Översikt över de vanligaste ändelserna i indikativ, starka verb

	presens	preteritum	exempel
1 sg.	-⊗	-⊗	ég býð, bauð
2	-ur	-st	þú býður, bauðst
3	-ur	-⊗	hann býður, bauð
1 pl.	-um	-um	við bjóðum, buðum
2	-ið	-uð	þið bjóðið, buðuð
3	-a	-u	þau bjóða, buðu

Jfr motsvarande
översikt i § 10.1.1
för svaga verb

▪ Avvikelser från detta böjningsmönster

(a) Om stammen slutar på **-r** eller **-s** är ändelsen **-ð/-t** i 2 person singularis presens medan ändelsen saknas i 3 person singularis presens:

fara: þú ferð, hann fer_

lesa: þú lest, hann les_

Liknande gäller om stammen slutar på en **vokal**; då är ändelsen **-rð** i 2 person singularis presens och **-r** i 3 person singularis presens: *sjá: þú sérð, hann sér.*

Detta gäller följande verb:

Stam som slutar på **r**: **bera** 'bära', **fara** 'gå', **skera** 'skära', **sverja** 'svära', **vera** 'vara', **þverra** 'ta slut'

Stam som slutar på **s**: **ausa** 'ösa', **blása** 'blåsa', **frjósa** 'frysa', **gjósa** 'få utbrott', **kjósa** 'rösta', **rísa** 'resa sig', **vaxa** 'växa'

Stam som slutar på vokal: **búa** 'bo', **deyja** 'dö', **fá** 'få', **flá** 'flå', **hlæja** 'skratta', **sjá** 'se', **slá** 'slå', **spýja** 'spy', **þvo** 'tvätta'; **róa** 'ro', **gróa** 'gro', **núa** 'gnida', **snúa** 'vända'

(b) Verben *hvína* 'vina', *hrína* 'grymta' och *skína* 'skina' (klass 1) saknar ändelse i hela presens singularis:

ég hrín_, þú hrín_, grísinn hrín_

(c) Verben *fá* (klass 7), *flá* (klass 6), *sjá* (klass 5) och *slá* (klass 6) slutar på **-á** i 3 person pluralis presens: *þau fá* etc. Verbet *þvo* (oregelbundet) slutar på **-o** i 3 person pluralis presens: *þau þvo*.

Starka verb: Böjningen

Klass 1, starka verb

- Vokalväxling: **í – ei – i – i** (jfr sv. bita – bet – bitit)
- Temaformer: **bíta – beit – bitum – bitið** 'bita'
skína – skein – skinum – skinið 'skina'

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	bít ⊗	beit ⊗	skín ⊗	skein ⊗
2	þú	bít ur	beit st → beist	skín ⊗	skein st
3	hann	bít ur	beit ⊗	skín ⊗	skein ⊗
1 pl.	við	bít um	bit um	skín um	skin um
2	þið	bít ið	bit uð	skín ið	skin uð
3	þeir	bít a	bit u	skín a	skin u
sup.:	ég hef		bitið		skinið

Följande verb hör till denna klass. A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb. Se Islex för närmare uppgifter om betydelse och kasusstyrning.

bíða 'vänta' G, *bíða eftir* + D 'vänta på ngn/ngt', **bíta** 'bita' A, **drífa** 'sätta i gång' m.fl. A, **grípa** 'gripa' A, **hníga** 'sjunka ihop', **hrífa** 'hänföra' A, **hrína** 'grymta, grina' (ibland svagt i presens singularis: *ég hríni, þú hrínir, hann hrínir*), **hvína** 'vina', **kvíða** 'gruva sig' D (svagt i singularis: *ég kvíði, þú kvíðir, hann kvíðir*), **líða** 'lida, utstå' A; 'gå, förflyta (om tid)'; 'må (bra/dåligt)' (opersonligt verb), **líta** 'se' (A), **míga** 'kissa' (grovt), **ríða** 'rida; knulla' D, **rísa** 'resa sig, stiga upp' (presens: *ég rís, þú ríst, hann rís*), **síga** 'sjunka', **skína** 'skina', **skríða** 'krypa', **slíta** 'slita av, riva av' A, 'slita ut (kläder o.dyl.)' D, 'avbryta (ett möte etc.)' D, **sníða** 'tillskära' A, **stíga** 'trampa, stiga' A, **svífa** 'sväva', **svíkja** 'svika' A, **víkja** 'väja, vika åt sidan' (intrans.); 'avskeda' D (preteritum ofta: *ég vék, þú vékst, hann vék*), **þrífa** 'göra rent' A.

I verb vars stam slutar på **-t** försvinner detta **t** framför **-st**: *beit|st → beist*.

Tre verb, vars stam slutar på **-n**, *hrína* 'grymta', *hvína* 'vina' och *skína*, saknar ändelse i 2 och 3 person singularis presens: *svínið hrín* 'grisen grymtar', *þú skín* 'du strålar', *sólin skín* 'solen skiner', *vindurinn hvín* 'vinden viner'.

Verbet *rísa* har ändelsen **-t** i 2 person singularis presens och saknar ändelse i 3 person: *þú ríst upp* 'du reser dig', *sólin rís* 'solen går upp'.

De övriga verben i denna grupp, förutom *kvíða* som böjs svagt i presens, slutar på **-ur** i dessa böjningsformer.

Verbet *bíða* 'vänta' har **e** i preteritum particip/supinum: *hef beðið* 'har väntat'.

Klass 2, starka verb

- Vokalväxling: **jó/jú/ú – au – u – o** (jfr sv. bjuda – bjöd – bjudit)
- Temaformer: **bjóða – bauð – buðum – boðið** 'bjuda'
frjósa – fraus – frusum – frosið 'frysa'
fjúka – fauk – fukum – fokið 'blåsa bort'
lúta – laut – lutum – lotið 'böja sig'

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	býð ø	bauð ø	frýs ø	fraus ø
2	þú	býð ur	bauð st	frýs t	fraus t
3	hann	býð ur	bauð ø	frýs ø	fraus ø
1 pl.	við	bjóð um	buð um	frjós um	frus um
2	þið	bjóð ið	buð uð	frjós ið	frus uð
3	þeir	bjóð a	buð u	frjós a	frus u
sup.:	ég hef		boðið		frosið

Följande verb hör till denna klass. A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb. Se Islex för närmare uppgifter om betydelse och kasusstyrning.

bjóða 'bjuda, erbjuda, invitera' m.fl. D, 'säga/hälsa' (+ god dag/god morgon etc., hälsa ngn välkommen) A, **brjóta** 'bryta' A, **drjúpa** 'droppa', **fjúka** 'blåsa bort', **fljóta** 'flyta', **fljúga** 'flyga' D, **frjósa** 'frysa', **gjósa** 'spruta; få utbrott' D, **hljóta** 'få, tilldelas' A, **hnjóta** 'snubbla till', **hrjóta** 'snarka', **kjósa** 'välja; rösta' A, **kljúfa** 'klyva' A, **krjúpa** 'falla på knä', **ljósta** 'slå, träffa' A, **ljúga** 'ljuga' D, **ljúka** 'avsluta' D, **lúta** 'böja sig', **njóta** 'njuta' G, **rjúfa** 'bryta' A, **rjúka** 'ryka', **sjóða** 'koka' A, **sjúga** 'suga' A, **skjóta** 'skjuta' A, 'skjutsa' D, **smjúga** 'smyga, krypta', **strjúka** 'stryka, klappa' D, **súpa** 'ta en klunk' A, **þjóta** 'rusa iväg', **þrjóta** 'ta slut'.

Tre verb, vars stam slutar på **-s**, *frjósa*, *gjósa* och *kjósa*, slutar på **-t** i 2 person singularis presens och preteritum och saknar ändelse i 3 person singularis presens: *þú frýst*, *fraust*, *hann frýs*. De övriga verben i denna grupp slutar på **-ur** i 2 och 3 person singularis presens: *þú/hún býður*, *hrýtur*.

Klass 3, starka verb

- Vokalväxling: **e/i/ja (já) – a – u – o/u** (jfr sv. brista – brast – brustit)
- Temaformer: **hverfa – hvarf – hurfum – horfið** 'försvinna'
drekka – drakk – drukkum – drukkið 'dricka'
vinna – vann – unnum – unnið 'arbeta'
skjálfa – skalf – skulfum – skolfið 'skaka, darra, skälva'

Hjälpverbet *verða* 'bli' hör till denna klass.

		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	hverf ⊗	hvarf ⊗	vinn ⊗	vann ⊗	sting ⊗	stakk ⊗
2	þú	hverf ur	hvarf st	vinn ur	vann st	sting ur	stakk st
3	hann	hverf ur	hvarf ⊗	vinn ur	vann ⊗	sting ur	stakk ⊗
1 pl.	við	hverf um	hurfum	vinn um	unnum	sting um	stungum
2	þið	hverf ið	hurfuð	vinn ið	unnuð	sting ið	stunguð
3	þeir	hverf a	hurfu	vinn a	unnu	sting a	stungu
sup.:	ég hef		horfið		unnið		stungið

i v försvinner framför u och o i böjningen av många av verben i klass 3

hverfa – hvarf – hurfum – horfinn
 svelta – svalt – sultum – soltinn
 sverfa – svarf – surfum – sorfinn
 vella – vall – ullum – ollinn
 velta – velta – valt – ultum – oltinn

verða – varð – urðum – orðinn
 verpa – varp – urpum – orpinn
 vinna – vann – unnum – unninn
 þverra – þvarr – þurum – þorrinn

Se översikten s. 113.

Följande verb hör till denna klass. A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb. Se Islex för närmare uppgifter om betydelse och kasusstyrning.

1. Som *hverfa* (med o i 4:e temaform)

(a) Med e i stammen

bresta 'brista', **detta** 'falla', **hverfa** 'försvinna', **skella** 'smälla' (intrans.), **skreppa** 'sticka i väg', **sleppa** 'slippa' (intrans.), **smella** 'smälla, knäppa' (intrans.), **spretta** 'växa, gro; rusa' (intrans.), **svelta** 'svälta' (intrans.), **sverfa** 'slipa' A, **vella** 'välla, strömma', **velta** 'välta, rulla' (intrans.), **verða** 'bli, måste', **þverra** 'ta slut'.

Verbet **snerta** A 'röra, vidröra' böjs som svaga verb klass 3; presens: *ég snerti, þú snertir, hann snertir* etc., preteritum: *ég snerti, þú snertir, hann snerti* etc., pret. part.: mask. *snertur*, fem./neutr. *snert*; dock ibland starkt i preteritum: *snart – snurtum*, speciellt i pret. part.: *snortinn, snortin, snortið*.

Verbet **verpa** D 'lägga ägg' böjs som svaga verb klass 3, ibland starkt i preteritum: *hænan varp*,

hænumar urpu 'hönan/hönorna lade ägg', speciellt i supinum: *hænan hefur orpið* 'hönan har lagt ägg'.

(b) Med *ja, já* i stammen

gjalda 'betala' A, i presens: *ég geld, þú geldur, hann geldur, við gjöldum, þið gjaldið, þau gjalda*; slutar på **t** i 1 och 3 person singularis preteritum: *ég galt, þú galst* (dvs. "galtst"), *hann galt*; preteritum pluralis: *við guldum, þið gulduð, þau guldu*; **gjalla** 'klinga' har exakt samma böjning som *gjalda*; **skjálfa** 'skälva, darra', i presens: *ég skelf, þú skelfur, hann skelfur, við skjálfum, þið skjálfið, þau skjálfa*; i preteritum: *ég skalf, þú skalfst, hann skalf, við skulfum, þið skulfuð, þau skulfu*.

Verbet **bjarga** 'rädda' D böjs enligt svaga verb klass 1: *ég bjarga, þú bjargar, hann bjargar* etc., i preteritum: *ég bjargaði, þú bjargaðir, hann bjargaði, við björguðum* etc.; ibland starkt i pret. part.: *borgið*.

(c) Med *ö* i stammen

hrökkva (+ partikel/preposition, se Islex) 'rycka till' m.fl., i presens: *ég hrekk, þú hrekkur, hann hrekkur, við hrökkvum, þið hrökkvið, þau hrökkva*; i preteritum: *ég hrökk, þú hrökkst, hann hrökk, við hrukkum, þið hrukkuð, þau hrukku*; **stökkva** 'hoppa' A, i presens: *ég stekk* etc.; **sökkva** 'sjunka' (intrans.), i presens: *ég sekk* etc.

2. Som *vinna, stinga* (med *u* i 4:e temaform)

binda 'binda' A, preteritum sing.: *ég batt, þú bast, hann batt*, **bregða** bl.a. 'skrämna' D (för flera betydelser se Islex), preteritum sing.: *ég brá, þú brást, hann brá*, preteritum plur.: *við brugðum* etc., **brenna** 'brinna' (intrans.), **drekka** 'dicka' A; **finna** 'hitta' A, med **d** i preteritum plur.: *við fundum, þið funduð, þau fundu*, samt i pret. part.: *fundinn*, **renna** 'glida' (intrans.), **spinna** 'spinna' A, **springa** 'explodera', preteritum sing.: *ég sprakk, þú sprakkst, hann sprakk*, **stinga** 'sticka' A, 'lägga, stoppa; dyka ("stinga sér")' (m.fl.) D, preteritum sing.: *ég stakk, þú stakkst, hann stakk*, **syngja** 'sjunga' A, har **ö** i preteritum sing. så som svenskan: *ég söng, þú söngst, hann söng*, **vinda** 'vrida ur, centrifugera' A; 'vända (sig till), sätta (igång med)' m.fl. D, preteritum sing.: *ég vatt, þú vast, hann vatt*, **vinna** 'arbeta, vinna' A.

Verbet *hrinda* 'knuffa' D böjs som svaga verb klass 3, presens: *ég hrindi, þú hrindir, hann hrindir* etc., preteritum: *ég hrinti, þú hrintir, hann hrinti* etc., men kan dock fortsatt böjas starkt i preteritum, spec. i skriftspråket: *ég hratt, þú hrast, hann hratt, við hrundum, þið hrunduð, þau hrundu*, preteritum particip: *hrundið*.

Verbet *þverra*, vars stam slutar på **-rr**, slutar på **-ð** i 2 person singularis presens och saknar ändelse i 3 person. De övriga verben i denna grupp slutar på **-ur** i samma böjningsformer: *þú/hún hverfur, vinnur* etc.

i ng blir till **kk** i pret. sg. i *stinga*: *ég stakk, þú stakkst, hann stakk*, och *springa*: *ég sprakk, þú sprakkst, hann sprakk*; **nd** blir till **tt** i pret. sg. i *hrinda*: *ég hratt, þú hrast* (dvs. "hrattst"), *hann hratt*, och *vinda*: *ég vatt, þú vast, hann vatt*.

Klass 4, starka verb

- Vokalväxling: oregelbunden (**e/o – a/o – á/o – o/u**) (jfr sv. skära – skar – skurit)
- Temaformer: **bera – bar – bárum – borið** 'bära'
nema – nam – námum – numið 'studera; ta bort'
sofa – svaf – sváfum – sofið 'sova'
koma – kom – komum – komið 'komma'

		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	ber [⊗]	bar [⊗]	sef [⊗]	svaf [⊗]	kem [⊗]	kom [⊗]
2	þú	ber ð	bar st	sef ur	svaf st	kem ur	kom st
3	hann	ber [⊗]	bar [⊗]	sef ur	svaf [⊗]	kem ur	kom [⊗]
1 pl.	við	ber um	bár um	sof um	sváf um	kom um	kom um
2	þið	ber ði	bár uð	sof ði	sváf uð	kom ði	kom uð
3	þeir	ber a	bár u	sof a	sváf u	kom a	kom u
sup.:	ég hef		borið		sofið		komið

Detta är en liten grupp med oregelbunden vokalväxling. A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb. Se Islex för närmare uppgifter om betydelse och kasusstyrning.

bera 'bära' A, 'bringa' D, m.fl., *bera fram*: 'servera', **nema** 'studera' (formellt) A, **koma** 'komma', **skera** 'skära' A, presens: *ég sker, þú skerð, hann sker*, pret. part. *skorinn*, **stela** 'stjåla' D, pret. part. *stolinn*. – Verbet **fela** 'gömma' A, 'anförtro' D böjs enligt svaga verb klass 2; stark böjning i pret. part., *fólginn*, förekommer dock ännu.

Verben *bera* och *skera*, vars stam slutar på **-r**, får ändelsen **-ð** i 2 person sg. presens och saknar ändelse i 3 person: *þú berð, skerð, hún ber, sker*. De övriga verben i denna grupp slutar på **-ur** i samma böjningsformer: *þú/hún kemur, nemur*.

Klass 5, starka verb

- Vokalväxling: **e/i – a/á – á – e** (jfr sv. kväda – kvad – kvädit)
- Temaformer: **sitja – sat – sátum – setið** 'sitta'
lesa – las – lásum – lesið 'läsa'
liggja – lá – lágum – legið 'ligga'

		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	sit [⊗]	sat [⊗]	les [⊗]	las [⊗]	ligg [⊗]	lá [⊗]
2	þú	sit ur	sat st → sast	les t	las t	ligg ur	lá st
3	hann	sit ur	sat [⊗]	les [⊗]	las [⊗]	ligg ur	lá [⊗]
1 pl.	við	sit jum	sát um	les um	lás um	liggjum	lág um
2	þið	sit ði	sát uð	les ði	lás uð	ligg ði	lág uð
3	þeir	sit ja	sát u	les a	lás u	ligg ja	lág u
sup.:	ég hef		setið		lesið		legið

Följande verb hör till denna klass. A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb. Se Islex för närmare uppgifter om betydelse och kasusstyrning.

1. Som *sitja*, *lesa* (med *a* i 2:a temaform)

biðja 'be' A, **drepa** 'dräpa' A, **gefa** 'ge' A, D—A, **geta** 'kunna, klara av' (modalt verb), 'gissa, nämna, skaffa sig' m.fl. (se Islex), **kveða** 'framföra en dikt' A, 'säga, hävda', **ákveða** 'bestämma' A, **leka** 'läcka' D, **lesa** 'läsa' A, **meta** 'värdera; uppskatta' A, **reka** 'driva; avskeda' (m.fl.) A, **sitja** 'sitta', **vera** 'vara'.

Hjälperbet *vera* 'vara' hör till denna underkategori; det slutar på **-uð** och **-u** (inte **-ið** och **-a**) i 2 och 3 person pluralis presens: *þið eruð*, *þau eru*. Se s. 139 för böjningen av *vera*. – I verb vars stam slutar på **-t** försvinner detta **t** framför **-st**, t.ex. *geta*, *sitja*: *gat|st*, *sat|st* → *gast*, *sast*.

2. Som *liggja* (med *á* i 2:a temaform)

éta 'äta, kaka' A, preteritum: *ég át*, *þú ást*, *hann át*, *við átum*, *þið átuð*, *þau átu*; **OBS**: formen *eta* (*ég et*, *þú etur* etc.) är ålderdomlig, **liggja** 'ligga', preteritum: *ég lá*, *þú lást*, *hann lá*, *við lágum*, *þið láguð*, *þau lágu*, **sjá** 'se' A (se böjningen nedan), **þiggja** 'mottaga, motta' A, böjs oftast svagt i preteritum, enligt svaga verb klass 3 (*dæma*): *ég þáði*, *þú þáðir*, *hann þáði*, *við þáðum*, *þið þáðuð*, *þau þáðu*; i preteritum particip dock oftast starkt: *þegið*.

Verbet *lesa*, vars stam slutar på **-s**, får ändelsen **-t** i 2 person singularis presens och 3 person saknar ändelse: *þú lest*, *hann les*. Detsamma gäller för *vera*: *þú ert*, *hann er*. De övriga verben i denna grupp slutar på **-ur** i samma böjningsformer.

Det modala verbet *geta* 'kunna, klara av' blir *getað* i preteritum particip (se s. 102, 138): *Þetta hefði getað farið illa* 'detta kunde ha slutat illa', medan ett identiskt verb som har olika betydelser, bl.a. 'anta, gissa', 'nämna', 'skaffa sig', däremot blir *getið* i samma temaform: *Sumir hafa getið sér þess til að myndin sé eftir Picasso* 'det finns de som antar ('har gissat sig till') att detta är en tavla av Picasso'; *Jón hefur getið sér gott orð sem þjálfari* 'Jón har skaffat sig ett gott rykte som coach'.

Verbet *sjá* 'se' har en något avvikande böjning:

		pres.	pret.
1 sg.	ég	sé ⊗	sá ⊗
2	þú	sé rð	sá st
3	hann	sé r	sá ⊗
1 pl.	við	sjá um	sá um
2	þið	sjá ið	sá uð
3	þeir	sjá ⊗	sá u
sup.:	ég hef	séð	

Klass 6, starka verb

- Vokalväxling: **a – ó – ó – a/e (o)** (jfr sv. fara – for – farit)
- Temaformer: **fara – fór – fórum – farið** 'fara, gå, resa'
draga – dró – drógum – dregið 'dra'

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	fer ⊗	fór ⊗	dreg ⊗	dró ⊗
2	þú	fer ð	fór st	dreg ur	dró st
3	hann	fer ⊗	fór ⊗	dreg ur	dró ⊗
1 pl.	við	för um	fór um	drög um	dróg um
2	þið	far ð	fór uð	drag ð	dróg uð
3	þeir	far a	fór u	drag a	dróg u
sup.:	ég hef		farið		dregið

Följande verb hör till denna klass. A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb. Se Islex för närmare uppgifter om betydelse och kasusstyrning.

1. Som *fara* (med *a* i 4:e temaform)

ala 'föda; utfodra' A, **fara** 'gå, ge sig i väg' A, **grafa** 'gräva' A, **hefja** 'påbörja; lyfta' A, **hlaða** 'ladda (mobil etc.); bygga, lägga mur, väg etc.' A, **kala** 'förfrysa', opersonligt verb med subjekt i akkusativ (el. dativ), pres.: *mig kelur, hann kelur*, pret.: *okkur kól, okkur hefur kalið*, **skafa** 'skrapa' A, **standa** 'stå', pret.: *ég stóð, þú stóðst, hann stóð, við stóðum, þið stóðuð, þau stóðu*; pret. part.: *staðinn, sverja* 'svära' A, **vaða** 'vada' A, **vaxa** 'växa'.

Verbet **gala** böjs nu alltid enligt svaga verb klass 1, pret. *galaði*, men pret. *gól* förekommer i skriftspråket, speciellt i diktning och i historiska texter.

2. Som *draga* (med *e* i 4:e temaform)

aka 'åka, köra' D, **draga** 'släpa, bogsera, dra' A, **hlæja** 'skratta', pres.: *ég hlæ, þú hlærð, hann hlær, við hlæjum, þið hlæið, þau hlæja*, pret.: *ég hló, þú hlóst, hann hló, við hlógum, þið hlóguð, þau hlógu*, pret. part.: *hlegið, skaka* 'skaka' A, **slá** 'slå' A, pres.: *ég slæ, þú slærð, hann slær, við sláum, þið sláið, þau slá*, pret.: *ég sló, þú slóst, hann sló, við slógum, þið slóguð, þau slógu*, pret. part.: *slegið, taka* 'ta' A, **vega** 'väga; dräpa' A.

Verbet **flá** A 'flå' böjs vanligtvis starkt i presens: *ég flæ, þú flærð, hann flær, við fláum, þið fláið, þau flá*, men i preteritum enligt svaga verb klass 3 (*dæma*): *ég fláði, þú fláðir, hann fláði* etc.; preteritum particip oftast starkt: m. *flegin*, f. *flegin*, n. *flegið*, men kan förekomma svagt: m. *fláður*, f. *fláð*, n. *fláð*.

3. Dessutom följande tre verb

vefa 'väva' A, presens: *ég vef, þú vefur, hann vefur, við vefum, þið vefið, þau vefa*, preteritum: *ég óf, þú ófst, hann óf, við ófum, þið ófuð, þau ófu*, preteritum particip: *ofinn*,

troða 'pressa' D, presens: *ég treð, þú treður, hann treður, við troðum, þið troðið, þau troða*, preteritum: *ég tróð, þú tróðst, hann tróð, við tróðum, þið tróðuð, þau tróðu*, preteritum particip: *troðinn*,

deyja 'dö', presens: *ég dey, þú deyrð, hann deyr, við deyjum, þið deyið, þau deyja*, preteritum: *ég dó, þú dóst, hann dó, við dóum, þið dóuð, þau dóu*, preteritum particip: *dáinn*.

Verben *fara* och *sverja*, vars stam slutar på **-r**, samt *hlæja* och *slá* (och *flá* när det böjs starkt), vars stam slutar på vokal, får ändelsen **-ð** resp. **rð** i 2 person och 3 person saknar ändelse: *þú ferð, sverð, hlærð, slærð, (flærð), hún fer, sver, hlær, (flær)*.

Verbet *vaxa* böjs inte i pres. sg.: *ég/þú/hann vex*; i pret. pl. blir vokalen **u**: *við uxum, þið uxuð, þau uxu*.

❶ **v** försvinner framför **ó** i böjningen av verben *sverja*, *vaða*, *vaxa* och *vefa*: *ég sór, ég óð, ég óx, ég óf* etc.; av historiska orsaker dock inte i verbet *vega*: pret.: *ég vó, þú vóst, hann vó, við vógum, þið vóguð, þau vógu*, pret. part.: *veginn*. Se en översikt s. 113.

Klass 7, starka verb

Verb som hör till denna klass starka verb kallas i språkhistoriska sammanhang *reduplikationsverb*. De kan delas upp i tre undergrupper: (1) verb med *é* i 2:a och 3:e temaform, (2) verb med *jó* – (*j*)*u* i 2:a och 3:e temaform och (3) så kallade *-ri*-verb.

❶ Namnet *reduplikationsverb* syftar på att dessa verb ursprungligen bildade preteritum genom att upprepa första stavelsen, med vissa modifikation. Det finns nästan inga rester av detta i moderna språk, men i den forna gotiskan fanns t.ex. verbet *haitan* 'heta' med preteritum *hai-hait* 'hette' och *auka* 'öka' med preteritum *ai-auk* 'ökade', och i latin t.ex. *cano* 'sjunga' med preteritum *ce-cini* 'sjöng' och *fallo* 'falla' med preteritum *fe-felli* 'föll'. I isländskan (forn och ny) syns reduplikation enbart i verbet *róa* pret. *re-ri* (se nedan, *ri*-verb).

Namnet *reduplikationsverb* är därför vilseledande för dagens isländska (även fornisländskan) och verben som språkhistoriskt ingår i denna grupp kallas här för starka verb klass 7.

Så gott som alla verb i klass 7 räknas upp här.

A, D, G syftar på det kasus som är vanligast på objektet för transitiva verb.

Se Islex för närmare uppgifter om betydelse och kasusstyrning.

1. Med vokalen *é* i 2:a och 3:e temaform

- (a) Temaformer: **leika – lék – lékum – leikið** 'leka, spela (spel, idrott, musik, i film etc.)' A
heita – hét – hétum – heitið 'heta'

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	leik $\otimes$	lék $\otimes$	heit i	hét $\otimes$
2	þú	leik ur	lék st	heit ir	hét st → hést
3	hann	leik ur	lék $\otimes$	heit ir	hét $\otimes$
1 pl.	við	leik um	lék um	heit um	hét um
2	þið	leik ið	lék uð	heit ið	hét uð
3	þeir	leik a	lék u	heit a	hét u
sup.:	ég hef		leikið		heitið

i Mörk att *heita* böjs **svagt** i presens singularis.

- (b) Temaformer: **falla – féll – féllum – fallið** 'falla'
halda – hélt – héldum – haldið 'hålla; tro' D; *halda* (+ D) *áfram* 'fortsätta'
hanga – hékk – hégum – hangið 'hänga' (intransitivt)

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	fell $\otimes$	féll $\otimes$	held $\otimes$	hélt $\otimes$
2	þú	fell ur	féll st	held ur	hélt st → hélst
3	hann	fell ur	féll $\otimes$	held ur	hélt $\otimes$
1 pl.	við	föll um	féll um	höld um	héld um
2	þið	fall ið	féll uð	hald ið	héld uð
3	þeir	fall a	féll u	hald a	héld u
sup.:	ég hef		fallið		haldið

- (c) Temaformer: **fá – fékk – fengum – fengið** 'få, erhålla' A; 'ge' D–A
ganga – gekk – gengum – gengið 'gå' A

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	fæ $\otimes$	fékk $\otimes$	geng $\otimes$	gekk $\otimes$
2	þú	fæ rð	fékk st	geng ur	gekk st
3	hann	fæ r	fékk $\otimes$	geng ur	gekk $\otimes$
1 pl.	við	fá um	feng um	göng um	geng um
2	þið	fá ið	feng uð	gang ið	geng uð
3	þeir	fá $\otimes$	feng u	gang a	geng u
sup.:	ég hef		fengið		gengið

- (d) Temaformer: **blása – blés – blésum – blásið** 'blása' D
gráta – grét – grétum – grátið 'gráta'
láta – lét – létum – látið 'lata, ställa, sätta' A
ráða – réð – réðum – ráðið 'råda, regera, tillråda' (m.fl.) D; 'anställa' A

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	blæs ⊗	blés ⊗	græt ⊗	grét ⊗
2	þú	blæs t	blés t	græt ur	grét st → grést
3	hann	blæs ⊗	blés ⊗	græt ur	grét ⊗
1 pl.	við	blás um	blés um	grát um	grét um
2	þið	blás ið	blés uð	grát ið	grét uð
3	þeir	blás a	blés u	grát a	grét u
sup.:	ég hef		blásið		grátið

2. Med *jó – (j)u* i 2:a och 3:e temaform

- (a) Temaformer: **auka – jók – jukum – aukið** '(för)öka' A
ausa – jós – jusum – ausið 'ösa' D
hlaupa – hljóp – hlupum – hlaupið 'löpa, springa' A

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	eys ⊗	jós ⊗	hleyp ⊗	hljóp ⊗
2	þú	eys t	jós t	hleyp ur	hljóp st
3	hann	eys ⊗	jós ⊗	hleyp ur	hljóp ⊗
1 pl.	við	aus um	jus um	hlaup um	hlup um
2	þið	aus ið	jus uð	hlaup ið	hlup uð
3	þeir	aus a	jus u	hlaup a	hlup u
sup.:	ég hef		ausið		hlaupið

- (b) Temaformer: **búa – bjó – bjuggum – búið** 'bo'
höggva – hjó – hjuggum – höggvið 'hugga' A

		pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	bý ⊗	bjó ⊗	hegg ⊗	hjó ⊗
2	þú	bý rð	bjó st	hegg ur	hjó st
3	hann	bý r	bjó ⊗	hegg ur	hjó ⊗
1 pl.	við	bú um	bjugg um	höggv um	hjugg um
2	þið	bú ið	bjugg uð	höggv ið	hjugg uð
3	þeir	bú a	bjugg u	höggv a	hjugg u
sup.:	ég hef		búið		höggvið

3. -ri-verb

Temaformer: **gróa** – **greri** – **grerum** – **gróið** 'växa, gro; läka (om sår)'

róa – **rerí** – **rerum** – **róið** 'ro' D

núa – **neri** – **nerum** – **núið** 'gnugga, gnida' A, D

snúa – **sneri** – **snerum** – **snúið** 'snurra, vända' D

Gróa och *róa* resp. *núa* och *snúa* böjs på samma sätt.

		pres.	pret.		pres.	pret.
1 sg.	ég	ræ ⊗	rer i		sný ⊗	sner i
2	þú	ræ rð	rer ir		sný rð	sner ir
3	hann	ræ r	rer i		sný r	sner i
1 pl.	við	ró um	rer um		snú um	sner um
2	þið	ró ið	rer uð		snú ið	sner uð
3	þeir	ró a	rer u		snú a	sner u
sup.:	ég hef		róið			snúið

i *e* i preteritum i dessa verb
uttalas [jɛ:] ("rjeri" etc.).

10.1.3 Preterito-presentiska verb

Namnet på denna lilla och uråldriga verbgrupp syftar å ena sidan på att verben i **presens** singularis uppvisar böjningsformer som motsvarar preteritumformerna hos **starka** verb:

presens

pret.-pres. verb: að þurfa – ég þarf = presens

jfr ett starkt verb: að hverfa – ég hvarf = preteritum

Å andra sidan ser **preteritum** hos dessa verb ut som preteritum hos **svaga** verb, och med två undantag (*kunna* : *kunni* och *vita* : *vissi*) har de en ändelse med dentalkonsonant:

preteritum

pret.-pres. verb: að þurfa – ég þurfti

jfr ett svagt verb: að brosa – ég brosti

Följande verb hör till denna klass: **eiga** 'ha, äga' A, 'ska (vara förpliktad)', **mega** 'få lov att, kunna', **unna** 'älska' (poetiskt), 'unna (sig ngt)' D, **kunna** 'veta hur; kunna' A, **muna** 'komma ihåg' A, **munu** 'komma att; ska', används också för att återge futurum eller osäkerhet, 'torde, lär vara, tycks vara', **skulu** 'ska, åta sig', finns i preteritum enbart i konjunktiv, **þurfa** 'behöva' A, **vita** 'veta, kunna, känna till' A. Också **vilja** 'vilja, önska' A räknas ofta till denna grupp.

Eiga, *mega*, *kunna*, *munu*, *skulu*, *þurfa* och *vilja* används främst som modala verb (§ 10.5). I preteritum förekommer *skulu* enbart i konjunktiv. Se böjningen av dessa verb på s. 140.

10.2 Personböjning i konjunktiv

Personböjning förekommer både i indikativ (§ 10.1) och i konjunktiv. Konjunktiv är det modus som främst används för att uttrycka något hypotetiskt, möjligt, osäkerhet, även tro, önskan etc.

presens: Þó að ég **borði** og **drekki** = även om jag äter och dricker.

preteritum: Þó að ég **borðaði** og **drykki** = även om jag åt och drack.

Rester av konjunktiv finns i svenskan, jfr *om jag vore*, samt former som *finge* (fick), *ginge* (gick) etc.

10.2.1 Presens konjunktiv (konjunktiv I)

Böjningsändelser	sg.	pl.
presens konjunktiv	1 p -i	-um
	2 p -ir	-ið
	3 p -i	-i

Böjningen i presens konjunktiv är regelbunden, gemensam för både svaga och starka verb. Alla verb får böjningsändelser enligt samma mönster. Dessutom har alla verb, starka som svaga, samma vokal i presens konjunktiv som i verbets **första temaform** (infinitiv, uppslagsformen i en ordbok; för temaformer, se § 10.1.1 och 10.1.2). Verb med stamvokalen **a** får u-omljud, **a** > **ö**, före ändelsen **-um** i 1 person pluralis: *fara*: þó að ég fari – þó að við **förum**.

		fara (st6)	finna (st3)	eiga (pr.)	tala (sv1)	setja (sv2)	dæma (sv3)
1 sg.	þó að ég	fari	finni	eigi	tali	setji	dæmi
2	þó að þú	farir	finnir	eigir	talir	setjir	dæmir
3	þó að hann	fari	finni	eigi	tali	setji	dæmi
1 pl.	þó að við	förum	finnum	eigum	tölum	setjum	dæmum
2	þó að þið	farið	finnið	eigið	talið	setjið	dæmið
3	þó að þeir	fari	finni	eigi	tali	setji	dæmi

Verbet **vera** 'vara' har en annan stam i presens konjunktiv än i presens indikativ. Så är det också t.ex. i tyskan. Verbet **verða** 'bli' böjs regelbundet i presens konjunktiv, på samma sätt som t.ex. *finna*. Se böjningen av dessa verb i presens konjunktiv s. 139.

① "Böjningsanvisning", presens konjunktiv

1. Kontrollera hur verbet ser ut i infinitiv (= uppslagsformen i en ordbok): *tala, koma, ...*
2. Ta bort **a**-et och lägg till ett **-i** i 1:a och 3:e person singularis: *ég tali, hún/hann tali*.
3. Ta bort **a**-et och lägg till ett **-ir** i 2:a person singularis: *þú talir*.
4. Pluralis är lik pluralis i indikativ förutom att 3:e personen slutar på **-i**.

Exempel, *tala, koma*:

	indikativ	konjunktiv	
1 sg.	ég tala, kem	þó að ég tali, komi	
2	þú talar, kemur	þó að þú talir, komir	<i>i kommer i stället för a</i>
3	hún talar, kemur	þó að hún tali, komi	<i>i ändelser</i>
1 pl.	við tölum, komum	þó að við tölum, komum	
2	þið talið, komið	þó að þið talið, komið	
3	þau tala, koma	þó að þau tali, komi	

10.2.2 Preteritum konjunktiv (konjunktiv II)

Böjningen i preteritum konjunktiv är regelbunden och gemensam för svaga och starka verb; dvs. alla verb får böjningsändelser enligt samma mönster. I pluralis är böjningsändelserna de samma som i indikativ.

10.2.2.1 Starka verb och preterito-presentiska verb

Böjningsändelser	sg.	pl.
preteritum konjunktiv	1 p -i	-um
	2 p -ir	-uð
	3 p -i	-u

Starka verb samt **preterito-presentiska** verb (*eiga*, *mega*, *kunna* m.fl.) får en ny stavvokal i preteritum konjunktiv. Den bygger historiskt på vokalen i verbets **tredje temaform**, dvs. i 1 person pluralis preteritum indikativ: *við förum*, *við fundum*, med **i-omljud** där det är möjligt. I-omljud är inte aktuellt om den ursprungliga vokalen är **i**, t.ex. i verbet *líta* 'se' vars 3:e temaform är *litum*.

		fara (st6)	finna (st3)	líta (st1)	eiga (pret.-pres. verb)
	1 p. pl. pret.:	<i>við förum</i>	<i>við fundum</i>	<i>við litum</i>	<i>við áttum</i>
1 sg.	þó að ég	færi	fyndi	liti	ætti
2	þó að þú	færir	fyndir	litir	ættir
3	þó að hann	færi	fyndi	liti	ætti
1 pl.	þó að við	færum	fyndum	litum	ættum
2	þó að þið	færuð	fynduð	lituð	ættuð
3	þó að þeir	færu	fyndu	litu	ættu

Verbet **vera** 'vara' böjs regelbundet i preteritum konjunktiv, exakt på samma sätt som t.ex. *fara*. Verbet **verða** 'bli' böjs också regelbundet, på samma sätt som *finna*, men **v** försvinner i alla former (se översikt om detta i slutet av § 10.1). Se böjningen av dessa verb i preteritum konjunktiv s. 139.

▪ Konsonanten **v** försvinner i böjningen av en del starka verb

Liksom i indikativ försvinner ofta konsonanten **v** framför vokaler **ó**, **u**, **ú**, **y**, **ý** (se s. 113):

hverfa	–	þó að ég	h_yrfi	velta	–	þó að ég	_ylti
svelta	–	þó að ég	s_ylti	verða	–	þó að ég	_yrði
sverfa	–	þó að ég	s_yrfi	vinna	–	þó að ég	_ynni

hverfa 'försvinna', *svelta* 'svälta', *sverfa* 'slipa', *velta* 'rulla', *verða* 'bli', *vinna* 'arbета'

Att spåra stamvokalen i preteritum konjunktiv, starka verb

Enklarest spårar man stamvokalen i preteritum konjunktiv hos starka verb genom att se på verbets 3:e temaform (se listan i slutet av boken) och ta hjälp av tumregeln att de ljudväxlingar som man kan förvänta sig oftast är **á** → **æ**, **o** → **æ**, **ó** → **æ**, **u** → **y**. Exempel:

1 temaform	2 temaform	3 temaform	pret. konj.	
bíta	beit	við bitum	→ þó að ég biti	(ingen skillnad)
gefa	gaf	við gáfum	→ þó að ég gæfi	(á → æ)
vera	var	við vorum	→ þó að ég væri	(o → æ)
fara	fór	við fórum	→ þó að ég færi	(ó → æ)
hefja	hóf	við hófum	→ þó að ég hæfi	(ó → æ)
finna	fann	við fundum	→ þó að ég fyndi	(u → y)
drekka	drakk	við drukkum	→ þó að ég drykki	(u → y)
hlaupa	hljóp	við hlupum	→ þó að ég hlypi	(u → y)

10.2.2.2 Svaga verb

Merparten av de svaga verben har exakt samma böjning i preteritum konjunktiv som i preteritum indikativ. Det gäller för alla svaga verb i **klass 1** och **klass 3** samt de flesta i **klass 4** och några i **klass 2** (*selja*, *setja* och *skilja*).

Några få verb i **klass 4**, bl.a. *vaka*, *duga*, *þola*, *þora*, får dock i-omljud på stamvokalen: *þó að ég vekti*, *dygði*, *þylði*, *þyrði*, men böjs annars som de övriga.

Verbet *segja* (klass 4) har **a** i preteritum indikativ men **e** i preteritum konjunktiv.

		tala (1)	setja (2)	dæma (3)	brosa (4)	þora (4)	segja (4)
1 sg.	þó að ég	talaði	setti	dæmdi	brosti	þyrði	segði
2	þó að þú	talaðir	settir	dæmdir	brostir	þyrðir	segðir
3	þó að hann	talaði	setti	dæmdi	brosti	þyrði	segði
1 pl.	þó að við	töluðum	settum	dæmdum	brostum	þyrðum	segðum
2	þó að þið	töluðuð	settuð	dæmduð	brostuð	þyrðuð	segðuð
3	þó að þeir	töluðu	settu	dæmdu	brostu	þyrðu	segðu

Svaga verb i **klass 2** har samma vokal i preteritum konjunktiv som de har i infinitiv och presens: *teldi, dyldi, veldi* etc. men har i övrigt samma böjning som i preteritum indikativ.

		presens		preteritum	
		ind.	konj.	ind.	konj.
1 sg.	ég	vel	velji	valdi	veldi
2	þú	velur	veljir	valdir	veldir
3	hann	velur	velji	valdi	veldi
1 pl.	við	veljum	veljum	völdum	veldum
2	þið	veljið	veljið	völduð	velduð
3	þeir	velja	velji	völdu	veldu

Ett undantag utgör några få verb i klass 2, *selja*, *setja* och *skilja*, som alltid har samma vokal genom hela böjningen, presens och preteritum, indikativ och konjunktiv:

		presens		preteritum	
		ind.	konj.	ind.	konj.
1 sg.	ég	sel	selji	seldi	seldi
2	þú	selur	seljir	seldir	seldir
3	hann	selur	selji	seldi	seldi
1 pl.	sið	seljum	seljum	seldum	seldum
2	þið	seljið	seljið	selduð	selduð
3	þeir	selja	selji	seldu	seldu

i "Böjningsanvisning", preteritum konjunktiv

1. Om verbet är **starkt** eller **preterito-presentiskt** får det en **ny stamvokal** i preteritum konjunktiv.

(a) Ta reda på hur verbet ser ut i 1:a person pluralis i preteritum: *við komum* ... 'vi kom'

(b) Om vokalen där är **á, o** eller **ó** blir den nya vokalen **æ**. Om vokalen är **u** blir den nya vokalen **y** (uttal: [ɥ]).

Om vokalen är **i** (t.ex. *líta: litum*) eller **é** (t.ex. *blása: blésum*) ändras den inte.

Exempel, *koma* 'komma', *brenna* 'brinna', *líta* 'se', *eiga* 'äga':

	eiga (pret.pres.) 1 pers. plur. pret. = <i>við áttum</i>	koma (st4) 1 pers. plur. pret. = <i>við komum</i>	brenna (st3) 1 pers. plur. pret. = <i>við brunnum</i>	líta (st1) 1 pers. plur. pret. = <i>við litum</i>
1 sg.	þó að ég ætti	þó að ég kæmi	þó að ég brynni	þó að ég líti
2	þó að þú ættir	þó að þú kæmir	þó að þú brynnir	þó að þú litir
3	þó að hún ætti	þó að hún kæmi	þó að hún brynni	þó að hún líti
1 pl.	þó að við ættum	þó að við kæmum	þó að við brynnum	þó að við litum
2	þó að þið ættuð	þó að þið kæmuð	þó að þið brynnuð	þó að þið lituð
3	þó að þau ættu	þó að þau kæmu	þó að þau brynnu	þó að þau litu

2. Om verbet är **svagt** gäller följande:

(a) I **klass 1** (*tala*) och **3** och **4** (*dæma*, *brosa*) är böjningen lik böjningen i preteritum indikativ.

Exempel, *tala*, *brosa* 'le':

	indikativ	konjunktiv	
1 sg.	ég talaði, brosti	þó að ég talaði, brosti	<i>Samma böjning i indikativ och konjunktiv preteritum i svaga verb, klass 1, 3 och 4</i>
2	þú talaðir, brostir	þó að þú talaðir, brostir	
3	hún talaði, brosti	þó að hún talaði, brosti	
1 pl.	við töluðum, brostum	þó að við töluðum, brostum	
2	þið töluðuð, brostuð	þó að þið töluðuð, brostuð	
3	þau töluðu, brostu	þó að þau töluðu, brostu	

(b) I **klass 2** (ja-verb, *velja*) är böjningen lik böjningen i preteritum indikativ förutom att vokalen i preteritum konjunktiv är i de allra flesta verb den samma som i grundformen, infinitiv.

Exempel, *velja* 'välja':

	indikativ	konjunktiv
1 sg.	ég valdi	þó að ég veldi
2	þú valdi	þó að þú veldir
3	hún valdi	þó að hún veldi
1 pl.	við völdum	þó að við veldum
2	þið völduð	þó að þið velduð
3	þau völdu	þó að þau veldu

10.2.3 Användningen av konjunktiv

Konjunktiv används för att uttrycka något som är **osäkert, tänkbart, önskvärt, hypotetiskt** eller **möjligt**. Den är betydligt vanligare i preteritum än i presens. I preteritum svarar konjunktiv bäst till konstruktioner med *vore, skulle* + verb i svenskan:

Það **væri** gaman að hittast 'det **vore** roligt att träffas'.
Gætirðu hjálpað mér? '**skulle** du kunna hjälpa mig?'.
 Ég **yrði** feginn ef ég **næði** prófinu 'jag **skulle** bli lättad om jag klarade tentan'.
 Ef ég **væri** hress þá **færi** ég í bíó 'om jag **vore** frisk **skulle** jag gå på bio'.

Konjunktiv används speciellt i vissa bisatser. Vanligtvis används samma tempus på verbet i bisatsen som på verbet i huvudsatsen (= tempuskongruens, se nästa sida).

❶ Efter subjunktionen *ef* används i presens alltid indikativ: *ef hann er heima* 'om han är hemma' (inte *ef hann sé heima*).

1. I koncessiva (medgivande/erkännande) bisatser

Efter subjunktionerna *þó að, þótt, enda þótt* 'även om, trots att, fastän':

Ég fer í bíó þó að myndin **sé** gömul 'jag går på bio fastän filmen är gammal'.
 Ég fór í bíó þó að myndin **væri** gömul 'jag gick på bio fastän filmen var gammal'.

2. I avsiktsbisatser (finala bisatser)

Efter subjunktionerna *til (þess) að, svo að* 'så att, för att':

Ég les í kvöld svo að ég **geti** farið í prófið 'jag läser i kväll så att jag kan gå till tentan'.
 Ég las í gær svo að ég **gæti** farið í prófið 'jag läste i går så att jag kunde gå till tentan'.

3. I að-bisatser (= svenska att-satser)

Konjunktiv används mycket ofta efter subjunktionen **að** 'att' om verbet i huvudsatsen uttrycker osäkerhet, något tänkbart, en önskan eller en personlig eller subjektiv hållning, t.ex. alltid efter verben *gruna* 'misstänka, tro', *halda* 'tro', *hugsa* i bet. 'tro', *óska* 'önska' och *vona* 'hoppas':

Mig **grunar** að hljómsveitin **sé** léleg 'jag tror att bandet är dåligt'.
 Ég **held** að pósturinn **sé** kominn 'jag tror att posten har kommit'.
 Ég **hugsa** að bíllinn **sé** gamall 'jag skulle tro att bilen är gammal'.
 Ég **óska** þess að það **fari** að snjóa 'jag önskar att det börjar snöa'.
 Ég **vona** að myndin **verði** skemmtileg 'jag hoppas att filmen är rolig'.

Bland andra verb och verbkonstruktioner som kräver konjunktiv i *að*-bisatser är *álíta* 'anse', *búast við (einhverju)* 'vänta sig ngt', *halda (einhverju) fram* 'påstå ngt', *ímynda sér* 'inbilla sig, föreställa sig', *ljúga* 'ljuga', *segja* 'säga', *spyrja* 'fråga', *telja* 'anse'.

I indirekt anföring står verbet i *að*-bisatsen alltid i konjunktiv:

Alda **segir**: Bíllinn **er** finn. → Alda **segir** að bíllinn **sé** finn 'Alda säger att bilen är bra'.

Jón **spyr**: Hvernig **er** veðrið? → Jón **spyr** hvernig veðrið **sé** 'Jón frågar om hur vädret är'.

Några verb och verbkonstruktioner kräver dock **indikativ** i *að*-bisatser speciellt i presens. Dessa är främst verben *vita* 'veta' och *sjá* 'se', och som oftast också *finna* 'känna' (t.ex. *finna á bragðinu* 'känna på smaken', *finna á lyktinni* 'känna på lukten') och *taka eftir* 'lägga märke till'. Även bl.a. *uppgötva* 'upptäcka', *heyra* 'höra', *sverja* 'svära, lova', *valda* 'orsaka', *vera viss um* 'vara säker på', när det gäller säkerhet:

Ég **er** viss um að hann er sofandi 'jag är säker på att han sover'.

Hann **finnur** að bjórinn er kaldur 'han känner att ölen är kall'.

Ég **heyri** að það er einhver inni í húsinu 'jag hör att någon är inne i huset'.

Ég **man** að hann er að vinna heima í dag 'jag kommer ihåg att han jobbar hemma idag'.

Ég **sé** að hann er mjög sólbrúnn 'jag ser att han är mycket solbränd'.

Ég **sver** að ég veit þetta ekki 'jag svär att jag inte vet nånting'.

Siggi **tekur eftir** að Kalli er feiminn 'Siggi lägger märke till att Kalli är blyg'.

Þú **uppgötvar** fljótt að það er enginn heima 'du upptäcker snabbt att ingen är hemma'.

Þú **veist** að ég er heima í dag 'du vet att jag är hemma idag'.

Veðrið **veldur** því að ég kemst ekki heim 'vädret gör att jag inte kan åka hem'.

Märk att betydelsen alltid har med något säkert att göra. I somliga fall kan betydelsen i dessa verb innebära en viss osäkerhet, och då används konjunktiv:

Ég **hef heyrt** að Elvis **sé** lifandi 'jag hör (har hört) rykten om att Elvis lever'.

Ég **er viss um** að hann **sé** sofandi 'jag tror / är nästan säker på att han sover'.

I preteritum kan alla dessa ovannämnda verb och verbkonstruktioner användas dels i indikativ, dels i konjunktiv beroende på betydelsen.

i Tempuskongruens

Vanligtvis (i alla fall idealt!) används samma tempus på verbet i bisatsen som på verbet i huvudsatsen. Detta kan exemplifieras genom några fraser i **direkt** och **indirekt** anföring, med verben *segja* och *spyrja*:

direkt anföring

- 1 Jón **segir**: Klukkan **er** tvö
- 2 Jón **segir**: Klukkan **var** tvö
- 3 Jón **sagði**: Klukkan **er** tvö
- 4 Jón **sagði**: Klukkan **var** tvö
- 5 Jón **spyr**: Hvað **er** klukkan
- 6 Jón **spyr**: Hvað **var** klukkan?
- 7 Jón **spurði**: Hvað **er** klukkan?
- 8 Jón **spurði**: Hvað **var** klukkan?

indirekt anföring

- Jón **segir** að klukkan **sé** tvö 'J. säger att klockan är två'.
- Jón **segir** að klukkan **hafi verið** tvö 'J. säger att klockan har varit två'.
- Jón **sagði** að klukkan **væri** tvö 'J. sade att klockan var två'.
- Jón **sagði** að klukkan **hefði verið** tvö 'J. sade att klockan hade varit två'.
- Jón **spyr** hvað klukkan **sé** 'J. frågar vad klockan är'.
- Jón **spyr** hvað klukkan **hafi verið** 'J. frågar vad klockan har varit'.
- Jón **spurði** hvað klukkan **væri** 'J. frågade vad klockan var'.
- Jón **spurði** hvað klukkan **hefði verið** 'J. frågade vad klockan hade varit'.

Lägg märke till att presens (*segir*) + preteritum (*var*) i direkt anföring (2 och 6) leder (idealt) till en perfekt-konstruktion ('har varit') i indirekt anföring, medan preteritum (*sagði*) + preteritum (*var*) i direkt anföring (4 och 8) bör leda till pluskvamperfekt ('hade varit') i indirekt anföring.

10.3 Imperativ

Imperativ finns i isländskan, liksom i svenskan, enbart i 2 person presens.

I **singularis** placeras pronomenet *pú* nästan alltid enklitiskt till verbet: *heyrðu* 'hörru' (används för att påkalla en persons uppmärksamhet), *hlustaðu* á mig! 'lyssna på mig!', *komdu* hingað 'kom hit', *sittu* 'sitt!'. I svaga verb klass 1 får pron. *pú* alltid formen *-ðu*: *borðaðu*, *hoppaðu*, *talaðu* etc. Annars ändras konsonanten **p** ändras till **ð**, **d** eller **t** enligt följande regel (vissa undantag finns).

p → ð	efter f	<i>hafa</i> : <i>hafðu</i> (< haf <i>pú</i>)	p → t	efter k	<i>reykja</i> : <i>reyktu</i> (< reyk <i>pú</i>)
	efter g	<i>segja</i> : <i>segðu</i> (< seg <i>pú</i>)		efter p	<i>gleypa</i> : <i>gleyptu</i> (< gleyp <i>pú</i>)
	efter r	<i>gera</i> : <i>gerðu</i> (< ger <i>pú</i>)		efter s	<i>læsa</i> : <i>læstu</i> (< læs <i>pú</i>)
	e. vokal	<i>spá</i> : <i>spáðu</i> (< spá <i>pú</i>)		efter t	<i>bæta</i> : <i>bættu</i> (< bæt <i>pú</i>)
				efter d	<i>lenda</i> : <i>lentu</i> (< lend <i>pú</i>)
					(undantag: <i>senda</i> : <i>sendu</i> < send <i>pú</i>)
p → d	efter ð	<i>hræða</i> : <i>hræddu</i> (< hræð <i>pú</i>)			
	efter l	<i>kæla</i> : <i>kældu</i> (< kæl <i>pú</i>)			
	efter m	<i>tæma</i> : <i>tæmdu</i> (< tæm <i>pú</i>)			
	efter n	<i>sýna</i> : <i>sýndu</i> (< sýn <i>pú</i>)			

(*borða* 'äta', *bæta* 'förbättra', *elska* 'älska', *faðma* 'krama', *gera* 'göra', *gleypa* 'svälja', *hafa* 'ha', *hoppa* 'hoppa', *hræða* 'skrämma', *kæla* 'kyla', *lenda* 'landa', *læsa* 'läsa', *reykja* 'röka', *segja* 'säga', *senda* 'skicka', *spá* 'spå', *sýna* 'visa', *tala* 'tala', *tæma* 'tömma')

Exempel:

Tæmdu töskuna fyrir mig 'töm väskan åt mig'. *Farðu* heim 'åk hem'.

Imperativ kan användas utan enklitiskt pronomen, men förutom i förbindelsen "kom inn", sv. *kom in*, låter det formellt eller högtidligt:

Tak sæng þína og gakk 'tag din sång och gå' (äldre bibelcitater).¹⁴

Pluralis: När fler än en person tilltalas används samma böjningsform som i 2 person indikativ:

Tæmið töskuna fyrir mig 'töm ni väskan åt mig'. *Farið* heim 'gå ni hem'.

I talspråk och informellt skriftspråk läggs ofta till andra persons-pronomenet i pluralis, *þið*, vilket i talspråk ofta(st), sällan i skriftspråket, blir helt enklitiskt och får då formen *-ði*:

Tæmið þið (*tæmiði*) töskuna fyrir mig 'töm ni väskan åt mig'. *Farið þið* (*fariði*) heim 'gå ni hem'.

¹⁴ I dagens isländska betyder *sæng* alltid 'täcke'. I nya isländska bibelöversättningen (2007) står det "tak *rekkju* þína og gakk" och i svenska Bibel 2000 står det "ta din *bädd* och gå" (Mark 2:9, Joh 5:8). *Sæng* i den äldre betydelsen 'säng' finns dock i fasta uttryck som *ganga í eina sæng* (*með henni/honum*) 'gifta sig med (henne/honom), slå sig i lag med (henne/honom)', *vera skilin að borði og sæng* 'ha separerat', *liggja á sæng* 'vara sängliggande i samband med förlossning' m.fl.

10.4 *St*-verb: Den isländska motsvarigheten till svenskans *s*-verb

Förutom i deras vanliga form kan många verb även förekomma i en annan form, ***st*-formen**. Historiskt och delvis i användning och betydelse motsvarar *st*-formen svenska *s*-verb av typen *kallas*, *hoppas*, *glädjas* etc. Isländska *st*-verb verb omtalas ofta i handböcker med termen ”mediopassiv”, vilket är missvisande eftersom betydelsen enbart i relativt liten utsträckning är en passiv-betydelse.

Liksom vad gäller svenska *s*-verb finns vissa verb i isländskan endast som *st*-verb, t.ex. *ferðast* ’resa’, *heppnast* ’lyckas’, *nálgast* ’närma sig’, *óttast* ’frukta’, *vingast* ’söka (någons) vänskap’, *öðlast* ’få, uppnå’. De flesta *st*-verb har dock direkta motsvarigheter i befintliga svaga eller starka verb och är bildade till dem genom att lägga suffixet *-st* till dessa.

Alla *st*-verb, starka som svaga, böjs enligt samma böjningsmönster, och de böjs i person, numerus, tempus och modus liksom andra verb. Böjningen är mer enhetlig och enklare än i de primära verben. Här visas böjningen i indikativ av tre svagt böjda verb och tre starkt böjda verb.

svaga verb		klass 1, kalla		klass 2, telja		klass 3/4, dæma	
		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	kalla st	kallaði st	gleð st	gladdi st	dæmi st	dæmdi st
2	þú	kalla st	kallaði st	gleð st	gladdi st	dæmi st	dæmdi st
3	hann	kalla st	kallaði st	gleð st	gladdi st	dæmi st	dæmdi st
1 pl.	við	köllum st	kölluðum st	gleðjum st	glöddum st	dæmum st	dæmdum st
2	þið	kalli st	kölluðu st	gleðji st	glöddu st	dæmi st	dæmdu st
3	þeir	kalla st	kölluðu st	gleðja st	glöddu st	dæma st	dæmdu st

starka verb		klass 2, bjóða		klass 4, bera		klass 6, grafa	
		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	býð st	bauð st	dreg st	dró st	fell st	féll st
2	þú	býð st	bauð st	dreg st	dró st	fell st	féll st
3	hann	býð st	bauð st	dreg st	dró st	fell st	féll st
1 pl.	við	bjóðum st	buðum st	drögum st	drógum st	föllum st	féllum st
2	þið	bjóði st	buðu st	dragi st	drógu st	falli st	féllu st
3	þeir	bjóða st	buðu st	draga st	drógu st	falla st	féllu st

kallast ’kallas’, *gleðjast* ’glädjas’, *dæmast* ’bli bedömd’, *bjóðast* ’erbjudas’, *dragast* ’försenas’, *fallast* (*á*) ’acceptera’

I **singularis** läggs *-st* till stamformen i presens respektive preteritum, t.ex. 1, 2 och 3 person sing. presens *kallast*, *kallast*, *kallast* ’jag/du/hon kallas’ och 1, 2 och 3 person sing. preteritum *kallaðist*, *kallaðist*, *kallaðist* ’jag/du/hon kallades’. Man skulle alltså kunna hävda att verben *inte böjs* i singularis; varje verb har endast en enda böjningsform i presens resp. preteritum.

I **pluralis** läggs *-st* till motsvarande primära verbs böjningsform i presens respektive preteritum, förutom att *-ð* i 2 person och *-s* i suffixet assimileras, t.ex. presens *þið dæmi_st* och preteritum *þið dæmdu_st* – jfr det primära verbet *dæma* med dess *ð*: pres. *þið dæmið*, pret. *þið dæmduð*.

Användning

I svenskan är *s*-verb särskilt användbara för att uttrycka passiv. I en viss studie¹⁵ visade det sig att *s*-passiv stod för 98,7 % av alla passivkonstruktioner i ett undersökt svenskt textmaterial, medan sammansatt passiv med verbet *bli* bara var 1,3 %. (För talspråk var resultaten 84,2 % *s*-verb mot 15,8 % *bli*-konstruktioner.)

Isländskan kommer inte i närheten av detta. Där bildas passiv huvudsakligen med *vera*, motsvarande svensk *bli*-passiv. Det är viktigt att känna till detta, eftersom svenska studenter i isländska skulle kunna dra slutsatsen att de isländska *st*-verbformerna skulle vara lika användbara vid bildandet av passiv som de svenska *s*-formerna. Men det är de inte. I en liten undersökning av en text, där det fanns ca 200 *st*-verb, visade det sig att enbart ca 6 % av dessa hade en passiv betydelse.

Betydelsen i isländska *st*-verb faller inom följande grupper (endast ett fåtal exempel nämns här):

1. Aktiv betydelse

annast (+ A) 'ta hand om', **ábyrgjast** (+ A) 'garantera', **búast við** (+ D) 'vänta ngt', **djöflast** 'härja; slita', **ferðast** 'resa', **forðast** (+ A) 'undvika', **fylgjast með** (+ D) 'följa', **girnast** (+ A) 'begära', **hírast** 'under obehag uppehålla sig på en plats', **iðrast** (+ G) 'ånga', **klöngrast** 'kravla', **krefjast** (+ G) 'kräva', **leitast við** (+ að + infinitiv) 'sträva efter', **minnast** (+ G) 'minnas', **óttast** (+ A) 'frukta', **teljast** 'anses', **varast** (+ A) 'undvika', **þarfnast** (+ G) 'vara i behov av', **þrífast** 'trivas', o.m.fl.: *Björn annast samskiptin við foreldrana* 'Björn svarar för kontakten med föräldrarna'; *Stína fylgist með fótboltaleiknum* 'Stína följer fotbollsmatchen'.

❶ Jfr svenska deponensverb, som är *s*-verb med aktiv betydelse, t.ex. *andas*, *avundas*, *färdas*, *hoppas*, *lyckas*, *minnas*.

2. Passiv betydelse

eyðast 'förstöras', **fermast** 'konfirmeras', **finnast** 'upphittas', **fyllast** 'fyllas', **prentast** 'tryckas', **staðgreiðast** 'betalas kontant', **veiðast** 'fiskas', o.m.fl.: *Bókin fannst ekki* 'boken hittades inte', *bókin mun prentast í heild* 'boken kommer att tryckas i sin helhet', *allar vörur skulu staðgreiðast* 'alla varor ska betalas kontant', *það fiskaðist vel í sumar* 'det var bra fiskfångst i somras'.

❶ När ett *st*-verb har en egentlig passiv betydelse kan satsen (i alla fall teoretiskt) omformuleras med verbet i vanlig passiv + "av någon": *laxinn veiddist í gær* = *laxinn var veiddur í gær* (+ *af Jóni*) 'laxen blev fångad i går (av Jón)'.

¹⁵ A. Laanemets, 2009: "The passive voice in written and spoken Scandinavian". I: *Groninger Arbeiten zur Germanistischen Linguistik* 49:144–166 (<http://gagl.eldoc.ub.rug.nl/FILES/root/2009-49/2009-49-07/2009-49-07.pdf>). Se s. 157.

3. Reciprok (ömsesidig) betydelse

elskast 'älska med varandra', **haldast í hendur** 'hålla varandra i handen', **heilsast** 'hälsa på varandra', **hittast** 'ses, träffas', **kveðjast** 'ta avsked av varandra', **leiðast** 'gå hand i hand', **kyssast** 'kyssas', **sjást** 'ses', **talast við** 'prata samman', o.m.fl.

❶ När betydelsen är ömsesidig kan satsen ofta omformuleras med verbet i dess aktiva form + pron. *hver/hvor annar* 'varandra', t.ex. *pau kyssust* 'de kysstes' = *pau kysstu hvort annað*; *pau sáuust* 'de sågs/träffades' = *pau sáu hvort annað*.

4. Reflexiv betydelse (syftar tillbaka på subjektet)

klæðast 'klä sig', **leggjast** 'lägga sig', **setjast** 'sätta sig', **vopnast** 'beväpna sig, rusta': *Hermennirnir vopnuðust* 'soldaterna beväpnade sig', o.m.fl.

Ibland är betydelsen inte rent reflexiv. T.ex. är *leggjast* 'lägga sig ner' inte det samma som *leggja sig* 'ta en tupplur'; *læðast* 'tassa, smyga' är inte precis det samma som *læða sér* 'smyga (sig in)'; *matast* 'äta' är inte det samma som *mata sig* 'mata sig'; *undrast* 'förundra sig, förundras' kan ha en annan betydelse än *undra sig (á einhverju)* 'förvåna sig (över ngt)'; och *eignast* 'få, skaffa sig' betyder onekligen något annat än *eigna sér* 'ta åt sig äran för'.

Hit hör verb som *hyggjast* 'ha för avsikt, planera', *kveðast* och *segjast* 'påstå sig', *þykjast* 'låtsas, ge sig ut för', som alla tar med sig ett annat verb i infinitiv: *Hann hyggst selja húsið* 'han planerar att sälja huset'; *hún segist ætla heim* 'hon säger att hon vill åka hem'; *hann þykist vera sofandi* 'han låtsas sova'.

❶ När betydelsen är reflexiv kan meningen ofta omformuleras med verbet i dess aktiva form + det reflexiva pronomenet *sig*, t.ex. *pau klæddust* = *pau klæddu sig*, jfr sv. 'de klädde sig'. Detta är dock inte alltid möjligt; man kan till exempel inte omformulera *pau settust* 'de satte sig ner' med det icke-idiomatiska (men ändå grammatiskt godtagbara) *pau settu sig*.

Betydelsen kan i vissa fall falla inom fler än en av de ovannämnda grupperna. T.ex. kan *sjást* både ha en reciprok (ömsesidig) betydelse: *Við sjáumst á morgun* 'vi ses i morgon', dvs. vi ser varandra, och en passiv betydelse: *Fjallið sést vel frá húsinu* 'fjället syns bra från huset', dvs. det ses av någon.

10.5 Hjälpverb och modala verb

Hjälpverb och modala verb används tillsammans med huvudverbet för att ändra tempus, bilda passiv eller modifiera yttrandet på olika sätt. I svenskan är *ha*, *vara* och *bli*, samt *böra*, *få*, *kunna*, *måste*, *skola* (presens *ska*) och *vilja* bland de vanligaste hjälpverben och modala verben. I isländskan räknas verben *hafa*, *munu*, *vera* och *verða* till hjälpverben och *eiga*, *geta*, *hljóta*, *kunna*, *mega*, *skulu*, *vilja*, *þurfa* och *ætla*, samt *munu* och *verða* i viss betydelse/funktion, som modala verb.¹⁶

Hjälpverb och modala verb böjs, som alla andra verb, och i en isländsk mening är det hjälpverbet/modala verbet som personböjs medan huvudverbet står i infinitiv eller vad gäller verben *hafa* (= supinum) och *geta* i preteritum particip neutrum (se s. 102).

Ég **hef lesið** bókina 'jag har läst boken'.

Ég **ætla að lesa** bókina 'jag tänker läsa boken'.

Ég **skal lesa** bókina 'jag åtar mig att läsa boken'.

Við **höfum lesið** bókina 'vi har läst boken'.

Við **ætlum að lesa** bókina 'vi tänker läsa boken'.

Við **skulum lesa** bókina 'låt oss läsa boken'.

OBS: Verbet *hafa* används mest som ett hjälpverb för att bilda supinum, samt i vissa fasta uttryck och fraser (se Islex); däremot sällan för att uttrycka att man är i besittning av något (har något), vilket är så vanligt i svenskan (se dock några exempel på det i Islex).

Ganska många av dessa verb hör till verbklassen preterito-presentiska verb. De viktigaste hjälpverben och modala verben i isländskan är de följande:

1. Starkt/svagt böjda verb

geta 'kunna, ha förmåga till', **hafa** 'ha', temporalt, **hljóta** 'böra, måste', om sannolikhet, **vera** 'vara', temporalt/passivbildande, **verða** (1) 'måste', om nödvändighet och (2) 'bli', temporalt (ibland passivbildande), **ætla** 'avse, tänka', om avsikt

2. Preterito-presentiska verb

eiga 'ska', om förpliktelse, **kunna** 'skulle kunna', om möjlighet, **mega** 'få; kunna', om tillåtelse och möjlighet, **munu** i preteritum *mundi* (*myndi*) uttrycker (1) önskan eller vilja: 'borde, hade, skulle'; (2) futurum, 'komma att'; (3) ibland sannolikhet: 'torde', **skulu** 'skola' ('ska'), om avsikt, **þurfa** 'behöva, måste', om nödvändighet, **vilja** 'vilja'

Även andra verb kan modifiera betydelsen hos ett huvudverb, bl.a. verben *fara*, *byrja* och *taka*, alla i betydelsen 'börja': *Það er farið/byrjað/tekið að kólna* 'det har börjat bli kalt'; verbet *fá* 'få lov; kunna', om tillåtelse och förmåga: *Ég fékk að sjá myndina* 'jag fick se tavlan' och verbkonstruktionen *búinn að* 'vara färdig med att, ha gjort': *Ég er búinn að borða* 'jag har ätit'.

¹⁶ Jfr Jóhannes Gísli Jónsson i handboken *Setningar – Handbók um setningafræði* (Íslensk tunga III, red. Höskuldur Þráinsson, Reykjavík 2005), s. 362, 418 & 473, och Marika Lagervall, *Modala hjälpverb i språkhistorisk belysning* (Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 23, Göteborg 2014), s. 33–36.

Infinitivmärke

Flertalet av isländska hjälpverb och modala verb kräver ett infinitivmärke framför huvudverbet, några gör det inte. Lägg märke till skillnaderna mellan de isländska verben och motsvarande svenska:

▪ Med infinitivmärke

byrja	Ég byrja að lesa 'jag börjar läsa'.
eiga	Ég á að lesa 'jag ska (har fått uppgiften att) läsa'.
fá	Ég fæ að lesa 'jag har fått lov till att läsa'.
kunna	Ég kann að lesa 'jag har lärt mig läsa'.
vera	Ég er að lesa 'jag läser' ('jag håller på att läsa').
vera búinn	Ég er búinn að lesa 'jag har läst'.
verða	Ég verð að lesa 'jag måste läsa'.
þurfa	Ég þarf að lesa 'jag behöver läsa'.
ætla	Ég ætla að lesa 'jag ämnar läsa'.

▪ Utan infinitivmärke

mega	Ég má __ lesa 'jag får lov att läsa'.
munu	Ég mun __ lesa 'jag kommer att läsa'.
skulu	Ég skal __ lesa 'jag ska (åtar mig att) läsa'.
vilja	Ég vil __ lesa 'jag vill läsa'.

▪ Med huvudverbet i preteritum particip

geta	Ég get lesið 'jag kan läsa'.
hafa	Ég hef lesið 'jag har läst'.

❶ Det modala verbet *geta*

Verbet **geta** tar inte med sig infinitiv såsom det semantiskt motsvarande *kunna* i svenskan, utan preteritum particip i neutrum liksom sv. *ha* och isl. *hafa*:

isl.	Ég get gert það	:	<i>gert</i>	=	preteritum particip, neutrum
sv.	Jag kan göra det	:	<i>göra</i>	=	infinitiv

Jfr:

isl.	Ég hef gert það	:	<i>gert</i>	=	preteritum particip, neutrum (supinum)
sv.	Jag har gjort det	:	<i>gjort</i>	=	preteritum particip, neutrum (supinum)

Jfr svenskans *få något gjort*, där *gjort* på liknande sätt står i preteritum particip, neutrum.

10.5.1. Böjningen av *fá, geta, hafa, hljóta, vera, verða* och *ætla*

fá 'få; erhålla'						geta 'kunna, förmå, klara'					
		indikativ		konjunktiv		indikativ		konjunktiv			
		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.		
1 sg.	ég	fæ ⊗	fékk ⊗	fá i	feng i	get ⊗	gat ⊗	get i	gæt i		
2	þú	fæ rð	fékk st	fá ir	feng ir	get ur	gast	get ir	gæt ir		
3	hún	fæ r	fékk ⊗	fá i	feng i	get ur	gat ⊗	get i	gæt i		
1 pl.	við	fá um	feng um	fá um	fengjum	get um	gát um	get um	gæt um		
2	þið	fá ið	feng uð	fá ið	fengjuð	get ið	gát uð	get ið	gæt uð		
3	þau	fá ⊗	feng u	fá i	fengju	get a	gát u	get i	gæt u		

hafa 'ha'						hljóta 'måste, böra'					
		indikativ		konjunktiv		indikativ		konjunktiv			
		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.		
1 sg.	ég	hef ⊗	hafði	haf i	hefði	hlýt ⊗	hlaut ⊗	hljót i	hlyt i		
2	þú	hefur	hafðir	haf ir	hefðir	hlýt ur	hlaut	hljót ir	hlyt ir		
3	hún	hefur	hafði	haf i	hefði	hlýt ur	hlaut ⊗	hljót i	hlyt i		
1 pl.	við	höf um	höfðum	höf um	hefðum	hljót um	hlut um	hljót um	hlyt um		
2	þið	haf ið	höfðuð	haf ið	hefðuð	hljót ið	hlut uð	hljót ið	hlyt uð		
3	þau	hafa	höfðu	haf i	hefðu	hljót a	hlut u	hljót i	hlyt u		

vera 'vara'						verða 'bli, komma att; måste'					
		indikativ		konjunktiv		indikativ		konjunktiv			
		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.		
1 sg.	ég	er ⊗	var ⊗	sé ⊗	vær i	verð ⊗	varð ⊗	verði	yrði		
2	þú	er t	var st	sér t	vær ir	verð ur	varð st	verðir	yrðir		
3	hún	er ⊗	var ⊗	sé ⊗	vær i	verð ur	varð ⊗	verði	yrði		
1 pl.	við	er um	vor um	sé um	vær um	verð um	_urð um	verðum	yrðum		
2	þið	er uð	vor uð	sé uð	vær uð	verðið	_urð uð	verðið	yrðuð		
3	þau	er u	vor u	sé u	vær u	verða	_urð u	verði	yrðu		

ætla 'ha för avsikt, tänka, ämna'											
		indikativ		konjunktiv							
		pres.	pret.	pres.	pret.						
1 sg.	ég	æt a	æt aði	æt i	æt aði						
2	þú	æt ar	æt aðir	æt ir	æt aðir						
3	hún	æt ar	æt aði	æt i	æt aði						
1 pl.	við	æt um	æt uðum	æt um	æt uðum						
2	þið	æt ið	æt uðuð	æt ið	æt uðuð						
3	þau	æt a	æt uðu	æt i	æt uðu						

Se närmare § 10.1.3
samt ISLEX för mer
information om i
verbens betydelsen

10.5.2. Bøjningen av *eiga*, *mega*, *kunna*, *munu*, *skulu*, *vilja* och *þurfa*

Se närmare
§ 10.1.3 samt
ISLEX för
betydelsen.

		eiga 'vara förpliktad', mega 'få lov att'				kunna 'kunna'			
		indikativ		konjunktiv		indikativ		konjunktiv	
		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	á ⊗	átt i	eig i	ætt i	kann ⊗	kunn i	kunn i	kynn i
2	þú	átt	átt ir	eig ir	ætt ir	kann t	kunn ir	kunn ir	kynn ir
3	hann	á ⊗	átt i	eig i	ætt i	kann ⊗	kunn i	kunn i	kynn i
1 pl.	við	eig um	átt um	eig um	ætt um	kunn um	kunn um	kunn um	kynn um
2	þið	eig ið	átt uð	eig ið	ætt uð	kunn ið	kunn uð	kunn ið	kynn uð
3	þeir	eig a	átt u	eig i	ætt u	kunn a	kunn u	kunn i	kynn u

Verben *eiga* och *mega* har exakt samma böjning (*mega* har "e" i de former där *eiga* har "ei").

		munu 'komma att; ska'				skulu 'ska, åta sig'			
		indikativ		konjunktiv		indikativ		konjunktiv	
		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	mun ⊗	—	mun i	mund i	skal ⊗	—	skul i	skyld i
2	þú	mun t	—	mun ir	mund ir	skal t	—	skul ir	skyld ir
3	hann	mun ⊗	—	mun i	mund i	skal ⊗	—	skul i	skyld i
1 pl.	við	mun um	—	mun um	mund um	skul um	—	skul um	skyld um
2	þið	mun uð	—	mun ið	mund uð	skul uð	—	skul ið	skyld uð
3	þeir	mun u	—	mun i	mund u	skul u	—	skul i	skyld u

Pret. konj. av *munu* är också ofta sg. *myndi*, *myndir*, *myndi*, pl. *myndum*, *mynduð*, *myndu*.

		vilja 'vilja, önska'				þurfa 'behöva'			
		indikativ		konjunktiv		indikativ		konjunktiv	
		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	vil ⊗	vild i	vil i	vild i	þarf ⊗	þurft i	þurf i	þyrft i
2	þú	vil t	vild ir	vil ir	vild ir	þarft	þurft ir	þurf ir	þyrft ir
3	hann	vil l	vild i	vil i	vild i	þarf ⊗	þurft i	þurf i	þyrft i
1 pl.	við	vil jum	vild um	vil jum	vild um	þurf um	þurft um	þurf um	þyrft um
2	þið	vil ið	vild uð	vil ið	vild uð	þurf ið	þurft uð	þurf ið	þyrft uð
3	þeir	vil ja	vild u	vil i	vild u	þurf a	þurft u	þurf i	þyrft u

① Tre andra verb hör till denna grupp (se § 10.1.3), **muna** 'komma ihåg', **unna** 'älska' (poetiskt); *unna* sig ngt' och **vita** 'veta, kunna, känna till'. *Unna* böjs som *kunna*; *muna* och *vita* böjs följande:

		muna				vita			
		indikativ		konjunktiv		indikativ		konjunktiv	
		pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.	pres.	pret.
1 sg.	ég	man	mundi	muni	myndi	veit	vissi	viti	vissi
2	þú	manst	mundir	munir	myndir	veist	vissir	vitir	vissir
3	hann	man	mundi	muni	myndi	veit	vissi	viti	vissi
1 pl.	við	munum	mundum	munum	myndum	vitum	vissum	vitum	vissum
2	þið	munið	munduð	munið	mynduð	vitið	vissuð	vitið	vissuð
3	þeir	muna	mundu	muni	myndu	vita	vissu	viti	vissu

11 Passiv

I isländskan är passiv oftast sammansatt, dvs. bildad med hjälpverbet *vera* 'bli' och preteritum particip av huvudverbet (bli-passiv, perifrastisk passiv), t.ex.: *maðurinn dró bílinn á verkstæðið* → passiv: *bílinn var dreginn á verkstæðið* 'bilen blev bogserad till verkstaden'. Så är det också t.ex. i engelskan medan svenskan mycket oftare väljer s-passiv (morfologisk passiv) (se § 10.4).

Den perifrastiska passiven i isländskan kan delas upp i två typer: akkusativ-passiv och dativ/genitiv-passiv (se nedan).

i Om passiv

I en neutral **sats i aktiv** står den som utför handlingen först, sedan kommer verbet och till sist ett objekt eller andra satsdelar:
Mannen (*aktör*) bogserade (*verb*) bilen (*objekt*) till verkstaden.

I en **passivsats** har däremot det eller den som blir utsatt för eller som mottar en handling fått första platsen i satsen:
Bilen bogserades till verkstaden (av mannen) = s-passiv.
Bilen blev bogserad till verkstaden (av mannen) = sammansatt med ett hjälpverb.

I passivsater sägs ofta inget om vem som utför handlingen, antingen för att det inte är känt eller för att det är oviktigt.

1. Akkusativ-passiv

Akusativ-passiv kallas här den typ av passiv som bildas med transitiva verb som styr **akkusativ** (t.ex. *bíta*, *kyssa*). Eftersom mycket flera verb styr akkusativ än dativ eller genitiv är detta den vanligaste typen av passiv i isländskan.

1.1 När en passivsats utformas flyttas aktivsatsens **objekt** eller "föremål" fram, dvs. till vänster i satsen, och uppträder då i passivsatsen i **nominativ** såsom ett vanligt subjekt brukar göra:

aktiv	Stelpan aktör (subjekt)	kyssti verb	strákinn (A) "föremål" (objekt)	'tjejen kysste pojken'.
passiv	Strákurinn (N) "föremål"	var kysstur blev + pret. part.	af stelpunni av + aktör	'pojken blev kysst av tjejen'.

1.2 I passivsatsen ändras huvudverbet till **preteritum particip**, inlett av hjälpverbet *vera* 'bli' och föremålet uppträder i **nominativ**. Preteritum-participformen, *kysstur*, *kysstir* i exemplen nedan, får samma genus och numerus som föremålet, *strákurinn*, *strákarnir*, och rättar sig alltså efter det liksom ett adjektiv skulle göra:

passiv	Strákurinn var kysstur af stelpunni	'pojken blev kysst av tjejen'.	(mask. sg.)
passiv	Strákarnir voru kysstir af stelpunni	'pojkarna blev kyssta av tjejen'.	(mask. pl.)

1.3 Hjälpverbet **vera** 'bli' i passivsatsen rättar sig i numerus efter föremålet, *strákurinn*, *strákarnir*:

passiv	Strákurinn var kysstur af stelpunni	'pojken blev kysst av tjejen'.	(sg.)
passiv	Strákarnir woru kysstir af stelpunni	'pojkarna blev kyssta av tjejen'.	(pl.)

2. Dativ-passiv och genitiv-passiv

Dativ-passiv och genitiv-passiv kallas här den typ passiv som bildas med transitiva verb som styr **dativ**, t.ex. *hjálpa* 'hjälpa', *klappa* 'klappa', eller som styr **genitiv**, t.ex. *sakna* 'längta efter, sakna', *gæta* 'passa, vakta' (få verb, se översikt i § 10 under *Transitiva verb styr kasus*).

2.1 När en passivsats utformas flyttas aktivsatsens **objekt** eller "föremål" till vänster i satsen men **fortsätter** att stå i sin ursprungliga **dativ-** eller **genitivform**:

aktiv	Ég	klappaði	hundinum (D)	'jag klappade hunden'.
	aktör	verb	"föremål" (objekt)	
passiv	Hundinum	var klappað (af mér)	'hunden blev klappad (av mig)'.	
	"föremål"	blev + pret. part.		
aktiv	Ég	saknaði	hundsins (G)	'jag saknade hunden'.
	aktör	verb	"föremål" (objekt)	
passiv	Hundsins	var saknað (af mér)	'hunden blev saknad (av mig)'.	
	"föremål"	blev + pret. part.		

2.2 I passivsatsen ändras huvudverbet till **preteritum particip** och uppträder i **nominativ**, inlett av hjälpverbet **vera** 'bli', men böjs nu inte utan står alltid i **neutrum singularis** (= verbens supinumform (se s. 102), isl. *sagnbót*, jfr <http://bin.arnastofnun.is/>, sök på *klappa*, *sakna*).

Kettinum (sg.) / köttunum (pl.)¹⁷ var **klappað**, hundsins (sg.) / hundanna (pl.) var **saknað**.

2.3 Hjälpverbet **vera** i passivsatsen står alltid i 3 person singularis och har ingen personböjning.

3. Passiv med intransitiva verb

Passiv med **intransitiva** verb, dvs. verb som inte tar objekt (t.ex. *hlæja*), inleds i vanliga fall med ett formellt subjekt, *það* 'det'. Denna passivtyp kan aldrig omformuleras eller förklaras med ett "... av någon" i slutet:

aktiv	Fólkið hló mikið, gestirnir hlógu mikið, við hlógum mikið, ...
passiv	Það var hlegið mikið 'man skrattade mycket, det skrattades mycket'.

¹⁷ För böjningen av ordet *köttur*, se § 3.1.3 M-St 3: Maskulinum, stark böjning, klass 3.

12 Konjunktioner och subjunktioner

Samordnande konjunktioner

Samordnande konjunktioner förbinder huvudsatser med huvudsatser, bisatser med bisatser eller enskilda ord med andra enskilda ord av samma slag. De viktigaste är de följande:

1. Osammansatta konjunktioner

og 'och'; **eða** 'eller', **ellegar** 'eller' (skriftspråk); **en** 'men'; **enda** (se nedan), **heldur** 'utan, men'

Konjunktionen **enda** har ingen direkt motsvarighet i svenska. Den kan bäst översättas med 'ju' eller 'ju faktiskt', ibland med 'eftersom', ibland med 'också'. Den uttrycker typiskt att mening nr 2 förklarar *anledningen* till det som sagts i mening nr 1: *Búðin gengur vel | enda selur hún vandaða vöru* 'affären går bra, | den har ju också hög kvalitet på varorna' (Islex).

Konjunktionen **en** har i första hand samma kontrastbetydelse som sv. *men*. Den används dock också mycket ofta i sammanhang där motsatserna är mindre än vad som krävs för ett vanligt *men* i svenskan, ungefär i samma betydelse som svenskt *och*, och bör ofta översättas så:

Sonur minn heitir Jón **en** dóttir mín heitir María 'min son heter Jón och min dotter heter María'.

Dessutom förekommer den i en förklarande betydelse där den bäst kan översättas med "ju", "ty" eller "för", eller med fraser av typen "vilket förklaras av", eller liknande:

Orðið er líka til í norsku, **en** íslenska er upphaflega mál norskra innflytjenda 'ordet finns också i norskan; isländskan är **ju** ursprungligen ett norskt invandrarspråk'.

Í Finnlandi tala 6 % íbúanna sænsku, **en** sænska er opinbert mál í landinu auk finnsku 'i Finland talar 6 % av invånarna svenska; svenska är **ju** ett offentligt språk i landet tillsammans med finskan'.

Efter konjunktionerna **enda** och **heldur** är ordföljden "omvänd", dvs. verbet (_v) kommer före subjektet (_s) (jfr flera exempel i § 1.8):

isl. Við fórum snemma heim 'enda **vorum_v** við_s þreytt.

sv. Vi gick tidigt hem 'eftersom **vi_s** **var_v** trötta (= för vi_s var_v ju trötta).

isl. Við keyrum ekki heim 'heldur **föllum_v** við_s út að borða.

sv. Vi kör inte hem 'utan **vi_s** **går_v** ut och äter.

2. Sammansatta konjunktioner

annaðhvort ... eða 'antingen ... eller', **bæði ... og** 'både ... och', **hvorki ... né** 'varken ... eller', **ýmist ... eða** 'än ... än, ömsom'

Stelpan er **annaðhvort** sænsk **eða** norsk 'tjejen är antingen svensk eller norsk'.

Borgin er **bæði** stór **og** falleg 'staden är både stor och vacker'.

Hann borðar **hvorki** kjöt **né** fisk 'han äter varken kött eller fisk'.

Underordnande konjunktioner

Underordnande konjunktioner (subjunktioner, bisatsinledare) förbinder huvudsatser med bisatser eller bisatser med andra bisatser. Många är sammansatta. De vanligaste är de följande.

1. Förklarande: **að** 'att'.

Anna veit **að** Sigga fer á morgun 'Anna vet Sigga åker imorgon'.

Ása vonar **að** Sigga fari í kvöld 'Ása hoppas att Sigga åker ikväll'.

OBS: *að* kräver verbet i bisatsen är i konjunktiv (jfr "fari" i exemplet) förutom när verbet i huvudsatsen innebär säkerhet, främst verben *vita* 'veta' och *sjá* 'se'.

2. Interrogativa (frågande): **hvort** 'om, ifall, huruvida'.

Ása spyr **hvort** Hallgerður vilji gista 'Ása frågar om Hallgerður vill övernatta'.

OBS: *hvort* kräver i de flesta fall konjunktiv (jfr "vilji" i exemplet) på verbet i bisatsen.

❗ I en direkt fråga används *hvort* som ett inledande ord i en sammansatt konjunktion, *hvort – eða*, och då översätts ordet inte: **Hvort** kemur þú í dag **eða** á morgun? = sv. **⊗** Kommer du i dag **eller** i morgon?. – Se även Islex, *hvort* och *hvort – eða*.

3. Konsekutiva (anger följd eller verkan): **svo að**, **svo** 'så att, så'.

Veðrið var gott **svo (að)** Jón gekk í vinnuna 'vädret var bra så (att) Jón gick till jobbet'.

4. Finala (avsikt): **til (þess) að** 'för att'.

Ása fór á námskeið **til (þess) að** læra spænsku 'Ása gick en kurs för att lära sig spanska'.

5. Kausala (anger orsak): **af því að**, **vegna þess að**, **(þar sem)** 'därför att, för att, eftersom'.

Ása fór heim **af því að** hún þurfti að læra 'Ása gick hem för att hon behövde plugga'.

6. Komparativa: **eins og** 'som, såsom, liksom', **en, heldur en** 'än, snarare än', **jafn + adj. og** 'lika + adj. som', **sem** 'som', **því + komparativ + því** (el. **þeim mun**) 'ju + komparativ + ju / desto'.

Ása systir er alveg **eins og** ég 'min syster Åsa är precis som jag'. Åsa er samt sterkari **en** ég 'Åsa är dock starkare än jag'. Nonni getur staðfest þetta, **sem** besti vinur okkar 'Nonni kan bekräfta detta, som vår bästa vän'. **Því** oftast sem Ása æfir íþróttir **því / þeim mun** betri verður hún 'ju oftare Åsa idrottar, desto bättre blir hon'.

I konstruktionerna **eins + subst./adj. + og** 'lika + subst./adj. + som' och **jafn + adj. + og** 'lika + adj. + som' är orden *eins* och *jafn* snarast att betrakta som adjektiv eller adjektivprefix (*jafn*):

Ása er með **eins augu og** ég, og hún er **eins stór og** ég 'Åsa har samma ögon som jag, och hon är lika stor som jag'. Hún er líka **jafn gömul og** ég 'hon är också lika gammal som jag'.

7. Konditionala (villkorliga): **ef** (+ indikativ) 'om', **nema** (+ konjunktiv) 'om inte', **svo framarlega sem** (+ indikativ) 'om, försåvitt' (något formellt).

Ása verður reið **ef** Ari kemur ekki 'Åsa blir arg om Ari inte kommer'.

Hann kemur **nema** veðrið verði vont 'han kommer om inte vädret blir dåligt'.

Hann kemur **svo framarlega sem** veðrið verður gott 'han kommer försåvitt vädret blir bra'.

OBS: *nema* kräver i de flesta fall konjunktiv på verbet i bisatsen (jfr "nema veðrið verði" i exemplet).

8. Tidssubjunktioner (temporala): **þegar** 'när', **áður en** 'innan', **(á) meðan** 'medan', **eftir að** 'efter att', **þangað til** 'tills', **um leið og** 'samtidigt som'.

Þegar kennarinn kemur, og **áður en** tíminn byrjar, ætlar Ása að biðja um hjálp 'när läraren kommer, och innan lektionen börjar, tänker Ása be om hjälp'.

❶ I äldre texter förekommer *er* som en temporal subjunktion i betydelsen 'när', och även lite grann i skriftspråket idag, men då nästan uteslutande i diktning, musiktexter och kanske i nyhetsrubriker och lite grann i journalistiskt språk. Även *þá* ser man i äldre texter i denna betydelse, men ordet kan inte användas i dag, varken i talspråk eller i vanligt skriftspråk.

9. Koncessiva (erkännande): **þó að (þó), þótt, enda þótt** 'trots att, även om', **þrátt fyrir að** 'trots att, fastän'.

Þó að Ása eigi bíl hjólar hún í vinnuna 'trots att Ása har bil cyklar hon till jobbet'.

OBS: *þó að* kräver att verbet i bisatsen är i konjunktiv (jfr "eigi" i exemplet).

10. Relativa: **sem, er** 'som' (**er** är nästan uteslutande ett skriftspråksord).

Ása er stúlka **sem** veit hvað hún vill 'Åsa är en flicka som vet vad hon vill'.

OBS: Så som nämnts sid. 13 kan **sem** inte utelämnas i en bisats så som i svenskan: *Bilen '[som] jag tvättade' var svart* = isl. *Bíllinn 'sem ég þvoði' var svartur*.

i Konjunktioner och subjunktioner, svenska till isländska

Konjunktioner

antingen ... eller = annaðhvort ... eða

både ... och = bæði ... og

eller = eða, ellegar (formellt)

ju; försåvitt = enda

men = en

och = og

utan = heldur

varken ... eller = hvorki ... né

än ... än, ömsom = ýmist ... eða

Subjunktioner

att = að

efter att = eftir að

för att (kausal), **eftersom, därför att**,

= af því að, vegna þess að, þar sem

för att (avsikt) = til að, til þess að

försåvitt = svo framarlega sem

innan = áður en

ju ... ju, ju ... desto = því ... þeim mun

medan = á meðan

när = þegar

om = ef

om inte = nema

om, ifall = hvort

samtidigt som = um leið og

sedan = síðan

som = sem (och *er*, främst i skriftspråket)

så att, för att = svo að, svo

såsom, liksom = eins og

tills = þangað til, þar til

trots att, fastän = þrátt fyrir að

än, snarare än = en, heldur en

även om = þó að, þótt

Grammatiska termer

Isländska – svenska

aðalsetning • huvudsats
aðaltenging • konjunktion (sam-
ordnande)
afturbeygt fornafn • reflexivt pro-
nomen
andlag • objekt
ao. = atviksorð
atkvæði • stavelse
atviksorð • adverb
aukafall • oblikt kasus
aukasetning • bisats
aukatenging • subjunktion (under-
ordnande)
ábendingarfornafn • demonstrativ
pronomen
áhersla • tryckaccent, betoning
áhrifsbreyting • analogi
áhrifslaus sögn • intransitivt verb
áhrifssögn • transitivt verb
ákveðinn greinir • bestämd artikel
beyging • böjning
boðháttur • imperativ
brottfall sérhljóðs • synkope
ef. = eignarfall
efsta stig • superlativ
 eignarfall • genitiv
 eignarfallseinkunn • genitivattribut (ex:
"bílen's ägare")
 eignarfornafn • possessivt pronomen
 einhljóð, einhljóði • monoftong
 einkunn • attribut
 eintala • singular
 et. = eintala
 fall • kasus
 fleirtala • plural
 fn. = fornafn
 fornafn • pronomen
 forsetning • preposition
 forskeyti • prefix
 framburður • uttal
 framgömmælt • palataliserat
 framsöguháttur • indikativ
 framtíð • futurum
 frumlag • subjekt
 frumstig • positiv (adj.)
 fs. = forsetning
 ft. = fleirtala

germynd • aktivum
greinir • artikel
háttaratviksorð • sättsadverb
háttarsögn • modalt verb
háttur • form
hk. = hvorugkyn
hljóðskipti • avljud
hljóðvarp • omljud
hvorugkyn • neutrum
innskotssérhljóð • inskottsvokal
karlkyn • maskulinum
kennimynd • tema, temaform
kk. = karlkyn
klofning • brytning
kvenkyn • femininum
kvk. = kvenkyn
kyn • genus
langt atkvæði • lång stavelse, lång-
stavigt
lh.þt. • preteritum particip
lo. = lýsingarorð
lokhljóð • klusil
lýsingarháttur nútíðar • presens
particip
lýsingarháttur þátíðar • preteritum
particip (perfekt particip)
lýsingarorð • adjektiv
mállýska • dialekt
miðmynd • st-form (verb), mediopassiv
miðstig • komparativ
nafnháttur • infinitiv
nafnorð • substantiv
nefnifall • nominativ
nf. = nefnifall
nh. = nafnháttur
no. = nafnorð
nt. = nútíð
núliðin tíð • perfekt (jag har läst)
nútíð • presens (jag läser)
orðmyndun • ordbildning
orsakarsögn • kausativt verb
óákveðið fornafn • obestämt pronomen
óákveðinn greinir • obestämd artikel
óraddaður • tonlös
persóna • person
persónufornafn • personligt pronomen
raddaður • tonande

sagnfylling • predikatsfyllnad,
subjektivt predikativ
sagnliður • verbfras
sagnorð, sögn • verb
samhljóð, samhljóði • konsonant
samhljóðaklasi • konsonantkluster
samkyn • utrum
samlögun • assimilation
samtenging • konjunktion, subjunktion
sérhljóð, sérhljóði • vokal
so. = sagnorð, sögn
spurnarfornafn • interrogativt pro-
nomen
st. = samtenging
staðaratviksorð • rumsadverb
stafsetningarvilla • stavfel
sterk, sterkt • stark, starkt
stigbreyting • komparation
stutt atkvæði • kort stavelse, kortstavigt
talhraði • taltempo
tann(hljóðs)mælt • dental
tíð • tempus
tíðaratviksorð • tidsadverb
tíðbeyging • tempusböjning
tilvísunarorð • relativ partikel
to. = töluorð
tvíhljóð • diftong
töluorð • räkneord
umsögn • predikat, predikatsled
uppgömmælt • velariserat
varamæltur • labial
veik, veikt • svag, svagt
veiklun • försvagning
viðskeyti • suffix
viðtengingarháttur • konjunktiv
viðurlag • apposition
þágufall • dativ
þáliðin tíð • pluskvamperfekt (jag hade
läst)
þátíð • preteritum, dåt (jag läste)
þf. = þolfall
þgf. = þágufall
þolfall • ackusativ
þolmynd • passivum
þt. = þátíð
önghljóð • frikativa

Svenska – isländska

akusativ • þolfall
adjektiv • lýsingarorð
adverb • atviksorð
aktivum • germynd
analogi • áhrifsbreyting
apposition • viðurlag
artikel • greinir
assimilation • samlögun
attribut • einkunn
avljúð • hljóðskipti
bestämd artikel • ákveðinn greinir
bisats • aukasetning
brytning • klofning
böjning • beyging
dativ • þágufall
demonstrativt pronomen
 • ábendingarfornafn
dental • tann(hljóðs)mælt
dialekt • mállýska
diftong • tvíhljóð
femininum • kvenkyn
form • háttur
frikativa • önglhjóð
futurum • framtíð
försvagning • veiklun
genitiv • eignarfall
genitivattribut • eignarfallseinkunn
genus • kyn
huvudsats • aðalsetning
imperativ • boðháttur
indikativ • framsöguháttur
infinitiv • nafnháttur
inskottsvokal • innskotssérhljóð
interrogativt pronomen
 • spurnarfornafn
intransitivt verb • áhrifslaus sögn
kasus • fall
kausativt verb • orsakarsögn
klusil • lokhljóð
komparation • stigbreyting
komparativ • miðstig

konjunktion (samordnande) • aðal-
 tenging
konjunktion & subjunktion
 • samtenging
konjunktiv • viðtengingarháttur
konsonant • samhljóð, samhljóði
konsonantkluster • samhljóðaklasi
kort stavelse, kortstavigt • stutt
 atkvæði
labial • varamæltur
lång stavelse, långstavigt • langt
 atkvæði
maskulinum • karlkyn
modalt verb • háttarsögn
monofong • einhljóð, einhljóði
neutrum • hvorugkyn
nominativ • nefnifall
obestämd artikel • óákveðinn greinir
obestämt pronomen • óákveðið fornafn
objekt • andlag
oblikt kasus • aukafall
omljúð • hljóðvarp
orðbildning • orðmyndun
palataliserat • framgömmælt
passivum • þolmynd
perfekt • núliðin tíð
person • persóna
personligt pronomen • persónufornafn
pluralis • fleirtala
pluskvamperfekt • þáliðin tíð
positiv (adj.) • frumstig
possessivt pronomen • eignarfornafn
predikat, predikatsled • umsögn
predikatsfyllnad • sagnfylling
prefix • forskeyti
preposition • forsetning
presens • nútíð
presens particip • lýsingarháttur
 nútíðar
preteritum • þátíð

preteritum particip (perfekt particip)
 • lýsingarháttur þátíðar
pronomen • fornafn
reflexivt pronomen • afturbeygt
 fornafn
relativ partikel • tilvísunarorð
rumssadverb • staðaratviksorð
räkneord • töluorð
singularis • eintala
stark, starkt • sterk, sterkt
stavelse • atkvæði
stavfel • stafsetningarvilla
stform (verb), **mediopassiv**
 • miðmynd
subjekt • frumlag
subjunktion (underordnande)
 • aukatenging
substantiv • nafnorð
suffix • viðskeyti
superlativ • efsta stig
svag, svagt • veik, veikt
synkope • brottfall sérhljóðs
sättsadverb • háttaratviksorð
taltempo • talhraði
tema, temaform • kenning
tempus • tíð
tempusböjning • tíðbeyging
tidsadverb • tíðaratviksorð
tonande • raddaður
tonlös • óraddaður
transitivt verb • áhrifssögn
tryckaccent, betoning • áhersla
utrum • samkyn
uttal • framburður
velariserat • uppgömmælt
verb • sagnorð, sögn
verbfras • sagnliður
vokal • sérhljóð, sérhljóði

Vanliga förkortningar

Se också de grammatiska förkortningarna här ovan.

a.m.k. = að minnsta kosti • åtminstone
ath. = athuga • observera
aths. = athugasemd • kommentar
bls. = blaðsíða • sida
e.h. = eftir hádegi • eftermiddag
e.k. = eins konar • en sorts
e.t.v. = ef til vill • eventuellt
e.þ.h. = eða þess háttar • eller liknande
f.h. = fyrir hádegi • förmiddag
f.hl. = fyrri hluti • första delen
frh. = framhald • forts., fortsättning
fv. = fyrrverandi • före detta
gr. = grein • paragraf, §
m.a. = meðal annars • bland annat
hf. = hlutafélag • aktieföretag
h.u.b. = hér um bil • ungefär
höf. = höfundur • författare
kap. = kapítuli, kafli • kapitel
klst. = klukkustund • timme
m.a. = meðal annars • bland annat
m.a.s. = meira að segja • till och med
m.t.t. = með tilliti til • med hänsyn till
m.ð.o. = með öðrum orðum • med andra ord
nmgr. = neðanmálsgrein • fotnot

o.áfr. = og áfram • och följande sida/sidor
o.fl. = og fleira • med mera, med flera
o.m.fl. = og margt fleira • och mycket annat
o.s.frv. = og svo framvegis • och så vidare
o.þ.h. = og þess háttar • av det slag, • och dylikt
sbr. = samanber • jämför
s.hl. = síðari/seinni hluti • andra delen
skál. = skáletrað • kursiverat
skv. = samkvæmt • enligt
s.s. = svo sem • såsom
s.st. = sama stað • samma plats; ibid.
stk. = stykki • styck, stycke
t.a.m. = til að mynda • till exempel
tbl. = tölublað • (tidskrifts)nummer
t.d. = til dæmis • till exempel
t.h. = til hægri • till höger
t.v. = til vinstri • till vänster
u.þ.b. = um það bil • ungefär
útg. = útgáfa, útefandi • utgåva, utgivare
þ.a.l. = þar af leiðandi • av det följer
þ.e. = það er • det vill säga
þ.e.a.s. = það er að segja • det vill säga
þ. á m. = þar á meðal • bland annat, bland andra
þýð. = þýðandi • översättare

I ordböcker förkortas ofta ordet *einhver* 'någon': **e-r** = **einhver** 'någon' (N sg. mask. och fem.), **e-ð** = **eitthvað** 'något' (N sg. neutr.), **e-s** = **einvers** (G mask. och neutr.), **e-m** = **einhverjum** (D sg. mask. och D pl., alla genus), **e-n** = **einvern** (A sg. mask.).

Lista över starka verb

Med A, D, G efter transitiva verb menas kasus på direktobjekt, akkusativ respektive dativ respektive genitiv (inte alla möjligheter nämns). Se närmare betydelsen av de enskilda verben i nätordboken Islex.

KLASS 1 (§ 10.1.2 s. 115)

biða 'vánta' ^G (ég bið, hann biður) - beið - biðum - **beðið**: *biða eftir* + D 'vánta på ngn/ngt'. - Har **e** i pret. part.: **beðinn**, hef **beðið**.
bíta 'bita' ^A (ég bit, hann bitur) - beit - bitum - **bitið**
drífa 'sätta i gång' (ég dríf, hann drífur) - dreif - drifum - **drifið**
grípa 'gripa' ^A (ég grip) - greip - gripum - **gripið**
hníga 'sjunka íhop' (ég hníg, hann hnígur) - hneig - hnigum - **hniðið**
hrífa 'hänföra' ^A (ég hríf, hann hrífur) - hreif - hrifum - **hrifið**
hrína 'grymta; grina' (ég hrín, hann hrín) - hrein - hrinum - **hrinið** (ofta svagt i pres. sg.: ég hríni, þú hrínir, hann hrínir)
hvína 'vina' (ég hvín, hann hvín) - hvein - hvinum - **hvinið**
kvíða 'gruva sig' ^D (svagt i sg.: ég kvíði, hann kvíðir) - kveið - kvíðum - **kviðið**
líða 'förflyta' ^(A) (ég líð, hann líður) - leið - liðum - **liðið**
líta 'se' ^(A) (ég lít, hann lítur) - leit - litum - **litið**
míga 'kissa' (grovt) (ég míg, hann mígur) - meig - migum - **migið**
riða 'rida; knulla' ^D (ég rið, hann riður) - reið - riðum - **riðið**
rísa 'resa sig; stiga upp' (ég rís, hann rís) - reis - risum - **risið**
síga 'sjunka' (ég síg, hann sígur) - seig - sigum - **sigið**
skína 'skina' (sólin skín) - skín - skein - skinum - **skinið**
skriða 'krypa' (ég skrið, hann skriður) - skreið - skriðum - **skriðið**
slíta 'slita' ^{A/D} (ég slít, hann slítur) - sleit - slitum - **slitið**
sníða 'tillskara' ^A (ég sníð, hann sniður) - sneið - sniðum - **sniðið**
stíga 'trampa; stiga' ^A (ég stíg, hann stígur) - steig - stigum - **stigið**
svífa 'sväva' (ég svíf, hann svífur) - sveif - svifum - **svifið**
svíkja 'svika' ^A (ég svík, hann svikum) - sveik - svikum - **svikið**
víkja 'vāja' (ég vík, hann víkur) - vék (veik) - vikum - **vikið**
þrífa 'göra ren' ^A (ég þríf, hann þrífur) - þreif - þrifum - **þrifið**

KLASS 2 (§ 10.1.2 s. 116)

bjóða 'bjuda' ^D (A) (ég býð, hann býður) - bauð - buðum - **boðið**
brjóta 'bryta' ^A (ég brýt, hann brýtur) - braut - brutum - **brotið**
drjúpa 'dropa' (regnið drýpur) - draup - drupum - **dropið**
fjúka 'blása bort' (ég fýk, hann fýkur) - fauk - fukum - **fokið**
fljóta 'flyta' (ég flýt, hann flýtur) - flaut - flutum - **flotið**
fljúga 'flyga' ^D (ég flýg, hann flýgur) - flaug - flugum - **flogið**
frjósa 'frysa' (ég frýs, hann frýs) - fraus - frusum - **frosið**
gjósa 'fä utbrott; spruta' ^D (eldfjallið gýs) - gaus - gusum - **gosið**
gjóta 1) 'fä ungar, valpa' 2) 'snegla' ^D (tíkin gýtur) - gaut - gutum - **gotið**
hljóta 'fä, tilldelas' ^A (ég hlýt, hann hlýtur) - hlaut - hlutum - **hlotið**
hnjóta 'snubbla till' (ég hnýt, hann hnýtur) - hnaut - hnutum - **hnotið**
hrjóta 'snarka' (ég hrýt, hann hrýtur) - hraut - hrutum - **hrotið**
kjósa 'välja, rösta' ^A (ég kýs, hann kýs) - kaus - kusum - **kosið**
kljúfa 'klyva' ^A (ég klýf, hann klýfur) - klauf - klufum - **klofið**
krjúpa 'falla på knä' (ég krýp, hann krýpur) - kraup - krupum - **kropið**
ljósta 'slá, träffa' ^A (ég lýst, hann lýstur) - laust - lustum - **lostið**
ljúga 'ljuga' ^D (ég lýg, hann lýgur) - laug - lugum - **logið**
ljúka 'avsluta' ^D (ég lýk, hann lýkur) - lauk - lukum - **lokið**
lúta 'böja sig' (ég lýt, hann lýtur) - laut - lutum - **lotið**
njóta 'njuta' ^G (ég nýt, hann nýtur) - naut - nutum - **notið**
rjúfa 'bryta' ^A (ég rýf, hann rýfur) - rauf - rufum - **rofið**
rjúka 'ryka' (ég rýk, hann rýkur) - rauk - rukum - **rokið**
sjóða 'koka' ^A (ég syð, hann syður) - sauð - suðum - **soðið**
sjúga 'suga' ^A (ég sýg, hann sýgur) - saug - sugum - **sogið**
skjóta 'skjuta' ^A (D) (ég skýt, hann skýtur) - skaut - skutum - **skotið**

smjúga 'smýga, krypa' (ég smýg, hann smýgur) - smaug - smugum - **smogið**
strjúka 'stryka; klappa' ^D (ég strýk, hann strýkur) - strauk - strukum - **strokið**
súpa 'dricka' ^A (ég sýp, hann sýpur) - saup - supum - **sopið**
þjóta 'rusa ívæg' (ég þýt, hann þýtur) - þaut - þutum - **þotið**
þrjóta 'ta slut' (vatnið þrýtur) - þraut - þrutum - **þrotið**

KLASS 3 (§ 10.1.2 s. 116)

binda 'binda' ^A (ég bind, hann bindur) - batt - bundum - **bundið**
(bjarga) 'rædda' ^D, numera alltid svagt: ég bjarga, hann bjargar - bjargaði - bjargað, ibland starkt i pret. part.: borgið)
bregða (förr betýdelser, se Islex) ^D (ég bregð, hann bregður) - brá - brugðum - **brugðið**
brenna 'bränna' (intrans., ég brenn, hann brennur) - brann - brunnum - **brunnið**
bresta 'brista' (ég brest, hann brestur) - brast - brustum - **brostið**
detta 'falla' (ég dett, hann dettur) - datt - duttum - **dottið**
drekka 'dricka' ^A (ég drekk, hann drekkur) - drakk - drukkum - **drukkið**
finna 'hitta' ^A (ég finn, hann finnur) - fann - fundum - **fundið**
gjalda 'betala' ^A (ég geld, hann geldur) - galt - guldum - **goldið**
gjalla 'klinga' (ég gell, hann gellur) - gall - gullum - **gollið**
(hrinda) 'knuffa' ^D, svagt i pres.: ég hrindi, hann hrindir, i preteritum starkt: hratt - hrundum - **hrundið** el. svagt: hrinti - hrint)
hrökkva 'rycka till' (ég hrekk, hann hrekkur) - hrökk - hrukkum - **hrokkið**
hverfa 'försvinna' (ég hverf, hann hverfur) - hvarf - hurfum - **horfið**
renna 'glida' (intrans., ég renn, hann rennur) - rann - runnum - **runnið**
skella 'smälla' (intrans., ég skell, hann skellur) - skall - skullum - **skollið**
skjálfa 'skálva, darra' (ég skelf, hann skelfur) - skalf - skulfum - **skolfið**
skreppa 'sticka i väg' (ég skrepp, hann skreppur) - skrapp - skruppum - **skroppið**
sleppa 'slippa' (intrans., ég slepp, hann sleppur) - slapp - sluppum - **sloppið**
smella 'knappa, smälla' (ég smell, hann smellur) - small - smullum - **smollið**
(snerta) 'vidröra' ^A, oftast svagt: ég snerti, hann snertir - snerti - snert; ofta starkt i pret. part. och ibland i hela pret.: snart - snurtum - **snortið**
spinna 'spinna' ^A (ég spinn, hann spinnur) - spann - spunnum - **spunnið**
spretta 'væxa' (intrans., ég sprett, hann sprettur) - spratt - spruttum - **sprottið**
springa 'explodera' (ég spring, hann springur) - sprakk - sprungum - **sprungið**
stinga 'sticka' ^A (ég sting, hann stingur) - stakk - stungum - **stungið**
stökkva 'hoppa' (ég stekk, hann stekkur) - stökk - stukkum - **stokkið**
svelta 'svälta' (intrans., ég svelt, hann sveltur) - svalt - sultum - **soltið**
sverfa 'slipa' ^A (ég sverf, hann sverfur) - svarf - surfum - **sorfið**
syngja 'sjunga' ^A (ég syng, hann syngur) - söng - sungum - **sungið**
sökkva 'sjunka' (intrans., ég sekk, hann sekkur) - sökk - sukkum - **sokkið**
vella 'strömma' (ég vell, hann vellur) - vall - ullum - **ollið**
velta 'rulla' (intrans., ég velt, hann veltur) - valt - ultum - **oltið**
verða 'bli; måste' (ég verð, hann verður) - varð - urðum - **orðið**
(verpa) 'lägga ägg' ^D, oftast svagt: ég verpi, hann verpir - verpti - verpt, ibland starkt i pret. part. (och pret.): þvarp - þurpum - **orpið**)

vinda 'vrída ur; centrifugera' ^Λ (ég vind, hann vindur) - vatt - undum - undið
vinna 'arbeta; vinna' ^Λ (ég vinn, hann vinnur) - vann - unnum - unnið
þverra 'ta slut' (ég þverr, þú þverrð, hann þverr) - þvarr - þurum - þorrið

KLASS 4 (§ 10.1.2 s. 117)

bera 'bära' ^Λ (ég ber, hann ber) - bar - bárum - borið
(fela) 'gömma; anførtro' ^Λ böjs numera som ett svagt verb av klass 2; starkt i pret. part., *fölginn*, förekommer ännu)
koma 'komma' (ég kem, hann kemur) - kom - komum - komið
nema 'studera' (ég nem, hann nemur) - nam - námum - numið
skera 'skära' ^Λ (ég sker, hann sker) - skar - skárum - skorið
sofa 'sova' (ég sef, hann sefur) - svaf - sváfum - sofið
stela 'stjála' ^Δ (ég stel, hann stelur) - stal - stálum - stolið

KLASS 5 (§ 10.1.2 s. 119)

biðja 'be' ^Λ (ég bið, hann biður) - bað - báðum - beðið
drepa 'dräpa' ^Λ (ég drep, hann drepur) - drap - drápum - drepðið
éta 'äta, kaka' ^Λ (ég ét, hann étur) - át - átum - étið (**OBS:** formen *eta* (ég et, þú etur etc.) är ålderdomlig)
gefa 'ge' ^Λ (ég gef, hann gefur) - gaf - gáfum - gefið
geta 'kunna; avla' (ég get, hann getur) - gat - gátum - sup. = getað 'kunna'; pret. part. = getin(n), getið 'avlad' (*geta* 2)
kveða 'dikta' ^Λ (ég kveð, hann kveður) - kvað - kváðum - kveðið och *ákveða* 'bestämma'
leka 'läcka' ^Δ (ég lek, hann lekur) - lak - lákum - lekið
lesa 'läsa' ^Λ (ég les, hann les) - las - lásur - lesið
liggja 'ligga' (ég ligg, hann liggur) - lá - lágum - legðið
meta 'mæta' ^Λ (ég met, hann metur) - mat - mátum - metið
reka 'driva' ^Λ (ég rek, hann rekur) - rak - rákum - rekið
sitja 'sitta' (ég sit, hann situr) - sat - sátum - setið
sjá 'se' ^Λ (ég sé, hann sér) - sá - sáum - séður
vera 'vara' (ég er, hann er) - var - vorum - verið
(þiggja) 'mottaga, motta' ^Λ (ég þigg, hann þiggur), i preteritum oftast svagt: þáði - þáður; i pret. part. oftast starkt: þegið)

KLASS 6 (§ 10.1.2 s. 120)

aka 'köra' ^Δ (ég ek, hann ekur) - ók - ókum - ekið
ala 'föda; utfodra' ^Λ (ég el, hann elur) - ól - ólum - alið
deyja 'dö' (ég dey, hann deyr) - dó - dóum - dáðið
draga 'släpa, dra' ^Λ (ég dreg, hann dregur) - dró - drógum - dregðið
fara 'gå, ge sig i väg' (ég fer, hann fer) - fór - fórum - farið
(flá) 'flá' ^Λ (ég flæ, hann flær) - fló - flógum - flegði; i preteritum vanligtvis svagt: fláði - fláður; i pret. part. också starkt: flegðið)
grafa 'gräva' ^Λ (ég gref, hann grefur) - gróf - grófum - grafið

hefja 'pábörja; lyfta' ^Λ (ég hef, hann hefur) - hóf - hófum - hafið
hlaða 'stapla' ^Λ (ég hleð, hann hleður) - hlóð - hlóðum - hlaðið
hlæja 'skratta' (ég hlæ, hann hlær) - hló - hlógum - hlegðið
kala 'förfrysa' (opers.: mig kelur kelur) - okkur kól - okkur hefur kalið
skafa 'skrapa' ^Λ (ég skef, hann skefur) - skóf - skófum - skafið
skaka 'skaka' ^Λ (ég skek, hann skekur) - skók - skókum - skekið
slá 'slá' ^Λ (ég slæ, hann slær) - sló - slógum - slegðið
standa 'stå' (ég stend, hann stendur) - stóð - stóðum - staðið
sverja 'svära' (ég sver, hann sver) - sór - sórum - svarið
taka 'ta' ^Λ (ég tek, hann tekur) - tók - tókum - tekið
troða 'pressa' ^Δ (ég treð, hann treður) - tróð - tróðum - troðið
vaða 'vada' (ég veð, hann veður) - óð - óðum - vaðið
vaxa 'væxa' (ég vex, hann vex) - óx - uxum - vaxið
vefa 'väva' ^Δ (ég vef, hann vefur) - óf - ófum - ofið
vega 'väga; dräpa' ^Λ (ég veg, hann vegur) - vó - vógum - vegið

KLASS 7 (§ 10.1.2 s. 122)

(1) med é - é i pret. sg. & pl. (2 och 3 temaform)

heita 'heta' ^Δ (ég heiti, hann heitir) - hét - hétum - heitið
leika 'leka' ^Λ (ég leik, hann leikur) - lék - lékum - leikið

falla 'falla' (ég fell, hann fellur) - féll - féllum - fallið
halda 'hålla; tro' (ég held, hann heldur) - hélt - héldum - haldið
hanga 'hänga' (ég heng, þú/hann hengur; dock ofta svagt i pres.: ég hangi, þú/hann hangir) - hékk - hængum - hangið

fá 'fä' (ég fæ, hann fær) - fékk - fengum - fengið
ganga 'gå' ^Λ (ég geng, hann gengur) - gekk - gengum - gengið

blása 'blåsa' ^Δ (ég blæs, hann blæs) - blés - blésum - blásið
gráta 'gråta' (ég græt, hann grætur) - grét - grétum - grátið
láta 'ställa, placera; låta' ^Λ (ég læt, hann lætur) - lét - létum - látið
ráða 'bestämma; råda' (ég ræð, hann ræður) - réð - réðum - ráðið

(2) med jó - (j)u i pret. sg. & pl. (2 och 3 temaform)

auka 'öka' (ég eyk, hann eykur) - jók - jukum - aukðið
ausa 'ösa' (ég eys, hann eys) - jós - jusum - ausið
hlaupa 'springa' (ég hleyp, hann hleypur) - hljóp - hlupum - hlaupið
búa 'bo' (ég bý, hann býr) - bjó - bjuggum - búið
spýja 'spy; spruta' (ég spý, hann spýr) - spjó - spúðum (= svag form) - spúið
höggva 'hugga' ^Λ (ég hegg, hann heggur) - hjó - hjuggum - höggvið

aka 6	brestra 3	fela 4	grafa 6	hrina 1	leika 7	njóta 2	skapa 6	sníða 1	sverja 6	verða 3
ala 6	brjóta 2	finna 3	gráta 7	hrinda 3	leka 5	ráða 7	skella 3	sofa 4	svifa 1	verpa 3
auka 7	búa 7	fjúka 2	grípa 1	hrjóta 2	lesa 5	reka 5	skera 4	spinna 3	svikja 1	víkja 1
ausa 7	detta 3	flá 6	halda 7	hrökkva 3	liða 1	renna 3	skína 1	spretta 3	syngja 3	vinda 3
bera 4	deyja 6	fljóta 2	hanga 7	hverfa 3	liggja 5	riða 1	skjálfa 3	springa 3	sökkva 3	vinna 3
biða 1	draga 6	fljúga 2	hefja 6	hvína 1	líta 1	rísa 1	skjóta 2	spýja 7	taka 6	þiggja 5
biðja 5	drekka 3	frijósa 2	heita 7	höggva 7	ljósta 2	rjúfa 2	skreppa 3	standa 6	troða 6	þjóta 2
binda 3	drepa 5	ganga 7	hlaða 6	kala 6	ljúga 2	síga 1	skriða 1	stela 4	vaða 6	þrifa 1
bíta 1	drífa 1	gefa 5	hlæja 6	kjósa 2	ljúka 2	sitja 5	slá 6	stíga 1	vaxa 6	þrjóta 2
bjarga 3	drjúpa 2	geta 5	hlaupa 7	kljúfa 2	lúta 2	sjá 5	sleppa 3	stínga 3	vefa 6	þverra 3
bjóða 2	éta 5	gjalda 3	hljóta 2	koma 4	mala 6	sjóða 2	slíta 1	stökkva 3	vega 6	
blása 7	fá 7	gjalla 3	hníga 1	kveða 5	meta 5	sjúga 2	smella 3	súpa 2	vella 3	
bregða 3	falla 7	gjósa 2	hnjóta 2	kviða 1	míga 1	skafa 6	smjúga 2	svelta 3	velta 3	
brenna 3	fara 6	gjóta 2	hrífa 1	lata 7	nema 4	skaka 6	snerta 3	sverfa 3	vera 5	

Index

Termer

- accent, 17
 ackusativ-passiv, 141
 adjektivattribut, 50
 aktivsats, 141, 142
 alfabetet, 17
 allofoner, 18
 andra deklination (sv.), 29
 appellativ till egennamn, 64
 apposition, 65
 a-stam (fisl.), 30
 attitydsadverb, 100
 avljjud, 103, 111
 avsiktssubjunktioner, 144
 befintlighet, prep., 53
 bestämd artikel, 24, 32, 49, 50, 51, 84
 bestämd form, adjektiv, 61
 bestämdhet, 11
 bestämningsord, 82
 betonad stavelse, 17
 BIFF-regeln, 10
 bisatsinledare, 144
 bli-passiv, 141
 bortfall av vokal nr 2, 75, 76
 böjningsändelser, 5
 dativ-passiv, 142
 dativändelse saknas, 32
 datum, 94
 demonstrativa pronomen, 83
 dentalkonsonant, 72, 73, 74, 75, 76, 103, 125
 diftonger, 18
 ditransitiva verb, 104
 dubbel bestämdhet, 50
 dåtid, 9
 enklitisk artikel, 49, 133
 enstavig stam, subst., 30
 ersättare för poss. pron., 84
 finala subjunktioner, 144
 fonem, 18
 formellt subjekt, 13
 frågande adverb, 100
 frågeord, 86
 frågeordsbisats, 13
 funktion i en sats, 61
 futurum, 125
 födelsedagar, 95
 förklarande subjunktioner, 144
 första deklination (sv.), 29
 genitivattribut, 11
 genitiv-passiv, 142
 genus, 7, 8, 29, 61, 83, 84
 grammatisk kongruens, 8, 96
 grammatiskt genus, 7, 82
 grundtal, 91, 92
 hjälpverb, 101, 137, 138
 hjälpverb, hafa, 102, 137, 139
 hjälpverb, munu, 137
 hjälpverb, vera, 120, 137, 139, 141
 hjälpverb, verða, 117, 137, 139
 idiomatiska uttryck, 7
 imperativ, 101
 indefinita pronomen, 86
 indikativ, 101
 indirekt objekt, 5
 infinitivmärke, 138
 inskottsvokal, 32
 inställningsadverb, 100
 interrogativa pronomen, 85
 interrogativa subjunktioner, 144
 intransitiva verb, 73, 103, 109, 123, 142
 i-omljjud, 74, 80, 107, 113, 127
 i-stam (fisl.), 33
 jämförande dativ, 94
 kasus, 6, 29, 61, 83, 84
 kasusstyrning, 5, 52, 54, 55, 56, 58
 kausala subjunktioner, 144
 komparation, 62
 komparativ, 79
 komparativa subjunktioner, 145
 komplementär spridning, 17
 koncessiva subjunktioner, 145
 kongruens, 8, 96
 konjunktioner och subjunktioner, svenska till isländska, 146
 konjunktioner, 143
 konjunktioner, underordnande, 144
 konjunktiv, 101
 konsekutiva subjunktioner, 144
 kort vokal, 20
 kvantitet, 17
 kvinnonamn, 29
 kända föremål, 51
 kända företeelser, 51
 kända idéer, 51
 lista över starka verb, 150
 lång vokal, 19
 lånord, 32, 106
 mansnamn, 29
 markerad, 10
 modala verb, 137, 138
 modala verb, ætla, 137, 139
 modala verb, eiga, 137
 modala verb, fá, 139
 modala verb, geta, 16, 137, 139
 modala verb, hljóta, 137, 139
 modala verb, kunna, 137
 modala verb, mega, 137
 modala verb, munu, 137
 modala verb, skulu, 137
 modala verb, þurfa, 137
 modala verb, verða, 137
 modala verb, vilja, 137
 modus, 101
 monoftonger, 18
 mycket + komparativ, 99
 månadsnamn, 94
 namn, 32, 39, 45
 namn på kroppsdelar, 47
 nationalitetsord, 65
 negation, 89, 100
 normalordföljd, 9
 numerus, 7, 8, 29, 49, 61, 83, 84, 101
 nybildade verb, 106
 obestämd artikel, 49
 obestämd form, adjektiv, 61, 65
 obetonad stavelse, 17
 obetonat pronomen, 12
 objekt, 5, 7, 10, 83, 103, 109
 oblikt kasus, 6, 7
 oböjliga adjektiv, 62
 omvänd ordföljd, 10, 143
 ordföljd, 9, 10
 ordningstal, 91, 93
 ordstam, 5
 ortnamn, 29
 osammansatta konjunktioner, 143
 osäkerhet, 125
 partikelverb, 12
 passiv med intransitiva verb, 142
 passiv, 137, 141
 passiv, morfologisk, 141
 passiv, sammansatt, 141
 patronymika, 35
 perfekt, 101, 102
 perfektiv verbaspekt, 16
 perifrastisk passiv, 141
 person, 101

- personliga pronomen, 82
 personnamn, 29
 platsadverb, 52, 98
 pluskvamperfekt, 101, 102
 possessiva pronomen, 11, 84
 predikatsfyllnad, 65
 prepositioner, 52
 presens particip, 101
 preterito-presentiska verb, 127
 preteritum, 9
 preteritum konjunktiv, 128
 preteritum particip, 8, 61, 69, 70, 71, 72, 73, 101, 105, 109, 110, 112, 141
 reciprok betydelse, 88
 reduplikationsverb, 122
 reflexiv betydelse, 136
 reflexivt pronomen, 82
 rektion, 5, 52, 54, 58
 relativa subjunktioner, 145
 riktningsadverb, 51, 52, 99
 rumsadverb, 51
 rörelse, prep., 53
 samordnande konjunktioner, 143
 satsadverbial, 10
 satsbyggnad, 9
 siffran *en*, 96
 skillnad och jämförelse, 94
 släktskapsord, 11, 35, 41, 48, 82
 stamvokal, 34
 stark böjning, 8, 29
 starka verb, 103, 111, 113, 114, 125, 128
st-verb, 134
 subjekt, 5, 6, 10
 subjektiv predikatsfyllnad, 6
 subjektspredikativ, 6
 subjektstvång, 5
 subjunktionen *sem*, 13, 145
 subjunktioner, 144
 subjunktioner, finala, 144
 subjunktioner, förklarande, 144
 subjunktioner, interrogativa, 144
 subjunktioner, kausala, 144
 subjunktioner, komparativa, 145
 subjunktioner, koncessiva, 145
 subjunktioner, konsekutiva, 144
 subjunktioner, relativa, 145
 subjunktioner, temporal, 145
 subjunktioner, villkorliga, 145
 substantiv, 8, 29
 superlativ, 79
 supinum, 101, 102, 112, 137
 suppletiv böjning, 78, 81
 svag böjning, 8, 29
 svag böjning, adjektiv, 64, 65
 svaga verb, 27, 103, 105, 125, 128
 telefonnummer, 94
 temaformer, 105, 112, 127
 tempus, 101, 102
 tids- och måttuppgifter, 94
 tidsackusativ, 94
 tidsadverb, 97
 tidsangivelse, 57, 94
 tidssubjunktioner, 145
 tonlösa konsonanter, 22
 transitiva verb, 7, 103
 tryck på första stavelse, 17, 94
 trycksvagt pronomen, 12
 tung vokal, 19, 24, 32, 40, 66, 67
 tvåstavig stam i pret., 106
 tvåstavig stam, adj., 69
 tvåstavig stam, subst., 30, 31
 tvåstaviga substantiv, 32
 underordnande konjunktioner, 144
 u-omljud, 25, 26, 27, 32, 42, 43, 63, 126
 uppmärksamhets-*hördu*, 64, 133
 u-stam (fisl.), 34
 utrum (sv.), 7
 uttal av vokaler framför *gi*, 20
 uttal av vokaler framför *ng*, *nk*, 20
v försvinner, 113, 117
 V2-språk, 9
 vanliga förkortningar, 149
 veckodagar, 57, 94
 verb som styr genitiv, 103
 villkorliga subjunktioner, 145
 vokalfonem, 18
 vokalväxling, 103
 väderstrecksadverb, 52
 vänskapsord, 11
 ålder, 95
 århundraden, 95
 årtal, 94
 årtionden, 95

Ord

- að, 52, 54, 144
 að, e-ð er að, 57
 að aftan, 98
 að framan, 98
 að heiman, 98
 að innan, 98
 að neðan, 98
 að ofan, 98
 að utan, 98
 aðdáun, 38
 aðstoða, 88
 af, 52, 54
 af hverju, 100
 afar, 99
 afi, 45, 48, 50
 afla + gen., 103
 aflvana, 62
 afmæli, 96
 afnema, 23
 aftan, 58
 aftan við, 60
 aftann, 32
 aftarlega, 98
 aftur fyrir, 58
 aftur, 58
 aka, 92, 121, 151
 Akranes, 19
 akur, 30
 ala, 121, 151
 aldinn, 69
 aldrei, 97
 algjörlega, 99
 alls ekki, 100
 alltaf, 97
 allur, 86
 alveg, 99, 145
 amma, 46, 48, 50
andi-ord, 45
 Andrea, 25
 andsnúinn, 63
 andspænis, 52, 54
 andúð, 38
 andvaka, 62
 andvígur, 63
 annað kvöld, 96
 annaðhvort ... eða, 144
 annar, 86, 93
 annast, 135
 apríl, 94
ari-ord, 45
 arinn, 31
 armur, 30
 Asía, 25
 asni, 45
 athugull, 69
 Auður, 37
 auðvitað, 100
 auga, 47
 augabrún, 37, 40
 augljóslega, 100
 auk, 53, 56
 auk þess, 100
 auka, 124, 151
 aumingi, 45
 ausa, 124, 151
 austan, 53, 56, 58, 99
 austan við, 60
 austarlega, 98
 austur, 52, 58, 99
 austur fyrir, 58
 á (f.), 37, 41
 á (prep.), 53, 55
 á eftir, 54, 54
 á morgun, 96
 á móti, 52, 54
 á næstunni, 97
 á undan, 52, 54
 ábyrgjast, 135
 áðan, 97
 áður, 97
 áður en, 145
 áeggjan, 38
 áfram, 97
 ágúst, 94
 ágætlega, 98, 99
 ágætur, 99
 ákaflega, 99
 ákveða, 120, 151
 ákvörðun, 38
 Álfheiður, 37
 álíka, 99
 álíta, 131
 án, 53, 56
 ánægður, 59
 ár, 36, 94
 áratugur, 95
 áreiðanlega, 100
 árla, 97
 árna heilla, 104
 Árósar, 29
 árrisull, 69
 ás, 35
 ásamt, 52, 54
 ást, 38
 Ástrali, 45
 ástæða, 46
 átján, 91
 átt, 38
 átta, 91
 áttatíu, 91
 áttæðisaldur, 95
 áttæður, 95
 bak, 42
 baldinn, 69
 Baldur, 30
 bali, 45
 banani, 17
 banka, 20, 106
 banna, 106
 bara, 100
 barinn, 74, 75
 barn, 8, 42, 49
 baun, 37
 báðir, 86
 báðum megin, 53
 báðum megin við, 60
 bás, 31, 32
 bátur, 30, 32
 beiðni, 36, 46
 beinn, 67
 bekkur, 33
 benda, 110, 133
 bensín, 17
 ber, 42
 bera, 114, 119, 151
 bera fram, 119
 berja, 74, 75, 107, 108
 biðja, 120, 151
 biðjast afsökunar, 104
 bilun, 38
 binda, 118, 150
 bindi, 43
 biða, 115, 150
 biða + gen., 103
 biða eftir + dat., 58, 115, 150
 bill, 31, 32
 bió, 50
 bíta, 115, 150
 bjarga, 106, 118, 150
 bjánalegur, 68
 bjóða, 104, 113, 116, 150
 bjór, 32
 bjúga, 47
 björgun, 38
 björn, 31, 34
 blað, 42
 blanda, 106
 blána, 107
 blása, 114, 124, 151
 blíðlega, 98
 blokk, 38
 blotna, 107
 blók, 40
 blóm, 42
 blóta, 106
 blygðast sín, 104
 bogi, 20, 45
 boginn, 69
 bolti, 45
 bolur, 33
 bor, 31, 32
 borg, 38, 92
 borga, 106
 bók, 39
 bóla, 46
 bólginn, 69
 bóndi, 46
 bót, 40
 bragð, 132
 braut, 37
 bráðlega, 97
 bráðum, 97
 bregða, 118, 150
 brenna, 118, 150
 bresta, 117, 150
 brestur, 33
 brík, 39
 brjóstsykur, 30
 brjóta, 69, 76, 116, 150
 brosa, 57, 110, 128
 brotinn, 64, 69, 70, 76
 brott, 99
 bróðir, 35, 41, 48, 50, 82
 brók, 40
 bruddur, 74
 brú, 40, 50
 brúður, 37, 38

-
- brún, 37, 40
brúnn, 67
bryðja, 74
bræða, 133
bræði, 47
burt, 99
bú, 50
búa, 76, 113, 114, 124, 151
búast við, 135
búð, 37
búinn, 76
búinn að, 76
bústinn, 69
byggður, 63
bylgja, 46, 47
bylur, 33
byrði, 36
byrja, 106, 138
byrjandi, 45
býsna, 99
bæði ... og, 144
bæn, 37
bær, 31, 33
bæta, 72, 133
bættur, 72, 73
böggull, 30, 32
daður, 44
dafna, 106
daglegur, 68
dagur, 30, 57
dalur, 33
Dani, 45
Danmörk, 39
dansa, 106
danska, 16
danskur, 65
dapur, 70
dálítið, 99
dekk, 42
desember, 94
detta, 117, 150
deyja, 114, 122, 151
digur, 70
diskur, 30, 32
Dís, 37
dívan, 32
djúpur, 80
djöflast, 135
dofinn, 69
dofna, 107
dós, 37
dósent, 32
dóttir, 41, 48
draga, 121, 151
drama, 47
dramatík, 39
dráttur, 34
dregill, 31
drekka, 117, 118, 150
drengur, 33
drepa, 120, 151
drífa, 115, 150
drjúpa, 116, 150
drottinn, 31
drottning, 37
drukkun, 38
drykkur, 33
duga, 110, 128
dulinn, 75
dunkur, 20
dúfa, 46
dúnn, 32
dvelja, 108
dvergur, 32
dyggð, 38
dylja, 75, 108
dyr, 41
dý, 42
dýr, 66
dæma, 109, 128
dæma (konjunktiv), 126
dæmi, 43
dögun, 38
dökkur, 80
eða, 143
ef, 131, 145
ef til vill, 100
efins, 62
eflaust, 100
efri, 62
eftir að, 145
eftir, 14, 15, 55, 58, 96, 97
eftirgrennslan, 38
egg, 36, 42
Egill, 31
ei, 100
eiga, 125, 127, 130, 137, 138, 140
eiga (konjunktiv), 126
eiga að + infinitiv, 15
eiga eftir 'ha kvar', 14
eiga eftir að + infinitiv, 14
eigi, 100
eigin, 71
eign, 38
eigna sér, 136
eignast, 136
eik, 39
einfaldur, 68
einhver, 86, 87, 89
einkar, 99
einkunn, 38
einmana, 62
einn, 86, 88, 91, 92
einnig, 100
eins og, 145
eins ... og, 145
einsamall, 70
einstaka, 87
einyrki, 45
eista, 47
ekki, 100
ekkja, 46
eldflaug, 36
eldhús, 42
eldstó, 40
elfur, 36
ellefu, 91
ellegar, 143
elska, 103, 106, 133
elskast, 136
elta, 110
en, 143, 145
enda þótt, 145
enda, 143
endi, 45
endilega, 100
endir, 31
engi, 43
enginn, 86, 87
enn, 97, 99
enn fremur, 100
ennþá (enn þá), 97, 99
er, rel.subj., 145
er, tidssubj., 145
erlendis, 98, 99
ermi, 36
erótík, 39
Esja, 19
Esra, 19
eta, 120, 151
exi, 36
ey, 36
eyða, 110
eyðast, 135
eyra, 47
eyri, 36
eyrir, 31
ég, 82
él, 42
éta, 120, 151
faðir, 35, 41, 48
faðma, 103, 106, 133
fagnaður, 34
fagur, 70
falla, 123, 151
fallega, 98
fallegur, 81
fanatík, 39
fara, 113, 114, 121, 127, 151
fara, konj., 126
fara að + infinitiv, 14
farlama, 62
fata, 56
fatnaður, 34
fá, 114, 123, 137, 138, 139, 151
fá lánað, 16
fáeinir, 86, 87
fár, fáir, 80
febrúar, 94
feðgar, 48
feðgin, 48
feginn, 69
feiminn, 69
feimni, 47
fela, 108, 119, 151
feldur, 33
fengur, 33
ferð, 38
ferðast, 134, 135
ferja, 47
fermast, 135
fertugsaldur, 95
fertugur, 95
festi, 36

- fê, 44
 félagi, 11, 51
 fimm, 91
 fimmmenningur, 48
 fimmtán, 91
 fimmtíu, 91
 fimmtudagur, 94
 fimmtugsaldur, 95
 fimmtugur, 95
 fingur, 35
 finna, 118, 127, 132, 150
 finna (konjunktiv), 126
 finnast, 135
 Finni, 45
 Finnmörk, 39
 finnskur, 65
 firma, 47
 fiskur, 30
 fill, 31, 32
 finn, 67, 81
 fjall, 42
 fjandi, 46
 fjarri, 52, 98
 fjórir, 91, 92
 fjórmennningur, 48
 fjórtán, 91
 fjúka, 116, 150
 fjöður, 38
 fjörður, 34
 fjörutíu, 91
 flattur, 74
 flá, 109, 114, 121, 151
 fletja, 74
 flík, 39
 flís, 36
 fljóta, 116, 150
 fljótlega, 97
 fljótt, 97, 98
 fljúga, 113, 116, 150
 flokka, 106
 fló, 40
 fluga, 46
 flugvöllur, 34
 fluttur, 74
 flysja, 106
 flytja, 74, 108
 flýja, 107, 108
 flýta sér, 110
 forðast, 135
 foreldri, 43
 foringi, 45
 foss, 32
 fólksfjölgun, 38
 fösturdóttir, 48
 fösturfaðir, 48
 fösturmóðir, 48
 föstursonur, 48
 fótboltavöllur, 34
 fötur, 35
 fram, 51, 52, 54, 58, 99
 fram fyrir, 58
 fram hjá, 54
 fram með, 59
 framan, 58
 framan við, 60
 framarlega, 98
 framinn, 75
 frammi, 51, 98
 franskur, 65
 frá, 52, 54
 frábrugðinn, 63
 frábærlega, 99
 frá, 67, 81
 frásögn, 87
 freista + gen., 103, 106
 frekar, 99
 frekja, 46
 frekna, 59
 fremja, 75, 108
 fremur, 99
 fress, 32
 frétt, 38
 Friður, 37
 frír, 67
 frjór, 67
 frjósa, 114, 116, 150
 frumbyggir, 45
 frú, 40
 frýstir, 31
 fræ, 42, 50
 fræði, 47
 frændi, 11, 45, 46, 48, 50
 frænka, 11, 46, 48, 50
 fugl, 31, 32
 fullorðinn, 76
 fundur, 33
 fúll, 67
 fúna, 107
 fús, 66
 fylgja, 110
 fylgjast með, 135
 fylla, 110
 fyndinn, 69, 75, 76
 fyndni, 47
 fyrir, 55, 58
 fyrir aftan, 58
 fyrir austan, 58
 fyrir framan, 58
 fyrir handan, 58
 fyrir innan, 58
 fyrir neðan, 58
 fyrir norðan, 58
 fyrir ofan, 58
 fyrir sunnan, 58
 fyrir utan, 58
 fyrir vestan, 58
 fyrradag, í, 96
 fyrramálið, í, 96
 fyrri, 62
 fyrsti, 93
 fyrstur, 62
 fæða, 46
 fær, 66
 færa, 104, 110
 föðurbróðir, 48
 föðursystir, 48
 fölna, 107
 föstudagur, 94
 föt, pl., 42
 gaffall, 30, 32
 gafl, 31, 32
 gagnvart, 52, 54
 galinn, 69
 gamaldags, 62
 gamall, 64, 81, 145
 gaman, 44, 53, 131
 gamansamur, 68
 Gamli-Nói, 64
 ganga, 123, 151
 gapa, 110
 garður, 30
 gat, 42
 gata, 46
 gáfulegur, 68
 gáta, 46
 gefa, 120, 151
 gegn, 52, 54
 gegnt, 55
 gegnum, 52, 54
 geislun, 38
 geit, 39
 gera, 110, 133
 gerð, 38
 Gerður, 37
 gestur, 33
 geta 1, 16, 102, 120, 137, 138, 139, 151
 geta + gen., 103
 geta + supinum, 16
 geta 2, 103, 120, 151
 gifta, 110
 gil, 42
 gimbur, 37
 girðing, 37
 girnast, 135
 gisinn, 69
 gista, 110
 gír, 31
 gjalda þess, 104
 gjalda, 118, 150
 gjaldþrota, 62
 gjalla, 118, 150
 gjarnan, 100
 gjá, 41
 gjósa, 114, 116, 150
 gjöf, 37, 59
 gjöfull, 69
 gladdur, 74
 glaður, 64, 65
 glapinn, 75
 glas, 42
 gleði, 47
 gleðja, 74, 107
 glepja, 75, 108
 gleypa, 133
 glóð, 40
 gluggi, 59
 glymja, 108
 glæpur, 33
 golfvöllur, 34
 góðlegur, 68
 góður, 66, 81
 graf, 23
 grafa, 121, 151
 gramm, 42
 grannur, 80
 grána, 107
 grár, 67
 gráta, 124, 151

- greiða, 83
 grein, 36
 greinilega, 100
 greinir, 31
 Grikki, 45
 grimmur, 61
 grind, 39
 gripur, 33
 grípa, 115, 150
 grís, 33
 grobbinn, 69
 gróa, 114, 125
 gróði, 45
 gruna, 106, 131
 grænn, 67
 Guðlaug, 37
 gugginn, 69
 gullinn, 69
 gulna, 107
 gulur, 5, 65, 67
 Gunnur, 37
 gúmmi, 50
 gyðja, 47
 gæra, 47
 gæs, 37
 gæta, 142
 gæta + gen., 83, 103
 gæta sín, 104
 göfugur, 68
 götóttur, 68
 hafa, 133, 137, 138, 139
 hafa + supinum, 137
 hafrar, 23
 hagi, 20
 hagur, 33
 halda, 123, 131, 151
 halda áfram, 97, 123
 halda fram, 131
 haldast í hendur, 136
 haminn, 75
 hamur, 33
 handa, 52, 55
 handan, 53, 56, 58
 handan við, 60
 hanga, 123, 151
 hani, 45
 hann, 82
 hans, gen., 82, 84
 harðna, 107
 haus, 31, 32
 haust, 42, 57
 hausverkur, 59
 hálfími, 96
 háll, 67
 hán, 82
 hár, 80
 hás, 66
 háskóli, 56
 hátíð, 59
 háttur, 34
 hefja, 121, 151
 hefna + gen., 103
 hegðan, hegðun, 38
 heiði, 36
 heiðinn, 69
 Heiður, 37
 heill, 67, 81
 heilsa, 106
 heilsast, 136
 heim, 99
 heima, 98
 heiman, 99
 heimili, 43
 heita, 6, 123, 151
 heldur, 143
 heldur en, 145
 helgi, 36, 96
 hella, 110
 hellir, 31
 hemja, 75, 108
 hendi, 40
 hennar, gen., 82, 84
 heppinn, 69
 heppnast, 134
 her, 31
 herbergi, 43, 64
 herðar, 36
 herra, 45
 hestur, 8, 30, 49
 hetja, 19, 47
 heyra, 110, 132
 heyrðu, 64, 133
 heyrn, 38
 héðan, 99
 hér, 97, 98
 hérna, 98
 hérna megin við, 60
 hérna megin, 53
 Hið ljósa man, 64
 Hildur, 37
 himinn, 30, 32
 himneskur, 68
 hingað, 99
 hinn, pron., 83
 hinsegin, 98
 hinumegin, 53
 hinumegin við, 55, 60
 hirðir, 31
 hissa, 62
 hitna, 107
 hitta, 110
 hittast, 136
 hírast, 135
 hjarta, 9, 47
 hjá, 52, 55
 hjálpa, 142
 hjálpa, 7, 88, 106
 hjól, 42
 hjóla, 58, 145
 Hjörtur, 34
 hlaða, 121, 151
 hlaupa, 113, 124, 151
 hlaupár, 94
 hláka, 46
 hlátur, 30
 hlekkur, 33
 hlé, 50
 hlið, 36
 hlíf, 36
 hljóðlega, 98
 hljóta, 116, 137, 139, 150
 hljótt, 98
 hlusta, 106
 hlutur, 33
 hlýr, 67
 hlæja, 57, 114, 121, 142, 151
 hnakkur, 32
 hné, 43
 hnífur, 5, 30, 32
 hníga, 115, 150
 hnjóta, 116, 150
 hnoða, 47
 hokinn, 69
 horfa, 110
 hóflegur, 23
 hóll, 30, 32
 Hólmfríður, 37
 hólmur, 30
 hrafn, 30, 32
 Hrafnhildur, 37
 hrakinn, 75
 hratt, 16, 97, 98
 hreinskilinn, 75
 hreistur, 44
 hrekja, 75, 108
 hrekkjóttur, 68
 hreyfa, 110
 hreyfill, 32
 hrikalega, 99
 hrinda, 118, 150
 hringja, 110
 hringlaga, 62
 hrista, 110
 hrífa, 115, 150
 hrína, 114, 115, 150
 hrjóta, 116, 150
 hroðalega, 99
 hruninn, 75
 hryggur, 33
 hrynja, 75, 108
 hryssa, 63
 hrökkva, 118, 150
 hugi, 20
 hugsu, 131
 hugsu, 62
 hugsun, 38
 hugur, 33
 hulinn, 63, 75
 hundrað, 91
 hundur, 30
 hurð, 38
 hurðarhúnn, 31
 hún, 82
 hús, 42, 91
 hvað, 85, 100
 hvaða, 85
 hvaðan, 99, 100
 hvalur, 33
 hvar, 100
 hvattur, 74
 hve, 100
 hvenær, 100
 hver, subst., 32
 hver 'vem, vilken', 85, 100
 hver 'varje, var och en', 86, 89
 hver annar, 86, 88, 136

-
- hverfa, 113, 117, 127, 150
 hverfull, 69
 hvergi, 98
 hvernig, 100
 hvers konar, 100
 hvers vegna, 100
 hversu, 100
 hvert, 85, 100
 hvetja, 74, 108
 hvikull, 69
 hví, 100
 hvílikur, 85
 hvína, 114, 115, 150
 hvítna, 107
 hvor, 85
 hvor – sinn, 89
 hvor annar, 86, 88, 136
 hvor tveggja, 90
 hvorki ... né, 144
 hvort, 15, 85
 hvort, konj., 144
 hvort sem er, 100
 hvorugur, 86
 hyggjast, 136
 hylja, 75, 108
 hylur, 33
 hæð, 37
 hægra megin við, 60
 hægt, 'möjligt', 16, 97
 hægt 'långsamt' 97, 98
 hækkun, 38
 hæll, 31
 hætta, 110
 höfðingi, 45
 höfn, 38
 höfuð, 44
 höfuðfat, 42
 höfundur, 30
 höggva, 124, 151
 hönd, 39, 40
 hönk, 20
 Hörður, 34
 iðinn, 69
 iðrast + gen., 103
 iðrast, 135
 il, 36
 illa, 98
 illilegur, 68
 illur, 81
 Ingunn, 37
 Ingveldur, 37
 inn, 51, 52, 54, 58, 99
 inn fyrir, 58
 inn með, 59
 innan, 53, 56, 58
 innan skamms, 97
 innan við, 60
 innarlega, 98
 inni, 51, 98
 innlegg, 42
 í, 53, 55
 í fyrri, 97
 í gær, 96, 97
 í morgun, 96
 íbúð, 37
 íhugull, 69
 ímynda sér, 131
 ímyndun, 38
 ís, 32
 íslenskur, 65
 Ítali, 45
 Íþaka, 17
 íþrótt, 145
 jafn ... og, 145
 jafn(-), 99
 jafnframt, 100
 jafnvel, 100
 jakki, 45
 janúar, 94
 Japani, 45
 jarðfræði, 47
 jarðneskur, 68
 já, 100
 jú, 100
 júlí, 94
 júní, 94
 jæja, 100
 kaðall, 31
 kaffi, 43
 kafli, 23
 kaka, 46
 kala, 121, 151
 kall, 42
 kalla, 72, 106
 kallaður, 72
 kallast, 6
 kannski, 100
 kappi, 45
 karl, 31, 32
 kasta, 106
 kaupa, 110, 111
 kaupandi, 45
 kápa, 46
 kátur, 77
 kelda, 46
 kenna, 104, 110
 kennari, 45
 kerling, 36, 37
 kerti, 43
 ketill, 30
 keyra, 110
 kind, 39
 kinn, 36
 kirkja, 46, 47, 92
 kista, 46
 kikir, 31
 kíló, 42
 kílógramm, 42
 Kjartan, 32
 kjóll, 31
 kjósa, 114, 116, 150
 kjölur, 34
 kjöt, 42
 klaki, 45
 klappa, 142
 klára, 106
 klifur, 44
 kljúfa, 116, 150
 kló, 40, 50
 klukka, 46
 klukkan, 94
 klukkutími, 96
 klæða, 110
 klæðast, 136
 klöngrast, 135
 knár, 67, 81
 knúinn, 63, 75
 knýja, 75, 108
 koddí, 45
 koma, 113, 119, 151
 kona, 9, 46, 49
 korter, 96
 koss, 32
 kosta kapps, 104
 kostur, 33
 kólna, 107
 kónguló, 40
 kór, 31, 32
 krafinn, 75
 kraminn, 75
 krefja, 75
 krefjast + gen., 103
 krefjast, 108, 135
 kremja, 75, 108
 kringlóttur, 68
 kringum, 52, 54
 kristinn, 69
 krit, 36
 krjúpa, 116, 150
 kró, 40
 krufinn, 75
 kryfja, 75
 kunna, 125, 137, 138, 140
 kunningi, 11, 45
 kunnugur, 63
 kúgun, 38
 kúla, 46
 kvaddur, 74
 kvalinn, 75
 kveða, 120, 151
 kveðast, 136
 kveðja, 74, 108
 kveðjast, 136
 kveikja, 110
 kvelja, 75, 108
 kvikna, 107
 kvíða, 115, 150
 kvæði, 43
 kvöld, 57
 kynna, 110
 kyssa, 110
 kyssast, 136
 kýr, 41
 kæla, 133
 kæli, 31
 kærasta, 11, 51
 kærasti, 11, 51
 kæti, 36, 46
 kónguló, 40
 könnun, 38
 köttur, 34
 labba, 106
 lag, 42
 lagður, 74
 laminn, 75
 lampi, 45
 land, 42, 56
 langa, 20

-
- langafi, 48
 langamma, 48
 langur, 62, 65, 80
 lasanja, 47
 laug, 36
 laugardagur, 94
 laukur, 30, 32
 laus, 66
 lausn, 38
 laut, 37
 lax, 31, 32
 lágur, 80
 lána, 16, 104
 lánsamur, 68
 lás, 31, 32
 láta, 124, 151
 leggja sig, 136
 leggja, 74, 108
 leggjast, 136
 leggur, 33
 -legur, suffix, 81
 leið, 37
 leiðast 1, 136
 leiga, 46
 leigja, 104, 110
 leigjandi, 45
 leika, 123, 151
 leikari, 45
 leita + gen., 103
 leita réttar sins, 104
 leita, 106
 leitast við, 135
 leka, 120, 151
 lektor, 32
 lemja, 75, 108
 lenda, 110
 lengd, 38
 lengi, 97
 lesa, 114, 119, 120, 138, 151
 lesandi, 45
 lest, 38
 leyfa, 110
 lifa, 110
 lifandi, 62
 lifna, 107
 lifur, 37
 liggja, 119, 120, 151
 lipur, 70
 list, 38
 litur, 33
 líða, 115, 150
 lífgun, 38
 líka við, 106
 líka, 100
 líklega, 100
 líkur, 52, 63
 líta, 115, 127, 130, 150
 lítill, 65, 71, 81
 lítri, 45
 ljósastaur, 57
 ljósta, 116, 150
 ljúga, 116, 131, 150
 ljúka, 116, 150
 loða, 110
 loðinn, 69
 lofa, 104, 106
 logi, 45
 loka, 106
 loks, 97
 loksins, 97
 lokun, 38
 loppinn, 69
 lund, 38
 lundur, 30
 Lundúnir, 29
 lunga, 47
 lúinn, 69
 lús, 40
 lúta, 116, 150
 lyf, 42
 lyfta, 110
 lygi, 47
 lyginn, 69
 lykt, 38, 132
 lýður, 33
 læða sér, 136
 læða, 46
 læðast, 136
 lækkun, 38
 læknir, 30, 31
 lækur, 33
 læra, 72, 109, 110
 lærður, 72
 læti, 43
 lögur, 34
 maður, 35
 magur, 70
 maí, 94
 mamma, 46, 48, 50, 82
 margfaldur, 68
 Margrét, 37
 margur, 81
 marinn, 74, 75
 María, 25
 mark, 42, 93
 mars, 94
 matast, 136
 matur, 33
 mágkona, 48, 50
 mágur, 48, 50
 mála, 106
 málning, 37, 56
 mánudagur, 94
 mánuður, 34, 96
 máttur, 34
 mávur, 30
 með, 55, 59
 meðal, 53, 56
 meðan, 145
 meðfram, 52, 55
 mega, 125, 137, 138, 140
 mega sín mikils, 104
 megin, 53, 56
 meiða, 83, 110
 melur, 30, 32
 menning, 37
 mergur, 33
 meri, 36
 merja, 74, 75, 107, 108
 merki, 43
 merkja, 110
 messa, 46
 meta, 120, 151
 metri, 45
 miðaldra, 62
 miður, 66
 miðvikudagur, 94
 mikill, 71, 81
 mildi, 47
 milli, 53, 56
 milljón, 91
 milta, 47
 minn, 71, 84
 minnast + gen., 103, 135
 miskunn, 38
 missa, 110
 misseri, 96
 míga, 115, 150
 mínúta, 46, 96
 mjólk, 39
 mjör, 66, 81
 mjúkur, 80
 mjöður, 34
 mjög, 99
 mold, 38
 morgunn, 31, 32, 57
 móða, 46
 móðir, 41, 48
 móðurbróðir, 48
 móðursystir, 48
 mótfallinn, 63
 móti, 52, 54
 motor, 32
 mulinn, 75
 muna, 125, 140
 munu, 125, 137, 138, 140
 mús, 40
 músik, 39
 mylja, 75, 108
 mylla, 46
 mynd, 38
 mynt, 38
 mý, 42
 mýri, 36
 mæðgin, 48
 mæðgur, 48
 mæla, 110
 mælir, 31
 möl, 20
 Mördur, 34
 mörk, 39
 nafn, 42
 nakinn, 69
 Natan, 32
 nauðsyn, 36
 ná, 109
 náðun, 38
 náinn, 63, 69
 nál, 36
 nálgast, 134
 nálgun, 38
 nálægt, 52, 55, 98
 nálægur, 52
 nánast, 99
 náttúrlega, 100
 neðan, 53, 56, 58, 99
 neðan við, 60
 neðri, 62
 nef, 42

- nefna, 110
 nefnd, 38
 nei, 100
 neinn, 86, 89
 nema, 119, 145, 151
 nemandi, 45
 nenna, 110
 nepja, 19
 nes, 42
 neyta + gen., 103
 niðri, 51, 98
 niður, 51, 52, 54, 58, 99
 niður fyrir, 58
 niður með, 59
 níráðisaldur, 95
 níráður, 95
 nítján, 91
 níu, 91
 níutíu, 91
 njóta, 103, 116, 150
 njóta + gen., 103
 Njörður, 34
 nokkur, 86, 87, 88
 norðan, 53, 56, 58, 99
 norðan við, 60
 norðarlega, 98
 norður, 52, 58, 99
 norn, 38
 nota, 106
 nógu, 99
 nótt, 40
 nóta, 46
 nótt, 39, 57
 nóvember, 94
 nú, 97
 núá, 114, 125
 núll, 91
 núna, 97
 nykur, 30
 nýjung, 36
 nýmálaður, 87
 nýorðinn, 75, 76
 nýr, 67
 nýra, 47
 nægilega, 99
 nærri, 52, 98
 næstum, 99
 nögl, 40
 ofan, 53, 56, 58, 99
 ofan við, 60
 ofarlega, 98
 ofboðslega, 99
 ofn, 31, 32
 ofsalega, 99
 oft, 97
 oftast, 97
 og, 143
 okkar, 82, 84
 október, 94
 opinn, 69
 opna, 107
 orðinn, pret.part., 75, 76
 ormur, 30
 óánægður, 59
 Óðinsvé, 29
 ógeðslega, 99
 ól, 36
 ólíkur, 52, 63
 ósammála, 52
 ósk, 38
 óska, 106, 131
 óska + gen., 103, 131
 óskeikull, 69
 óskyldur, 52
 ótrúlega, 99
 óttast, 134, 135
 óvanalegur, 68
 óþarfur, 17
 Óþelló, 17
 óþolandi, 62
 pabbi, 45, 48, 50, 82
 pakki, 45
 passa, 106
 pasta, 47
 Páll, 31
 penni, 9, 49
 peysa, 63
 pianó, 17
 pípa, 46
 planki, 45
 pólitík, 39
 prentast, 135
 prestur, 30
 þrjónn, 31
 prófa, 106
 prófessor, 32
 þrýði, 47
 þukur, 44
 þulsa, 46
 þúði, 45
 þylsa, 46
 þöntun, 37, 38
 raða, 106
 rafvirki, 45
 raka, 106
 rakinn, 75
 rannsaka, 106
 raunar, 100
 rá, 41
 ráða, 109, 113, 124, 151
 ráðherra, 45
 ráðþrota, 62
 rás, 37
 refur, 30, 32
 reiðtygi, 43
 reikna, 106
 reikull, 69
 reka, 120, 151
 rekja, 75, 108
 rektor, 32
 renna, 118, 150
 reykja, 133
 Reykjavík, 39
 reykur, 33
 reyna, 72, 110
 reyndar, 100
 Reynir, 31
 rif, 42
 ríða, 115, 150
 ríki, 43
 ríkur, 65
 rísa, 114, 115, 150
 rjómi, 45
 rjúfa, 116, 150
 rjúka, 116, 150
 roðna, 107
 rosalega, 99
 roskinn, 69
 rotinn, 69
 rotna, 107
 ró, 40
 róa, 114, 125
 rófa, 46
 rólega, 98
 rólegur, 68
 rómantík, 39
 rós, 5, 37, 91
 ruddur, 74
 Rússi, 45
 ryðja, 74, 108
 rýr, 66
 ræða, 46, 110
 rætinn, 69
 röðun, 38
 rönd, 40
 röndóttur, 68
 saddur, 65
 safn, 42
 safna, 106
 saga, subst., 26, 46
 saga, vb., 106
 sagður, 73
 sakna, 88, 106, 142
 sakna + gen., 103
 salur, 33
 samferða, 62
 sami, 87
 saminn, 75
 samkvæmt, 55
 sammála, 52, 62
 samstundis, 97
 samt, 100
 samtíða, 62
 samtímis, 97
 samur, 87
 samúð, 38
 sandur, 30
 sanna, 106
 sannarlega, 100
 sannsögull, 69
 sautján, 91
 sá, 12, 64, 83
 sá sami, 87
 sál, 37
 sána (sauna), 46, 47
 segja, 73, 104, 110, 111, 133
 segjast, 136
 seinastur, 78
 seinka, 20
 seinn, 78
 seinni, 78
 seint, 97
 sekkur, 33
 sekt, 38
 sekúnda, 46
 seldur, 74
 selja, 74, 104, 108
 selur, 33
 sem, subj., 145

-
- semja, 75, 108
 senda, 104, 110, 133
 sennilega, 100
 september, 94
 setja, 74, 107, 108, 128
 setja (konjunktiv), 126
 setjast, 136
 setning, 37
 settur, 74
 sex, 91
 sextán, 91
 sextíu, 91
 sextugsaldur, 95
 sextugur, 95
 sér (refl.), 82
 séra, 45
 sérhver, 86, 89
 sig (refl.), 82
 sigla, 110
 sigling, 37
 Signý, 37
 sigra, 106
 sigur, 30
 sinn, 71, 84
 sitja, 119, 120, 151
 sitthver, 86
 sitthvor, 86, 89, 90
 siða, 46
 siðan, 97
 siðari, 62
 siðastur, 62
 síðla, 97
 síðri, 62
 síga, 115, 150
 símanúmer, 94
 sín (refl.), 82
 sjaldan, 97
 sjá, 114, 120, 132, 151
 sjálfur, 83, 86, 87
 sjást, 136
 sjóða, 116, 150
 sjón, 37
 sjóveikur, 76
 sjúga, 116, 150
 sjö, 91
 sjötíu, 91
 sjötugsaldur, 95
 sjötugur, 95
 sk, suffix, 65
 skaði, 45
 skafa, 121, 151
 skaffa, 104
 skaka, 121, 151
 skamma, 106
 skammast sín, 104
 skata, 46
 skattur, 30
 skák, 37
 skál, 36
 skáld, 59, 92
 skápur, 32
 skárri, 62
 skegg, 42
 skeið, 36
 skeifa, 46
 skel, 36
 skella, 117, 150
 skemma, 110
 sker, 42
 skera, 114, 119, 151
 skilinn, 75
 skilja, 75, 108
 skip, 42
 skipan, 38
 skipta, 110
 skipun, 38
 skína, 114, 115, 150
 skítugur, 68
 skjálfa, 117, 118, 150
 skjóta, 116, 150
 skjöldur, 34
 sko, 100
 skoða, 92, 106
 skoðun, 38
 skorpinn, 69
 skógur, 30
 skóli, 45
 skór, 35
 skrá, 41, 110
 skreppa, 15, 117, 150
 skrifa, 104, 106
 skríða, 115, 150
 skritinn, skrýtinn, 69
 skrúfa, 46
 skræla, 110
 skulda, 104
 skulu, 14, 125, 137, 138,
 140
 skurður, 33
 skutur, 33
 skúffa, 64
 skyldur, 7, 52, 63
 skyndilega, 97
 skytta, 46
 ský, 42, 50
 skýring, 37
 slanga, 46
 slappur, 17
 slaufa, 46
 slá, 41, 114, 121, 151
 sláttur, 34
 sleif, 36
 sleppa, 117, 150
 slíður, 44
 slíta, 115, 150
 slokkna, 107
 slæða, 46
 slæmur, 81
 slökkva, 109
 smár, 67
 smella, 117, 150
 smiður, 33
 smjúga, 116, 150
 smurður, 74
 smyrja, 74, 107, 108
 sneið, 36
 snemma, 97
 snerta, 117, 150
 sníða, 115, 150
 snjóa, 58, 106
 snotur, 70
 snupra, 19
 snúa, 114, 125
 snúður, 30
 sofa, 119, 151
 sofna, 23, 107
 son, 35
 sonur, 34, 48
 sortna, 107
 sóði, 45
 sókn, 38
 sól, 8, 37
 sólarlag, 59
 Sólveig, 37
 sópa, 106
 sópran, 32
 spara, 106
 spari, 62
 spá, 41, 50
 Spánn, 30
 Spánverji, 45
 spégill, 31
 speki, 47
 spila, 106
 spinna, 118, 150
 spónn, 34
 spretta, 117, 150
 springa, 118, 150
 spurður, 74
 spurull, 69
 spyrja, 74, 104, 107, 108,
 131
 spýja, 114, 151
 spýta, 46
 spöng, 40
 staðfesta, 145
 staðgreiðast, 135
 staður, 33, 92
 stafur, 33
 standa, 121, 151
 stara, 110
 staur, 31, 32
 steik, 39
 steinn, 31, 32
 stela, 119, 151
 stelpa, 46
 sterkur, 17, 145
 steypireyður, 37
 stigi, 20
 stinga, 117, 118, 150
 stíga, 115, 150
 stjórna, 106
 stofnun, 38
 Stokkhólmur, 30
 stoppa, 15
 stopull, 69
 stóll, 31
 stór, 66, 80, 145
 Strandir, 40
 strax, 97
 strá, 42, 50
 strákur, 30
 strengur, 33
 strjúka, 116, 150
 strönd, 40
 studdur, 74
 stund, 38
 stundum, 97
 stundvíslega, 97
 stuttur, 80

- stúdent, 32
 stúlka, 46
 styðja, 74, 108
 stykki, 43
 stynja, 108
 stærðfræði, 47
 stöð, 36
 stöðnun, 38
 stöðva, 106
 stökkva, 113, 118, 150
 stöng, 40
 suður, 52, 58, 99
 sumar, 44
 sumir, 86
 sund, 56
 sundrung, 36
 sunnan, 53, 56, 58, 99
 sunnan við, 60
 sunnarlega, 98
 sunnudagur, 94
 súla, 46
 súpa, 116, 150
 svangur, 65, 80
 svanur, 33
 svara, 104, 106
 Svarti-Pétur, 64
 Sveinn, 31
 sveit, 37, 56
 svelta, 113, 117, 127, 150
 sverfa, 113, 117, 127, 150
 sverja, 107, 113, 114, 121, 132, 151
 Sverrir, 31
 svikull, 69
 svili, 48, 50
 svilkona, 48, 50
 svipaður, 52, 63
 svipta, 104
 svífa, 115, 150
 svífast einskis, 104
 Svii, 45
 svíkja, 115, 150
 Svíþjóð, 37
 svo að, 131, 144
 svo framarlega sem, 145
 svo, 99, 144
 svolítið, 99
 svona, 98
 sykur, 30
 syngja, 118, 150
 synjun, 38
 systir, 41, 48, 50, 82
 sýna, 104, 110, 133
 sækja, 110, 111
 sæll, 67
 sæmilega, 98
 sæng, 39, 133
 sænskur, 65
 sæti, 43
 söfnuður, 34
 söfnun, 38
 sögn, 38
 sök, 37
 sökkva, 118, 150
 sökum, 56
 sömuleiðis, 100
 söngur, 30, 32
 söngvari, 45
 sötur, 44
 tafinn, 75
 tafla, 46
 tak, 42
 taka, 121, 151
 taka eftir, 132
 tala, subst., 46
 tala, vb., 106, 128
 tala, vb. (konjunktiv), 126
 talast við, 136
 talinn, 75
 talsvert, 99
 taminn, 75
 tapa, 106
 taug, 36
 tá, 40
 tefja, 75, 108
 tegund, 38
 teikna, 106
 telja, 75, 108, 131
 teljast, 135
 tema, 47
 temja, 75, 108
 tengdadóttir, 48
 tengdafaðir, 48
 tengdamóðir, 48
 tengdasonur, 48
 tengdur, 52, 63
 tengja, 110
 teppi, 43
 terta, 46
 til, 53, 56
 til að, 144
 til hvers, 100
 til þess að, 131, 144
 tileinka, 104
 tilfinning, 37
 tilkynna, 104
 tilvitnun, 38
 tíð, 37
 tík, 39
 tími, 45
 tíræðisaldur, 95
 tíræður, 95
 tíu, 91
 tolla, 110
 torg, 42
 tólf, 91
 tónn, 31
 tré, 43
 troða, 122, 151
 truflun, 38
 trú, 40
 trúa, 110
 trúlega, 97, 100
 trúlofun, 38
 trúr, 67
 tugginn, 75
 tunga, 46
 tuttugu, 91
 túlkur, 32
 tveir, 91, 92
 tvisvar, 19
 tvítugsaldur, 95
 tvítugur, 95
 tryggja, 75, 108
 týna, 110
 tæki, 43
 tæknir, 31
 tæma, 133
 tæplega, 100
 töluvert, 99
 tölva, 47
 töng, 40
 tönn, 39, 40
 um, 52, 54
 um leið og, 145
 umfram, 52, 54
 umhverfis, 52, 54
 una, 110
 undan, 52, 55
 undir, 53, 55
 undra sig, 136
 undrast, 136
 ungur, 20, 80
 unna, 125, 140
 upp, 51, 52, 54, 58, 99
 upp með, 59
 uppgötva, 19, 132
 uppi, 51, 98
 upplifun, 38
 Uppsalar, 29, 33
 utan, 53, 56, 99
 utan við, 60
 utarlega, 98
 úldinn, 69
 úlfur, 30
 úlpa, 46
 úr, 52, 55
 út, 51, 52, 54, 58, 99
 út fyrir, 58
 út með, 59
 úti, 51, 98
 útvega, 104
 vaða, 113, 121, 151
 vaðall, 31
 vafinn, 75
 vagn, 31, 32
 vaka, 24, 110, 128
 vakinn, 75
 vakna, 107
 vald, 42
 valda, 109, 113, 132
 valinn, 75
 vandlega, 98
 vaninn, 75
 vanur, 67
 vara, subst., 47
 vara, vb., 110
 varast, 135
 varðandi, 102
 varinn, 75
 varla, 100
 varlega, 15
 vatnsósa, 62
 vaxa, 113, 114, 121, 151
 vá, 41
 veður, 44
 vefa, 113, 122, 151
 vefja, 75, 108

- vefur, 33
 vega, 113, 121, 151
 vegfarendur, 15
 vegna, 53, 56
 vegna þess að, 144
 vegur, 33
 veiða, 109, 110
 veiðast, 135
 veiði, 36
 veiki, 47
 veikur, 16
 vekja, 19, 75, 108
 vel, 98
 velja, 75, 108
 vella, 117, 150
 velta, 113
 velta, st.vb., 117, 127, 150
 velta, sv.vb., 110
 venja, 75, 108
 vera, 6, 113, 114, 120, 137, 138, 139, 151
 vera (konjunktiv), 126, 127
 vera að + infinitiv, 14
 vera búinn að, 16, 76, 138
 vera viss um, 132
 verða að + infinitiv, 15
 verða, 6, 113, 117, 127, 137, 138, 139, 150
 verða (konjunktiv), 126, 127
 verja, 75, 107, 108
 verjandi, 45
 verjast fréttu, 104
 verkur, 33
 verpa, 117, 150
 verslun, 37, 38
 vesall, 70
 veski, 43
 vestan, 53, 56, 58, 99
 vestan við, 60
 vestarlega, 98
 vestur, 52, 58, 99
 vesæll, 70
 vetur, 35, 57
 vél, 36
 vélinda, 47
 vélvirki, 45
 við, 55, 59, 60
 við hliðina á, 55
 vika, 46, 92, 96
 vilja, 125, 137, 138, 140
 vinda, 118, 151
 vindur, 30
 vingast, 134
 vinka, 20
 vinkona, 11, 51
 vinna, 113, 117, 118, 127, 151
 vinstra megin við, 60
 vinur, 8, 11, 33, 51
 vinveittur, 63
 virðing, 37
 visna, 107
 viss, 87
 vita, 125, 132, 140
 vitja + gen., 103
 vitur, 70
 vík, 39
 víkja, 115, 150
 vír, 32
 vísa, 46
 vísir, 31
 víst, 97
 voði, 45
 vona, 106, 131
 vondur, 81
 vopnast, 136
 vor, 57, 84
 vængur, 33
 vænn, 81
 vænta + gen., 103, 110
 vættur, 38
 vökvi, 19
 völlur, 34
 vöndur, 34
 vörður, 34
 vöxtur, 34
 yfir, 53, 55
 ykkar, 82, 84
 yrkja, 110, 111
 ýmis, 86, 87
 ýmist ... eða, 90, 144
 það er gaman, 44
 það, 82
 þaðan, 99
 þak, 42
 þakinn, 75
 þakka, 104, 106
 þangað til, 145
 þangað, 99
 þaninn, 75
 þannig, 98
 þar, 98
 þar að auki, 100
 þar sem, 144
 þarfnast + gen., 103, 135
 þarna, 98
 þau, 82
 þá, 97
 þá, tidssubj., 145
 þáttur, 34
 þegar, 145
 þegja, 110, 111
 þeir, 82
 þeirra, 82, 84
 þekja, 75, 108
 þekking, 37
 þekkja, 7, 110
 þema, 47
 þenja, 75, 108
 þess, gen., 82, 84
 þessi, 12, 64, 83
 þiggja, 109, 120, 151
 þil, 42
 þinn, 71, 84
 þjálfun, 38
 þjóð, 37
 Þjóðverji, 45
 þjófur, 30, 32
 þjóta, 116, 150
 þokkalega, 98
 þola, 110, 128
 þolandi, 45
 þora, 110
 þorna, 107
 þorp, 92
 þó að, 145
 Þór, 32
 þótt, 145
 þrá, 41
 þráður, 34
 þrána, 107
 þrár, 67
 þrátt fyrir að, 145
 þremenningur, 48
 þrettán, 91
 þreyttur, 15
 þriðji, 93
 þriðjudagur, 94
 þrífa, 115, 150
 þrífast, 135
 þrír, 91, 92
 þrítugsaldur, 95
 þrítugur, 95
 þrjátíu, 91
 þrjóta, 116, 150
 þró, 40
 þróun, 38
 þrúttinn, 69
 þröngur, 80
 þröskuldur, 30
 þröstur, 34
 þungur, 5, 80
 þunnur, 17
 þurfa, 125, 137, 138, 140
 þurfa að + infinitiv, 15
 Þuríður, 37
 þurrka, 106
 þurrkun, 38
 þú, 82
 þúfa, 46
 þúsund, 91
 þverra, 114, 117, 151
 því, 100
 því að, 144
 því ... þeim mun, 145
 því ... því, 145
 þvilíkur, 86
 þvo, 109, 114, 145
 þybbinn, 69
 þykja, 6, 110, 111
 þykjast, 136
 þyngd, 38
 þýða, 110
 þýðing, 37
 þýskur, 65
 þær, 82
 þögn, 38
 þögull, 69
 æð, 36
 æðislega, 99
 æðri, 62
 æður, 37
 æpa, 110
 ær, 41
 æsa, 133
 ætla, 106, 137, 138, 139
 ætla að + infinitiv, 14

ætlan, 38
ætt, 38
ættingi, 45
ævi, 47
öðlast, 134

öðrum megin við, 60
öðruvísi, 98
öflugur, 68
öfugur, 68
öfund, 38

öld, 95
önd, 40
önn, 96
ör, 36, 66
örk, 38

örmagna, 62
örn, 34
örugglega, 100
öxi, 36